T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRKLARELİ MERKEZ İLÇEDE BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ MEZAR TAŞLARINDA GÖRSEL ÖĞELER VE SEMBOLLER

HAKAN KURTİŞOĞLU

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ENGİN BEKSAÇ

EDİRNE, 2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SANAT TARİHİ ..... ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS .....PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hakan KURTİSOĞLU tarafından hazırlanan "Kırklareli Merkez İlçede Bulunan Osmanlı Dönemi Mezar Taşlarında Görülen Bitkisel Ögeler ve Semboller"

Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca 26.02.2019 Salı günü saat 15.00 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *kabul edilmesine **OYBİRLİĞİ/OYÇOKLUĞU** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Dr. Engin BEKSAÇ	Kabul edilmesine	
Doç. Dr. Abdurrahman DEVECİ	kabul edilmiş bir	
Dr. Öğr. Üyesi Mesut DÜNDAR	kabul edilmiştir.	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10241385
Yazar Adı / Soyadı	HAKAN KURTİŞOĞLU
T.C.Kimlik No	28499078614
Telefon	5326020400
E-Posta	hakan.kurtisoglu@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	KIRKLARELİ MERKEZ İLÇEDE BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ MEZAR TAŞLARINDA GÖRSEL ÖĞELER VE SEMBOLLER
Tezin Tercümesi	KIRKLARELİ CENTER IN THE CITY OF THE OTTOMAN PERIOD VISUAL ITEMS AND SYMBOLS
Konu	Sanat Tarihi = Art History
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Sanat Tarihi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Sanat Tarihi Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2019
Sayfa	282
Tez Danışmanları	PROF. DR. ENGİN BEKSAÇ
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	

21.03.2019

İmza:.....

Tezin Adı: Kırklareli Merkez İlçede Bulunan Osmanlı Dönemi Mezar Taşlarında Görsel Öğeler ve Semboller

Hazırlayan: Hakan KURTİŞOĞLU

ÖZET

Tüm Anadolu'da olduğu gibi Trakya Yöresi'nde de tarihimizin önemli yazılı kaynakları olarak karşımıza çıkan mezar taşları diğer maddi kültür varlıkları gibi uzun bir süre ilgisiz ve bakımsız kalmış, bu sebeple bazı örnekler tamamen yok olurken bazıları da ciddi deformasyonlara maruz kalmıştır. Bazı örneklerin ise, yapıların bahçe ve beden duvarlarında şpolyen malzeme olarak kullanıldığı görülmektedir. Son yıllarda ciddi anlamda yoğunlaşan restorasyon çalışmaları ve akademik çalışmalar Osmanlı Dönemi ve önceki dönemlere ait mezar taşlarının kültürel ve tarihsel açıdan daha iyi tanınmasına vesile olmuştur.

Çalışmamız kapsamında, Kırklareli Merkez İlçede bulunan Osmanlı Dönemine ait dört adet cami haziresi, Eski Mezarlık ve il sınırları çevresinden müze müdürlüğüne getirilmiş olan, 15-19.yy'lara tarihlendirilen mezar taşları incelenmiştir. Yaptığımız çalışma kapsamında ele alınan örneklerin büyük bir çoğunluğu deforme olduğundan toplam seksen beş adet mezar taşı katalog bölümüne dâhil edilmiştir. Çalışmamızda incelediğimiz mezar taşlarının tipolojik tasnifi tarafımızca yapılmıştır.

Tez kapsamına aldığımız seksen beş adet mezar taşının yirmi adedi bayanlara; altmışbeş adedi ise erkeklere aittir. Örneklerin altmışyedi adedi serpuşlu, altı adedi tepelikli, sekiz adedi kemerli, dört adedi ise başlıksız örneklerdir.

Osmanlı Dönemi mezar taşları form özellikleri bakımından oldukça zengindir. İncelediğimiz örnekler; Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Tepelikli Örnekler, Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Sivri Kemerli Örnekler, Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Örnekler, Plan Düzleminde Kare Kesitli Örnekler, Silindirik Formlular ve Çokgen Formlular olmak üzere altı başlık altında

ele alınmıştır. Mezar taşlarının hepsi kitabeli olup, yazı kuşaklarında sülüs ve talik hattı kullanılmıştır.

Osmanlı Mezar Taşları süsleme açısından da oldukça zengindir. Süslemeler araştırmamız kapsamında; Bitkisel Süsleme, Geometrik Süsleme ve Nesneli Bezeme olmak üzere üç gruba ayrılmıştır.

Bitkisel Süslemelerde; lale, gül, gülbezek, palmet, karanfil, akantus, rumi, hurma ağacı, nar, asma üzüm ve selvi, Geometrik Süslemelerde; Mühr-ü Süleyman, çarkıfelek S ve C kıvrımlar, zencerek, sütünce ve mukarnas motifleri kullanılırken nesneli bezemelerde ise; vazo, kolye, püskül kurdele, kalp ve kaşıklık motifleri kullanılmıştır. Süsleme tekniği olarak zemin oyma ve kazıma teknikleri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Kırklareli

Merkez İlçe

Mezar Taşı

Sembol

Name of the Thesis: Visual Elements and Symbols in Ottoman Period Tombstones in Kırklareli Central District

Prepared by: Hakan KURTİŞOĞLU

ABSTRACT

As in all of Anatolia, the gravestones which appear as important written sources of our history in Trakya Region have remained uninterested and neglected for a long time like other material cultural assets, so some samples have been completely destroyed and some have been exposed to serious deformations. Some examples show that the buildings are used as material in the garden and body walls. The restoration studies and academic studies, which have intensely concentrated in recent years, have been instrumental in the better recognition of the cultural and historical tombs of the Ottoman period and earlier periods.

In the scope of our study, four mosques in the Kırklareli Merkez District, the old cemetery and the tombstones that have been brought to the museum directorate around the provincial borders dating to the 15th-19th century were examined. As the majority of the samples covered in our study were deformed, a total of eighty-five gravestones were included in the catalog section. The typological classification of the tombstones we have examined in our study has been done by us.

Twenty of the five tombstones that we have included in the thesis included twenty women; Sixty five men belong to men. Sixty-seven of the samples were hollow, six were hilly, eight were arched, and four were untitled.

The tombstones of the Ottoman Period are very rich in form characteristics. Examples we examined; Rectangular Samples with Rectangular Section in Plan Plane, Rectangular Pointed Samples in Plan Plane, Rectangular Samples with Plane Sections, Square Sections in Plan Plane, Cylindrical Forms and Polygonal Forms. All the tomb stones are inscribed and thuluth and talik lines are used in the writing belts.

The Ottoman Tombstones are also rich in ornamentation. Decorations within the scope of our research; Herbal Decoration, Geometric Decoration and Object Decoration are divided into three groups.

Plant Decorations; tulips, roses, rosebuds, palmet, cloves, acanthus, rumi, date palm, pomegranate, grape vines and cypress, Geometric ornaments; Mühr-ü Süleyman, wheel of fortune S and C folds, zencerek, milk and muqarnas motifs are used in the object decoration; vase, necklace, tassel ribbon, heart and cutlery motifs are used. Ground engraving and engraving techniques have been used as ornamentation technique.

Keywords:

Kırklareli

Central District

Headstone

Symbol

ÖNSÖZ

Mezar taşları, maddi kültür varlıklarımız içinde; tarihimizin nesilden nesile aktarılmasını sağlayan somut bir belge niteliğinde olan yazılı kaynaklardır. Bu özellikleri bakımından dönemlerinin; sosyal, kültürel, sanatsal, dini, askeri, siyasi ve ticari durumunu aktarmaları bakımından büyük önem arz ederler. Atalarımızın yaşamış olduğu coğrafyaların tespiti açısından da son derece mühim bir belge niteliğindedirler. Ahlât Mezar Taşları belki de bu konuyla ilgili verilebilecek en anlamlı örnektir.

Osmanlı Dönemi, Selçuklu Dönemi ve Beylikler Dönemleri'nden günümüze kadar ulaşan mezar taşları, uzun yıllar ilgisizlik ve bakımsızlıktan dolayı ciddi deformasyonlara maruz kalmıştır.

Günümüzde, özellikle son yıllarda maddi kültür varlıklarımızın bakım, onarım ve restorasyonuna büyük önem verilmiş, bu sebeple tarihi mezar taşları ile ilgili yapılan akademik çalışmalar ve eserlerin restorasyon çalışmaları yoğunluk kazanmıştır.

Yapmış olduğum bu çalışmada yardımlarını esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Engin BEKSAÇ' a eserlerin fotoğraflanması, ölçümlendirilmesi ve kaynak temininde her türlü imkânı sağlayan, Kırklareli Müze Müdürlüğü çalışanlarından Sanat Tarihçisi, Nevin ÖZDEMİR, Sanat Tarihçisi Emir KORKMAZ, değerli arkadaşım İnşaat Mühendisi Ö. Burak AKBAY ve sevgili eşim Doç. Dr. Gülay APA KURTİŞOĞLU'na katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

EDİRNE 2019 Hakan KURTİŞOĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **iii**
ÖNSÖZ ..... **v**
İÇİNDEKİLER ..... **vi**
KISALTMALAR ..... **ix**

1. GİRİŞ **1**
1.1. Konunun Tanımı, Önemi ve Amacı 1
1.2. Konuyla İlgili Yapılan Araştırmalar 2
1.3. Araştırmada İzlenen Yöntem 2
1.4. Kırklareli'nin Tarihi 5

2. TÜRKLERDE ÖLÜ GÖMME ADETLERİ VE MEZARTAŞI KAVRAMI **8**

3. KATALOG **13**
3.1. HIZIRBEY CAMİİ HAZİRESİ 13
3.2. KADI EMİN ALİ ÇELEBİ CAMİİ HAZİRESİ 19
3.3. BEYAZIT (PAŞA) CAMİİ HAZİRESİ 39
3.4. KARAKAŞBEY CAMİİ HAZİRESİ 51
3.5. KADI ÇEŞMESİ HAZİRESİ 59
3.6. ESKİ MEZARLIK 60
3.7. MÜZE ENVANTERİNE KAYITLI ÖRNEKLER 77

4. DEĞERLENDİRME **104**
4.1. Yapı Malzemesi 104
4.2. Form Özellikleri 104
4.2.1. Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Tepelikli Örnekler 104
4.2.2. Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Sivri Kemerli Örnekler 105
4.2.3. Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Örnekler 105

4.2.4. Plan Düzleminde Kare Kesitli Örnekler 106
4.2.5. Silindirik Formlular 106
4.2.6. Çokgen Formlular 107
4.3. Mezar Taşlarında Kullanılan Serpuşlar 107
4.3.1. Fes 107
4.3.1.1. Mahmudiye 108
4.3.1.2. Mecidiye 108
4.3.1.3. Aziziye 109
4.3.1.4. Hamidiye 109
4.3.1.4. Dal Sikke 110
4.3.2. Kavuk 110
4.3.2.1. Kâtibi Kavuk 110
4.3.2.2. Çatal Kalafat 111
4.3.2.3. Paşalı 111
4.3.2.4. Sarıklı (Destarlı – Dolamalı) Örnekler 111
4.3.2.5. Börk 112
4.3.2.6. Hotoz 112
4.3.2.7. Askeri Başlıklar 113

5. SÜSLEME 114
5.1. Süslemelerde Kullanılan Motifler 114
5.1.1. Bitkisel Süslemeler 114
5.1.2. Geometrik Süsleme 117
5.1.3. Nesneli Bezemeler 119
5.2. Kitabe 119
5.2.1. Yazı Çeşitleri 119
5.2.1.1. Sülüs Hatlı Örnekler 119
5.2.1.2. Talik Hatlı Örnekler 120
5.2.2. Kitabe İçerikleri 120

6. SONUÇ 125

KAYNAKÇA 129
ÇİZİM LİSTESİ..... 134
FOTOĞRAF LİSTESİ 223

KISALTMALAR

Yüzyıl	: **yy.**
Hicri	: **H.**
Miladi	: **M.**
Muharrem	: **م**
Safer	: **ص**
Rabiu'l-evvel	: **را**
Rabiu'l-ahir	: **ر**
Cemaziye'l-evvel	: **جا**
Cemaziye'l-ahir	: **ج**
Receb	: **ب**
Şâbân	: **ش**
Ramazan	: **ن**
Şevval	: **ل**
Zilkade	: **ذا**
Zilhicce	: **ذ**
Adı Geçen Eser	: **age**.
Adı Geçen Makale	: **agm.**
Adı Geçen Tez	: **agt.**

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Tanımı, Önemi ve Amacı

Anadolu'nun her köşesinde tarihimiz ve kültürümüzün en önemli yazılı kaynaklarından biri olan mezar taşları ile ilgili son yıllarda gerçekleştirilen ve ciddi anlamda yoğunlaşan restorasyon çalışmaları ve akademik çalışmalar bu eserlerin tarihsel ve kültürel açıdan daha iyi tanınmasına katkı sağlamıştır.

Tez çalışmamız kapsamında Kırklareli Merkez İlçesinde bulunan Osmanlı Dönemi'ne ait dört adet cami haziresi, Bir adet çeşme haziresi (türbe) Karacaibrahim Mahallesi'nde ki Eski Mezarlık ve ilimiz sınırları çevresinden İl Müze Müdürlüğü'ne getirilen 15-19.yy'a tarihlendirdiğimiz örnekler incelenmiştir. Örneklerin altmışyedi adedi serpuşlu, altı adedi tepelikli, sekiz adedi kemerli, dört adedi ise başlıksız örneklerdir. Katalog bölümüne yirmisi kadın, altmışbeşi erkek olmak üzere toplam seksen beş adet mezar taşı dâhil edilmiştir.

Kırklareli Merkez İlçesinde bulunan Osmanlı Dönemi'ne ait mezar taşları; cami hazireleri, eski mezarlık, şehitlik ve münferit olarak kentin birçok noktasında karşımıza çıkmaktadır. Özellikle, Karacaibrahim Mahallesi Eski Mezarlık ve cami hazirelerinde bulunan mezar taşları şehre manevi bir değer katmakla birlikte kentimizin geçmiş ile olan bağını güçlendirmektedir. Bu noktalarda bulunan onlarca mezar taşı; kitabeleri, kendilerine has süsleme ve form özellikleriyle özgün olmaları bakımından oldukça önemlidir.

Yapmış olduğumuz bu çalışmada; Kırklareli Merkez İlçesinde bulunan Osmanlı Dönemi Mezar Taşlarında ait oldukları dönemin, kültürel, siyasal, sosyal, sanatsal anlayışlarını tespit etmek, her dönemin gelişim sürecini incelemek ve dönemsel üslup anlayışlarının belirlenerek tüm bu niteliklerin gelecek kuşaklara aktarılması amaçlanmıştır.

1.2. Konuyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Kırklareli il sınırları içinde bulunan Osmanlı Dönemi'ne ait mezar taşları ile ilgili olarak yapılan çalışmalar makale ve yüzey araştırması kapsamında ele alınmış olup kapsamlı bir çalışma henüz yapılmamıştır. Trakya Üniversitesi Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Gülay APA KURTİŞOĞLU'nun yürütmüş olduğu Kırklareli İl ve İlçelerinde Yer Alan Tarihi Osmanlı Mezarlıkları ve Hazireleri isimli yüzey araştırması halen devam etmektedir. 2016 yılında Doç Dr. Gülay APA KURTİŞOĞLU tarafından yapılan "Bir Mezar Taşı Bir Pehlivan: II. Mahmut Pehlivanı Nazır oğlu Ali" isimli makale çalışmasında, Kırklareli Merkez İlçe Karaca İbrahim Mahallesi'nde ki Eski Mezarlık ta bulunan ve Sultan II. Mahmut'un pehlivanına ait olan bir mezar taşı incelenmiştir.

Trakya Bölgesi'nde Osmanlı Dönemi Mezar Taşları İle ilgili çalışmalar Edirne ili ve çevresinde yoğunlaşmıştır. Cebe ÖZER, 1993 yılında Edirne' de Osmanlı Dönemi Natürmort Süslemeli Mezar Taşlarını ile ilgili yüksek lisans tezi hazırlamıştır. A.Alım GÜVEN (KARAMÜRSEL), 1995 yılında XV. Yüzyıl Osmanlı Mezar Taşları ile ilgili çalışmasında Edirne'deki örnekleri de ele almıştır. Prof. Dr. Mustafa Özer, 2004 yılında Edirne Müzesi'ndeki Osmanlı Dönemi Mezar Taşları ile ilgili bir makale çalışması yapmıştır. 2007 yılında Ayşegül ARSLAN tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresi'ndeki mezar taşları çalışılmıştır. 2009 yılında Burcu DOĞAN tarafından yapılan bir diğer yüksek lisans tezinde Edirne Gazi Mihal Camii Haziresi'ndeki mezar taşları değerlendirilmiştir. Yine 2009 yılında Emine Baş, Edirne Beylerbeyi Camii Haziresi'nde bulunan Osmanlı dönemi mezar taşlarını detaylı bir şekilde ele almıştır.

1.3. Araştırmada İzlenen Yöntem

"Kırklareli Merkez İlçede Bulunan Osmanlı Dönemi Mezar Taşlarında Görsel Öğeler ve Semboller " isimli yüksek lisans çalışmamızla ilgili olarak öncelikle yapılmış olan bilimsel kaynaklar detaylı olarak taranmıştır. Bu aşamadan sonra sahaya inilmiş ve merkez ilçede bulunan dört hazire ve Karacaibrahim

Mahallesi Eski Mezarlıktaki tespit ettiğimiz örnekler ile İl Müze Müdürlüğü envanterine kayıtlı bulunan örnekler ve münferit tekil örneklerin estampaj ve ölçümleme işlemleri yapılmıştır.

Ölçümleme ve stampaj işlemleri yapıldıktan sonra "Autocad" çizimleri tamamlanmış ve katalog bölümüne dâhil edilen örneklerin tipolojileri yapılarak kitabe çözümleme ve analiz işlemleri gerçekleştirilmiştir.

Yüksek lisans çalışmamız altı ana bölüm halinde ele alınmıştır. **Birinci bölümde**; Konunun Tanımı, Önemi, Amacı ve Sınırları ile araştırmada izlenen yöntem, yapılan diğer bilimsel çalışmalar anlatılarak Kırklareli'nin tarihi hakkında bilgi verilmiştir. **İkinci bölümde;** Türklerde Ölü Gömme Âdeti ve Mezar Taşı Kavramı üzerinde değerlendirmelerde bulunulmuştur. **Üçüncü bölümde;** kataloğa eklediğimiz örneklere resim ve çizim numarası verilmiş, yapı malzemeleri, yapım tekniği, ölüm yılı, kimlik bilgileri ve şahide özellikleri değerlendirilerek kitabe analizleri yapılmıştır.

Katalog bölümünde yer verdiğimiz gözlem fişi aşağıda belirtilen şekilde oluşturulmuştur.

Katalog No: Katalog bölümünde her bir şahide sırasına göre verilen numarayı ifade eder.

Çizim No: Katalog bölümünde çizimi yapılan her bir örneğe sırasına göre verilen numarayı ifade eder.

Resim No: Katalog bölümünde fotoğrafı çekilen her bir örneğe sırasına göre verilen numarayı ifade eder.

Malzemesi: İncelediğimiz her bir örnekte kullanılan yapı malzemesini ifade eder.

Plan Tipi: Tez kapsamında değerlendirilen örneklerin plan tipleri belirtilmiştir.

Tekniği: İncelediğimiz her bir örnekte kullanılan yapım tekniğini ifade eder.

Senesi: Merhum ya da merhumenin ölüm yılını ifade eder.

Kimliği: Merhum ya da merhumenin ismi belirtilmiştir.

Mesleği: Merhumun mesleği belirtilmiştir.

Lakabı: Merhumun lakabı belirtilmiştir.

Yazı Tipi: İncelenen örneklerde kitabelerde kullanılan yazı tipi belirtilmiştir.

Baş Taşı: İncelenen örneklerdeki baş taşlarının ölçüleri metre cinsinden yazılmıştır.

Ayak Taşı: İncelenen örneklerdeki ayak taşlarının ölçüleri metre cinsinden yazılmıştır.

Sanduka: İncelenen sandukalı örneklerin ölçüleri metre cinsinden yazılmıştır.

Tanım: Katalog bölümüne dâhil edilen örneklerin yapı malzemesi, serpuş özellikleri, kitabe bilgileri ve süsleme kompozisyonlarının genel olarak anlatıldığı bölümdür.

Kitabe: Kitabe analizlerinin yapıldığı bölümdür.

Dördüncü bölümde; İncelenen örnekler, yapı malzemesi, form özelliklerine göre değerlendirilmiş, serpuşlu ve serpuşsuz örnekler kendi aralarında sınıflandırılarak değerlendirilmiştir.

Beşinci bölümde; Katalog bölümüne dâhil ettiğimiz örnekler süsleme kompozisyonları açısından bitkisel, geometrik ve nesneli bezemeli örnekler olarak gruplandırılarak detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Ayrıca şahidelerin kitabe özellikleri ve yazı tipleri hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Altıncı bölümde ise katalog bölümüne dâhil ettiğimiz örneklerin genel değerlendirmesi yapılmış ve günümüze kadar ulaşan bu örneklerin Türk Tarihi ve Kültürü açısından önemi vurgulanmıştır.

1.4. Kırklareli'nin Tarihi

Trakya yöresine insanların (1) bir milyon yıl önce geldiği düşünülmektedir. Günümüzden 14 bin yıl öncesine kadar süre geldiği kabul edilen ve kültür tarihinin en uzun dönemi olan bu süreç "eski taş çağı" ya da "avcılık toplayıcılık dönemi" olarak adlandırılır.

Kırklareli'nde ve çevresinde paleolitik çağdan bu yana insanların yaşadığı düşünülmektedir. Bu dönemde, en yoğun yerleşim alanları İstanbul Boğazı'nın iki yakasında iken boğazlardan uzaklaştıkça yoğunluğun azaldığı ve Trakya'nın büyük çoğunluğunda döneme ait buluntulara rastlanmadığı görülmüştür. Trakya bölgesinde yapılan arkeolojik çalışmalar sonucunda Kırklareli-Edirne bölgesinde birkaç kuşkulu alet dışında bir buluntuya rastlanmamış ancak; son yapılan araştırmalar neticesinde Tekirdağ'da Alt Paleolitik buluntular tespit edilmiştir. [1]

Avcılık ve toplayıcılık dönemi olarak bilinen paleolitik dönemde insanların el becerilerinde önemli gelişmeler olmuş ve günlük hayatta kullanılan aletlerin çakmak taşından yontularak yapıldıkları anlaşılmıştır. Ayrıca bu dönemde Kırklareli ve çevresinde yaşayan insanların ağaç ve kemikten yaptıkları aletleri kullandıkları bilinmektedir. Yine bu dönemde Kırklareli çevresindeki en önemli buluntu merkezleri İstanbul yakınlarındaki Yarımburgaz Mağarası, Eskice Sırtı ile Ağacık Kumluğudur.[2]

Şehrin Neolitik dönem kültürünü en iyi şekilde yansıtan bölgelerden biri de merkeze 3km mesafede olan Aşağı Pınar tarih öncesi yerleşim alanıdır. Bu bölgede şimdiye kadar rastlanan en eski kültür katı M.Ö. 5800 yıllarına tarihlendirilmektedir.

Kalkolitik dönem ise Kırklareli ve çevresinin tarih öncesi dönemlerinin en gelişmiş ve görkemli dönemidir. Dönemi yansıtan en önemli buluntu yerleri; Şeytan dere mevkii ile Dokuz höyük köyü ve İnece kasabası arasında kalan Helvacı Şaban mevkiidir.

---

[1] ARI, İ., **Tarih Öncesi Sit Alanlarında Kültür Mirası Yönetimi,** Cilt:1, İstanbul, 2009, s.154
[2] **Kırklareli İl Yıllığı**, Kırklareli, 2000, s.48

Bölgede Tunç çağında da bazı yerleşmeler olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan en önemlisi Kırklareli yakınlarında yer alan (3-4 km) Kanlı geçit mevkiidir. Bu mevkide yapılan çalışmalarda Anadolu Tunç çağı yerleşmeleriyle tam olarak benzeşen bir yerleşim alanı tespit edilmiştir. 1936-1939 yılları arasında A.Müfid Mansel'in Türk Tarih Kurumu adına yaptığı kazı çalışmalarında Lüleburgaz Umurca ve Alpullu yakınlarındaki- höyüklerden çıkarılan buluntuların Ege Kültürü ile aynı karakterde olması bölgede İlk Tunç Çağı'nda da insanların yaşamış olduğunu kanıtlamaktadır.[3]

Bazı kaynaklarda ise Trakya ve Kırklareli'nin ilk sakinlerinin yani yerli halkının Tunç Çağı insanlarının olduğu belirtilmektedir. Bulgar bilgini Georgiev (Trakzkiyaz Ezik) "Trakya Dili" kitabında Traklar'ın Bulgaristan'ın güneyinde tarih öncesinden beri yaşayan bir halkın kolu olduğunu belirtmektedir.[4]

Demir Çağı başlarında ise Kırklareli ve çevresinde çok yoğun bir yerleşim olduğu yapılan kazı çalışmaları sonucunda tespit edilmiştir. Ayrıca Demir çağıyla birlikte bölgede siyasi yapılanma ve Trak Beylikleri dönemi başlamıştır. Kırklareli'nde bu döneme ait 100'e yakın yerleşim yeri saptanmıştır. Aşağı Pınar yerleşmesinde de Erken Demir Çağı çukurlarının bazılarının da bu kültüre ait olduğu görülmektedir. Aşağı Pınar'ın 4 km. kadar güneyinde Asılbeyli Köyü'nün kuzeyinde Taşlıcabayır Mevkii'nde 1981 yılında kazılmıştır. Trakya'da bu süreci yansıtan en tanımlı kazı yeridir. Trakya kesiminde yaşamın kesintisiz olarak Orta Demir Çağı'na kadar devam ettiği ve dolayısıyla kültürel bir devamlılığın olduğu görülmektedir. Aşağı Pınar yerleşmesinde yaklaşık 70 m. çapındaki bir hendekle çevrilmiş olan İlk ve Orta Çağ kutsal alanı ve adak çukurları da bu devamlılığı yansıtmaktadır.

Eldeki veriler Helenistik Çağ'a kadar bölge kültürlerinin kesintiye uğramadan devam ettiğini ancak giderek Ege ve Yunan kültür öğelerinin bölgeye girdiğini göstermektedir. Bölgenin tarih öncesi dönemi Helenistik Kültür'ün Troya'ya yerleşmesiyle sona ermiştir. [5]

---

[3] MANSEL, A., Müfid, **Trakya'nın Kültür ve Tarihi,** İstanbul, 1938, s.17, 18
[4] KARAÇAM, N., **Efsaneden Gerçeğe Kırklareli,** Kırklareli, 1995, s.396
[5]ARI, İ., **age.,** s.161, 162

Klasik ve Helenistik dönemlerde ise M.Ö. 513–512 tarihlerinde Perslerin İskit seferini müteakiben Trakya topraklarına girdiği ve uzun bir süre burada kaldığı kesin olmakla beraber satraplık oluşturduğu yönünde herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Kent bu dönemden sonra M.Ö. 280 ile M.S. 491–518 yılları arasında Roma ve Bizans hâkimiyetine girmiştir. M.Ö. 300'lerin sonlarından itibaren bölgede Roma Devleti'nin etkisi görülmektedir. M.Ö. 188'de Romalılarla III. Antiokhos arasında imzalanan Apameia Barışı sonrasında Trakya, Bergama Krallığı'na bırakılmıştır. Makedonya Krallığı'nın M.Ö. 168 yılında siyasi egemenliğinin sona erişi ile Roma, bölgedeki tek söz sahibi güç haline gelmiştir. Romalılar bu yarımadaya, Avrupa'dan Asya Eyaleti'ne uzanan tek karayolunun buradan geçmesi nedeniyle önem vermişlerdir.[6] Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesi ile bölge Doğu Roma İmparatorluğu'nun sınırlarında kalmış coğrafi konumu sebebiyle de birçok devletin saldırısına maruz kalmıştır.

Kırklareli'nin fethi ile ilgili bilgi veren ilk kaynaklar 16 ve 17.yy.'da yazılmış eserlerdir. Bu yüzden şehrin feth tarihini mevcut bilgilere dayanarak söylemek mümkün değildir. Ancak bununla beraber Kırklareli'nin fethinin Edirne'nin fethinden sonra, I. Murat zamanında gerçekleştiği kabul edilmektedir. Kent muhtemelen 1367–1372 yılları arasında feth edilmiş olmalıdır.

Osmanlılar şehri feth ettikten sonra bu şehre "Kırk Kilise" adını vermişlerdir.

I. Dünya ve Kurtuluş savaşları sırasında Bulgar ve Yunan saldırılarına maruz kalan Kırklareli 10 Kasım 1922'de ebedi özgürlüğüne kavuşmuştur. 1924 senesinde Kırklareli milletvekili Fuat Umay tarafından verilen bir teklifle, Osmanlılar tarafından "Kırk Kilise" adı verilen şehrin ismi 20 Aralık tarihinde TBMM'de kabul edilen 537 sayılı kanunla "Kırklareli"ne çevrilmiştir.[7]

---

[6] SEVİN, V., **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I,** Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2001, s,17

[7] DURSUNKAYA, A., R., **Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür ve Eski Eserler Yönünden Tetkik,** Cilt:1, Kırklareli, 1947, s.55

2. TÜRKLERDE ÖLÜ GÖMME ADETLERİ VE MEZARTAŞI KAVRAMI

İnsan hayatının en önemli iki olgusu doğum ve ölümdür. Doğum ile başlayan yaşam süresi ruhun bedeni terkiyle sonlanmaktadır. Ölüm, ruhun bedenden çıkışıyla dünya hayatının sonlanması ve berzah âlemine geçiş ile ahiret hayatına atılan ilk adımdır.

Türkler İslam öncesi dönemden itibaren tek tanrı kültü ve ahiret inancına (ölüm sonrası hayat) sahiptiler. Gök Tanrı İnancı denilen bu inanış İslam öncesi birçok Türk topluluğunda ve devletlerinde görülmektedir. Gök Tanrı kudret sahibi, sonsuz güç sahibi olan yüce bir varlık olarak benimsenmiştir. Gök Tanrı (tengri) bu özellikleriyle tek tanrı inancının temelini oluşturur.

Türklerde ölümle ilgili dini inanışlar ve gelenekler bazı aşamalardan geçmiştir. İslam öncesi dönemde; mumyalamak, yakmak, sergilemek, terk etmek ve toprağa gömmek gibi çeşitli yöntemler kullanılmıştır.[8]

Eski Türklerde kişi öldüğünde bütün bu defin uğraşlarının yanı sıra süreci izleyen bir yas dönemi de başlamış oluyordu. Bu sürecin ne kadar sürdüğü mensup olunan boya ve kültüre göre değişirdi. Bu dönemin başlangıcında "yuğ "denilen bir takım törenlerde Türkler ölünün bulunduğu çadırın etrafında atları ile tur atarlar, saçlarını keserler, saç baş dağıtırlar, yüzlerini kanatırlar ve bu ritüeller kurban ve verilen yemekle devam ederdi.[9] Bu törenler bittikten sonra ceset toprağa verilir, bir heykeli veya resmi yapılarak mezarın üstüne konurdu. [10] Mezar açma ve mezarlar üzerine taş dikmenin yazıdan önceki devirlere kadar uzanan çok eski bir gelenek olduğu görülmektedir.[11]

Türklerin İslam öncesi inanç sistemleriyle ilgili ilk bilgiler Çin kaynaklarında rastlanmaktadır. M.Ö. 3. yüzyıla ait bu kaynaklarda ölen kişilerin mezarlarına kurgan

---

[8]ROUX, J., P., **Eskiçağ ve Ortaçağda Altay Türklerinde Ölüm**, İstanbul, 1999, s. 217-219
[9] KAFESOĞLU, İ., **Türk Milli Kültürü,** İstanbul, 1984, s. 291
[10] BARTHOLD,W., **"Türklerde ve Moğollarda Defin Merasimi Meselesine Dair"**, (Çev. Abdülkadir İnan), Belleten, S:43, 1947, s. 515-539
[11] HASEKİ, M., **Plastik Açıdan Türk Mezar Taşları**, İstanbul, 1977, s.5

adı verildiği başuçlarına ise ‘balbal’ adı verilen taş parçalarının dikilmiş olduğu belirtilmiştir. Pazırık kurganlarında yapılan çalışmalarda Hunların; ölülerini başlarını doğuya doğru, yüzlerinin ise daima batıya bakacak şekilde defnettikleri tespit edilmiştir.[12]

Hunların dinsel inançlarına bakıldığında tek tanrılığa doğru gelişmiş olduğu kurban sunma törenlerinden kurulu bir din sistemi oluşturulduğu görülmektedir. Şamanizm’e sahip Türklerin mezar yapısı olan kurganlar toprak üstünde gözle görülebilen yığma bir tepe ve toprak altında kabir olmak üzere iki kısımdır. Hunlar, bir tabut içine koydukları ölülerine asil oldukları takdirde kurgan adı verilen büyük mezarlara, halktan birisi ise başucuna “Balbal” denilen bir taş diktikleri basit mezarlara gömerlerdi.[13]

Kurgan kelime anlamı olarak, ilkçağlarda gömüt üzerine toprak yığma yoluyla oluşturulan küçük tepe anlamına gelmekle beraber, kazı biliminde ise tepe biçiminde gömüt anlamına gelmektedir. Kurganlar Türklerin mezar kültürlerinin ayrılmaz bir parçası olmuş ve tarihsel süreç içerisinde mimari anlamda gelişim göstermiştir. Bu yapı tarzı form olarak asırlarca devam etmiş ve bilhassa Hun-Türk kültüründe önemini muhafaza etmiştir [14]

İskit Hakanları öldüğü zaman, eni boyu bir dörtgen, büyük bir mezar kazarlar ve hazır olduğu zaman ölüyü getirirler. Mezarın içine çimen yayılır, hükümdar üzerine konur, ölü yere saplanmış mızraklarla çevrilir, üzerine ağaçtan bir gölgelik konur, sazlarla örtülür; mezarın içinde boş kalan geniş yerlere hanımlarından birisi, elinden kımız içtiği kimse, bir aşçı, silahtarı, uşaklarından birisi, bir haberci ve atları boğulup konur, altın kupalar ve kullandığı şeylerden birer tane konurdu. Bu tören tamamlanınca herkes mezarın üzerine kürek ile toprak atar ve en yükseği yapmak için birbirleriyle yarış ederlerdi.[15]

---

[12] KARAÇAĞ, D., **Bursa’daki 14–15. Yüzyıl Mezar Taşları,** Ankara, 1994, s.3-4

[13] BAŞ, E., **Edirne Beylerbeyi Camii Haziresi'nde Bulunan Mezar Taşları,** Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2009, s.8

[14] İNAN, A., **Tarihte ve Bugün Şamanizm Materyaller ve Araştırmalar** Ankara, 2000, s.190

[15] ARIK, M., **Esik Kurganı Buluntuları ve Kültür Tarihi Açısından Değerlendirilmesi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008, s.11

İslam öncesi Türklerde ölü gömme kültürünün en önemli unsurlarından biri de defin zamanı idi. Hunlar cenaze törenlerini yılın belli zamanlarında, ilkbahar ve sonbahar dönemlerinde gerçekleştiriyorlardı.[16] 6.yüzyılla beraber Göktürkler döneminde de defin töreni Hunlar ve Avarlardan farklı değildi.[17] İskitlerde de benzer defin töreni uygulanıyordu.

Göktürkler de mezarların üzerine büyük bir taş dikip, etrafına ölen kişinin hayattayken öldürdüğü düşmanların sayısı kadar balbal adı verilen heykelleri daire şeklinde sıralamışlardır. Göktürklerden sonra Budizm'i benimseyen Uygurlarda da mezar üzerine taşı dikme geleneği devam ettiği görülmektedir. Uygurlar etrafında kadeh tutan heykelciklerin bulunduğu mezar taşlarına "bengütaş" adını vermişlerdir. Bu taşlar han veya hakan ve onların derecesinde büyüklerin adlarına dikilmiş olup, çoğunlukla hayvan tasvirleri ile süslüdürler. Ölen kişinin bağlı olduğu budunun damgası taşlar üzerinde bulunmaktadır.[18]

Hoça ve çevresinde yapılan araştırmalar sonucunda çıkan buluntulara göre, üst örüsü kubbeli "stupa" adı verilen anıtlar inşa ediliyordu. Kurgan ile başlayan mimari süreç stupa yapıları ile devam ederek kümbet mimarisinin gelişimine öncülük etmiştir.[19]

İslamiyetin ilk dönemlerinde gösterişli, müzeyyen mezarların inşa edilmesi hoş karşılanmamıştır. Mezarlara bakarak soy ile övünmekte cahiliye dönemi adetlerinden sayılmaktaydı.[20] Peygamber Efendimizin bu konuyla ilgili bazı hadis-i şerifleri bulunmaktadır. Bir hadis-i şerifte Hz. Peygamberin Hz. Ali'ye, " Haydi git, kırıp dökmedik put, düzlemedik mezar bırakma" diye buyurduğu[21],bir başka hadis-i şerifte ise, "Resulullah Aleyhissalatu Vesselamın kabrin kireçlenmesini, üzerine bina

---

[16] DİYARBEKİRLİ, N., **Hun Sanatı**, İstanbul, 1972, s.64

[17] ARSLAN, A., **Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresi Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007, s.9

[18] ŞEN, K., **Eceabat'a Bağlı Bazı Merkezlerdeki Türk İslam Dönemi Mezar Taşları**, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale, 2010, s.10

[19] TUNÇEL, G., "Türklerde Mezar Taşı Geleneğine Kısa Bir Bakış", **Nevruz**, Sayı 8, Ankara, 1996, s.6

[20] ZEYBEK, R., **Denizli Kabristanlığı'nda XVIII ve XIX. Yüzyıldan Kalma Mezar Taşlarının Tahlili**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta, 2001, s.11

[21] Muslim, **Cenaiz**, 93, (969), ; Ebu Dâvud, **Cenaiz**, 72,(3218)

yapılmasını, üzerine oturulmasını, üzerine yazı yazılmasını ve ayakla basılmasını yasakladığı" belirtilmektedir.[22]

Türklerin İslamiyeti kabulünden sonra ölü gömme gelenekleri esaslı bir değişim sürecine uğramıştır. Kişinin ölümünün hemen ardından yapılacak işlemlerden kabre nakil ve sonrasına kadar İslami hususlar uygulanmaya başlamış, ölüme bakış açıları ve defin geleneklerinde köklü değişimler meydana gelmiştir.

Köklü ve esaslı bir geçmişe sahip olan Türkler, farklı coğrafyalarda yaşadıkları için zengin ve çeşitlilik arz eden, ölüm, mezar ve mezar taşı kültürlerine sahiptirler. Bu kültürlerin özünü ise kurgan, balbal ve kümbet gibi mezar yapıları oluşturur.[23]

Karahanlılar ile başlayan İslami süreç Türklerin mezar kültürü ve geleneği üzerinde çeşitli değişimlere sebebiyet vermiş ve bu etki Anadolu'ya da taşınmıştır. Karahanlı, Gazneli, I.Beylikler Dönemi, Selçuklu Devleti, II. Beylikler Dönemi ve Osmanlı Devleti'nin erken ve klasik dönemleri dâhil olmak üzere geç döneme kadar mezar taşlarında duru bir tasarım ve sade bir incelik dikkati çekerken, sonraki dönemlerde oldukça müzeyyen ve görkemli şahideler vücuda getirilmiş ve şahidelerin form özellikleri ve serpuşları toplumdaki sosyal statüye göre şekillenmiştir. Şahidelerde ki bu değişim türbe, kümbet mimarisinin gelişimi ile bazı noktalarda farklılıklar arz etmektedir. Anadolu Selçukluları zamanında şahidelerde göze çarpan sadelik türbe-kümbet yapılarında yerini süsleme açısından oldukça hareketli bir üsluba bırakmıştır. Bu dönemdeki örneklerde özellikle cephelerde plastik ve çini süslemelere yer verilerek cephe kurgusunda bir hareketlilik sağlanmıştır. Osmanlı Dönemi'nde inşa edilen türbelerde ise plastik unsurlar dışında dış cephelerde daha yalın bir cephe tasarımı görülmekle birlikte iç mekân kurgusunda çini süsleme ve yazı kuşaklarıyla kompoze edilmiş bir süsleme anlayışı dikkati çekmektedir. Yapı malzemesi olarak kerpiç (Anadolu öncesi), blok taş ve tuğla kullanılmıştır.

---

[22] Muslim, **Cenaiz**, 94, (970); Ebu Dâvud, **Cenaiz**, 76, (3225, 3226); Tirmizi, **Cenaiz**, 58, (1052)

[23] BAHAR, H., **Avrasya'da Ölüm ve Türklerde Mezar Kültürü , Prof. Dr.Nejat Göyünç Armağanı**, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Konya, 2013, s.267

Şahide ve türbelerde karşımıza çıkan bir diğer unsurda “yazı” dır. Özellikle Anadolu’daki örneklerde kitabelerde ve yazı kuşaklarında gördüğümüz “sülüs hattı” Osmanlı Devleti’nin geç dönemine kadar sevilerek kullanılmıştır. Ayrıca daha az olmakla birlikte özellikle türbe mimarisinde “kufi hat” örnekleri de dikkati çekmektedir.

Türklerde mezar taşı kültürü İslam öncesi dönemde Gök Tanrı inancına göre şekillenirken, İslamiyet ile birlikte İslam kültürü etkisine girmiş ve bu kültür doğrultusunda gelişim göstermiştir.

3. KATALOG

3.1. HIZIRBEY CAMİİ HAZİRESİ

3.1.1. Katalog No: 1

Çizim No: 1, 2, 3,4, 5

Resim No: 1-2-3-4-5

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Sandıklı Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.858/ M.1454

Kimliği: Hızır Bey Oğlu Abdullah

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.50 m Boy: 1.59 m

Ayak Taşı: En: 0.50 m Boy:1.59 m

Sanduka: En: 1.92 m Boy: 0.64 m

Ana Kaide: En: 1.97 m Boy: 0.30 m

Tanım: Yapı malzemesi kesme küfeki taşı olan mezar iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm erken dönemde yapılmış ve üzerine zencerek motifi işlenmiştir. Zeminden yüksekliği 0.30 m dir. Bu bölümün üzerine geç dönemde sandık ilave edilmiş olup üzerine erken dönem özelliği gösteren baş ve ayak taşı eklenmiştir. Ana kaidenin üzerinde olması gereken baş ve ayak taşı, geç dönemde yerinden sökülmüş, yine bu dönemde ilave edilen sandığın üzerine oturtulmuştur. Şahidenin kaide bölümünün üstüne oturtulan, sandığın iki yüzü hatayi formunu andıran çiçeklerle bördürlenmiş iç kısımları ise Mührü Süleyman, selvi ve daire içerisine alınmış vazo içerisindeki salkım üzümlerle hareketlendirilmiştir.

Ayrıca sandukanın ön ve arka yüzlerine de gülbezek motifi işlenmiştir. Süslemelerin hepsi simetri ilkesi dikkate alınarak, zemin oyma tekniğiyle yüzeye işlenmiştir. Baş ve ayak taşları klasik döneme ait olup, yanları dilimli sütünceler ile hareketlendirilmiş, tepeliklerinde ve arka yüzlerinde yüzeye yoğun olarak işlenmiş rumi motifli kompozisyonlara yer verilmiştir.

Kitabe:

1. İntikâlet el-merhum	١-انتقلت المرحوم
2. El -mağfur eş-şehid es-seyid	٢-المغفورالشهيد السعيد
3. İlâ rahmeti'llâhi teâlâ	٣- الا راهمتيللاهي تعلا
4. Min dâr-ül- fenâ ilâ[24]	٤- مين داريل فنا ايلا
5. Dâr-ül – bekâ Âbdullah	٥- ضاريل بكا عبدلله
6. İbn-i Hızır Bey fi	٦- ابني خظر بك في
7. Tarih-i şehr-i Rebîülâhir sene	٧- طرخي شهري ربيع الاخره سنه
8. Semane ve hamsin ve semanemie (H.858)	٨- ثمانه وحامسين وسمانيه ماءة

[24] MERT, Ö., "Kırklareli Kitabeleri", **Tarih Dergisi**, Sayı 11, İstanbul, 1971, s.157

3.1.2. Katalog No: 2

Çizim No: 6

Resim No: 6

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Tepelikli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1270/M.1853-1854

Kimliği: Meryem Hanım

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.40 m Boy: 1.21 m

Tanım: Hazine-i Humayun ve Divan-ı Humayun hocalarından Şakir Beyin eşi Meryem Hanım'a ait olan mezar taşının yapı malzemesi küfeki taşıdır. Yekpare işlenen şahidenin başlık kısmında yüzeyi iki yönde tamamen kaplayan akantus yapraklarının ortasındaki vazo içerisinde çiçek buketi şeklinde bir kompozisyon bulunur. Sekiz satır halinde yazılmış kitabesi celi sülüs hatlı olup H. 1270 tarihlidir. Kitabe araları düz silmelerle geçilmiştir.

Kitabe

1. Hüve'l-hallâkul-bâkî	١- هوالحلاقالباقى
2. Hazine-i hümâyundan	٢-حزني همايوندن
3. Mahrecin-i hevacadan	٣- مخرجعن خواجدان
4. Divan-ı hümâyundan	٤- ديوان همايوندن
5. Şakir Bey halilesi	٥- شاكربك خليلسي
6. Merhume ve mağfur	٦- مرحومه ومغفور
7. Meryem Hanım’ın ruhuna	٧- مريم خانمن روحنه
8. Sene H.1270	٨- سنه ١٢٧٠

3.1.3. Katalog No: 3

Çizim No: 7

Resim No: 7

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1142/M.1729-1730

Kimliği: Bunarhisarlu (Pınarhisarlı) Ahmed

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: Çevresi: 0.51 m Boy: 0.54 m

Tanım: Bunarhisarlı (Pınarhisarlı) Ahmed'e ait olan mezar taşı silindirik formlu olup, küfeki taşından yapılmıştır. Başlık bölümü deforme olmuş ve günümüze ulaşamamıştır. Süsleme açısından oldukça sade tutulmuştur. Talik hatla işlenmiş olan kitabe H.1142 tarihlidir.

Kitabe

1. Bunarhisarlu Ahmed ola firdevs-i âlâda	١- بونارحسرلو احمد اولا فردوس اعلاده
2. Sene H.1142	٢-سنه ١١٤٢

3.1.4. Katalog No: 4

Çizim No: 8-9

Resim No: 8

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1022/M.1613-1614

Kimliği: Mahmud Oğlu Şâban

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.53 m Boy: 0.70 m

Tanım: Mahmutoğlu Şaban adına silindirik formlu olarak düzenlenmiştir. H.1022 tarihli kitabesi sülüs hattıyla işlenmiş ve süsleme açısından sade tutulmuştur. Yapı malzemesi küfeki taşı olan mezar taşının üst kısmı deforme olmuştur.

Kitabe:

1. Şâbân bin Mahmut	١- شعبان بن محمود
2. Sene H.1022	٢-سنه ١٠٢٢

3.1.5. Katalog No: 5

Çizim No: 10-11

Resim No: 9-10

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Kare Kesitli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Mesleği: Hamamcı

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.18 m Boy: 1.17 m

Tanım: Küfeki taşından dört yüzlü olarak işlenmiştir. Her bir yüzde çerçeve içine alınmış iki kitabe mevcuttur. Şahidenin, boyun kısmını başlığa bağlayan bölüm mukarnaslı işlemelerle hareketlendirilmiştir. Hazire bahçesi zemininde atıl durumda bulunan başlıklardan hareketle başlık kısmının burmalı kavukla sonlandırıldığı anlaşılmaktadır. Sülüs hattıyla işlenen kitabede merhumun ölüm yılına yer verilmemiş, sadece mesleği hakkında bilgi verilmiştir. Kuvvetle muhtemel günümüze kadar ulaşamayan ayak taşında merhumun kimliği ve ölüm yılına ait bilgiler bulunmakta idi.

Kitabe:

1. Kale nebiyullah	١- قاله نبيول الله
2. Sallallâhu âleyhi ve sellem	٢- صلي الله عليه و سلم
3. El mü’minune lâ yemutud	٣- المءمنونه لا يموتود
4. Yenkalune min dâr-ül	٤- ينقلونه من ال دار
5. Fenâ ila dâr-ül - bekâ	٥- لفنا الى دارل بقا
6. El - merhum sâid şehid	٦-المرحوم سعد شهيد
7. El - muhtaç ila rahmete	٧- المحتاچ الى رحمته
8. Allah-u Teâlâ hamamcı	٨- الله تعالى حمامجى

3.2. KADI EMİN ALİ ÇELEBİ CAMİİ HAZİRESİ

3.2.1. Katalog No: 6

Çizim No: 12

Resim No: 11

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1265/M.1848-1849

Kimliği: Muhammed Oğlu Ali Er-Rezaki Efendi

Mesleği: Haftan Ağası

Lakabı:-

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.33 m Boy: 1.13 m

Tanım: Haftan Ağası Ali Er-Rezaki Efendi'ye ait bu örnekte, yapı malzemesi olarak küfeki taşı kullanılmıştır. Gövde bölümündeki kitabe H.1265 tarihli olup, talik hattıyla dokuz satır olarak işlenmiştir. Sultan Abdülmecit dönemine tekabül etmesi sebebiyle başlık kısmında dönem özelliği gösteren fes görülmektedir. Süsleme olarak oldukça yalındır.

Kitabe:

1. Hüve'l - bâkî	١- هوالباقى
2. Beni kıl mağfiret ey rabbi yezdan	٢- بنى قيل مغفرت اى ربّ يزدان
3. Bihakkı ârş-ı âzam nur-u kur'an	٣- بحقّ عرش اعضم نور قران
4. Gelüb kabrimi ziyaret iden ihvan	٤- كلوب قبرم زيارت ايدن اخوان
5. Ruhuma ide bir fatiha ihsân	٥- روحمه ايده بر فا تحه احسان

6. Haftan ağası merhum eş-şehid	٦-حفتان اغاسى مرحوم السّيّد
7. El - hâc Âli Er-Rezaki Efendi	٧- الحج عاى الرّ زقى افندى
8.İbn-i Muhammed ruhiçün	٨- ابن محمّد روحيچون
9. Fâtiha H.1265	٩- فا تحه ١٢٦٥

3.2.2. Katalog No: 7

Çizim No: 13

Resim No: 12

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1273/M.1856-1857

Kimliği: Abdullah oğlu (Derviş)Mustafa

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.37 m Boy: 1.30

Tanım: Abdullah oğlu Derviş Mustafa'ya ait olan mezar taşı baş ve gövde olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Baş kısmı kavukludur. Tâlik hatlı kitabesi dört satır olup, H.1273 tarihlidir. Süsleme açısından oldukça sadedir.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فاتحه
2. Merhum ve mağfur leh seyyid	٢- مرحوم و مغفور له سيّد
3. Derviş Mustafa ibn-i	٣- درويش مصطفى ابن
4. Abdullah ruhuna diyeler	٤- عبدالله روحنه ديه لر
5. H.1273	٥- ١٢٧٣

3.2.3. Katalog No: 8

Çizim No: 14

Resim No: 13

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1302/M.1884-1885

Kimliği: Ali Efendizade Atıf Bey

Mesleği: Heftani

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.36 m Boy: 1.06 m

Ayak Taşı: En**:** 0.30 mBoy: 0.80 m

Tanım: Heftani Ali Efendizade Atıf Bey'e aittir. Yapı malzemesi küfeki taşından olup, baş ve gövde olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Baş kısmı dönem özelliği gösteren festir. Dokuz satır olarak düzenlenen kitabe talik hattıyla yazılmıştır. Süsleme yönünden yalındır. Ayak taşında yer alan salkımlı üzüm kompozisyonu tepedeki lale motifi ile sonlandırılmıştır.

Kitabe:

1. Hüve'l - bâkî	١- هوالباقى
2. Kimseye bâkî değil çün bu dehr-i sübut	٢- كمسيه باقى دكل چون بو دهرى سبوت
3. Gel oku ihlâs ile bir fâtiha itme sükût	٣-كل اوقو اخلاصله بر فاتحه ايتمه سكوت
4. Küllü nefsin fâniye fallâhu hayyün lâ-yemût	٤-كل نفس فانيته فا لله حىّ لا يموت
5. Kırkkilise eşrafından merhum	٥- قرق كيلسا اشرافندان مرحوم
6. Heftani Ali Efendizâde Âtıf Bey	٦- خفتانى على افندى زاده عطف بك
7. Ruhiçün diyeler el- fâtiha	٧- روحيچون ديه لرالفاتحه
8. Sene 1302	٨- سنه ١٣٠٢
9. Fi 4 Rebîul'ahir	٩-فى ٤- ربع الا خره

3.2.4. Katalog No: 9

Çizim No: 15

Resim No: 14

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma- Kazıma

Senesi: H.1253/M.1837-1838

Kimliği: Emine Şerife Hanım

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.27 m Boy: 0.70 m

Tanım: ŞahideEski Silistre Valisi Hacı Ahmet Paşa yakını Heftani Ali Efendi'nin kızı Emine Şerife Hanım'a aittir. Kitabesi altı satır olarak sülüs hattıyla işlenmiştir. Yapı malzemesi küfeki olup, baş ve gövde olmak üzere iki bölümden oluşur. Gövde ile başın birbirine bağlandığı boyun kısmı uzun tutulmuştur. Süsleme açısından sade bir özellik göstermektedir. Başlık kısmının etekleri kazıma tekniğindeki üçgen bordürle hareketlendirilmiştir.

Kitabe:

1. Hüve'l – bâkî	١- هوالباقى
2. Sâbık Silistre Vâlisi el- hâc Ahmed	٢- سابق سليستره واليسى الحاج احمد
3. Paşa yakını heftani es-said Ali Efendi'nin	٣- پاشا يكنى خفتانى السيد على افنديڭ
4. Kerimesi Emine Şerife Hanım'ın	٤- كريمه سى امينه شريفه خانمك
5. Ruhiçün rızâen lillahi'l-fâtiha	٥- روحيچون رضا ءًلله ال فاتحه
6. Sene H.1253	٦- سنه ١٢٥٣

3.2.5. Katalog No: 10

Çizim No:16

Resim No: 15

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1250 /M.1834-1835

Kimliği: Şerife Akile Hanım

Mesleği: Nebiye (Elçi)

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.30 m Boy: 0.97 m

Tanım: Muhammed Ağa'nın nebiyesi Şerife Akile Hanım'a ait alan mezar taşı küfeki taşından yapılmıştır. Gövdeden başlayan ritmik daralma boyun kısmına kadar devam etmiş ve bu kısımdan sonra hotoz başlık ile sonlandırılmıştır. Sekiz satırlı kitabe talik hatla işlenmiş olup kitabe araları düz silmelerle geçilmiştir. Süsleme açısından sade bir özellik göstermektedir.

Kitabe:

1. Hüve'l- bâkî
2. Ah nideyim bu fenâya kıldı beni hâk- sar
3. Gençliğime doymadan itti yerim zîr-u mezar
4. Salınub bende gezerken bir zaman âlem gibi
5. Şimdi met-ûb vücudum hâk-e yeksân- rüzgâr
6. Es- seyyid Muhammed Ağa nebiyesi Şerife
7. Akile Hanım
8. H.1250

١- هوالباقى

٢- اه نيده يم بوفنا يه قلدى بنحاكسار

٣- كنجلگمه دويمدن ايتدى يرم زيرومزار

٤- صالنوب بنده كزركن برز مان عالم كبى

٥- شمدى مطعونا وجودم حاك يكسان روزكار

٦-السّيد محمّد اغا نبيه سى شريفه

٧- عقيله حانم

٨- ١٢٥٠

3.2.6. Katalog No: 11

Çizim No: 17

Resim No: 16

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1263/M.1846-1847

Kimliği: Muhammed Ağa'nın oğlu Bekir Ağa

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.26 m Boy: 0.70 m

Tanım: Şahide küfeki taşından Muhammed Ağa'nın oğlu Bekir Ağa için yapılmıştır. İki bölümden ibaret olup başlık kısmı dilimli sarık formundadır. Beş satır olan kitabe talik hattıyla yazılmıştır. Süsleme açısından sade bir özellik göstermektedir.

Kitabe:

1. Fâtiha	١ـ فاتحه
2. Dâimâ mevtâya kıl hayır duâ	٢ـ دايما موتايه قيل خيردعا
3. Seyyiâtın mahv ide Bâr-i Hüdâ	٣ـ سيّاتك محوا ده بارى خدا
4. Merhum Bekir Ağa ibn-i Muhammed Ağa	٤ـ مرحوم بكر اغا ابن محمّد اغا
5. H.1263	٥ـ ١٢٦٣

3.2.7. Katalog No: 12

Çizim No: 18

Resim No: 17

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1229/M.1813/1814

Kimliği: Muhammed Ağa'nın oğlu Uluağaçlı Bekir Ağa

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.21 m Boy: 0.68 m

Tanım: Uluağaçlı Bekir Ağa adına yapılmıştır. Yapı malzemesi küfeki taşıdır. Şahide baş ve gövde kısımlarından oluşmaktadır. Başlık kısmı kâtibi kavuk formundadır. Yedi satır olarak düzenlenen sülüs kitabe H.1229 tarihlidir.

Kitabe:

1. Nev-civânım gitti cennet bağına	١- نوجوانم كتدى جنّت با غنه
2. Firâkı kaldı vâlideyni canına	٢- فراقى قلدى والديّه جاننه
3. Seyyid Muhammed Ağa'nın oğlu	٣- سيّد محمّد اغا نك اوغلو
4. Uluağaçlı merhum seyyid	٤- اولو اغاچلى مرحوم سيّد
5. Bekir Ağa ruhuna fâtiha	٥- بكر اغا روحنه فاتحه
6. Sene H.1229	٦- سنه١٢٢٩

3.2.8. Katalog No: 13

Çizim No:19

Resim No: 18

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1253/M.1837-1838

Kimliği: Ali Efendi'nin oğlu Muhammed Atıf Bey

Mesleği: Heftani

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.23 m Boy: 0.66 m

Tanım: Eski Silistre Valisi Ahmet Paşa'nın yakınlarından, Heftani Ali Efendi'nin oğlu Muhammed Atıf Bey'e aittir. Altı satır olarak yazılan talik kitabe H.1253 tarihlidir. Yapı malzemesi küfeki taşından olan şahidenin başlığı fes formundadır. Üzerinde herhangi bir süslemeye yer verilmemiştir.

Kitabe:

1. Fâtiha	١ـ فاتحه
2. Sâbık Silistre Vâlisi El-hac Ahmed	٢ـ صابق سلستره واليسى الحج احمد
3. Paşa yakını heftâni Es-Seyyid Ali	٣ـ پا شا يكنى حفتا نى السّيد على
4. Efendi'nin mahdumu Muhammed Atıf	٤ـ افنديڭ محدومى محمّد عاطف
5. Bey ruhiçün Rızâen li'llah'il fâtiha	٥ـ بك روحيچون رضاً لله الفاتحه
6. H.1253	٦ـ ١٢٥٣

3.2.9. Katalog No: 14

Çizim No: 20

Resim No: 19

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1202/M.1787-1788

Kimliği: Süleyman Oğlu İbrahim Salim

Mesleği: Monla (Molla)

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.21 m Boy: 0. 50 m

Tanım: Monla (molla) İbrahim Salim ‘e ait olan şahide küfeki taşından yapılmıştır. Yedi satır halinde işlenen sülüs kitabe H.1202 tarihlidir. Gövdenin üzerinde bulunan başlık kısmı deforme olmuş ve günümüze gelememiştir. Süsleme açısından yalındır.

Kitabe:

1. Hâlâ hâkim essera	١- خالا حاكم الثّرع
2. El-hac Süleyman Efendi’nin	٢- ال خاج سليمان افندينك
3.Ciğer köşesi merhum	٣- جكركوشه سى مرحوم
4. İbrahim Salim Monla	٤- ابراهيم سالم منلا
5. Ruhuna El- Fâtiha	٥- روحنه الفاته
6. Sene H.1202	٦- ١٢٠٢ سنه
7. Muharrem	٧- م

3.2.10. Katalog No: 15

Çizim No: 21

Resim No: 20

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1270/M.1853-1854

Kimliği: Numan Efendizade Hafız Hasan Efendi

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.30 m Boy: 0.94 m

Tanım: Dönemin Nakşibendî Şeyhlerinden Numan Efendizade Hafız Hasan Efendi'ye ait olan şahide küfeki taşından yekpare olarak işlenmiş olup, baş, boyun ve gövde kısmı olmak üzere üç bölümden oluşur. Aşağıdan yukarı doğru genişletilmiş gövde bölümü üst kısımda kalafat formlu kavukla sonlandırılmıştır.

Kitabe:

1. Fâtiha	١ـ فاتحه
2. Bu âlem küllü mahvolur	٢ـ بو عالم كلّى محواولور
3. Hemân bâkî kalur ah	٣ـ همان باقى قالوراه
4. Tarikat-ı Nakşibendiye meşâyihlerinden	٤ـ طريق نقشبندى مشايخلرندن
5. Hacı Nûmân Efendizâde	٥ـ حاجى نعمان افندى زاده
6. Merhum ve mağfur leh Şeyh	٦ـ مرحوم ومغفورله شيخ
7. Hâfız Hasan Efendi ruhuna	٧ـ حافظ حسن افندى روحنه
8. Fî H.1270	٨ـ ١٢٧٠ فى
9. 5 Ramazan	٩ـ ٥ ن

3.2.11. Katalog No: 16

Çizim No: 22

Resim No: 21

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1257/M.1841-1842

Kimliği: Ali Efendi Oğlu Mustafa Galib Bey

Mesleği: Heftani

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.19 m Boy: 0.50 m

Tanım: Eski Silistre Valisi Ahmet Paşa yakını, Ali Efendi'nin oğlu Mustafa Galib Bey'e ait olan şahide küfeki taşından yapılmış olup, gövde, boyun ve baş olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Serpuşu festir. Talik hatla işlenmiş altı satırlı kitabe H.1257 tarihlidir. Süsleme açısından oldukça yalındır.

Kitabe:

1. Fâtiha	١ـ فاته
2. Sâbık Silistre Vâlisi El- hâc	٢ـ سابق سلستره واليى الحاج
3. Ahmed Paşa yakını heftani es-seyid Ali	٣ـ احمد پاشا ياكينى خفتانى السّيد على
4. Efendi’nin mahdumu Mustafa Galib Bey	٤ـ افنديڭ محدومى مصطفى غالب بك
5. Ruhiçün	٥ـ روحيچون
6. Sene H.1257	٦ـ سنه ١٢٥٧

3.2.12. Katalog No: 17

Çizim No: 23

Resim No: 22

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1226/M.1811-1812

Kimliği: Uluağaçlıoğlu Muhammed Ağa

Mesleği: Nakîbu'l eşrâf

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.32 m Boy: 0.87 m

Tanım: Şahide, Nakîbu'l eşrâf Muhammed Ağa için yapılmıştır. Gövde ve boyun kısmından sonra gelen serpuş kâtibi kavuk formundadır. Çubuklu kavuğun üzerinde merhumun mesleği ile ilgili bilgi veren divit motifi kazıma tekniği ile nakşedilmiştir. H.1226 tarihli kitabe yedi satır olarak talik hatla işlenmiştir.

Kitabe:

1. Hüve'l- bâkî	١ـ هوالباقى
2. Daima mevtaya kıl hayır duâ	٢ـ دايما موتايه قيل خير دعَا
3. Seyyiatın mahv ide bâri hüdâ	٣ـسيّاتك محواده بارى خدا
4. Esbak Kırkkilisa müteallimi	٤ـ اسبق قرق كيلسا متلّمى
5. Nakîbu'l eşrâf Uluağaçlı	٥ـ نقيبال اشراف اولو اغاجلى
6.Oğlu seyyid Muhammed Ağa ruhuna	٦ـ اوغلى سيّد محمّد اغا روحنه
7. H.1226	١٢٢٦ ـ٧

3.2.13. Katalog No: 18

Çizim No: 24

Resim No: 23

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Tepelikli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1291/M.1874-1875

Kimliği: Şerife Adile Hanım

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.38 m Boy: 1.53 m

Tanım: Heftani Ali Efendi'nin eşi Şerife Adile Hanım'a ait olan şahide küfeki taşından yapılmıştır. Gövde bölümünden sonra gelen serpuş kısmında vazo içerisine oyma kabartma tekniğinde nakşedilen akantus yaprakları alttan ve üsten taşırılarak yüzeyi simetrik olarak kuşatmaktadır. Gövdeye 11 satır olarak işlenen kitabe talik hatlı olup, H.1291 tarihlidir. Şahidenin ayak taşında ise yüzeye zemin oyma tekniği ile simetrik kurgu dikkate alınarak işlenen salkım üzümlü kompozisyon tepede lale motifi ile sonlandırılmıştır.

Kitabe:

1. Hüve'l bâkî	١- هوالباقى
2. Benim namım Kırkkilisa Hanedanından Heftani Ali Efendi	٢- بنم نامم قرق كليسا خاندانندن خفتانى على افندى
3. Zevce-i muhteremesi Şerife Adile Hanım idi	٣- زوجه مخترمه سى شريف عديله خانم ايدى
4. Esir oldum şu dünyaya ecel beni halas itti	٤- اسير اولدم شو دنيا يه اجل بنى خلاس ايتى
5. Kam-u varımı terk ittim iltica İrci'î emri	٥- قمواريمى ترك ايتدمايلتجه ارجع امرى
6. Unutmayın beni kum-u kabulum yâd iden herkez	٦- انوتمايك بنى قوم وقبيلوم ياد ايدك هركز
7. Hususa fâtiha ihsan iden ben istemem gayri	٧- خصوصا فاتحه احسان ايدك بناسته مم غيرى

٨- قپاندی دفترم امّا امیدم کسمدیم سزدن	8. Kapandı defterim amma ümidim kesmedim sizden
٩- ایدرسنز روز شب مردم بنم روحمه هر حیری	9. İdersiniz rûz-u şeb merdum benim ruhuma her hayrı
١٠- ١٢٩١فی	10. Fî H.1291
١١- ٢٠ رجب	11. 20 Receb

3.2.14. Katalog No: 19

Çizim No: 25

Resim No: 24

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Tepelikli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1258/M.1842/1843

Kimliği: Mustafa Ağa'nın Kızı Ayşe Hanım

Yazı Tipi: Tâlik

Baş Taşı: En: 0.44 m Boy: 1.30

Tanım: Dönemin ileri gelenlerinden MustafaAğa'nın kızı Ayşe Hanım adına yapılmıştır. Gövde ve taç kısmı bütüncül olarak işlenmiştir. Taç kısmı; yüzeyin orta noktasına yerleştirilen vazo içerisindeki natüralist çiçeklerden başka arkadan dışa doğru taşan s ve c kıvrımlı akantus yaprakları ile hareketlendirilmiştir. Süslemeler yüzeye zemin oyma ve kabartma tekniği ile işlenmiştir.

Kitabe:

1. Hüve'l- bâkî	١- هوالباقى
2. Esbak Kırkkilisa âynası pehluvan	٢- اسبق قرقكيلسا اعيناسى پهلوان
3. Mustafa Ağa kerimesi Uluağaçlıoğlu	٣- مصطفى اغا كريمه سى اولو اغاچلى اوغلى
4. Mütesellim sabık es-seyyid Muhammed Ağa halilesi	٤- متسلّم سابق السّيد محمّد اغا حليله سى
5. Heftani es-seyyid Ali Efendi'nin kayınvalidesi	٥- خفتا نى السّيد عالى افندينك قاين والده سى
6. Merhum ve mağfur leha Ayşe Hanım	٦- مرحومه و مغفور لها عايشه خانم
7. Ruhiçün rızâen lillahi'l-fâtiha	٧- روخيچون رضاءًالله الفاتحه
8. Sene H.1258	٨- سنه ١٢٥٨

3.2.15. Katalog No: 20

Çizim No: 26

Resim No: 25

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Sivri Kemerli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1280/1863-1864

Kimliği: Ayşe Hanım

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.37 m Boy: 0.90

Tanım: Haseki Ağa zevcesi Ayşe Hanım adına düzenlenmiştir. Yekpare olarak küfeki taşından yapılmış olan şahide üstte üçgen formlu bir alınlıkla sonlanır. Üçgen alınlık yüzeye simetrik olarak işlenen s kıvrımlı akantus motifini andıran bitkisel motiflerle hareketlendirilmiştir. Onbir satırlı talik kitabe H.1280 tarihlidir.

Kitabe:

1. Hüve'l- bâkî	**١ ـ هوالباقى**
2. Haseki Ağa'nın zevcesi Ayşe Hanım	**٢ ـ حسكى اغانك زوجهسى عايشه خانم واه دريغ**
3. Azm-i ukba itti ……	**٣ ـ عزم عقبا ايدى اول معدن عصتكرينز**
4. Ömr-ü gülün soldurub sarsar bad-ı ecel	**٤ ـ عمر كلك صولديروب صرصر باد اجل**
5. Döktü berk ve yârini eyledi zir-i zemin	**٥ ـ دوكدى برك ويارينى ايلدى زيرزمين**
6. Kuş idicek mergican irci hitâbını	**٦ ـ كوش ايديجك مرغ جان ارجع خطابنى**
7. Bir dahi bu faniden eylemedi danecin	**٧ ـ بر دحى بو فانيدن ايلمدى دانه جين**
8. Ruhiçün rûz-u şeb okuyalar fâtiha	**٨ ـ روحى ايچون روز شب اوقيه لرفاتحه**
9. Cümle taallukâtı hem benat ve şebiyn	**٩ ـ جمله تعلّقاتى هم بنات و شبين**
10. Hatif-i gaybi didi cevher tarihini	**١٠ ـ هاتفه غيبى ديدي جوهر تاريحنى**
11. Ayşe Hanım eylesin kasr-ı firdevsi tin(?)	**١١ ـ ……..**
12. H.1280	**١٢ ـ ١٢٨٠**

3.2.16. Katalog No: 21

Çizim No: 27-28

Resim No: 26-27-28

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H. 1216/M.1801-1802

Kimliği: Mahmut Efendizade Muhammed Samet Efendi

Mesleği: -Kudat (Kadı)

Yazı Tipi: Tâlik

Baş Taşı: En: 0.35m Boy: 1.40

Ayak Taşı: En: 0.31 m Boy: 1.45

Tanım: Şahide, kadılar eşrafından Kırkkilise kadısı Mahmut Efendizade, Muhammed Samet Efendi için yaptırılmıştır. Yapı malzemesi küfeki taşından olup, sanduka ile birlikte yekpare olarak işlenmiş, gövde, boyun ve baş kısmı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Gövdenin bağlandığı sanduka bölümünün iki yanındaki bölüm istiridye kabuğu formundaki süslemeler ve volütlerle hareketlendirilmiştir. Gövdede yer alan talik hatlı kitabe on satır olup, H.1216 tarihlidir. Şahidenin boyun kısmından sonra gelen başlık yatay ve dikey sarmalı örfi destarî kavuk formundadır.

Kitabe:

1. El- fâtiha	١- الفاتحه
2. Eşraf-ı kudâdtan Mahmut Efendizade kim	٢- اشرف قضّاتدن محمود افندی زاده کیم
3. Kırkkilisa namı ol sadat-ı kiram	٣- قرق کیلسا نا می اول فخری سادات کرام
4. Ânî Muhammed Samed Efendi…..	٤- اغنی محمّد سمد افندی.....
5. San-ı ömrüne ecel ola nice emzâ-i hâtem	٥- صك عمرینه اجل اول نجه امضای خاتم

6. Göçtü ukbâya vedâ-ı âlem fânî idüp	٦- كوجدى عقبا يا وداع عالم فانى ايدوب
7. Bırakdın gülizar rahmet eyleye rabbü’l en’âm	٧- برقدين كلزر رحمت ايليه ربّا لانام
8. Nâs îlân eyleye didim kesbiya tarihini	٨- ناساعلان ايليه ديدم كسبيا تاريخنى
9.Ruh-u merhuma ila dâr-ı âlini kıl makam	٩- روح مرحومه الهى دار علنى قيل مقام
10. Sene H. 1216	١٠- سنه ١٢١٦

3.2.17. Katalog No: 22

Çizim No: 29

Resim No: 29

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1220/1805-1806

Kimliği: Keşanlı Hüseyin Efendizade Mesut Efendi

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.30 m Boy: 0.67 m

Tanım: Keşanlı Hüseyin Efendizade Mesut Efendi'ye ait olan şahide küfeki taşından yapılmıştır. Kitabe yedi satır halinde sülüs hatla işlenmiş olup H.1220 tarihlidir. Süsleme açısından sade olan şahidenin üst kısmı deforme olmuş ve günümüze kadar gelememiştir.

Kitabe:

1. Hüve'l- bâkî	١- هوالبا قى
2. …….	٢- فدزس لكر فدان
3. Merhum ve mağfur	٣- مرحوم و مغفور
4. Keşanlı Hüseyin Efendi	٤- كشانلى حسين افندى
5. Zade Mesûd Efendi	٥- زاده مسعود افندى
6. Ruhiçün el- fâtiha	٦- روحيچون الفاته
7. Sene H.1220 Cemaziyelevvel	٧- سنه ١٢٢٠ جا

3.3. BEYAZIT (PAŞA) CAMİİ HAZİRESİ

3.3.1 Katalog No: 23

Çizim No:30

Resim No: 30

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1254 /M.1838-1839

Kimliği: Ahmet oğlu Karaozanlı Ali

Lakabı: Karaozanlı

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.25 m Boy: 0.87 m

Tanım: Şahide, Karaozanlı Ali'ye aittir. Boyun bölümünden sonra gelen başlık kısmı feslidir. Kitabesi talik hatla işlenmiş olup, H.1254 tarihlidir.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فا تحه
2. Beni kıl mağfiret ey rabbi yezdan	٢- بنى قيل مغفرت اى ربّ يزدان
3. Bi- hakk-ı arş-ı azam nur-u Kuran	٣- بحقّ عرش اعضم نور قران
4. Gelüb kabrim ziyaret iden ihvan	٤- كلوب قبرم زيارت ايدن اخوان
5. İdeler ruhuma bir fâtiha ihsan	٥- ايده لر رو حمه بر فا تحه احسان
6. Merhum Karaozanlı Ali	٦- مرحوم قره اوزنلى على
7.İbn-i Ahmet ruhiçün	٧- ابن احمد روحيچون
8. H.1254	٨- ١٢٥٤

3.3.2. Katalog No: 24

Çizim No: 31

Resim No: 31

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1118/ 1706-1707

Kimliği: Abdulbâkî

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.62 m Boy: 0.72 m

Tanım: Şahide Abdulbâkî isimli bir kişiye aittir. Silindirik formlu gövde kısmından sonra gelen serpuş sade çatal kalafat formundadır. Tek satır halinde işlenen sülüs kitabe H.1118 tarihlidir. Küfeki taşından yapılan şahide süsleme açısından oldukça sadedir.

Kitabe:

1. Abdulbâkî H.1118

١- عبدالباقي ١١١٨

3.3.3. Katalog No: 25

Çizim No: 32

Resim No: 32

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Çokgen Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1008/M.1599-1600

Kimliği: Ali

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.56 m Boy:0.56 m

Tanım: Şahide küfeki taşından sekizgen formlu olarak yapılmıştır. Gövde kısmından sonra gelen üst bölüm yine sekizgen formlu basık bir külah ile sonlandırılmıştır. Kitabesi iki satır olup sülüs hattı ile nakşedilmiştir. Klasik dönemin sade örneklerinden biridir. Süsleme açısından yalındır.

Kitabe:

1. Ali	١- على
2. Sene H.1008	٢- سنه ١٠٠٨

3.3.4. Katalog No: 26

Çizim No: 33

Resim No: 33

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Sivri Kemerli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1158/ 1745-1746

Kimliği: Rabia

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.40 m Boy: 0.90 m

Tanım: Rabia isimli bir merhumeye ait olan şahide yekpare olarak küfeki taşından yapılmıştır. Şahide, gövde kısmından sonra gelen üçgen formundaki tepelikle sonlandırılmıştır. Yüzeye sülüs hatla nakşedilen iki satırlı kitabe H.1158 tarihlidir. Kitabe; üstte palmet motifi ile sonlandırılan bir bordür ile kuşatılmıştır. Palmet motifinin iki yanında natüralist üslupta çiçek motifleri dikkati çekmekte olup tepelik kısmı gülbezek motifi ile hareketlendirilmiştir. Süslemeler klasik dönem özelliğinde olmakla beraber yüzeye zemin oyma tekniğinde nakşedilmiştir.

Kitabe:

1. Rabia	١- رابعه
2.Sene H.1158	٢- سنه١١٥٨

3.3.5. Katalog No: 27

Çizim No: 34

Resim No: 34

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1143/1730-1731

Kimliği: Osman oğlu Ahmed

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.60 m Boy: 0.53

Tanım: Osman oğlu Ahmed adına küfeki taşından silindirik formlu olarak işlenmiştir. Süsleme açısından yalın bir özellik gösteren şahidenin serpuşu çatal kalafat formundadır. Kitabe yüzeye üç satır halinde sülüs hatla nakşedilmiş olup, H.1143 tarihlidir.

Kitabe:

1. Fâtiha

2. Merhum Osman oğlu Ahmed

3. H.1143

١- فا تحه

٢- مرحوم عثمان اوغلى احمد

٣- ١١٤٣

3.3.6. Katalog No: 28

Çizim No: 35

Resim No: 35

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1189/1775-1776

Kimliği: Muhammed Ağa

Mesleği: Korucu

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.31 m Boy: 1.08

Tanım: Korucu Muhammed Ağa'ya ait olan şahide; gövdeyi takip eden boyun kısmından sonra paşalı kavuk formundaki şerpuş ile sonlanmıştır. Süsleme yönünden oldukça yalındır. Yüzeyi talik hatla işlenmiş beş satırlı kitabe H.1189 tarihlidir.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فا تحه
2. Unutma mevti dâim anadur	٢- اونتمه موتى دائم اكادر
3. Bugün bana ise yarın sanadır	٣- بو كون بنَا ايسه يارين سكادر
4. Merhum korucu Muhammed Ağa ruhuna	٤- مرحوم قروجو محمد اغا روحنه
5. Sene H.1189	٥- سنه ١١٨٩

3.3.7. Katalog No: 29

Çizim No: 36

Resim No: 36

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1110/ 1698-1699

Kimliği: Akbıyıkzade Ahmet Ağa

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.27 m Boy: 1.27

Tanım: Akbıyıkzade Ahmed Ağa'ya ait olan şahide; gövdeyi takip eden boyun kısmından sonra kâtibi kavuklu şerpuş ile tamamlanmıştır. Serpuşun sol ön yüzünde diğer örneklerde de karşılaştığımız servi motifi yer almaktadır. H.1110 tarihli kitabe dört satır olarak düzenlenmiş ancak; ilk iki satırı deforme olduğundan günümüze kadar ulaşamamıştır.

Kitabe:

1. Ahmed Ağa Akbıyıkzade	١- احمد اغا اقبيق زاده
2. Ruhiçün	٢- روحيچون
3. Sene H.1110	٣- سنه ١١١٠

3.3.8. Katalog No: 30

Çizim No: 37

Resim No: 37

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1240/ 1824-1825

Kimliği: Boz Nedimizade Süleyman Ağa

Lakabı:-Karaozanlı

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.34 m Boy: 1.20

Tanım: Şahide, Karaozanlı Süleyman Ağa adına yaptırılmıştır. Yapı malzemesi küfeki taşından olup, gövde, boyun ve şerpuş bölümlerinden oluşur. Serpuşu yüzeyi enine kuşatan kalın tülbent sarımlı dolama (destar) formunda kavuktur. H.1240 tarihli kitabede altı satırlı olup talik hatla işlenmiştir. Süsleme açısından sade tutulmuştur.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فا تحه
2. Alâmetden murad olan duadır	٢- علامتدن مراد الان دعادر
3. Bu gün bana ise yarın sanadır	٣- بو كون بكا ايسه يا رين سكا در
4. Merhum Karaozanlı Boz Nedimizâde	٤- مرحوم قره اوزنلى بوز ندمى زاده
5.El-hâc Süleyman Ağa ruhiçün	٥- الحاج سليمان اغا روحيچون
6. Sene H.1240	٦- سنه ١٢٤٠

3.3.9. Katalog No: 31

Çizim No: 38

Resim No: 38

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1215/1800-1801

Kimliği: İbrahim Ağa

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.28 m Boy: 0.89 m

Tanım: Şahide, dönemin önde gelenlerinden İbrahim Ağa için yapılmıştır. Serpuşu deforme olduğundan günümüze kadar gelememiştir. Kuvvetle muhtemel kâtibi ya da paşalı kavuk formunda yapılmış olmalıdır. Süsleme açısından sade bir özellik gösterir. H.1215 tarihli kitabesi altı satır halinde talik hattı ile işlenmiştir.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فاتحه
2. Seyyid İbrahim Ağa mergub-u eda	٢- سيّد ابراهيم اغا مرغوب ادا
3. Eyledi arzu visal-i kibriya	٣- ايلدى ارضو وصال كبريا
4. Bu alamet vuzû'u olunmaz… içün	٤- بو علامت وضع ادلمزرياد ايچون
5.Mazhar-ı gufran ide bâr-i hudâ	٥- مظهرغفران ايده بار خدا
6. Sene H.1215	٦- سنه ١٢١٥

3.3.10. Katalog No: 32

Çizim No: 39

Resim No: 39

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1227/1812-1813

Kimliği: Halil Efendi

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.28 m Boy: 0.77 m

Tanım: Halil Efendi adına yapılmıştır. Gövde, boyun ve serpuş olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Serpuşu kâtibi formlu kavuk olup ön yüzünde servi ve natüralist dal yaprak motifleri dikkati çekmektedir. H.1227 tarihli kitabe sekiz satırlı olup talik hat ile işlenmiştir. Süslemeler yüzeye zemin oyma, kabartma tekniği ile nakşedilmiştir.

Kitabe:

1.El fâtiha	١- الفاتحه
2.Gül gibi handan iken bu……..	٢- كل كبى خندان ايكن بو.....
3. Taze tenim eyledi azm-i bekâ	٣- ..... ايلدى عزم بقا
4. Huriler ile ide cennet …..	٤- حوريلر ايله ايده جنّتْ.....
5. Merkadın gülşen ide bâr-i hüdâ	٥- مرقدين كلشن اده باري حدا
6.Merhum Halil Efendi	٦- مرحوم حليل افندى
7. Ruhuna	٧- روحنه
8. H.1227	٨- ١٢٢٧

3.3.11. Katalog No: 33

Çizim No: 40

Resim No: 40

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Çokgen Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1002/ 1593-1594

Kimliği: Ahmet Paşa

Mesleği: Paşa

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.90 m Boy: 1.40 m

Tanım: Şahide, dönemin önde giden devlet adamlarından Ahmet Paşa'ya aittir. Edirnekari üslupta yapılmış on gen formlu olup yekpare olarak işlenmiştir. Altı satırlı sülüs kitabede tarih hem sayı hem de yazı ile verilmiştir. Bu özellik Osmanlı dönemi mezar taşlarında erken ve klasik dönem özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. H.1002 tarihli kitabe altı satır halinde sülüs hattı ile nakşedilmiştir. Yine, kitabe tepede palmet motifi ile sonlanan ve dilimli kemeri andıran bir bordür ile kuşatılmış ve iç yüzü dairesel formlu gülbezekler ile hareketlendirilmiştir. Süslemelerde zemin oyma ve kabartma tekniği kullanılmıştır.

Kitabe:

1. El-merhum el-mağfur	١- المرحوم المغفور
2. Ahmed Paşa el-mevt fî	٢- احمد پاشا الموت في
3. Fî evasıt cemaziyelahir	٣- في اواسط جماذى الاخر
4. İsneyn ve elf	٤- اثنين و الف
5. Sene	٥- سنه
6. H.1002	٦- ١٠٠٢

3.3.12. Katalog No: 34

Çizim No: 41

Resim No: 41

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1149/M.1736-1737

Kimliği: Ahmet Efendi

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.71 m Boy: 1.19

Tanım: Gövde, boyun ve serpuş olmak üzere üç bölümden oluşan şahide küfeki taşından silindirik formlu olarak yapılmıştır. Serpuşu kalın tülbent sarımlı dolama formundadır. Kitabesi sülüs hatla işlenmiş olup H.1149 tarihlidir. Süsleme açısından sadedir.

Kitabe:

1. El fâtiha	١- الفاتحه
2. Ahmet Efendi irciî sûtun irtica küş	٢- احمد افندى ارجعى صو تن ارتجه كوش
3. Gitti bekâya âzm olup el tahar ile	٣- كتدى بقايه عازم اولوب التحار ايله
4. Derviş tab’va’z ide hâsıl kelam	٤- درويش طبع وعاز ايدى حاصل كلام
5. Var idi esnalığı pür-u rüzgâr ile	٥- وار ايدى اثنالغى پرو رذكار ايله
6. Savırmış. idi beyu’ tezahür-i metruk	٦- صاويرمش ايدى بيع وتزاخر متروق
7. Gitmiş idi sâsane sîn-i rüzgâr ile	٧- كتمش ايدى صعاصانه سين روزكار ايله
8. Didim sefalı tarih fevt… ab ile	٨- ديدم صفالي تارخ فوتزد عاب ايله
9. Canandı (?) âdne Ahmet Efendi vakâr ile	٩- جا ناندى عدنه احمد افندى وقار ايله
10. Sene H.1149 Muharrem	١٠- سنه م ١١٤٩

3.4. KARAKAŞBEY CAMİİ HAZİRESİ

3.4.1. Katalog No: 35

Çizim No: 42

Resim No: 42

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1193/ M.1779-1780

Kimliği: Fatma Sultan

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.22 m Boy: 0. 60

Tanım: Fatma Sultan adına yaptırılmıştır. Gövde, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşur. Bayan mezar taşlarından sıkça karşılaştığımız hotozlu başlık formu, bu şahidenin serpuşunda da kullanılmıştır. Süsleme açısından sade tutulmuştur. H.1193 tarihli kitabesi beş satır olarak düzenlenmiş olup talik hatla işlenmiştir.

Kitabe:

1. El- fâtiha	١- الفاتحه
2. Merhume ve mağfur leha	٢- مرحومه ومغفورلها
3. Fatma Sultan	٣- فاطمه سلطان
4. Bint… Baktı Geray(?)	٤- بنت .....
5. Sene H.1193	٥- سنه ٣١١٩

3.4.2. Katalog No: 36

Çizim No: 43

Resim No: 43

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Kimliği: Ahmet Efendi'nin kızıFatma Zure Hanım

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0. 20 m Boy: 0.30 m

Tanım: Ahmet Efendi'nin kızı Fatma Zure Hanım'a aittir. Serpuşu hotozlu olup süsleme açısından oldukça yalındır. Sülüs hatlı kitabenin bir kısmı toprak altında kaldığından tamamı okunamamıştır.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فا تحه
2. Merhum Fatma Zure	٢- مرحوم فاطمه ضوره
3. Bint Ahmet Efendi	٣- بنت احمد افندى
4. …….	..... -٤

3.4.3. Katalog No: 37

Çizim No: 44

Resim No: 44

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1159/M.1746-1747

Kimliği: Ahmet oğlu Ali

Mesleği:İmam

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: Çevre: 0.60 m Boy: 0.67 m

Tanım: Silindirik formlu bir gövdeye sahiptir. Serpuşu kalın tülbent sarımlı dolamadır. Kitabesi H.1159 tarihli olup, sülüs hattıyla dört satır olarak işlenmiştir. Süsleme yönünden sadedir.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فاتحه
2. Merhum imam el-hac	٢- مرحوم امام الحاج
3. Ali Efendi ibn-i el-hac Ahmed	٣- على افندى ابن الحاج احمد
4.H.1159	٤- ١١٥٩

3.4.5. Katalog No: 38

Çizim No: 45

Resim No: 45

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1235/M.1819-1820

Kimliği: Ali oğlu Derviş Mustafa

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.23 m Boy: 52

Tanım: Şahide dönemin dervişlerinden Ali oğlu Mustafa adına yapılmıştır. Serpuşu dört terkli Edhemi formundadır. Talik hattıyla işlenen kitabe H.1235 tarihlidir. Şahide de herhangi bir süsleme unsuruna yer verilmemiştir.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فاتحه
2. Merhum seyyid derviş	٢- مرحوم سيّد دروش
3. Mustafa İbn-i Ali	٣- مصطفى ابن على
4. H.1235	٤- ١٢٣٥

3.4.6. Katalog No: 39

Çizim No: 46

Resim No: 46

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1222/M.1807-1808

Kimliği: Mustafa oğlu Muhammed Efendi

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.24 m Boy: 62

Tanım: Şahide, Mustafa oğlu Muhammed Efendi adına yaptırılmıştır. Gövde, boyu ve serpuş olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Serpuşu dolamasız iki kademeli kavuk formundadır. Süsleme yönünden sadedir. Kitabesi beş satır halinde talik hat ile işlenmiş olup H.1222 tarihlidir.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فا تحه
2. Merhum ve mağfur leh	٢- مرحوم و مغفورله
3. Muhammed Efendi ibn-i Mustafa	٣- محمّد افندي ابن مصطفى
4. Beğ ruhuna	٤- پك روحنه
5. H.1222	٥- ١٢٢٢

3.4.7. Katalog No: 40

Çizim No: 47

Resim No: 47

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1246/M.1830-1831

Kimliği: Mahmud oğlu Mustafa Sâdi

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.20 m Boy: 30 m

Tanım: Şahide, Mahmut Ağa'nın oğlu Mustafa Sâdî Efendi'ye aittir. Serpuşu boyun bölümünden itibaren kırılmış ve günümüze ulaşmamıştır. H.1247 tarihli kitabe, yüzeye beş satır halinde sülüs hatla işlenmiştir. Süsleme yönünden sadedir.

Kitabe:

1.El fâtiha	١- فاتحه
2. Merhum ve mağfur	٢- مرحوم و مغفور
3. Eş-şehid seyid Mustafa	٣- الشيخ سيد مصطفى
4. Sâdî ibn-i Mahmud Ağa	٤- سعدى ابن محمود اغا
5. Sene H.1246	٥- سنه ١٢٤٦

3.4.8. Katalog No: 41

Çizim No: 48

Resim No: 48

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Kimliği: Deforme olduğundan okunamadı.

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0. 30 m Boy: 0.50 m

Tanım: Şahide, gövde, boyun ve serpuş olmak üzere üç bölümden oluşur. Serpuşu kalın tülbent sarımlı dolamalı kavuk formundadır. Gövdenin bir bölümü toprağa gömülü olduğundan kitabenin dördüncü satırından sonrası okunamamıştır.

Kitabe:

1. El fâtiha	١- الفاتحه
2. Daima mevtaya kıl hayır dua	٢- دايما موتايه قيل خير دعا
3. Seyyiatın mahv ide bâri hüdâ	٣- سيّاتك محوايده بارى خدا
4. ……..	٤- .....

3.4.9. Katalog No: 42

Çizim No: 49

Resim No: 49

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1126/M.1714-1715

Kimliği: Karakaş Hacı Muhammed

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: Çevre: 0.89 m Boy: 1.00 m

Tanım: Kırklareli Merkez İlçe'de bulunan. Karakaşbey Camii'nin banisine ait(yaptıran kişi) olduğunu düşündüğümüz şahide, Karakaş Hacı Muhammed adına yapılmıştır. Silindirik formlu olup, gövde, boyun ve serpuş bölümlerinden oluşmaktadır. Serpuşu, ince tülbent sarımlı dolama kavuk formundadır. Talik hatla işlenen sekiz satırlı kitabesi H.1126 tarihlidir.

Kitabe:

1. El- fâtiha	١- الفاتحه
2. Gûş idince erhab-ı emrin semadan nagehan	٢- كوش ايدنجه ارحبع امرن سمادن ناكهان
3. Göz yumub Hacı Muhammed eyledi azm-i bekâ	٣- كوز يوموب حاجى محمد ايلدي عزم بقا
4. Cürümünü afv eyleyüb rahmet ide rabbi gafur	٤- جرمنى عفو ايليوب رحمت اده ربّ غفور
5.Mücrim-i şefî' ola mahşerde Muhammed Mustafa	٥- .... شفيعى اوله محشرده محمّد مصطفا
6. Gelmedi bir dâî el- yefa (?) söyledi tarihini	٦- كلمدى بر داعي اليفا سويلدى تاريخنى
7. Karakaş Hacı Muhammed adn ola ve masekânı	٧- قاره قاش حاجى محمد عدن اله وماسكانى
8. Sene H.1126	٨-سنه ١١٢٦

3.5. KADI ÇEŞMESİ HAZİRESİ

3.5.1. Katalog No: 43

Çizim No:-

Resim No: 50

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Çokgen Formlular

Tekniği: Zemin Oyma ve Kabartma

Senesi: H.987/M.1579-1580

Kimliği: Hızır oğlu Ali

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.36 m Boy: 1.29 m

Tanım: Şahide Hızır oğlu Ali adına sekizgen formlu olarak yapılmıştır. Yapı malzemesi küfeki taşından olup Edirnekari olarak gruplandırdığımız şahide tipi özelliği göstermektedir. H:987 tarihli sülüs kitabe, dilimli bir kemer içerisine alınmış ve kemerin iki yanı kabartma tekniğinde işlenmiş gülbezek motifi ile hareketlendirilmiştir. Kitabeyi kuşatan dilimli kemer ise tepe noktasında ki lale motifiyle sonlandırılmıştır.

Kitabe:

1. El- merhum el-mağfur	**١ـ المرحوم المغفور**
2. Es- seyid eş- şehid	**٢ـ السعيد اشهيد**
3. Ali bin Hızır tarih	**٣ـ علي بن خظر تارح**
4. Fî şehri muharrem	**٥ـ في شهرى محرّم**
5. Sene H.987	**٦ـسنه ٩٨٧**

3.6. ESKİ MEZARLIK

3.6.1. Katalog No: 44

Çizim No: 50

Resim No: 51

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Sivri Kemerli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1272/M.1855-1856

Kimliği: Nazır oğlu Ali

Mesleği: Pehlivan

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.36 m Boy: 0.80 m

Tanım: Sultan II. Mahmut'un pehlivanlarından Nazır oğlu Ali adına yaptırılmıştır. H.1272 tarihli kitabesi beş satırlı olup talik hattıyla işlenmiştir. Şahidenin serlevha bölümünden sonrası deforme olmuş ve günümüze kadar gelememiştir. Süsleme açısından oldukça yalındır.

Kitabe:

1. Fâtiha	**١ـ فاتحه**
2. Mehum ve mağfur leh Bunarhisar….	**٢ـ مرحوم و مغفور له بونارحسر...**
3. Sultan Mahmud Pehlivanı	**٣ـ سلطان محمود پحلوانى**
4. Nazır oğlu Ali ruhuna	**٤ـ ناظر اوغلى على رحنه**
5. H.1272[25]	**١٢٧٢ ـ٥**

[25] APA, KURTİŞOĞLU, G., "Bir Mezar Taşı Bir Pehlivan: II. Mahmut Pehlivanı Nazır Oğlu Ali" **Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 11, Edirne 2016, s.185-197

3.6.2. Katalog No: 45

Çizim No: 51

Resim No: 52

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1268/M.1851-1852

Kimliği: Ali Bey

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.36 m Boy: 0.92

Tanım: Şahide, Hazine-i hümayun hocalarından, divan-ı hümayundan Şakir Bey'in yakını (kardeşi?) Ali Bey adına yaptırılmıştır. Gövde ve serpuş kısımları deforme olduğundan günümüze kadar gelememiştir. Sülüs hatla işlenen kitabesi H.1268 tarihlidir. Süsleme açısından sade bir özellik göstermektedir.

Kitabe:

1. Fâtiha	**١ـ فاتحه**
2. Hazine-i hümayundan	**٢ـ حزنيه ع هما يوندن**
3. Muharriciyn-i hevacadan	**٣ـ مخرجعن حواجدان**
4. Divan-ı hümayundan	**٤ـ ديوان همايوندن**
5. Şakir Bey ka…..	**٥ـ شاكر بك قا.....**
6. Merhum ve mağfur leh	**٦ـ مرحوم ومغفورله**
7. Ali Bey ruhiçün	**٧ـ على بك روحچون**
8. H.1268	**٨ـ ١٢٦٨**

3.6.3. Katalog No: 46

Çizim No: 52

Resim No: 53

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Çokgen Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1058/M.1648-1649

Kimliği: İbrahim oğluCelil(?)

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.32 m Boy: 0.84 m

Tanım: Şahide, küfeki taşından çokgen formlu olarak yapılmıştır. Dört satırlı sülüs hatlı kitabesi H.1058 tarihlidir. Süsleme yönünden sade bir özellik göstermektedir.

Kitabe:

1. Fâtiha	**١ـ فاتحه**
2. Celil(?) bin İbrahim	**٢ـ جليل بن ابراهم**
3. Sene	**٣ـ سنه**
4. H.1058	**١٠٥٨ ـ٤**

3.6.4. Katalog No: 47

Çizim No: 53

Resim No: 54

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1128/M.1715-1716

Kimliği: Muhammed

Mesleği: Sipahi

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.14 m Boy: 0.38 m

Tanım: Küfeki taşından silindirik formlu olarak yapılmıştır. Muhammed sipahi adından bir kişiye aittir. Muhtemelen bu kişi, sipahi olması sebebiyle tımar sahibi bir atlı asker idi. Şahidenin serpuş bölümü deforme olduğundan günümüze ulaşmamıştır. Kitabesi sülüs hatla işlenmiş olup, H.1128 tarihlidir.

Kitabe:

1. Muhammed sipahi	**١- محمد سپاحی**
2. H.1128	**٢- ١١٢٨**

3.6.5. Katalog No: 48

Çizim No: 54

Resim No: 55

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1150/M.1737-1738

Kimliği: Ahmed

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.17 m Boy: 0.72 m

Tanım: Merhum Hacı Ahmed adına yaptırılmıştır. Yapı malzemesi küfeki taşındandır. Şahidenin serpuş kısmı deforme olduğundan günümüze ulaşamamıştır. Sülüs hatla dört satır halinde işlenen kitabesi H.1150 tarihlidir.

Kitabe:

1. Fâtiha	**١ـ فاتحه**
2. Merhum El- hac	**٢ـ مرحوم الحاج**
3. Ahmed	**٣ـ احمد**
4. H.1150	**٤ـ ١١٥٠**

3.6.6. Katalog No: 49

Çizim No: 55

Resim No: 56

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1028/M.1618-1619

Kimliği: Muhammed oğlu Hüseyin

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.14 m Boy: 0.83 m

Tanım: Muhammed oğlu Hüseyin adına küfeki taşından silindirik formlu olarak yapılmıştır. Serpuşu deforme olup günümüze ulaşmamıştır. H.1028 tarihli kitabesi sülüs hattıyla işlenmiştir. Süsleme açısından sade bir özellik göstermektedir.

Kitabe:

1 Hüseyin bin Muhammed	**١- حسين بن محمد**
2. Sene	**٢- سنه**
3. H.1028	**٣- ١٠٢٨**

3.6.7. Katalog No: 50

Çizim No: 56

Resim No: 57

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Sivri Kemerli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1123/M.1711-1712

Kimliği: Hatice

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.35 m Boy:0.66 m

Tanım: Edirnekari üslubunda küfeki taşından yekpare işlenerek yapılmıştır. Kitabesi yüzeye oyma kabartma tekniğinde işlenen dilimli bir kemer ile çevrelenmiş, kemerin tepe noktası da Edirnekari üslubunda sıkça gördüğümüz lale motifi ile sonlandırılmıştır. Kemerin iki yanı ve tepelik bölümleri de yüzeye kabartma tekniği ile işlenen gülbezek motifleri ile hareketlendirilmiştir. Kitabesi beş satır halinde sülüs hattı ile işlenmiş olup H.1123 tarihlidir.

Kitabe:

1. Fâtiha	**١ـ فاتحه**
2. Merhum ve mağfur	**٢ـ مرحوم ومغفور**
3. Hadice ruhiçün el fâtiha	**٣ـ حديجه روحيچون ال فاتحه**
4. Sene	**٤ـ سنه**
5. H.1123	**٥ـ ١١٢٣**

3.6.8. Katalog No: 51

Çizim No: 57

Resim No: 58

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1236/M.1820-1821

Kimliği: Muhammed Necib Efendi

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.23 m Boy:0.64 m

Tanım: Şahide, Müderris İbrahim Hilmi Efendi'nin oğlu Muhammed Necib Efendi adına yapılmıştır. Yapı malzemesi küfeki taşından olup gövde, boyun ve serpuş kısmından oluşur. Serpuşu kavuktur. Kitabesi H.1236 tarihli olup talik hatla işlenmiştir. Süsleme açısından sade bir özellik gösterir.

Kitabe:

1. Fâtiha	**١ـ فاتحه**
2. Merhum ve mağfur leh	**٢ـ مرحوم و مغفور له**
3. Muhammed Necib Efendi bin Müderris	**٣ـ محمّد نجيب افندى بن مدرس**
4. İbrahim Hilmi Efendi	**٤ـ ابراهيم حلمى افندى.....**
5. H.1236	**١٢٣٦ ـ٥**

3.6.9. Katalog No: 52

Çizim No: 58

Resim No: 59

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1253/M.1837-1838

Kimliği: Şerife Emeti Hanım

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.19 m Boy: 0.33 m

Tanım: Şahide, İsmail Kızı Şerife Emeti Hanım adına yaptırılmıştır. Yapı malzemesi küfeki taşıdır. Serpuşu deforme olmuş ve günümüze kadar gelememiştir. Beş satırlı kitabesi talik hatla yazılmış olup, H.1253 tarihlidir.

Kitabe:

1. Fâtiha	**١ـ فاتحه**
2. Merhume Şerife Emeti	**٢ـمرحومه شريفه امتى**
3. Bint……..	**٣ـ بنت.....**
4. İsmail	**٤ـ اسمعيل**
5. H.1253	**٥ـ ١٢٥٣**

3.6.10. Katalog No: 53

Çizim No: 59

Resim No: 60

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1210/M.1795-1796

Kimliği: Vidanlı Muhammed Ağa

Mesleği: Muâllim

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.59 m Boy: 1.40 m

Tanım: Vidanlı Muhammed Ağa adına yaptırılmıştır. Boyun ve serpuşu kısmı deforme günümüze kadar gelememiştir. H.1210 tarihli sülüs kitabenin altı oyma kabartma tekniğinde c kıvrımlı volütler ve bordür içerisine alınmış natüralist çiçek motifleriyle hareketlendirilmiştir. Alt bölümde ise simetrik olarak işlenen selvi ağaçlarının ortasında, merkezinde çarkıfelek motifi ve bu motifin etrafını dairesel olarak kuşatan hayat çiçeği motiflerine yer verilmiştir.

Kitabe:

1. El Fâtiha	١- الفاتحه
2. Kad intikal el merhum ve el mağfur leh	٢- قدانتقل المرحوم والمغفور له
3. El muhtaç ilâ rahmeti Rabb'il-Gafûr	٣- المختاچ الى رحمته رابي الغفور
4. Dezkâ muallimi gediklülerinden	٤- دزكا معلّمى كدكلولرندن
5. Vidanlı Muhammed Ağa ibn-i Hüseyin Bey	٥- ودنلى محمّد اغا ابن حسين بك
6. Ruhiçün	٦- روحيچون
7. Sene H.1210	٧- سنه ١٢١٠

3.6.11. Katalog No: 54

Çizim No: 60

Resim No: 61

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1227/M.1812-1813

Kimliği: Atıf Efendizade Ahmet Monla Efendi

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.28 m Boy:0.90 m

Tanım: Şahide, Atıf Efendizade Ahmet Monla Efendi için yapılmıştır. Yapı malzemesi küfeki taşından olup; gövde, boyun ve serpuş olmak üzere üç bölümden oluşur. Serpuşu deforme olduğundan günümüze kadar gelememiştir. Süsleme açısından yalın bir özellik gösterir. Sülüs hatla işlenmiş kitabesi H.1227 tarihlidir.

Kitabe:

1. Müderris-i kiramdan merhum	١- مدرسين كرامدنن مرحوم
2. Atıf Efendizade	٦- عاطف افندى زاده
3. Cennet mekân firdevsi aşiyan	٣- جنّت مكان فردوس اشيان
4. Ahmet Monla Efendi	٤- احمد منلا افندي
5.Ruhuna el-fatiha	٥- روحنه الفاتحه
6. 1227	٦- ١٢٢٧
7. Fi sene gurre receb	٨- فى غره ب

3.6.12. Katalog No: 55

Çizim No: 61

Resim No: 62

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Sivri Kemerli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1235/M.1819-1820

Kimliği: Şerife Ayşe

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.41 m Boy: 0.87 m

Tanım: Monla Hüseyin Kerimesi Şerife Ayşe için yaptırılmıştır. Küfeki taşından yekpare olarak işlenmiştir. Şahide, gövde kısmından sonra gelen üçgen tepelik ile sonlandırılmıştır. Dokuz satırlı talik hatlı kitabesi H.1235 tarihlidir.

Kitabe:

1. El-Fâtiha
2. Genç yaşımda bir unulmaz derde müptela oldum.
3. Geldi ecel çare yoktur eyledi azm-i bekâ
4. Ya ilahi bulmadım rahat şu dünyada ben kezâ
5. Sen kerimsin vir bana darü’s-selamda safâ
6. Ahivvi burgazından monla
7. Hüseyin kerimesi merhume Şerife Ayşe
8. Ruhiçün
9. H.1235

١- الفا تحه
٢- كنج ياشيمده بر اونولمز درده مپتلا اولدم
٣- كلدي اجل جاره يوقدرايلد عزم بقا
٤- يا الحى بولمدم رحت شو دنياده بن كزا
٥- سن كرمسين وير بكا درالسّلامده صفا
٦- احّيوى بورغوزندن منلا
٧- حسين كريمسى مرحومه شريفه عايشه
٨- روحيچن
٩- ١٢٣٥

3.6.13. Katalog No: 56

Çizim No: 62

Resim No: 63

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Sivri Kemerli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1273/M.1856-1857

Kimliği: Zeliha Hatun

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.35 m Boy: 0.82 m

Tanım: Şahide küfeki taşından yekpare olarak işlenmiştir. Gövde kısmından sonra üçgen bir alınlıkla sonlandırılmış olup, süsleme açısından sade bir özellik göstermektedir. H.1273 tarihli kitabesi yedi satır halinde talik hattı ile işlenmiştir.

Kitabe:

1. Hüve'l-bâki	١- حوالباقى
2. Daima mevtaya eyle hayır ile dua	٢- داما موتاه ايله خير ايله دعا
3. Seyyiatın mahv ide bari hüda	٣- سيّاتن محو ايده با رى خدا
4. Merhume ve mağfure Zeliha	٤- مرحومه و مغفوره زليحا
5. Hatun bint menzilcizade	٥- حاتون بنت منزلجى زاده
6. Ömer Ağa ruhiçün el-fâtiha	٦- عمر اغا روحيچون الفاتحه
7. H.1273	١٢٧٣-٧

3.6.14. Katalog No: 57

Çizim No: 63

Resim No: 64

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Kimliği: Numanzade Mustafa Ağa

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.22 m Boy: 0.46 m

Tanım: Numanzade Mustafa Ağa için yapılmıştır. Yapı malzemesi küfeki taşıdır. Gövde, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşur. Serpuşu festir. Süsleme yönünden sade bir özellik gösterir. Altı satırlı talik kitabenin bir bölümü deforme olduğundan tarihlendirme yapılamamıştır.

Kitabe:

1. Hüve'l bâki	١- حوالباقى
2. Alametten murad bir duadır	٢- علامتدن مراد بر دعادر
3. Bu gün bana ise yarın sanadır	٣- بوكون بكا ايسه يارين سكا در
4. Sazara karyesi hanedan-ı	٤- سازاره قريه سى خاندان
5. Kadiminden Numanzade merhum	٥- قدميندن نمان زاده مرحوم
6. Mustafa Ağa ruhiçün fâtiha	٧- مسطفى اغا روحيچن فاتحه

3.6.15. Katalog No: 58

Çizim No: 64

Resim No: 65

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1139/M.1726-1727

Kimliği: Derviş Ahmet

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.27 m Boy:0.84 m

Tanım: Derviş Ahmed adına yapılmıştır. Silindirik formlu gövdenin üzerinde paşalı formundaki serpuş yer alır. Yapı malzemesi olarak küfeki taşı kullanılmıştır. Kitabe sülüs hattıyla altı satır olarak düzenlenmiş olup H. 1139 tarihlidir. Süsleme açısından sade bir özellik göstermektedir. Serpuşun alınlık kısmı baklava formundaki süslemelerle hareketlendirilmiştir.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فاتحه
2. Nikteba idi bu şehzade-i civan	٢- نيك طبع ايدى بو شيخزاده جوان
3. Gençken bakmadı dünyaya abd	٣- كنجكن بقمدى دنيايه ابد
4. Geldi bir halet vücüda oldu revan	٤- كلدى بر حالت وجدا اولدى روان
5. Tekye adına Derviş Ahmed	٥- تكيه عدنه درويش احمد
6. H.1139	٦- ١١٣٥

3.6.16. Katalog No: 59

Çizim No: 65

Resim No: 66-67

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Tepelikli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1231/M.1815-1816

Kimliği: Şerife Adile Hanım

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.49 m Boy: 2.34 m

Tanım: Şahide, gövde ve başlık olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Şerife Adile Hanım için yapılmıştır. Yapı malzemesi küfeki taşındandır. 14 satırlık kitabesi talik hattı ile işlenmiş olup H.1231 tarihlidir. Süsleme yönünden oldukça zengin olup geç dönem süsleme kompozisyonları yüzeye zemin oyma kabartma yöntemiyle nakşedilmiştir. Gövdede dıştan içe doğru kitabeyi kuşatan bordürlerin içi volütlü kıvrım dallı stilize çiçek motifleriyle hareketlendirilmiştir. İç kısımda kitabenin üstünde ise köşelerde simetrik olarak işlenmiş ve stilize edilmiş gül motiflerine yer verilmiştir. Yine bu bölümün taç kısmı da iki yönde s kıvrımı olan istiridye kabuğu motifi ile sonlandırılmıştır. Tepelik kısmında ise s ve c kıvrımlarının kuşattığı orta hatta yüzeye simetrik olarak işlenmiş gül motifleriyle birlikte altta ters karanfil iki yanda ise kıvrım dallı natüralist yaprak motiflerine yer verilmiştir. Bu bölümün üzerindeki alan ise kurdele ile tamamlanmıştır. Tepeliğin en üst noktası da bu tip kadın mezar taşlarında karşımıza çıkan ve dönemin genel karakteristik özellikleri arasından yer alan istiridye kabuğu motifi ile sonlandırılmıştır.

Kitabe:

1. Hüve'l-Bâkî	١- هوالباقى
2. Kimseye baki değil bu dar-ı seyat	٢- كمسيه باقى دكل جانان بو دارثيات
3. Baki ancak zat-ı paki rabbi hayy –ı metan	٣- باقى انجق ذات پاك ربّ حىّ متعان
4. Olmaya mağrur hiç bu dehr-i dûn faniyye	٤- اولميه مغرور هچ بو دهر دون فانيّه
5. Cam-ı mütevelli sal idüb rıhlet ider pir-i hevan	٥- جام موتولى ثل ايدوب رخلت ايدر پير حوان
6. Dünya saadet şol kişiye eyleye Salih amel	٦- دنيا سعادت شول كشيه ايليه صالح عمل
7. ……..	٧- .....
8 Çün Selim Ağa mukim ey dost ider bu dihteri	٨- چون سليم اغا مقيم اَى. ....بو دخترى
9. Şerife Adile Hanım buldu mevtten iman	٩- شريفه عاديله خانم بولدى موتدن امان
10. Hayf kim oldu genç iken gitti bekaya bir murad	١٠- حيف كيم الدى كنج ايكن كتدى بقايه بى مراد
11. Nuş idüb şehidi şehadet kıldı uçmağa mekân	١١- نوش ادوب شهيدى شهادت قلدى اوجماغ مكان
12. Gûş idüb …. bu ahir mısri tarih dedi	١٢- كوش ايدوب .... بو اخرمصرى تارخ دي دى
13.Bu şehid bir can içün kim bir dua ihsan heman	١٣- بو شهيد بر جان ايچون كم بر دوعا احسن همان
14. Fi Sene 9 Şevval 1231 H.	١٤- فى سنه ٩ ل ١٢٣١

3.7. MÜZE ENVANTERİNE KAYITLI ÖRNEKLER

3.7.1. Katalog No: 60

Çizim No: 66

Resim No: 68

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Sivri Kemerli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1255/M.1839-1840

Kimliği: Şerife Ümmühan Hatun

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.34 m Boy: 1.04 m

Tanım: Şahide de yapı malzemesi küfekidir. Süsleme yönünden geç dönem özelliklerini görmek mümkündür. Gövdenin tepelikle birleştiği nokta dalgalı bir silmeyle ayrı tutulmuştur. Tepelik kısmında orta noktaya yerleştirilen vazo içerisindeki akantus bitkisi iki yanda volütle çevrelenerek dışa doğru taşmakta ve tüm yüzeyi kaplamaktadır. Yedi satır halinde celi sülüs hattı ile nakşedilen kitabe H. 1255 tarihli olup kitabe araları düz silmelerle geçilmiştir. Süslemeler yüzeye zemin oyma kabartma tekniğinde işlenmiştir.

Kitabe:

1. Hüve'l – Bâki	١- هوال باقى
2. Ceyilzâde etbalarından	٢- جيلزاده اتباعيلرندن
3. Ali Ağa'nın zevcesi	٣- على اغانك زوجه سى
4. Merhume ve mağfur leha	٤- مرحومه ومغفور لها
5. Şerife Ümmühan Hatun	٥- شرفه امّهان خاتون
6. Ruhiçün el- fâtiha	٦- روحيچون الفاتحه
7. Sene 1255 H.	٧- سنه ١٢٥٥

3.7.2. Katalog No: 61

Çizim No: 67

Resim No: 69

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1217/M.1802-1803

Kimliği: Osman Ağa

Mesleği: Müsellim

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.28 m Boy: 1.32 m

Tanım: Vize müsellimi Osman Ağa adına yapılmıştır. Gövde boyun ve serpuş bölümlerinden ibarettir. Şahidenin boyun ve serpuşu kısmı deforme olduğundan günümüze kadar ulaşamamıştır. 15 satırlı sülüs kitabe H.1217 tarihlidir. Süsleme açısından oldukça sade tutulmuştur.

Kitabe:

1. Hüve'l – Bâki (?)	١- .....
2. İdüb terk-i mâsiva	٢- ادوب ترك ماسوا
3. Bu gün azm-i bekâ itti	٣- بو كون عزم بقا ايتدي
4. Ecel câmın idüb hemr-i nûş	٤- اجل جامن ايدوب همر نوش
5. Makam-ı nur-u cenan itti	٥- مقام نور جنان ايدتي
6. Bu dünyanın bekâsı yok	٦ - بو دنيانك بقاسى يوق
7. Bilürken akıbet-i fani	٧- بيلوركن عقبت فانى
8. Giyüb cennet libası	٨- كيوب جنّت لباسى

٩- فنايى ترك ايدوب كتدى	9. Fenayı terk idüb gitti
١٠- سركنلى الحاج ابوبكر اغا	10. Sergenli El Hac Ebubekir Ağa
١١- زاده حصّه حصكى لرن دن	11. Zâde hassa hasekilerinden
١٢- وزه مسلّمى مرحوم ومغفور	12. Vize müsellimi merhum ve mağfur
١٣- السّيد عثمان اغانك	13. Es Seyyid Osman Ağa'nın
١٤- روحنه الفاتحه	14. Ruhuna el-fâtiha
١٥- فى سنه ١٥ ش ١٢١٧	15. Fi Sene 15 Şaban 1217 H.

3.7.3. Katalog No: 62

Çizim No: 68

Resim No: 70

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1266/M.1849-1850

Kimliği: Ali Efendi

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.29 m Boy: 1.01 m

Tanım: Şahide Şeyh Ali Efendi için yapılmıştır. Yapı malzemesi küfeki taşı olup, gövde boyun ve serpuş kısımlarından oluşur. H.1266 tarihli talik hatlı kitabenin araları düz silmelerle geçilmiştir. Serpuşu Nakşibendî kavuk formu özelliği göstermektedir. Süsleme yönünden oldukça yalın tutulmuştur.

Kitabe:

1. Ya Hu	١- يا هو
2. Vasıl hakka saidi şeyhtir bu zat	٢- واصل حق سعدى شيخ در بو زات
3. Nice yıllar eyledi irşadla can-ın fedâ	٣- نيجه يللر ايلدى ارشاد له جانك فدا
4. ….. itti zira nice mürdedleri	٤- .....ايدى زيرا نيجه مرد ه دلرى
5. …… hu deyüb	٥- .....هو ديوب
6. Aşk-ı Mevla ile oldu azm-i darü-l bekâ	٦- عشق مولى ايله اولدى عازم دار بقا
7. …… Firdevs kıldı Şeyh Ali Efendi Cemaziye’l-Evvel	٧- .....فردوس قلدى شيح على افندي جا
8. Sene 1266 H.	٨- سنه ١٢٦٦

3.7.4. Katalog No: 63

Çizim No: 69

Resim No: 71

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1145/M.1732-1733

Kimliği: Muhammed

Mesleği: Madenci

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0. 55 m Boy: 1.03 m

Tanım: Dönemin madencilerinden Muhammed Efendi adına yapılmıştır. Yapı malzemesi küfeki taşıdır. Gövde boyun ve serpuş kısımlarından oluşur. Serpuşu paşalı kavuk formundadır. H.1145 tarihli kitabesi üç satır halinde sülüs hattıyla işlenmiş olup kitabe araları düz silme ile geçilmiştir. Süsleme açısından oldukça yalın tutulmuştur.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فاتحه
2. Madenci merhum	٢- مادنجى مرحوم
3. El hac Muhammed 1145 H.	٣- الحاج محمّد ١١٤٥

3.7.5. Katalog No: 64

Çizim No: 70

Resim No: 72

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1243/M.1827-1828

Kimliği: Mehmed Ağa

Mesleği: Saka

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.29 m Boy: 0.90 m

Tanım: Yapı malzemesi küfeki taşıdır. Serpuşu kalın tülbent sarımlı dolama-destar formundadır. Kitabesi H.1243 tarihli olup talik hatla işlenmiş, kitabe aralıkları ise düz kalın silmelerle geçilmiştir. Kitabenin sağ alt köşesinde bulunan **ط ه** ibaresi tarafımızca ya taşı işleyen ustanın imzası ya da merhumun ölüm yaşını ifade eden bir işaret şeklinde yorumlanmıştır.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فا تحه
2. Bakmayan çeşm-i basir….	٢- بقميان جشم بصير.....
3. Mezarım taşına bilmez o	٣- مزارم طاشنه بلمز او
4. Halimi ta gelmeyince başına	٤- حالمى طا كلمينجه باشنه
5. Merhum ve mağfur saka	٥- مرحوم و مغفور صقه
6. Mehmet Ağa ruhuna	٦- محمد اغا روحنه
7. Fi sene 27 Ramazan 1243 H.	٧- فى سنه ٢٧ ن ١٢٤٣

3.7.6. Katalog No: 65

Çizim No: 71

Resim No: 73

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1227/M.1812-1813

Kimliği: Mehmed Nurullah Efendi

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.28 m Boy: 0.98 m

Tanım: Mehmet Nurullah Efendi adına yapılmıştır. Dikdörtgen kesitli gövdeden sonra silindirik formlu boyun kısmı ve serpuş gelmektedir. Serpuşu dikey hatlı tülbent sarımlı destar formundadır. Şahide süsleme yönünden yalındır. Sekiz satırlı sülüs kitabesi H. 1227 tarihlidir.

Kitabe:

1. Küllü men aleyha fan	١- كل من عليها فان
2. Medine-i Vize kazasında mazun	٢- مدينه و يزه قضاسنده مازون
3. Bala feta olup ırci ila rabbin	٣- بالا فتا اولوب ارجع الى ربّك
4. Nidasına lebbeyk ……. gelişine ay	٤- نداسنه لبّيك زن لجابت و كلشنه اى
5. Bekaya rıhlet ve …….. merhum	٥- بقايه رحلت و..... مرحوم
6. Ve mağfur leha es-seyyid Mehmet Nurullah	٦- و مغفور له السّيد محمد نورالله
7. Efendi ruhiçün el-fâtiha	٧- افندي روحيجون الفاتحه
8. Fi sene 18 Şevval 1227 H.	٨- فى سنه ١٨ ل ١٢٢٧

3.7.7. Katalog No: 66

Çizim No: 72

Resim No: 74

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1035/M.1625-1626

Kimliği: ..... Mehmet

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.40 m Boy: 0.81 m

Tanım: Küfekiden silindirik formlu olarak yapılmıştır. H1035 tarihli olup klasik dönem özelliği gösterir. Serpuşu tülbent sarımlı destardır. Kitabesi sülüs hatla işlenmiş olup, süsleme açısından sadedir.

Kitabe:

1. …..Mehmet
2. Sene 1035 H.

١- .....محمد
٢- سنه ١٠٣٥

3.7.8. Katalog No: 67

Çizim No: 73

Resim No: 75

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1228/M.1813

Kimliği: Monla Abdullah

Mesleği: Nazır

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.23 m Boy: 0.81 m

Tanım: Şahide, Monla Abdullah adına yapılmıştır. Dikdörtgen formlu gövdenin üstünde bulunan silindirik boyun kısmından sonra kalın tülbent sarımlı dolamalı destar gelmektedir. Kitabesi yedi satır halinde sülüs hatla işlenmiş olup H.1228 tarihlidir.

Kitabesi:

1. El-Bâki	١- الباقى
2. Genç iken göçtü cihandan	٢- كنج ايكن كوجدى جهاندن
3. Böyle bir hulk-u halim dilerim	٣- بويله بر خلق حليم ديلرم
4. Kabrini pür-nur eyleye rabbü’l	٤- قبرنى پر نور ايليه ربّ
5. Kerim merhum nazır	٥- الكريم مرحوم نا ظر
6. Monla Abdullah ruhuna	٦- منلا عبدالله روحنه
7. El fâtiha sene 1228 H.	٧- الفاتحه سنه ١٢٢٨

3.7.9. Katalog No: 68

Çizim No: 74

Resim No: 76

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1247/M.1831

Kimliği: Ali İbn-i İbrahim

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.26 m Boy: 0.78 m

Tanım: Şahide dikdörtgen formu bir gövdeye sahip olup, boyun ve serpuşu deforme olmuş ve günümüze kadar gelememiştir. H.1228 tarihli kitabesi yedi satır olarak düzenlenmiş ve sülüs hattıyla işlenmiştir. Kitabe araları düz silmeyle geçilmiştir. Süsleme açısından sade bir özellik gösterir.

Kitabe:

1. Hüve'l-Bâkî	١- هوالباقى
2.Fi… Kırkklisa kasabası	٢- فى.....قرقكليسا قصبه سى
3. Sakinlerinden olub bi emrillahi teala	٣- ساكنلرندن اولوب باامرالله تعالى
4. Medine-i Vize'de vefat iden	٤- مدينه وزه ده وفات ايدن
5. Ali ibn-i İbrahim merhumun	٥- على ابن ابراهيم مرحومك
6. Ruhiçün rızaen lillahi fâtiha	٦- روحيچون رضاًالله فاتحه
7. Fi sene 10 Rabiu'l-evvel 1247 H.	٧- فى سنه ١٠را ١٢٤٧

3.7.10. Katalog No: 69

Çizim No: 75

Resim No: 77

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1288/M.1871-1872

Kimliği: Talat Beğin Kızı Münüre Hanım

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.30 m Boy: 0.80 m

Tanım: Şahide, Talat Beğin kızı Münüre Hanım İçin yapılmıştır. Yapı malzemesi olarak küfeki taşı kullanılmıştır. Dikdörtgen gövdeden sonra gelen silindirik formlu boyun kısmının üzeri hotozlu başlık ile son bulmaktadır. Kitabesi sekiz satır halinde düzenlenmiş ve talik hattı ile işlenmiştir. Kitabe araları düz silme ile geçilmiştir. Süsleme açısından boyun kısmında bulunan dairesel formlu (kolye) motiflerle hareketlendirilmiştir.

Kitabe:

1. Hüve'l Bâki	١- هوالباقى
2. Kırkkilisa Kaymakamlığı'ndan Talat Beğ'in	٢- قرق كيلسا قايمقامى كالندن طلعت بكك
3. Duhter-i pakizesi gitti cihandan ahrete	٣- دختر پاكيزه سى كتدى جهاندن اخرته
4. Göz yumunca bu fenadan nagehan olur fan	٤- كوز يومنجه بو فنادن ناكهان اولر فان
5. Validenin hazinde firak itti bahr-i hasrete	٥- والدنيك خزنله فرق ايديى بحر حسرته
6. …….. tarihim	٦- .....تاريخم
7. Gitti Münüre Hanım ……. Cennete	٧- كيدى منوره خانم. ..... جنّته
8. Sene 1288 H.	٨- سنه ١٢٨٨

3.7.11. Katalog No: 70

Çizim No: 76

Resim No: 78

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Tepelikli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1255/M.1839

Kimliği: Esma Hanım

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.42 m Boy: 0.63 m

Tanım: Esma Hanım adına yapılmıştır. Dikdörtgen formlu gövdenin büyük bir bölümü deformasyon sonucunda tahrip olmuştur. Süsleme açısından barok özellikler arz eder. Kitabeyi kuşatan dalgalı bordürlerin yüzeylerinde bitkisel kıvrımdallar dikkati çeker. Bu bölümün hemen altı ise yine dalgalı formdaki kurdele motifiyle sonlandırılmıştır. Talik hatla işlenen kitabesi H.1255 tarihlidir.

Kitabe:

……..	.....
Ağa'nın zevcesi merhum Esma	اغانك زوجه سی مرحومه اسما
Hanım'ın ruhiçün el-fâtiha	خانمك روحيچون الفاتحه
Fi sene 10 rebi'ulahir 1255 H.	فی سنه ١٠ ربيع الاخر ١٢٥٥

3.7.12. Katalog No: 71

Çizim No: 77

Resim No: 79

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1185/M.1771-1772

Kimliği: Ahmed

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.57 m Boy: 0.60 m

Tanım: Küfeki taşından silindirik formlu olarak yapılmıştır. Silindirik gövdeden sonra gelen boyun kısmının üzeri kalın tülbent sarımlı destar ile sonlanmıştır. Kitabesi talik hatla işlenmiş olup, H.1185 tarihlidir. Süsleme açısından yalındır.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فاتحه
2. Merhum ve mağfur le	٢- مرحوم ومغفورله
3. Ahmed ruhiçün	٣- احمد روحيچون
4. Sene H.1185	٤- سنه ١١٨٥

3.7.13. Katalog No: 72

Çizim No: 78

Resim No: 80

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1135/M.1722-1723

Kimliği: Ali Oğlu Ali

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.62 m Boy:0.60 m

Tanım: Küfeki taşından silindirik formlu olarak yapılmıştır. Silindirik gövdeden sonra gelen boyun kısmının üzeri kalın tülbent sarımlı dolamalı kavuk ile sonlanmıştır. Kitabesi sülüs hatla işlenmiş olup, H.1135 tarihlidir. Süsleme açısından yalındır.

Kitabe:

1. Ali bin Ali	١- علی بن علی
2. H.1135	٢- ١١٣٥

3.7.14. Katalog No: 73

Çizim No: 79

Resim No: 81

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Çokgen Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1065/M.1654-1655

Kimliği: Ali Oğlu Abdurrahman

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.78 m Boy: 0.53 m

Tanım: Küfeki taşından çokgen formlu olarak yapılmıştır. Ali oğlu Abdurrahman'a ait olan şahide klasik dönem Edirnekâri formundadır. Kitabesi sülüs hatla işlenmiş olup, H.1065 tarihlidir. Kitabe araları düz silme ile geçilmiştir. Teğet kemer ile çevrelenmiş kitabenin hemen üzerinde iki yanda yüzeye simetrik olarak işlenen gülbezek motifleri bulunur. Bu bölümün üstü ise palmet motifiyle sonlandırılmıştır.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فاتحه
2. Abdurrahman bin Ali	٢- عبدالرّحمن بن علي
3. Sene H.1065	٣- سنه ١٠٦٥

3.7.15. Katalog No: 74

Çizim No: 80

Resim No: 82

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Sivri Kemerli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1052/M.1642-1643

Kimliği: Fatma Hatun

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.25 m Boy: 0.46 m

Tanım: Merhume Fatma Hatun için yapılmıştır. Yapı malzemesi küfeki taşıdır. H.1052 tarihli kitabesi üç satır halinde düzenlenmiş ve sülüs hattı ile işlenmiştir. Süsleme yönünden sade bir özellik göstermektedir.

Kitabe:

1. Ruhiçün fâtiha	١- روخچون فاتحى
2. Fatma Hatun	٢- فاطمه خاتون
3. Fi sene H.1052	٣- فى سنه ١٠٥٢

3.7.16. Katalog No: 75

Çizim No: 81

Resim No: 83

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1234/M.1818-1819

Kimliği: Bekaroğlu Osman

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.26 m Boy: 0.62 m

Tanım: Bekaroğlu Osman adına yapılmıştır. Şahidenin boyun ve serpuş kısımları deforme olduğundan günümüze kadar gelememiştir. Sülüs hatla işlenmiş olan kitabesi H. 1234 tarihlidir. Süsleme açısından sade bir özellik gösterir.

Kitabe:

1.Bekaroğlu	١- بكار اوغلى
2. Merhum ve mağfur	٢- مرحوم ومغفور
3. Osman ruhuna	٣- عثمان روحنه
4. Fâtiha	٤- فاتحه
5. Sene H.1234	٥- سنه ١٢٣٤

3.7.17. Katalog No: 76

Çizim No: 82

Resim No: 84

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1182/M.1768-1769

Kimliği: Ahmed oğlu Ali

Mesleği: Yeniçeri

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.32 m Boy: 0.65 m

Tanım: Şahide yeniçeri Ahmed oğlu Ali adına yapılmıştır. Silindirik formlu gövdenin üzerinde yer alan başlık börk formundadır. Gövdenin alt kısmı deforme olmuştur. Kitabesi H.1182 tarihli olup talik hatla işlenmiş ve araları düz silmelerle geçilmiştir.

Kitabe:

1. Fâtiha	١- فاتحه
2. Alametden murad ancak duadır	٢- علامتدن موراد انجق دعدر
3. Bu gün bana ise yarın sanadır	٣- بو كون بكا ايسه يارين سكادر
4. Merhum Ali ibn-i Ahmed ruhiçün	٤- مرحوم على انب آهمد رحيچون
5. H.1182	٥- ١١٨٢

3.7.18. Katalog No: 77

Çizim No: 83

Resim No: 85

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1336/M.1917-1918

Kimliği: Muharrem oğlu Ahmed

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.30 m Boy: 0.97 m

Tanım: Muharrem oğlu Ahmed adına yapılmıştır. Dikdörtgen formlu gövdeden sonra gelen boyun ve serpuşu deforme olduğundan günümüze kadar ulaşamamıştır. H.1336 tarihli kitabesi talik hatla işlenmiştir. Kitabe araları düz silme ile geçilmiştir. Süsleme yönünden sadedir.

Kitabe:

1. Hüve'l Bâki	١- هولباقى
2. Beni kıl mağfiret ya rabbi yezdan	٢- بنى قيل مغفرت ياربّ يزدان
3. Bi hak-ı arş-ı azam nur-u kuran	٣- بحقّ عرش اعظم نور قران
4. Gelüb kabrim ziyaret iden ihvan	٤ - كلوب قبرم زيارت ايدن اخون
5. Okuya ruhuma bir fatiha ihsan	٥- اوقيه روحمه بر فاتحه احسان
6. Köprülü kazasının……..	٦- كوبريلى قضاسنك.....
7. Kariyesinden merhum Ahmed ibn-i	٧- قريه سندن مرحوم احمد ابن
8. Muharrem ruhuna fâtiha H.1336	٨- محرم روحنه فاتحه ١٣٣٦

3.7.19. Katalog No: 78

Çizim No: 84

Resim No: 86

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1017/M.1608-1609

Kimliği: Yervane oğlu Hıdır

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.47 m Boy: 0.57 m

Tanım: Klasik dönem örneklerindendir. Yapı malzemesi küfeki taşıdır. Silindirik formlu gövde ve boyun kısmından sonra gelen serpuş kısmı kalın tülbent sarımlı kavuk formundadır. Süsleme açısından yalın tutulmuştur. H.1017 tarihli kitabesi sülüs hatla işlenmiştir.

Kitabe:

1. Hıdır bin Yervane
2. Sene H.1017

١- حدير بن يروانه
٢- سنه ١٠١٧

3.7.20. Katalog No: 79

Çizim No: 85

Resim No: 87

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1204/M.1789-1790

Kimliği: Mustafa Paşa

Yazı Tipi: Talik

Baş Taşı: En: 0.50 m Boy: 0.60 m

Tanım: Şahide, Mustafa Paşaya aittir. Yapı malzemesi küfeki taşından olup silindirik formlu olarak yapılmıştır. Serpuşu kalın tülbent sarımlı destarlı kavuk formundadır. H.1204 tarihli kitabesi talik hatla işlenmiştir.

Kitabe:

1 Fâtiha	١- فاتحه
2. Merhum alemdar Ahmed Ağa	٢- مرحم علمدار احمد اغا
3. ……. Mustafa Paşa	٣- ..... مصطفى پاشا
4. H.1204	٥- ١٢٠٤

3.7.21. Katalog No: 80

Çizim No: 86

Resim No: 88

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1138/M.1725-1726

Kimliği: Mustafa

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.47 m Boy: 0.53 m

Tanım: Küfeki taşından silindirik formlu olarak yapılmıştır. Serpuşu paşalı kavuk formundadır. H.1138 tarihli tek satırlı kitabe sülüs hattı ile işlenmiştir. Süsleme yönünden sadedir.

Kitabe:

1. Mustafa H.1138 ١- مصطفى ١١٣٨

3.7.22. Katalog No: 81

Çizim No: 87

Resim No: 89

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1153/M.1740-1741

Kimliği: Merhum Halima(?)

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.43 m Boy: 0.45 m

Tanım: Küfeki taşından silindirik formlu olarak yapılmıştır. Serpuşu deforme olduğundan günümüze ulaşmamıştır. Kitabesi sülüs hatla işlenmiş olup, H.1153 tarihlidir. Süsleme açısından yalındır.

Kitabe:

1. Merhum Halima	١- مرحوم حليما
2. H.1153	٢- ١١٥٣

3.7.23. Katalog No: 82

Çizim No: 88

Resim No: 90

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Silindirik Formlular

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1143/M.1730-1731

Kimliği: Süleyman Beşe

Mesleği: Yeniçeri

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.23 m Boy: 0.60

Tanım: Yeniçeri Süleyman Beşe adına yapılmıştır. Silindirik formlu gövdenin hemen üstünde börk bulunmaktadır. Süsleme açısından sade tutulmuştur. Sülüs hatlı kitabesi H.1143 tarihlidir.

Kitabe:

1. Süleyman Beşe
2. Sene H. 1143

١- سليمان بشه
٢- سنه ١١٤٣

3.7.24. Katalog No: 83

Çizim No: 89

Resim No: 91

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1273/M.1857

Kimliği: İbrahim Ağa

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.31 m Boy: 1.00 m

Tanım: Sipahizade İbrahim Ağa adına yapılmıştır. Dikdörtgen formlu gövdenin üst kısmı ve serpuşu deforme olmuştur. Kitabesi sülüs hatla işlenmiş olup, H. 1273 tarihlidir. Kitabe araları düz silmelerle geçilmiştir. Süsleme açısından sade bir özellik göstermektedir.

Kitabe:

1. Hüve'l Bâki	١- هوالباقى
2. Karıştıran-ı kebir	٢- قرشديران كبير
3. Hanedan-ı kadimlerinden	٣- خاندان قديملرندن
4. Sipahizade merhum	٤- سپاهىزاده مرحوم
5. Ve mağfur es-seyid İbrahim	٥- ومغفور السيد ابراهيم
6. Ağa'nın ruhiçün lenhane	٦- اغانك روحيچون لنهانه
7. Tea'la el-fâtiha	٧- تعالى الفاتحه
8. Sene gurre cemaziye'l-ahir H. 1273	٨- سنه غر ج ١٢٧٣

3.7.25. Katalog No: 84

Çizim No: 90

Resim No: 92

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1267/M.1851

Kimliği: Şerife Hanım

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.29 m Boy: 1.29 m

Tanım: Şahide Ahmetağazade İbrahim Ağa'nın kızı Şerife Hanım'a aittir. Yapı malzemesi küfeki taşıdır. Dikdörtgen formlu gövdeden sonra gelen boyun ve serpuş bölümleri deforme olmuştur. Kitabesi sülüs hatla işlenmiş olup, H.1267 tarihlidir. Kitabe araları düz silme ile geçilmiştir. Süsleme yönünden sade bir özellik gösterir.

Kitabe:

1.Hüve'l Bâki	١- هوالباقى
2. Ah ile zar kılarak tazeliğime doymadım	٢- اهيله زارقيلارق تازلكمه دويمدم
3. Hasrete fani cihanda tol ömür sürmedim.	٣- حسرته فانى جهانده طول عمر سورمدم
4. Taze gül idim açılmadan soldum	٤- تازه كل اديم اجلمادن صولدم
5. Fırkata takdir bu imiş ta ezelden bilmedim	٥- فرقتا تقدير بو اميش تا ازلدن بلمدم
6. Ahmetağazade İbrahim	٦- احمداغازاده ابراهيم
7. Ağa'nın kerimesi merhume	٧- اغانك كرمه سى مرحومه
8. Şerife monla ruhuna el-fâtiha	٨- شريفه منلا روحونه الفاتحه
	٩- فى سنه غره ش ١٢٦٧

9. Fi sene gurre Şaban H.1267

3.7.26. Katalog No: 85

Çizim No: 91

Resim No: 93

Malzemesi: Küfeki Taşı

Plan Tipi: Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Sivri Kemerli Olanlar

Tekniği: Zemin Oyma

Senesi: H.1052/M.1642-1643

Kimliği: Rukiye Hanım

Yazı Tipi: Sülüs

Baş Taşı: En: 0.23 m Boy: 0.36 m

Tanım: Merhume Rukiye Hanım için yapılmıştır. Yapı malzemesi küfeki taşıdır. H.1052 tarihli kitabesi üç satır halinde düzenlenmiş ve sülüs hattı ile işlenmiştir. Süsleme yönünden sade bir özellik göstermektedir.

Kitabe:

1. Ruhiçün fatiha	١- روحيچون فا تحه
2. Merhume Rukiye	٢- مرحومه رقيه
3. Fi sene 1052	٣- فى سنه ١٠٥٢

4. DEĞERLENDİRME

4.1. Yapı Malzemesi

Osmanlı dönemi mezar taşlarında kesme taş (genellikle küfeki) ve mermer olmak üzere iki ana yapı malzemesi kullanılmıştır. Kırklareli Merkez İlçe'de incelediğimiz 85 (seksenbeş) örneğin tamamında yapı malzemesi olarak küfeki taşı kullanılmıştır. Bunda bölgede taş malzemenin bol miktarda bulunması, malzemeye olan yakınlık ve taş malzemenin uzun ömürlü olması önemli etkenlerin başında gelmektedir.

Erken dönemde ve sonrasında yapı malzemesi olarak sevilerek kullanılan taş malzeme geç dönemde özellikle üst tabaka, üst düzey devlet memurları ve devlet erkânlarının şahidelerinde yerini genellikle mermer malzemeye bırakmıştır. Yapı malzemesinde ki değişimin bir diğer sebebinin de devletin girmiş olduğu batılılaşma sürecinden kaynaklandığını düşünmekteyiz.

4.2. Form Özellikleri

4.2.1. Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Tepelikli Örnekler

Katalog bölümüne dâhil ettiğimiz; Kat. No: 1, Kat. No: 2, Kat. No: 18, Kat. No: 19, Kat. No: 60, numaralı mezar taşları bu guruba girmektedir. Genellikle 18 ve 19.yy 'a, geç döneme ait olan bu örneklerden Hızırbey Camii Haziresi'nde Hızırbey Oğlu Abdullah'a ait şahidenin H.858 tarihli olduğu ve 15.yy'a ait olduğu görülmektedir. Bu form özelliğine sahip mezar taşlarında alttan yukarı doğru ritmik bir genişleme ile devam eden gövde bölümünden sonra dilimli bir tepelik dikkati çekmektedir. Tepeliğin içerisinde dönem özelliğine göre genellikle; erken dönemde üsluplaştırılmış rumi motifleri, gövdenin iki yanında yivli sütünceler; geç dönemde ise iki yönde simetrik olarak işlenen akantus yaprakları, natüralist çiçekler, s ve c kıvrımları ve volütler ile merkezde vazo içerisinde meyve ve çiçek kompozisyonlarına yer verilmiştir. Süslemeler yüzeye oyma kabartma tekniği ile

işlenmiştir. Süslemeler temel prensiplerden biri olan simetri anlayışı gözetilerek yüzeye nakşedilmiştir.

Kitabelerinde erken dönemde sülüs hattı dikkat çekerken, geç dönemde ağırlıklı olarak talik hattı kullanılmış olup, kitabesi sülüs hattı ile nakşedilmiş örnekler de karşımıza çıkmaktadır. Kitabe araları ise düz silmelerle geçilmiştir.

4.2.2. Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Sivri Kemerli Örnekler

Bu formdaki mezar taşları 17-19 yy'da görülmektedir. İncelediğimiz örnekler arasında Kat. No: 20, Kat. No: 26, Kat. No: 44, Kat. No: 50, Kat. No: 55, Kat. No: 56, Kat. No: 60 ve Kat. No: 85 bu tipolojiye uyan taşlardır. Bu formda gövde kısmı zeminden yukarıya doğru genişleyerek devam eder ve üstte sivri kemerle sonlanır. Yekpare olarak küfeki taşından inşa edilmişlerdir. Kitabeleri düz silmelerle geçilmiş olup, sülüs hattı ve ekseriyetle de talik hattı ile nakşedilmiştir. Süslemeleri alınlık bölümlerinde yoğunlaşmıştır. Akantus yaprakları, natüralist çiçekler, dalgalı bordürler, sevilerek kullanılmıştır. 17 yy Edirnekari örneklerde ise gülbezek ve doğal çiçek motiflerinden başka kitabeyi kuşatan dilimli kemerlerin tepe noktaları stilize edilmiş lale ve bazen de palmet motifleri ile sonlandırılmıştır.

4.2.3. Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Örnekler

İncelenen örneklerden Katalog No: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 23, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 45, 51,52, 53, 54, 57, 61, 62, 64, 65, 67, 68, 69, 75, 77, 83 ve 84 nolu mezar taşları bu guruba girmektedir. Yapı malzemeleri küfeki taşındandır. Gövdeleri aşağıdan yukarıya doğru ritmik bir şekilde genişler ve boyun kısımlarından sonra serpuş ile sonlanır. Süsleme açısından sade bir özellik göstermekle birlikte bazı örneklerde geometrik süsleme, bitkisel süsleme ve

nesneli bezemeler dikkati çekmektedir. Kitabelerinde celi sülüs ve talik hattı görülmekte olup kitabe araları düz silmelerle geçilmiştir.

4.2.4. Plan Düzleminde Kare Kesitli Örnekler

Kataloğa dâhil ettiğimiz (Kat. No:5) bir örnek mevcuttur. Mukarnas süslemeleri, kitabelerindeki yazı formu ve kitabe içerikleri dikkate alınarak klasik döneme tarihlendirilmiştir. Bu formda gövde kısımları dört yönde işlenmiş olup, her bir yüzde genellikle iki kitabe bulunur. Genellikle serpuşludurlar. Süsleme açısından yalın tutulmuş olup, boyun kısımları mukarnaslarla hareketlendirilmiştir. Kitabeleri genellikle düz silmeli olup, sülüs hatlıdır.

4.2.5. Silindirik Formlular

Çalışmamız kapsamında yapılan incelemelerde 16-18.yy'a ait örnekler tespit edilmiştir. Yapı malzemeleri kesme taş olup yekpare olarak işlenmişlerdir. Genellikle serpuşlu olup, Çatal kalafat, paşalı, börk, ince ve kalın dolamalı destarlı örnekler dikkati çekmektedir. Süsleme açısından sade bir özellik gösterirler. Kitabeleri bazı örneklerde sülüs hattı, bazılarında ise özellikle geç döneme doğru talik hattı kullanılmıştır.

Kat. No: 3, Kat. No: 4, Kat. No: 24, Kat. No: 27, Kat. No: 34, Kat. No: 37, Kat. No: 42, Kat. No: 47, Kat. No: 48, Kat. No: 49, Kat. No: 58, Kat. No: 63, Kat. No: 66, Kat. No: 71, Kat. No: 76, Kat. No: 78, Kat. No: 79, Kat. No: 80, Kat. No: 81, Kat. No: 82 numaralı taşlar bu gruba dâhil edilmiştir. Kat No: 76 ve Kat. No: 82 numaralı taşlar yeniçerilere ait örneklerdir.

4.2.6. Çokgen Formlular

16.ve17 yy'a ait örneklerdir. Yapı malzemeleri küfeki taşı olup, yekpare olarak işlenmişlerdir. Serpuşları yoktur. Süsleme açısından yalın örneklerin yanında Edirnekari dediğimiz tipteki şahidelerde yüzeye simetrik olarak yerleştirilen gülbezek motifi ve kitabeyi kuşatan dilimli kemerin tepe noktasındaki palmet veya stilize lale motifi karakteristik özelliklerindendir. Kitabeleri düz silmeli olup genellikle sülüs hattı ile yazılmıştır. Kat. No: 25, Kat. No: 33, Kat. No: 43, Kat. No: 46 ve Kat. No: 73 te yer alan örnekler bu guruba girmektedir.

4.3. Mezar Taşlarında Kullanılan Serpuşlar

4.3.1. Fes

Sultan II. Mahmut tarafından 1827 yılında yapılan kıyafet reformu devlet memurları başta olmak üzere tüm Osmanlı Halkını kapsamaktaydı. Cübbe ve sarık ulemaya mahsus bir kıyafet olmuştu. Sivil halk için zorunlu kılınmış ve tüm başlıkların yerini almıştır.[26] Serpuşlar yerine fesin kullanılacak olmasının padişah tarafından emredilmesinde Hüsrev Paşa'nın büyük etkisi olmuştur.[27] Toplum üzerinde gerçekleştirilen bu reform hareketlerin kültürel etkileşimlerinin sonucu olarak fes; mezar taşı geleneğine de bir yenilik getirmiş ve her padişah döneminde form değişikliğine uğrayarak Osmanlı dönemi mezar taşlarının önemli öğeleri arasına girmiş, gerek form gerekse plastik açıdan zenginlik katmıştır.

Osmanlı döneminde Sultan II. Mahmut dönemi ile başlayan fes geleneği sonucunda birçok fes tipi ortaya çıkmıştır.

---

[26] BERNARD, Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu,** Ankara, 2009, s,100
[27] AKSUN, Z. N., **Osmanlı Tarihi,** Cilt:3, İstanbul, 1994, s,209

18.yy. Esnaf Fesi, Davut Ağa Fesi, Mora Fesi, Abdülmecit Devri Halk Fesi, Külhanbeyi Köşklü Fesi, İstanbul Tulumbacı Fesi, Anadolu Rumeli Kadın Fesi, At Uşağı Fesi, Meşinli Fes, Sorguçlu Fes, Sırmalı Fes, Sultan Murad Fesi (Muradiye), Sultan Reşat Fesi, (Reşadiye), Enveriye Fesi, gibi birçok fes türü bu döneme damgasını vurmuş ve mezar taşı geleneğine bir yenilik katmıştır.[28]

Genel olarak düşünülürse, şahidelerde ki başlıkların her zaman adları geçen sultanların başlıklarıyla aynı olmadığı bazen de hiç birine benzemeyerek münferit özellikler arz ettiği görülmektedir. El yapımı olmaları ve mutlak bir sultanın fesine benzetme eğiliminin olmaması gibi nedenlere bağlı olarak birbiri içine geçmiş, kesin saptamalara varılamayan çok sayıda fes tipi başlığın bulunduğu sonucu oraya çıkmıştır.[29]

4.3.1.1. Mahmudiye

II. Mahmut döneminde 1827-1861 yılları arasında kullanılmıştır. Form itibariyle yukarıdan aşağıya doğru eşit açıklıkta gelen geniş enli bir özellik arz eder. Çalışmamız kapsamında Kat. No: 6, Kat. No: 13, Kat. No: 16, Kat. No: 23 nolu şahidelerin serpuşları bu tiptedir. Sultan II. Mahmut dönemine ait fesler, mezar taşlarında püskül örnekleriyle dikkat çekicidir.[30]

4.3.1.2. Mecidiye

Sultan Abdülmecit döneminde kullanılan fes türüdür. Bu gruptaki feslerde üst kısım alt kısımdan biraz daha geniştir. Fes aşağı doğru hafif daralmaktadır. Mesleklerde belirgin bir ayırım yoktur. Hizmetli, kâtip, paşa bu tip fes

[28] KUMBARACILAR, İ., **Serpuşlar**, İstanbul, 1934, s.29
[29] BAYRAKAL, S., **Uşakta Osmanlı Mezar Taşları**, İzmir, 2016, s.241
[30] İŞLİ, N., **Osmanlı Serpuşları**, İstanbul, 2009, s,149

giymektedirler.[31] İncelediğimiz mezar taşları içerisinde bu tipte bir örneğe rastlanmamıştır. Ayrıca bu dönemde halk tarafından giyilmiş uzun ipek püsküllü feslerde mevcuttu. Bu feslerde ise alt kısım üst kısımdan çap olarak daha geniştir. Alttan üste doğru ritmik bir daralma söz konusudur.

Sultan Mahmut zamanında bükülmüş püsküllerin, taraktan geçirilmesi, rüzgâr yağmur vs'den tellerin sallandığı görüldüğünden püskülün yerine ümera, subay ve erler için istihkakları nispetinde gösterilen dirhem miktarı örme uzun püskül ve geri kalanlar için tel ipekli püskül yerine örme püskül takılması H.1261-M.1845 yılında bir nizama bağlanmıştır.[32]

4.3.1.3. Aziziye

Sultan Abdülaziz döneminde giyilen fes türüdür. Mahmudiye, Aziziye ve Hamidiye feslerine nazaran tipolojik olarak münferit bir özellik göstermektedir. Alt bölümün çapı ile üst noktanın çapı arasında belirgin bir fark görülür. Üst noktadan alta doğru eğim fazladır. Laqueur, X3 adını verdiği bu tipin en yaygın kullanılan tip olduğunu belirtmektedir.[33] Kataloğa dâhil ettiğimiz mezar taşlarında Aziziye formunda olan bir örneğe rastlanmamıştır.

4.3.1.4. Hamidiye

Sultan Abdülhamit döneminde kullanılan fes tipidir. Genel olarak değerlendirildiğinde alttan üste doğru belirgin biçimde daralan bir gövde yapısına sahiptir. Alt çapı üst çaptan daha büyüktür. Aziziye formuna göre gövde daha yüksektir. Üstten alta doğru eğim azdır. Kataloğa dâhil ettiğimiz şahideler içerisinde,

---

[31] ÇAL, H., "İstanbul Eyüpte'ki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar", **III. Eyüp Sultan Sempozyumu Tebliğler,** İstanbul, 2000, s.212
[32] KUMBARACILAR, İ., **age.**,s. 29
[33] LAQUEUR, Hans, Peter, **Huve'l - Baki İstanbul'da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları**, İstanbul, 1997

Kat. No: 8 ve Kat. No: 57 de yer alan örneklerin fesleri hamidiye formunda yapılmıştır.

4.3.1.4. Dal Sikke

Mevlevi tarikatında kullanılan, keçeden yapılmış başlıktır. Dal Sikke, Kafesi Şeker Aviz Destarlı Sikke, Seyfi Sikke, İstivâlı Sikke [34],Hüseyni Destarlı Sikke[35] olmak üzere beş ayrı tipi mevcuttur. İncelediğimiz örnekler arasında Kat. No: 7 deki şahide de Dal Sikke, formunda serpuş tespit edilmiştir.

4.3.2. Kavuk

4.3.2.1. Kâtibi Kavuk

Hükümet Erkânı ve memurlar sınıfı için kullanılmış serpuş türüdür. Mezarlıklarda sıkça görülmektedir. Çubuk kalafat ve düzkaş olarak tanımlanmış birkaç formu daha mevcuttur. İç kavuk ve üzerine sarılmış destardan meydana gelmiştir. Bu serpuşlarda sorguç ve servi motifleri sıkça kullanılmıştır.

Tepe kısımlarında terk, gül veya vefk görülmez.[36] Çalıştığımız örnekler içerisinde Nakîb-ül-Eşrâf ve ağa mezar taşlarına ait serpuşların Kâtibi Kavuklu olduğu tespit edilmiştir. Kat. No: 12, Kat. No: 17, Kat. No: 29 ve Kat. No: 32'de ki örneklerin bu formda olduğu görülmüştür.

---

[34] İŞLİ, N., **age**, s,166
[35] GÖLPINARLI, A., **Mevlana'dan Sonra Mevlevilik**, İstanbul, 1953
[36] İŞLİ,N., **age.**, s. 115

4.3.2.2. Çatal Kalafat

Yeniçeri Ağaları, Cebecibaşılar, Çorbacılar, Toparabacıbaşıları Kapıkullarının Kıta Kumandanları başlarına Çatalkalafat takarlardı. Başa giren kısmı dar yukarı doğru ters huni çanağı gibi açılan plan düzleminde dairesel düz, terksiz ve düğümsüz bir başlıktır. Gövdede Lâmelif'i sembolize eden V şeklinde dilimli bir parça görülür,[37] bazı örneklerde ise üstteki dilimli parça bulunmaz. Kat. No: 4, Kat. No: 15, Kat. No: 24, Kat. No:27 ve Kat. No: 80 'de ki örneklerin serpuşları bu formdadır.

4.3.2.3. Paşalı

Hattatlar, Ağalar, Saray Mutfak Hizmetlileri gibi birçok sınıf tarafından kullanılmıştır. Belirli bir sınıfa ait değildir. Bu tipte, esas kavuk üzerine çaprazlama sarılan tülbent Lâmelif şeklindedir. Süsleme açısından sadelik arz ederler.

Çalışmamız kapsamında incelenen örneklerden Katalog No: 58 deki şahidede yer alan örnekte tülbentin kuşattığı kavuğun ön yüzüne kalp motifi işlenmiştir. Katalog No: 28, 58 ve 63 nolu şahidelerin serpuşları bu formdadır.

4.3.2.4. Sarıklı (Destarlı – Dolamalı) Örnekler

Paşalı formunda olduğu gibi çeşitli zümrelerdeki kişiler tarafından kullanılmıştır. Ağalar, Kadılar, İmamlar, Tahrikât Mensupları ve halkın önde gelenlerinin mezar taşlarında sıkça kullanılmıştır.

Bu formda, keçe, takke ve çeşitli renklerdeki çuhalar tülbent ile ince veya kalın tarzda sarılır. Özellikle tahrikât mensuplarının sarıkları bağlı oldukları yere

[37] İŞLİ,N., **age.**, s.126

göre farklılıklar arz eder. Genellikle derklidirler. Katalog No:11, Katalog No: 21, Katalog No: 30, Katalog No: 34, Katalog No: 37, Katalog No: 39, Katalog No: 41, Katalog No: 42, Katalog No: 51, Katalog No: 62, Katalog No:64, Katalog No: 65, Katalog No: 67, Katalog No: 71, Katalog No: 72, Katalog No: 79'da ki şahidelerin serpuşları bu formdadır.

4.3.2.5. Börk

Keçeden imal edilen bir serpuştur. Orta Asya'da da kullanılmıştır. Daltâç, kaşıklık ve yatırma bölümlerinden ibarettir. Arkaya bele doğru inen parçaya yatırma, başı kaplayan ve alnı örten kısma daltâç; önündeki ilave parçaya ise kaşıklık denir. Yeniçeriler, subaşılar ve bölükbaşılar törenlerde bu serpuşları giyerlerdi [38] Börklü şahidelerin hemen hepsi silindirik formludur. Çalışmamız kapsamında iki adet börklü şahideye ulaşılmıştır. Katalog No: 76 ve Katalog No: 82 deki şahidelerin serpuşları bu formda yapılmıştır.

4.3.2.6. Hotoz

Osmanlı Dönemi'nde kadın mezar taşlarının birçoğunda hotoz denilen serpuşlar kullanılmıştır. Bu şahidelerde gövdeden sonra gelen boyun kısmı uzun tutulmuş ve iki yöne simetrik olarak açılan kavislemeler tepede dairesel bir şemayla sonlanmıştır. Bu serpuş tipi süsleme açısından sade bir özellik arz eder. Bazı örneklerde boyun kısımları kolyeler ile hareketlendirilmiştir. Plan düzleminde bakıldığında ise bazı örneklerde tepede kazıma tekniğinde nakşedilmiş geometrik süslemeler göze çarpar. Çalışmamız kapsamında incelenen örneklerden; Katalog No: 9, Katalog No: 10, Katalog No: 35, Katalog No: 36 ve Katalog No: 69, da yer alan şahidelerin serpuşları bu formda yapılmışlardır.

[38] İŞLİ, N., **age.**, s.124

4.3.2.7. Askeri Başlıklar

İncelediğimiz örnekler arasında Katalog No: 66 ve Katalog No: 78 de ki şahidelerin sipahilere ait olduğu kanaatindeyiz. Bu serpuşlarda takkelerin üzerine belirli bir sistematiğe göre sarılmış ince destarlar kullanılmıştır. Kişinin rütbesine göre destar sarımı(dolama sayısı) farklılık arz etmektedir.[39] Tespit ettiğimiz örneklerin şahideleri silindirik formludur. Süsleme açısından ise oldukça yalındırlar.

[39] İŞLİ, N., **age.**, s.212

5. SÜSLEME

5.1. Süslemelerde Kullanılan Motifler

5.1.1. Bitkisel Süslemeler

Osmanlı Dönemi mezar taşlarında bitkisel süsleme dönemlere göre farklılıklar ihtiva etmektedir. Klasik dönemde sevilerek kullanılan bitkisel süslemelerin başında rumi, gülbezek, hayat ağacı, palmet, natüralist çiçek motifleri gelmektedir. Klasik dönemden sonra başlayan batılılaşma hareketleri ile birlikte mimaride meydana gelen başkalaşma, süsleme üzerinde de etkili olmuş ve bu durum mezar taşlarımızda da mimari ve süsleme anlamında etkisini göstermiştir. Akantus, üsluplaştırılmış çiçek motifleri, S ve C kıvrımlar ve volütlemeler, vazo içerisinde tasvir edilmiş meyve motifleri, gül, karanfil ve çeşitli çiçek motifleri, dairesel bordürler içerisine alınmış salkım üzüm tasvirleri, hurma ve nar gibi meyveler tek başına veya belli bir kompozisyon içerisinde sevilerek kullanılmıştır. Bu dönemde ki mezar taşlarındaki süsleme programları genellikle devlet erkânı ve halkın önde gelen kişilerinin şahidelerinde ve kadın mezar taşlarında yoğunluk kazanmıştır.

Osmanlı mezar taşlarında geç dönemdeki süsleme anlayışı klasik döneme göre daha girift bir özellik arz eder. Bu dönemde ki en büyük farklılıklardan biride batı etkisiyle ortaya çıkan tasvir anlayışıdır.

Şahidelerin tepeliklerinde, lahitlerin ön ve yan yüzlerinde yüzeye simetrik olarak işlenen istiridye kabuğu, akantus yaprakları, dairesel bordürler içerisine yerleştirilen salkım üzüm, hurma, nar ve çiçek motifleri ile vazo içinde tasvir edilen natürmort kompozisyonlar klasik döneme göre önemli farklılıklar ihtiva eder.

Gerek klasik dönem, gerekse sonraki dönemlerde kullanılan motiflerin her birinin farklı monografik ve sembolik anlamları bulunmaktadır.

Rumi (Selçuki); Rumi motifinin anlamı "Anadolu'ya ait" demektir. Roma İmparatorluğu'nun hüküm sürdüğü ve İran yaylalarına kadar uzanan Anadolu Yarımadası'na "Diyar-ı Rum" denilmesi sebebiyle motif bu ismi almıştır.[40] Kökeni Orta Asya hayvan üslubuna dayanmaktadır. Kıvrım dalları bitkiden çok hayvan biçiminden esinlendiğini söyleyen Strzygowski'yi destekleyen Arseven'de: "Zoomorfik figürler somutlaşarak bitkisel karakter kazanmış ve bitkisel süslemeler olarak karşımıza çıkmıştır." demektedir.[41] (Katalog No: 1)

Palmet; çok parçalı ve simetrik yapısıyla sonsuz çeşitleme imkânlarına açık bir bitkisel formdur. Düşey bir eksenin iki yanında simetrik olarak yer alan parçalardan oluşmaktadır. Ortada sivri uçları dışa ve alta doğru kıvrılan yapraklar, altta dairesel bir dönüşle sapa bağlanırlar.[42]

Lotus; On iki taç yapraktan oluşmuş bir bitkidir. Şahidelerde üsluplaştırılmış olarak birkaç farklı formda kullanılmıştır. İkonografik olarak güzellik, zarafet, bilgelik ile ölüm ve yaşamın simgesi olarak kabul edilir.[43]

Akantus; kesif, kalın, silindirik ve dik çiçek durumları olan dikenli, yüksek otsu bitkilerdir.

Çiçekleri zigomorf , (düzensiz ve asimetriktir.) 4-5 dilimli çanak ve 5 dilimli taç kısmından oluşur ve dudaklıdır.[44] (Katalog No: 2, 18, 19, 20, 60)

Hayat Ağacı; Türk Kültürü'nde çeşitli anlamları vardır ve boylara göre farklı şekilde isimlendirilmiştir. Bay terek, Baygaç ve Bayağaç gibi çeşitli isimlerle tanımlanmıştır. Yeryüzünün merkezinden tanrı katına yükselen bu ağaç yer ile gök

---

[40] ARISOY, Y., **Selçuklu Dönemi Seramiklerinde Simgeler ve Semboller**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2018, s. 68

[41] YAVUZ, Ş., **Süsleme Sanatlarında Rumi Motifi ve Tarihsel Gelişimi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008, s.29

[42] MÜLAYİM, S., "Selçuklu Palmet Motiflerinin Tipolojisi", **Anadolu (Anatolia)**, Ankara, 1976, Sayı, 20, s, 146

[43] ÖZÇALIK, M., "Lotus Çiçeğinin Farklı Kültürlerdeki Önemi ve Peyzaj Tasarımında Kullanımının İrdelenmesi**", Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi**, Nevşehir, 2017, Sayı, 10, s.24

[44] BAYTOP, A., **Farmosötik Botanik**, İstanbul, 1977, s.296

arasındaki kutsal değnek olarak ta tanımlanır. Bu değnek yeraltı ve gökyüzündeki ruhların geçiş yoludur.[45]

İslam Sanatı'nda sevilerek kullanılan hayat ağacı motifi, mimaride, el sanatlarında çok yönlü olarak kullanılmıştır. Osmanlı Dönemi mezar taşlarında ise özellikle geç dönemde ayak şahidelerinde, sıkça karşılaşılan bir süsleme öğesi olmuştur. Bu bağlamda Allah'ın varlığını ve gençliği ve sonsuz hayatı sembolize eder. Bazı örneklerde hayat ağacı vazo içerinden çıkarak yükselir. Vazo ise ebedi hayatı ve suyu simgeleyen bir semboldür.[46] (Katalog No: 21)

Servi; Osmanlı Dönemi mezar taşı geleneğinde kullanılan en önemli süsleme öğelerinden biridir. Yeniden dirilişi ve ebedi hayatı ifade eden sembolik anlamları vardır.[47]Servi ağacından mesnevide de bahsedilmiştir: "1897. Gönül bahçesinin yemyeşil terütaze, goncalar, güller, serviler ve yaseminlerle dolu olduğunu gör!" Gonca, gül, servi ve yasemin gayb âleminin ilahi bilgilerini sembolize etmiştir.[48]

Servi ağacı, tasavvufta düzgün ve uzun duruşu ile elif harfine benzetildiğinden Allah'ın birliğini sembolize etmektedir. Üst kısmının eğik olması, Allah'ın karşısında boynu bükük kalmayı, acizliği ve sabrı ifade eder. (Abalı, 2017;)

Servi ağacı motifi genellikle ayak şahideleriyle sanduka ve lahitlerin yan yüzlerinde kullanılmıştır. (Katalog No: 1, 53)

Üzüm, Hurma ve Nar; Kur'an-ı Kerim'de En'âm Suresi 99.ayette hurma, üzüm, zeytin ve nar meyvelerinden bahsedilmektedir Bu motifler özellikle geç dönem ayak şahidelerinde sıklıkla karşılaştığımız süsleme öğeleri arasındadır.

---

[45] ERGÜN, P., **Türk Kültüründe Ağaç Kültü**, Ankara, 2004, s.145-146
[46] ÖNEY, G., "Artuklu Devrinden Bir Hayat Ağacı Kabartması Hakkında", **Vakıflar Dergisi**, Sayı, VII, İstanbul, 1968, s.26
[47] AKGÜN, B., "Türk Süsleme Sanatında Hatailer", **38. ICANAS**, **(Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi)**, Ankara, 2007, s. 53
[48] İNCİDAĞI, A. S., **Mevlâna'nın Mesnevisi'nde Yer Alan Bitki ve Meyvelerin Tasavvuf Dünyasındaki Sembolik Anlamları**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2015, s. 234

Burada ifade edilmek istenen "*Biz cennet meyvelerini merhumun ve merhumenin taşına işliyoruz, Allah'ta asıllarını ona ikram etsin.*" (Abalı, 2017;)

İslamiyet'te cennete özgü ağaçlar arasında sayılan hurma ölümle yaşam arasında bir köprü oluşturarak sonsuz yaşamı simgelemektedir.[49] Nar meyvesi, bolluk, bereket ve cenneti sembolize ederken[50] üzüm meyvesi ise tasavvufta; nakış muridi ve kâmil-i insanı, mesnevide ise sabır ve kanaatı sembolize etmektedir.[51] (Katalog No: 1, 18, 21)

Gülbezek; İslam sanatında dairesel formda düzenlenmiş gül biçiminde olan bir süsleme öğesidir. Bir başka değişle üsluplaştırılmış gül biçiminde olan bir bezeme öğesidir.[52] Özellikle klasik dönem örneklerde sıkça karşımıza çıkmaktadır. Edirnekari formlu şahideler ile sandık tipi mezarların ön ve arka yüzlerinde sıklıkla kullanılmıştır. Ayrıca destar dolamaları kavukların ön yüzlerinde de kullanıldığı görülmüştür. Bu motif özünde gül yapraklarının yüzeye açılarak işlenmesiyle oluşturulmuştur. Özünde gül olan bir motifin sembolize ettiği yegâne varlık Hz. Peygamberdir. Gül, ilahi güzelliğin ve bu güzelliğin işareti olan Hz Peygamberin simgesi olarak kabul edilmiştir.[53] Katalog No: 1, 26, 33, 43, 50, 73)

5.1.2. Geometrik Süsleme

Osmanlı Dönemi'nde erken ve klasik dönemdeki geometrik süsleme anlayışı, geç döneme göre farklılıklar arz eder.

Her iki dönemde de figürsüzlük ve sonsuzluk ilkesi göz ardı edilmemiştir. Erken ve klasik dönem örneklerinde; çarkıfelek, mukarnas, yivli zigzag sütünceler zencerek, mühr-ü süleyman ve bursa kemerlerini andıran plastik öğeler sevilerek

[49] OĞUZ, B., **Mezar Taşında Simgeleşen İnançlar**, İstanbul, 1983, s.24
[50] ÖNEY, G., **Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları**, Anakara, 1992,s.102
[51] İNCİDAĞI, A.S., **agt**., s. 244
[52] SÖZEN, M., **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, 1992, s. 95
[53] AÇIKEL, Y., "Hz. Peygamber-Gül İlişkisi ve 'Gül Muhammed Teri'İfadesinin Tahlili", **Süleyman Demirel Üniversitesi Her Yönüyle Gül Sempozyumu**, Isparta, 2012, s. 72

kullanılmıştır. Geç dönemde ise; dairesel formlu bordürler, çarkıfelek, mühr-ü süleyman motifi ile üçgen ve dörtgen formlu şemalar sıklıkla kullanılmıştır.

Mühr-ü Süleyman; Özel bir altı köşeli yıldız olan bu motif güç ve saltanatı sembolize eder. Ölünün kabir azabından kurtulması ve ruhunun huzur içinde olması için mezar taşlarında kullanılmıştır.[54] (Katalog No: 1)

Çarkıfelek; sandık tipindeki örneklerin yan yüzlerinde ve ayak şahidelerinde kullanılmıştır. Kökeni çok eski dönemlere dayanan bu motif gamalı haç (svastika) motifinden gelişmiş olup birçok formu bulunmaktadır. Çoğunlukla hareket ve dönüşümün sembolü olan çarkıfelek motifi İslam Sanatı'nda; Evren, Allah'a ulaşma, göğe yükselme, iki dünya arasındaki geçişi, topraktan gelenin toprağa döneceğini, iyiliği ve bereketi sembolize etmektedir.[55] (Katalog No: 53)

Zencerek; Çark sistemine benzeyen ve birbiri içinden ikili, üçlü veya dörtlü şekilde geçerek devam eden süsleme öğesidir.[56] Özellikle klasik dönemde şahidelerin etrafını kuşatan taş kaidelerin dış yüzlerinde kullanılmıştır. (Katalog No: 1)

Mukarnas; Kademeli olarak, taşmalar yapacak biçimde, aşırtmalı olarak yan yana ve üst üste gelen üç boyutlu görünüm veren bir geçiş ve dolgu öğesidir.[57] Klasik dönem şahidelerinde özellikle gövde ile serpuş arasında kalan boyun kısımlarında ve baş şahidelerindeki mihrabiyelerin karınlarında sevilerek kullanılmıştır. (Katalog No: 5)

---

[54] TÜRELİ, İ., **Türk Sanatında Altı Köşeli Yıldız**, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, 2006, s. 121

[55] ÇETİN, Y., "Türk İslam Bezeme Sanatında Gamalı Haç İle (Svastika) Çarkıfelek Motiflerinin Köken ve İkonografik Anlamları Üzerine Bir Değerlendirme" **I.Uluslararası İpekyolu Akademik Çalışmaları Sempozyumu,** Nevşehir, 2017, s.356, 357, 358

[56] MERT, A., **Süsleme Sanatlarında Hatai Motifi ve Tarihsel Gelişimi**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, 2008, s. 8

[57] MERT, A., **agt**., s. 5

5.1.3. Nesneli Bezemeler

Osmanlı Dönemi mezar taşlarında gördüğümüz bir diğer süsleme türü de nesneli bezemelerdir. Bu tip süsleme öğelerinin başında; vazo, kolye, kaşıklık, meyve kâseleri (Natürmort Kompozisyonlar) kurdele, rozet, püskül, kalp ve tüylü ya da tüysüz divit gibi motifler gelmektedir. Nesneli bezeme daha ziyade geç dönemde yoğunluk kazanmıştır. Kataloğa dâhil ettiğimiz örnekler arasında; Katalog No: 1, 2, 6, 13, 17, 32, 58, 59, 60, 69, 70, 76, 82 nolu şahidelerde nesneli bezeme örneklerini görmekteyiz.

5.2. Kitabe

5.2.1. Yazı Çeşitleri

5.2.1.1. Sülüs Hatlı Örnekler

Osmanlı şahidelerinde erken ve klasik döneme damgasını vuran celi sülüs hattı, geç dönem şahidelerinde de klasik dönemdeki kadar olmasa da sevilerek kullanılmıştır. Sülüs hattı 1/3 veya 2/3 oranları esas tutularak yazılan bir yazı çeşididir. Sülüs hattında bu oran hep korunmuştur.[58] Yazının sülüs (üçte bir) adını alması bu üçte bir veya üçte iki oranlarının muhafaza edilmesinden gelmektedir. Celi sülüs ise normal sülüs hattının en az dört katı olup özel bir biçimde istiflenerek yazılır.[59] Çalışmamız kapsamında ele aldığımız örnekler içerisinde; Katalog No: 1, 2, 4, 5, 12, 14, 22, 24, 25, 27, 33, 34, 36, 37, 40, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 53, 54, 58, 60, 61, 63, 65, 66, 67, 68, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 81, 82, 83 numaralı şahidelerin celi sülüs hattı kullanılmıştır.

---

[58] KÜTÜKOĞLU, M., **Osmanlı Belgelerinin Dili,** İstanbul, 1994, s.56

[59] YILDIZ, A., Vahap, "Osmanlılarda Yazı Çeşitleri", **Harran Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Dergisi,** Harran, 2012, s.50

5.2.1.2. Talik Hatlı Örnekler

Geç dönem Osmanlı mezar taşlarının birçoğunda sevilerek kullanılmıştır. İran'da ortaya çıkmıştır. Kelime anlamı olarak asma, iliştirme anlamına gelir. Bu yazının en önemli özelliği eğri çizgilerle yazılması ve harflerin asılmasıdır.

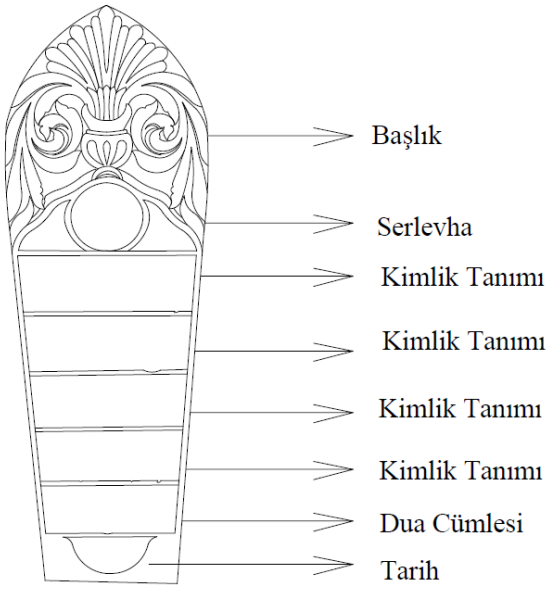
Yazının yer yer incelip kalınlaşması bu hatta ayrı bir görünüm verir. Sade ve düzenli bir görünüme sahip çanaklar ve uzayıp giden keşideler, hattın en göze çarpan özelliklerindendir.[60] Çalışmamız kapsamında yer alan; Katalog No: 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 38, 39, 41, 42, 44, 51, 52, 55, 56, 57, 59, 62, 64, 69, 70, 71, 76, 77, 82, numaralı şahidelerin kitabeleri yüzeye talik hattı ile işlenmiştir.

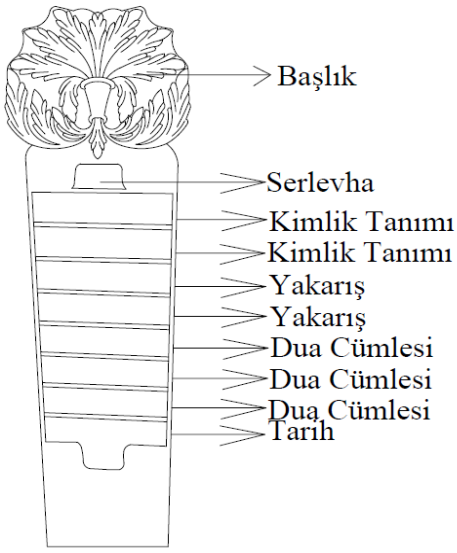
5.2.2. Kitabe İçerikleri

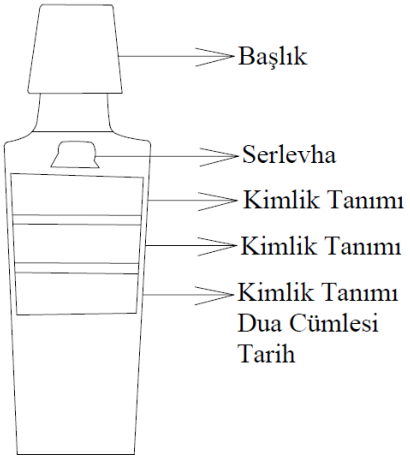
Osmanlı Dönemi mezar taşı geleneğinde kitabe düzenlemeleri merhum veya merhumenin toplum içerisindeki sosyal statüsüne göre değişkenlik göstermektedir. Bazı örneklerde tek veya iki satırlık bir kitabe yer alırken, bazılarında ise yedi, sekiz, dokuz satır ve üzerinde kitabe düzenlemeleri görülmektedir. Genel düzen şu şekildedir:

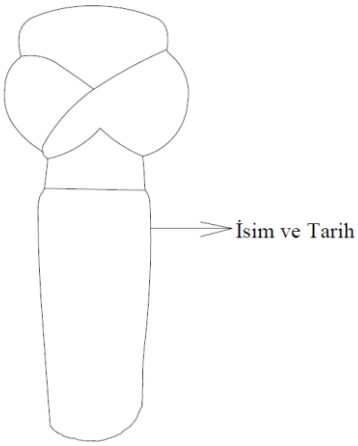
[60] YILDIZ, A., **agm**.,s 59

“

Başlık
Serlevha
Kimlik Tanımı
Kimlik Tanımı
Kimlik Tanımı
Kimlik Tanımı
Dua Cümlesi
Tarih

Başlık
Serlevha
Kimlik Tanımı
Kimlik Tanımı
Yakarış
Yakarış
Dua Cümlesi
Dua Cümlesi
Dua Cümlesi
Tarih

Başlık
Serlevha
Kimlik Tanımı
Kimlik Tanımı
Kimlik Tanımı
Dua Cümlesi
Tarih

İsim ve Tarih

Bazı örneklerdeki dizilim; serlevha, kimlik tanımı, dua cümlesi ve tarih şeklinde, bazılarında; serlevha, kimlik tanımı, yakarış, dua cümlesi ve tarih şeklinde iken bazı örneklerde ise; kitabe içeriği merhum ya da merhumenin ismi ve öldüğü tarih şeklinde işlenmiştir.

Serlevha da kullanılan ibareler; Yâ Hû: "Allah'ım, Ey Allah" anlamına gelmektedir. Katalog No: 62' de tespit edilmiştir. **Hüve'l – Bâkî:** "O, ebedidir." (Varlığı sonlanmayan, ebediyyen var olan anlamına gelmektedir.) Katalog No: 6, 8, 9, 10, 17, 18, 19, 20, 22, 56, 57, 59, 60, 61, 69, 77, 83, 84 nolu şahidelerin kitabelerinde tespit edilmiştir. **Hüve'l – halakû'l – Bâkî:** "O yaratandır, ebedidir."[61] Katalog No: 2'de görülmüştür. **Külli men aleyha Fanin:** "Dünyada ki her şey yok olacaktır." Katalog No: 65'te görülmüştür. **El Bâkî:** "Sonsuz ve baki olan Allah'tır." Katalog No: 67 de görülmüştür. **Fâtiha:** Katalog No: 7, 11, 13, 15, 16, 21, 23, 27, 28, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 58, 63, 64, 71, 73, 74, 76, 79, 85 örneklerde görülmüştür.

Kimlik tanımı için kullanılan ifadeler;"Bunarhisarlu Ahmed": **Katalog No: 3 'de,**"Şâbân bin Mahmut": **Katalog No: 4'de**"Merhum ve mağfur leh Muhammed Efendi ibn-i Mustafa": **Katalog No: 39 'da** Sâbık Silistre Vâlisi El-hac Ahmed Paşa yakını heftâni Es-Seyyid Al Efendi'nin mahdumu Muhammed Atıf Bey": **Katalog No: 13'te,** "Esbak Kırkkilisa müteallimi Nakîbu'l eşrâf Uluağaçlı Oğlu seyyid Muhammed Ağa": **Katalog No: 17'de,** "Benim namım Kırkkilisa Hanedanından Heftani Ali Efendi Zevce-i muhteremesi Şerife Adile Hanım": **Katalog No: 18'de**"Muhammed sipahi": **Katalog No: 47'de** "Ali": **Katalog No: 25'te** yer almaktadır.

Yakarış cümlelerinde kullanılan ifadeler; "Beni kıl mağfiret ey rabbi Yezdan Bihakkı ârş-ı âzam nur-u kur'an": **Katalog No: 6** "Kimseye bâkî değil çün bu dehr-i sübut gel oku ihlâs ile bir fâtiha itme sükût Küllü nefsin fâniye fallâhu hayyün lâ-yemût": **Katalog No: 8** "Ah nideyim bu fenâya kıldı beni hâk- sar Gençliğime doymadan itti yerim zîr-u mezar Salınub bende gezerken bir zaman âlem gibi Şimdi

[61] SEVİM, N., **Osmanlı Mezar Taşlarında Manzum Metinler**, İstanbul, 2015, s.17

met-ûb vücudum hâk-e yeksân- rüzgâr": **Katalog No: 10** "Dâimâ mevtâya kıl hayır duâ Seyyiâtın mahv ide Bâr-i Hüdâ": **Katalog No: 11** "Nev-civânım gitti cennet bağına Firâkı kaldı vâlideyni canına": **Katalog No:" 12** "Bu âlem küllü mahvolur Hemân bâkî kalur ah": **Katalog No: 15'te**

"Esir oldum şu dünyaya ecel beni halas itti Kam-u varımı terk ittim iltica İrci'î emri unutmayın beni kum-u kabulum yâd iden herkez hususa fâtiha ihsan iden ben istemem gayri kapandı defterim amma ümidim kesmedim sizden idersiniz rûz-u şeb merdum benim ruhuma her hayrı": **Katalog No: 18'de** "Beni kıl mağfiret ey rabbi Yezdan Bi- hakk-ı arş-ı azam nur-u Kuran Gelüb kabrim ziyaret iden ihvan İdeler ruhuma bir fâtiha ihsan": **Katalog No: 23'te** , "Unutma mevti dâim anadur bugün bana ise yarın sanadır": **Katalog No: 28'te,** "Genç yaşımda bir unulmaz derde müptela oldum. Geldi ecel çare yoktur eyledi azm-i bekâ Ya ilahi bulmadım rahat şu dünyada ben kezâ Sen kerimsin vir bana darü's-selamda safâ":**Katalog No: 55'te**"Ah ile zar kılarak tazeliğime doymadım Hasrete fani cihanda tol ömür sürmedim. Taze gül idim açılmadan soldum Fırkata takdir bu imiş ta ezelden bilmedim": ifadeleri **Katalog No: 84'te** görülmektedir.

Dua Cümlelerinde Kullanılan İfadeler; "Meryem Hanım'ın ruhuna": **Katalog No: 2'de** "Bekir Ağa ruhuna fâtiha": **Katalog No: 12'de** "Ruhiçün el-fâtiha": **Katalog No:6, 22, 56, 60, 65, 70, 74, 85 'te** "Ruhiçün diyeler el- fâtiha": **Katalog No: 8'de** "Ruhiçün": **Katalog No:29, 71, 76'de** "Ruhuna El- Fâtiha": **Katalog No: 14, 54, 61, 77'te** "El- fâtiha": **Katalog No: 2, 32, 34, 35, 40, 41, 42, 53, 55'te** "Fâtiha": **Katalog No: 7, 11, 13, 15, 16, 23, 27, 28, 30, 31, 36, 37, 38, 39, 44, 45, 46, 48, 49, 51, 52, 58, 63, 64, 75, 79'te** "Ruhiçün rızâen lillahi'l-fâtiha": **Katalog No: 9, 19, 68 'de** "Ruhiçün rûz-u şeb okuyalar fâtiha": **Katalog No: 20'de** "Ruhiçün lenhane Tea'la el-fâtiha": ifadeleri **Katalog No: 83'te** görülmektedir.

Tarih Cümlelerinde Kullanılan İfadeler; Osmanlı Dönemi mezar taşlarının kitabe düzenlemelerinde tarihlendirme belirli esaslara göre yapılmıştır. Bazı örneklerde sadece **"Sene ve tarih"**, erken ve klasik dönem şahidelerinde "**Kişinin öldüğü ay, yazı ile yıl ve rakam ile yıl"** şeklinde verilen tarihlendirme düzeni bazı

şahidelerde ise; **"Sene, tarih, ay"** veya **"Sene, tarih ve ayın kaçıncı günü"** şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Daha istisna olmakla beraber bazı örneklerde ise ayın belirli bölümlerini ifade eden terimlerde kullanılmıştır. Katalog No: 54,

Sene, Tarih (Fi sene 1052) **ve Tarih** (H.1273)**:** Katalog No: 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28,29, 30, 31, 32, 33, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 58, 60, 63, 66, 67, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76,77, 78, 79, 80, 81, 82, 85'te ki şahidelerde görülmüştür.

Ay, Tarih (yazı ile) ve Tarih(Tarih-i şehr-i Rebîülâhir sene semane ve hamsin ve semanemie H.858)**:** Katalog No: 1'de görülmüştür.

Sene, Tarih ve Ay (Sene H.1202 Muharrem)**:**Katalog No: 14, 22, 34, 43, 62, 83'te görülmüştür.

Sene, Tarih ve Ayın Gününü Belirten Örnekler (Fi sene gurre şaban H.1267)**:**Katalog no: 8, 15, 18, 54, 59, 61, 64, 65, 68, 70, 83 ve 84'te görülmüştür.

6. SONUÇ

"Kırklareli'de Bulunan Osmanlı Dönemi Mezar Taşlarında Görsel Öğeler ve Semboller" isimli yüksek lisans çalışmamızda, şehir merkezinde bulunan; Hızırbey Camii Haziresi, Kadı Emin Ali Çelebi Camii Haziresi, Beyazıt (Paşa) Camii Haziresi, Karakaş Bey Camii Haziresi, Kadı Çeşmesi Haziresi, Karacaibrahim Mahallesi Eski Mezarlık ve Müze Envanterine Kayıtlı örnekler olmak üzere seksenbeş adet mezar taşı üzerinde çalışma yapılmıştır. İncelediğimiz mezar taşlarından altmışbeş adedi erkeklere, yirmi adedi ise bayanlara ait mezar taşlarından oluşmaktadır.

Kataloga dâhil ettiğimiz mezar taşları Osmanlı Dönemi'nin 15-19 yy'na ait örneklerinden müteşekkildir. Şahidelerin tamamında yapı malzemesi olarak küfeki taşı kullanılmıştır. Bunda yapı malzemesinin bölgeden kolaylıkla temin edilmesi ve malzemenin uzun ömürlü olması önemli etkenlerin başında gelmektedir.

Kırklareli şehir merkezinde ele aldığımız mezar taşları; Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Tepelikli Örnekler (Katalog No: 1, 2, 18, 19, 59, 60, 70), Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Sivri Kemerli Örnekler (Katalog No: 20, 26, 44, 50, 55, 56, 60, 74, 85), Plan Düzleminde Dikdörtgen Kesitli Serpuşlu Örnekler (Katalog No: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 23, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 45, 51, 52, 53, 54, 57, 61, 62, 64, 65, 67, 68, 69, 75, 77, 83, 84) Plan Düzleminde Kare Kesitli Örnekler (Katalog No: 5), Silindirik Formlular (Katalog No: 3, 4, 24, 27, 34, 37, 42, 47, 48, 49, 58, 63, 66, 71,72, 76, 78, 79, 80, 81, 82), Çokgen Formlular (Katalog No: 25, 33, 43, 46, 73) olmak üzere tipolojik olarak 6 ana başlıkta incelenmiştir.

Osmanlı Dönemi mezar taşlarında gerek baş taşları gerekse ayak taşları yekpare olarak işlenmiştir. Baş taşları esas itibariyle kaide (toprak altında kalan bölüm), gövde, boyun ve başlık (serpuş) olmak üzere dört bölümden ibarettir. Bazı örneklerde, özellikle kadın mezar taşlarında gövdeden sonra gelen kısım tepede sivri

kemer ile sonlandırılmıştır. Bazılarında ise başlık veya müzeyyen tepelikler dikkati çeker. Çokgen formlu örneklerde genellikle gövde bölümünden müteşekkildir.

Şahidelerin başlık kısımlarında ise genellikle kişilerin sosyal konumunu ifade eden; Mahmudi Fes (Katalog No: 6, 13, 16, 23), Mecidiye, Aziziye, Hamidiye (Katalog No: 8, 57), Dal Sikke (Katalog No: 7), Kâtibi Kavuk (Katalog No: 12, 17, 29, 32), Çatal Kalafat (4, 15, 24, 27, 80), Paşalı (Katalog No: 28, 58, 63), Sarık "Destarlı, Dolamalı" (Katalog No: 11, 21, 30, 34, 37, 39, 41, 42, 51, 62, 64, 65, 67, 71, 72, 79), Börk (Katalog No: 76, 82), Hotoz (Katalog No: 9, 10, 35, 36, 69), Askeri Başlıklar (Katalog No: 66, 78) gibi serpuş türleri kullanılmıştır.

Osmanlı Dönemi'ne ait mezar taşlarında; bitkisel süsleme, geometrik süsleme ve nesneli bezeme olmak üzere üç farklı süsleme tipi görülmektedir. Süslemeler; sonsuzluk, figürsüzlük ve simetri anlayışı esasına dayalı olarak yapılmıştır. Klasik Dönem örneklerinde; rumi, gülbezek, hayat ağacı, palmet, natüralist çiçek motifleri. zencerek, yivli zigzag sütüceler ve mukarnas gibi süsleme öğeleri kullanılırken; 17. 18. ve 19. yy örneklerinde; akantus yaprakları üsluplaştırılmış çiçek motifleri, s ve c kıvrımlar, volütlemeler, vazo içerisinde tasvir edilmiş meyve kompozisyonları, gül, karanfil gibi çeşitli çiçek motifleri, dairesel bordürler içerisine alınmış salkım üzüm tasvirleri, hurma ve nar gibi meyveler tek başına veya belli bir kompozisyon içerisinde sevilerek kullanılmıştır. Ayrıca bu dönemde; çarkıfelek, mührü süleyman motiflerinden başka, vazo, kolye, kaşıklık, meyve kâseleri, kurdele, rozet, püskül, kalp ve tüylü ya da tüysüz divit gibi nesneli süsleme öğelerine de yer verilmiştir.

İncelenmiş olan örneklerin kitabelerinde iki farklı yazı çeşidi kullanılmıştır. Klasik dönemde şahidelerin kitabeleri celi sülüs hattı ile düzenlenirken, klasik dönem sonrasındaki kitabelerde genellikle talik hattı kullanılmıştır. Yinede celi sülüs hattı geç dönem şahidelerinde talik hattı kadar olmasa da sevilerek kullanılmıştır.

Kitabe araları genellikle düz silmelerle geçilmiş olup bazı örneklerde silmeler gövdeye belli bir açıyla eğik olarak atılmış ve kitabeler bu silmelerin oluşturduğu boşluklar içerisine yazılmıştır. (Katalog No: 23, 28, 29, 35)

Kitabelerdeki yazı kuşaklarında belli bir düzen ve usul göze çarpar. Serlevha ile başlayan düzen, kimlik tanımı, yakarış cümlesi ve dua cümlesi ile devam ederek

tarihlendirme ile son bulur. Bazı örneklerde ise kitabe düzeni sadece isim ve tarihlendirme şeklinde iken bazılarında ise serlevha, isim ve tarihlendirmeden müteşekkildir. Ancak genel düzen serlevha, kimlik tanımı, dua cümlesi ve tarihlendirme bölümlerinden ibarettir.

Kitabe içeriklerinde ise genellik arz eden kalıplaşmış ifadelere rastlanmaktadır: "Fâtiha, El-Fâtiha, El Bâkî, Hüve'l- Bâkî, Hüve'l hallâkul-bâkî, Küllü men aleyha fan, El merhum El mağfur, Merhum ve mağfur leh, Rızaen lillahi fâtiha" gibi ifadelerden başka; "Daima mevtaya kıl hayır dua, Seyyiatın mahv ide bari hüdâ", "Beni kıl mağfiret ey rabbi yezdan, Bi hakkı arş-ı azam nur-u Kuran, Gelüb kabrim ziyaret iden ihvan, İdeler ruhuma bir fatiha ihsan", Alamedden murat olan duadır, Bugün bana ise yarın sanadır.", şeklinde ki cümlelere ve benzer ifadelere sıkça rastlamaktayız.

Mezar taşları, maddi kültür varlıklarımız içinde; tarihimizin nesilden nesile aktarılmasını sağlayan somut bir belge niteliğinde olan yazılı kaynaklardır. Bu özellikleri bakımından dönemlerinin; sosyal, kültürel, sanatsal, dini, askeri, siyasi ve ticari durumunu aktarmaları bakımından büyük önem arz ederler. Atalarımızın yaşamış olduğu coğrafyaların tespiti açısından da son derece mühim bir belge niteliğindedirler.

Kırklareli Merkez İlçe'de bulunan Osmanlı Dönemi'ne ait mezar taşları; cami hazireleri, eski mezarlık, şehir müzesindeki örnekler ve münferit olarak kentin birçok noktasında karşımıza çıkmaktadır. Özellikle, eski mezarlık ve cami hazirelerinde bulunan mezar taşları şehre manevi bir değer katmakla birlikte kentimizin geçmiş ile olan ilişkisini güçlendirmektedir. Bu noktalarda bulunan onlarca mezar taşı; kitabeleri, kendilerine has süsleme ve form özellikleriyle özgün olmaları bakımından oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

AÇIKEL, Yusuf, "Hz. Peygamber-Gül İlişkisi ve 'Gül Muhammed Teri'İfadesinin Tahlili", **Süleyman Demirel Üniversitesi Her Yönüyle Gül Sempozyumu**, Isparta, 2012, s. 72

AKGÜN, Banu. Türk Süsleme Sanatında Hatailer, **38. ICANAS**, **(Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi)**, Ankara, 2007, s. 53

AKSUN, Ziya, Nur, **Osmanlı Tarihi,** Cilt:3, İstanbul, 1994, s,209

Anonim, **Kırklareli İl Yıllığı**, Kırklareli, 2000, s.48

APA, KURTİŞOĞLU, Gülay, "Bir Mezar Taşı Bir Pehlivan: II. Mahmut Pehlivanı Nazır Oğlu Ali" **Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 11, Edirne 2016, s.185-197

ARI, İlknur, **Tarih Öncesi Sit Alanlarında Kültür Mirası Yönetimi,** Cilt:1, İstanbul, 2009, s.154

ARIK, M., **Esik Kurganı Buluntuları ve Kültür Tarihi Açısından Değerlendirilmesi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008, s.11

ARISOY, Yağmur, **Selçuklu Dönemi Seramiklerinde Simgeler ve Semboller**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2018, s. 68

ARSLAN, A., **Edirne Üç Şerefeli Camii Haziresi Mezar Taşları**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007, s.9

BAHAR, H., **Avrasya'da Ölüm ve Türklerde Mezar Kültürü** , **Prof. Dr.Nejat Göyünç Armağanı**, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Konya, 2013, s.267

BARTHOLD,W., **"Türklerde ve Moğollarda Defin Merasimi Meselesine Dair"**, (Çev. Abdülkadir İnan), Belleten, S:43, 1947, s. 515-539

BAŞ, E., **Edirne Beylerbeyi Camii Haziresi'nde Bulunan Mezar Taşları,** Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2009, s.8

BAYRAKAL, Sedat, **Uşakta Osmanlı Mezar Taşları**, İzmir, 2016, s.241

BAYTOP, Asuman, **Farmosötik Botanik**, İstanbul, 1977, s.296

BERNARD, Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu,** Ankara, 2009, s,100

ÇAL, Halit, "İstanbul Eyüpte'ki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar", **III. Eyüp Sultan Sempozyumu Tebliğler,** İstanbul, 2000, s.212

ÇETİN, Yusuf, "Türk İslam Bezeme Sanatında Gamalı Haç İle (Svastika) Çarkıfelek Motiflerinin Köken ve İkonografik Anlamları Üzerine Bir Değerlendirme" **I.Uluslararası İpekyolu Akademik Çalışmaları Sempozyumu,** Nevşehir, 2017, s.356, 357, 358

DİYARBEKİRLİ, N., **Hun Sanatı**, İstanbul, 1972, s.64

DURSUNKAYA, A., Rıza, **Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür ve Eski Eserler Yönünden Tetkik,** Cilt:1, Kırklareli, 1947, s.55

ERGÜN, Pervin, **Türk Kültüründe Ağaç Kültü**, Ankara, 2004, s.145-146

GÖLPINARLI, Abdülbaki, **Mevlana'dan Sonra Mevlevilik**, İstanbul, 1953

HASEKİ, M., **Plastik Açıdan Türk Mezar Taşları**, İstanbul, 1977, s.5

İNAN, A., **Tarihte ve Bugün Şamanizm Materyaller ve Araştırmalar** Ankara, 2000, s.190

İNCİDAĞI, Aliye, Serap, **Mevlâna'nın Mesnevisi'nde Yer Alan Bitki ve Meyvelerin Tasavvuf Dünyasındaki Sembolik Anlamları**, Selçuk Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2015, s. 234

İŞLİ, Necdet, **Osmanlı Serpuşları**, İstanbul, 2009, s,149

KAFESOĞLU, İ., **Türk Milli Kültürü,** İstanbul, 1984, s. 291

KARAÇAĞ, D., **Bursa'daki 14–15. Yüzyıl Mezar Taşları,** Ankara, 1994, s.3-4

KARAÇAM, Nazif, **Efsaneden Gerçeğe Kırklareli,** Kırklareli, 1995, s.396

KUMBARACILAR, İzzet, **Serpuşlar**, İstanbul, 1934, s.29

KÜTÜKOĞLU, Mübahat, **Osmanlı Belgelerinin Dili,** İstanbul, 1994, s.56

LAQUEUR, Hans, Peter, **Huve'l - Baki İstanbul'da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları**, İstanbul, 1997

MANSEL, A., Müfid, **Trakya'nın Kültür ve Tarihi,** İstanbul, 1938, s.17, 18

MERT, Ahmet, **Süsleme Sanatlarında Hatai Motifi ve Tarihsel Gelişimi**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara, 2008, s. 8

MERT, Özcan, **Kırklareli Kitabeleri**, Tarih Dergisi, İstanbul, 1971, s.157

Muslim, **Cenaiz**, 93, (969), ; Ebu Dâvud, **Cenaiz**, 72,(3218)

Muslim, **Cenaiz**, 94, (970); Ebu Dâvud, **Cenaiz**, 76, (3225, 3226); Tirmizi, **Cenaiz**, 58, (1052)

MÜLAYİM, Selçuk, **Selçuklu Palmet Motiflerinin Tipolojisi**, Anadolu (Anatolia), Ankara, 1976, Sayı, 20, s, 146

OĞUZ, Burhan, **Mezar Taşında Simgeleşen İnançlar**, İstanbul, 1983, s.24

ÖNEY, Gönül, "Artuklu Devrinden Bir Hayat Ağacı Kabartması Hakkında", **Vakıflar Dergisi**, Sayı, VII, İstanbul, 1968, s.26

ÖNEY, Gönül, **Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları,** Anakara, 1992,s.102

ÖZÇALIK, Mahire, **Lotus Çiçeğinin Farklı Kültürlerdeki Önemi ve Peyzaj Tasarımında Kullanımının İrdelenmesi**, Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi, Nevşehir, 2017, Sayı, 10, s.24

ROUX, J., P., **Eskiçağ ve Ortaçağda Altay Türklerinde Ölüm**, İstanbul, 1999, s. 217-219

SEVİM, Nidayi, **Osmanlı Mezar Taşlarında Manzum Metinler**, İstanbul, 2015, s.17

SEVİN, Veli, **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I,** Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2001, s,17

SÖZEN, Metin, **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, 1992, s. 95

ŞEN, K., **Eceabat'a Bağlı Bazı Merkezlerdeki Türk İslam Dönemi Mezar Taşları**, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale, 2010, s.10

TUNÇEL, G., **Türklerde Mezar Taşı Geleneğine Kısa Bir Bakış**, Nevruz, Sayı 8, Ankara, 1996, s.6

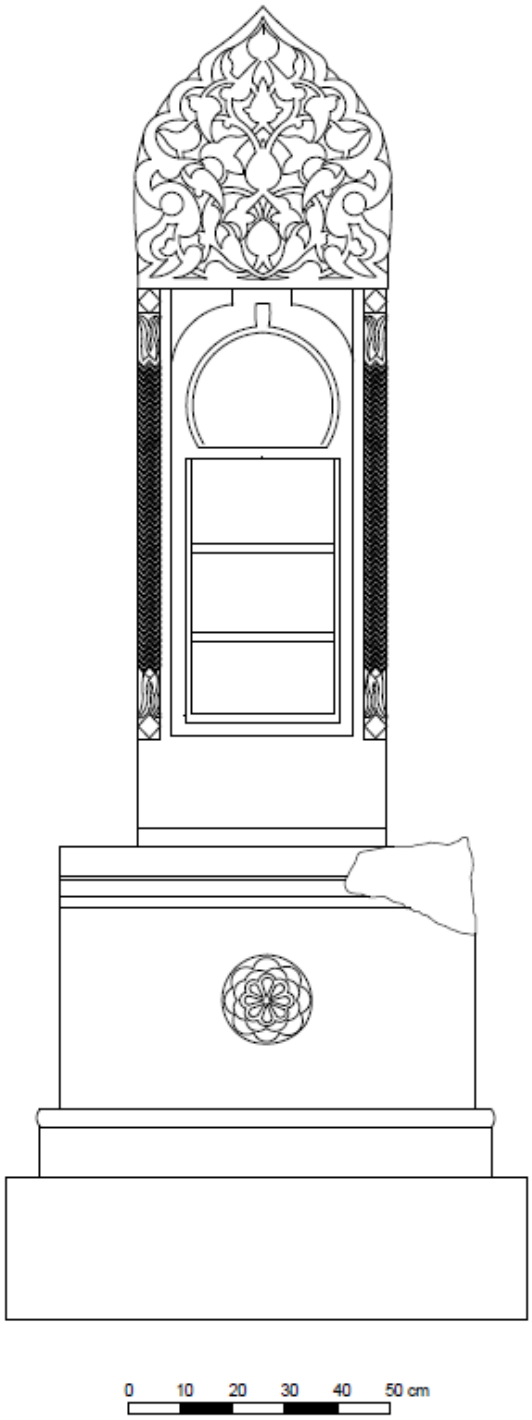
TÜRELİ, İdil, **Türk Sanatında Altı Köşeli Yıldız**, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul, 2006, s. 121

YAVUZ, Şeyda, **Süsleme Sanatlarında Rumi Motifi ve Tarihsel Gelişimi**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008, s.29

YILDIZ, A., Vahap, "Osmanlılarda Yazı Çeşitleri", **Harran Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Dergisi,** Harran, 2012, s.50

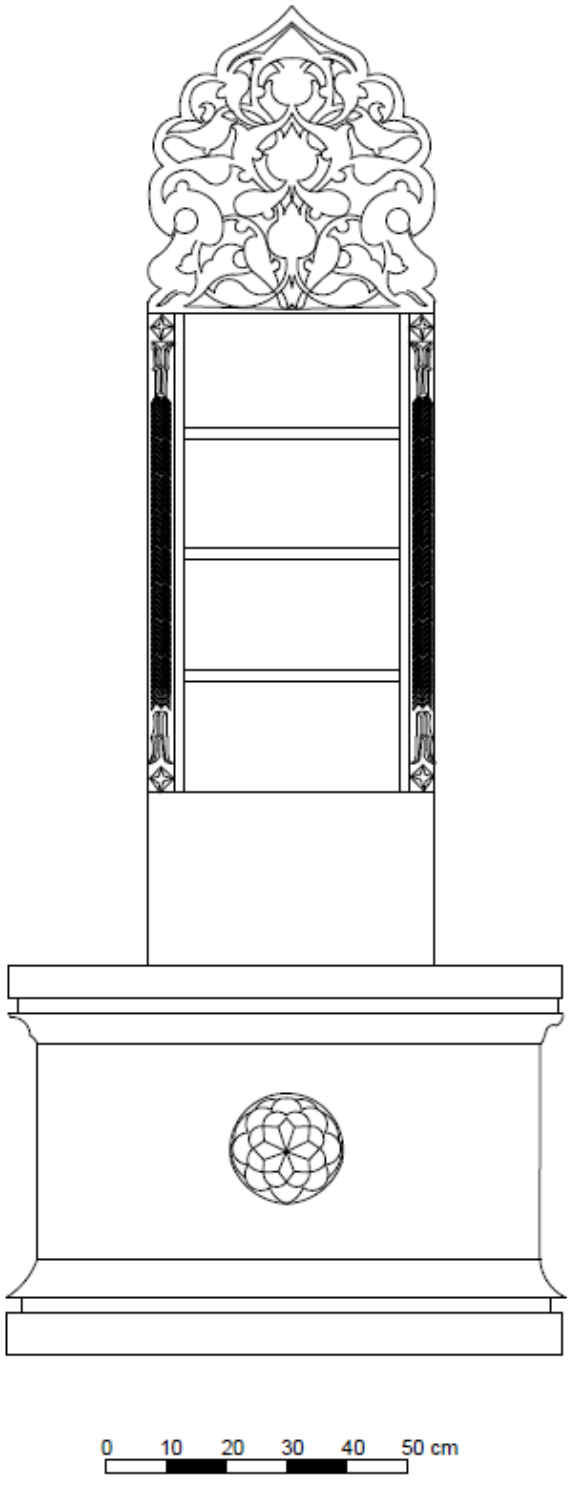
ZEYBEK, R., **Denizli Kabristanlığı'nda XVIII ve XIX. Yüzyıldan Kalma Mezar Taşlarının Tahlili**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta, 2001, s.11

ÇİZİM LİSTESİ

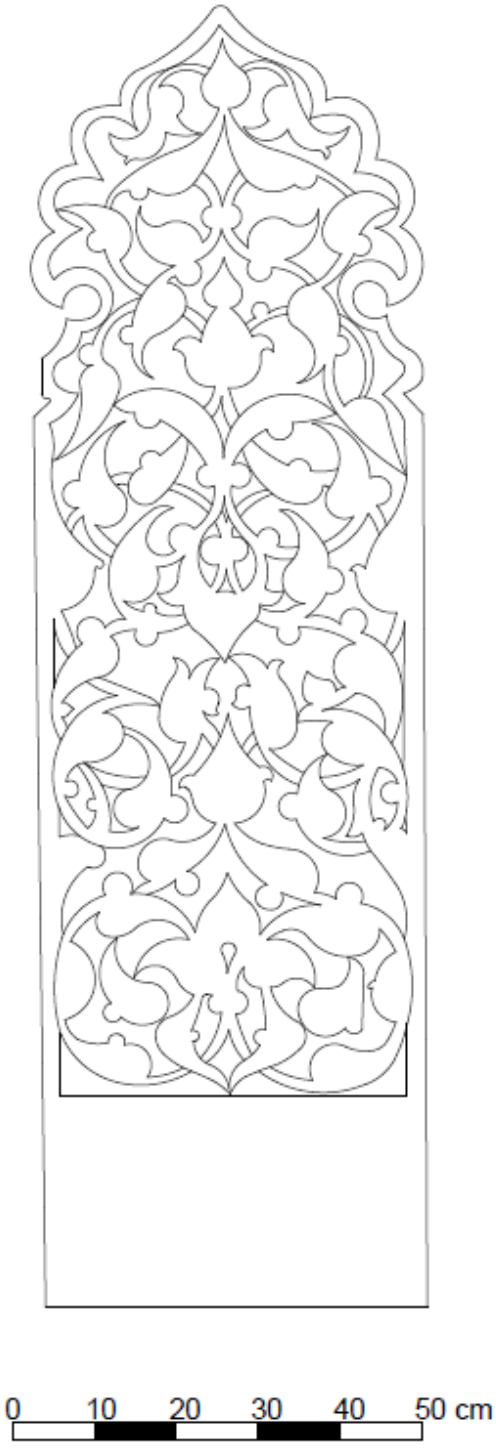
(Baş Taşı)

Çizim No: 1

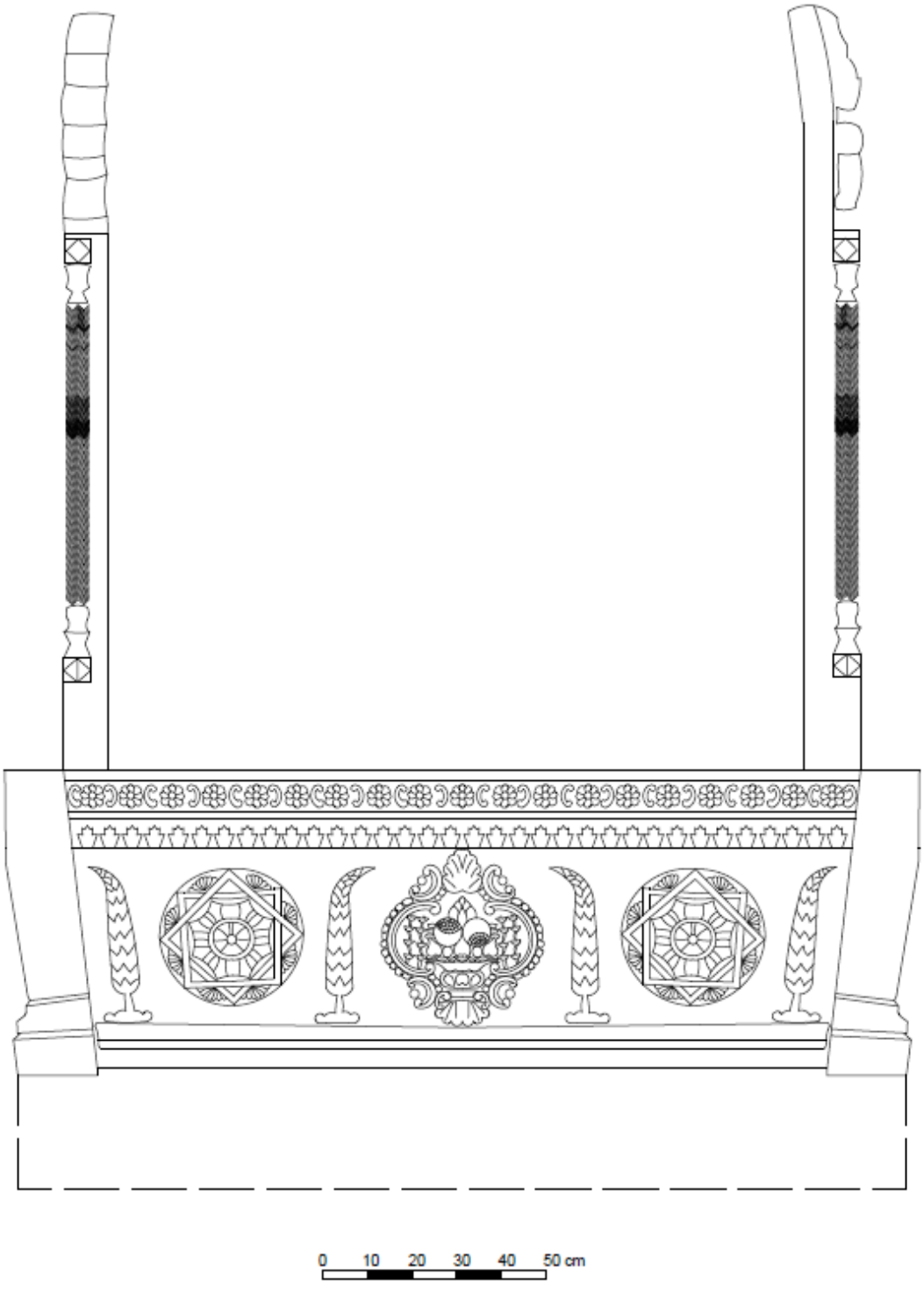
(Ayak taşı)

Çizim No: 2

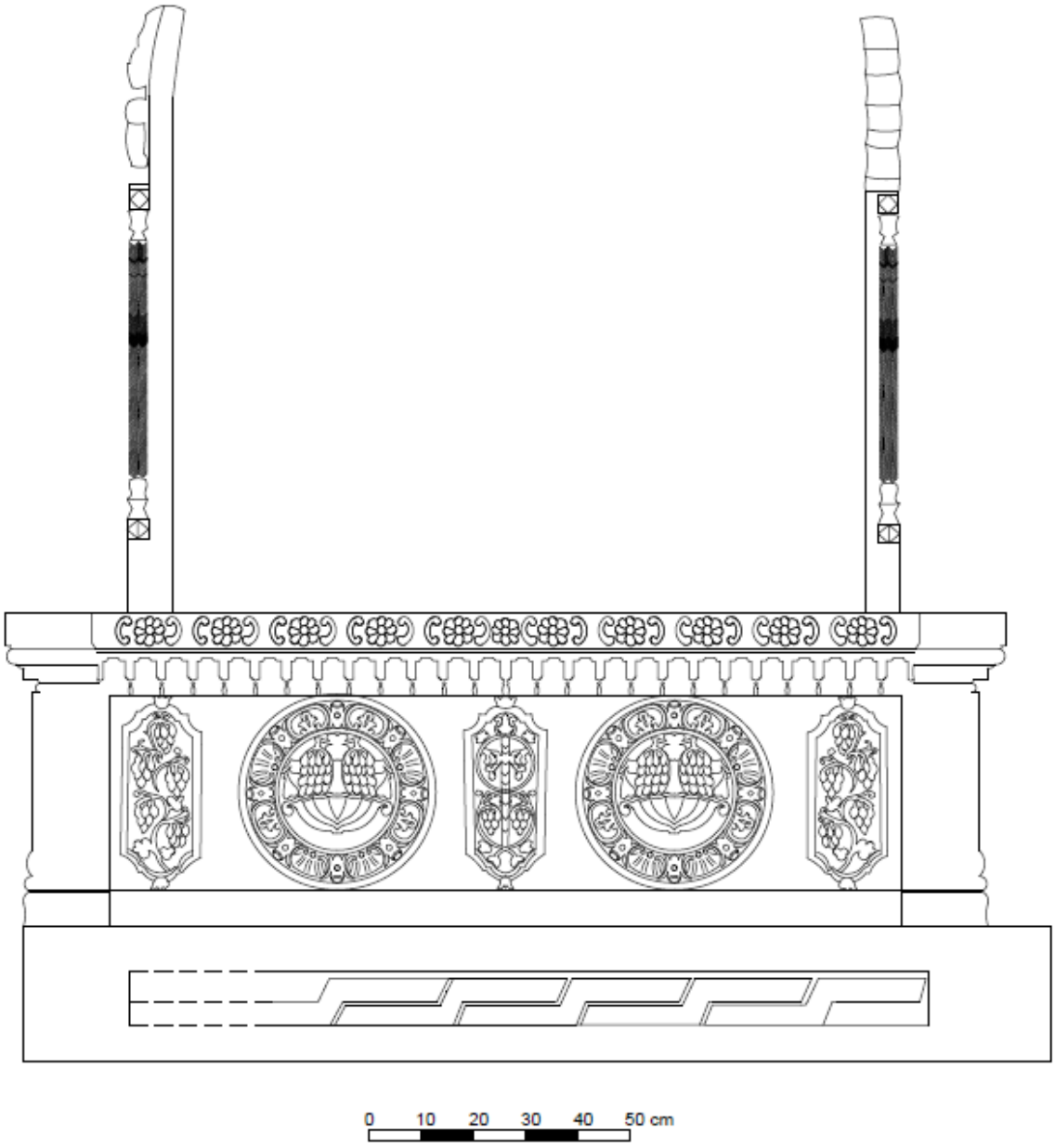
(Ayak Taşı Arka Yüz Detay)

Çizim No: 3

(Sol Yan Cephe)

Çizim No: 4

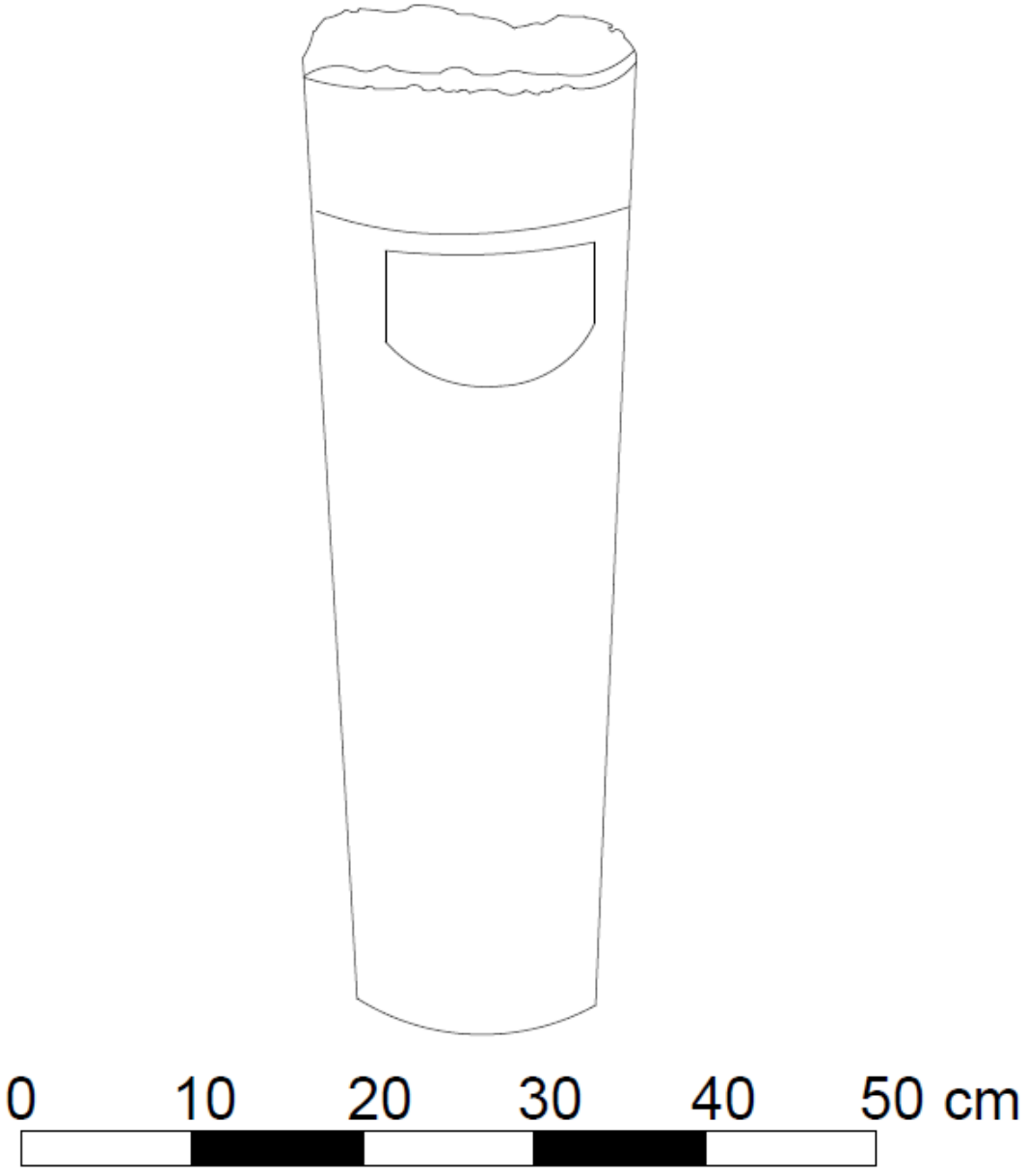

(Sağ Yan Cephe)

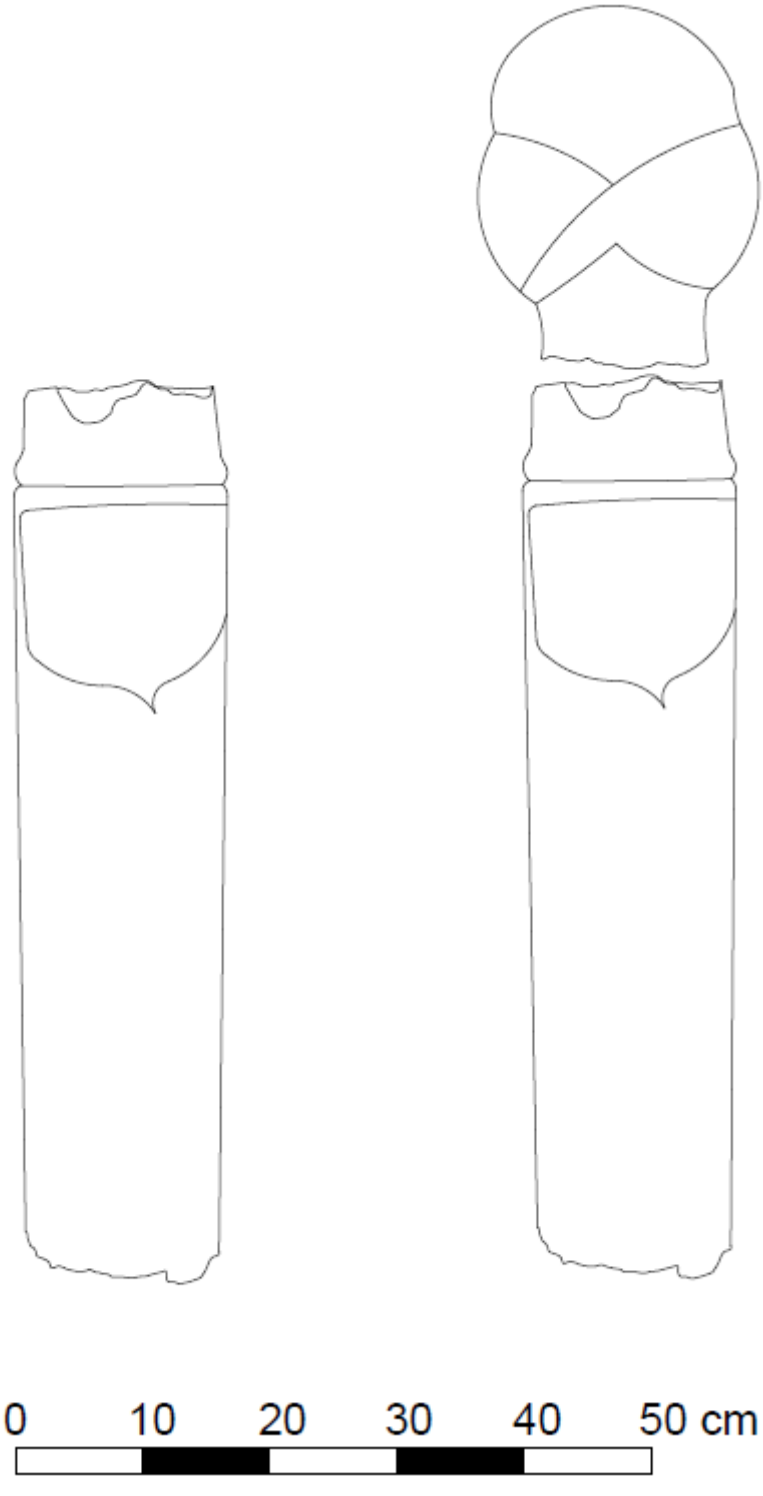
Çizim No: 5

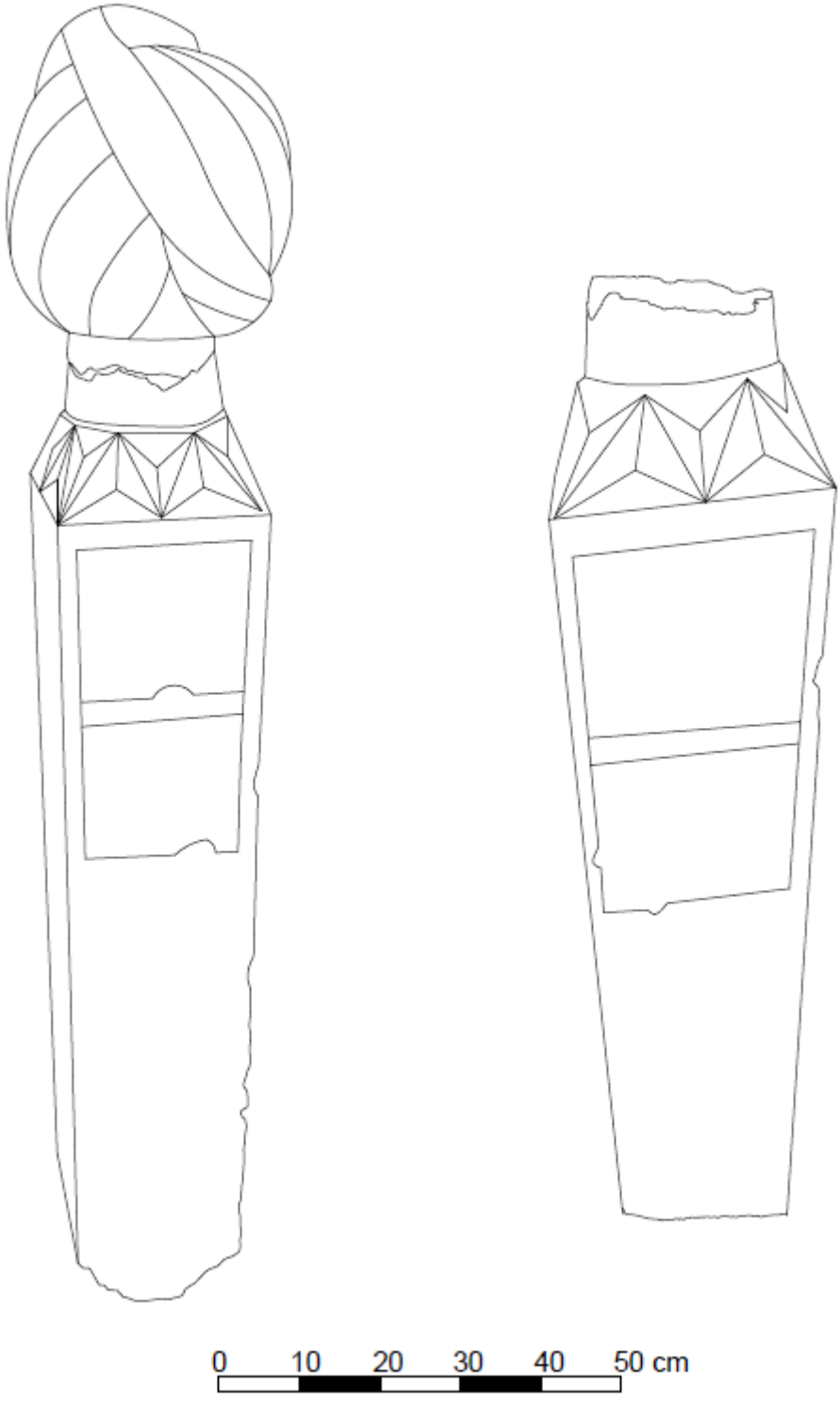
Çizim No: 6

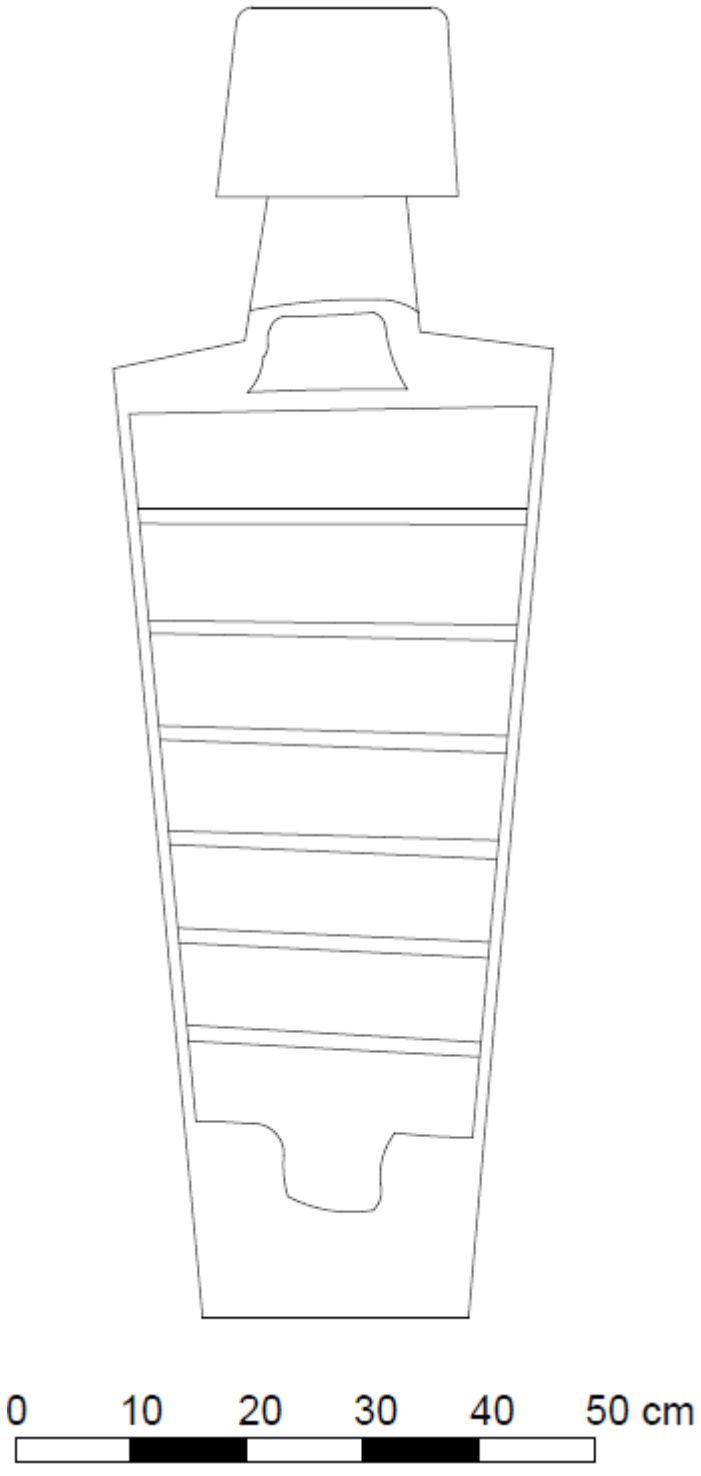
Çizim No: 7

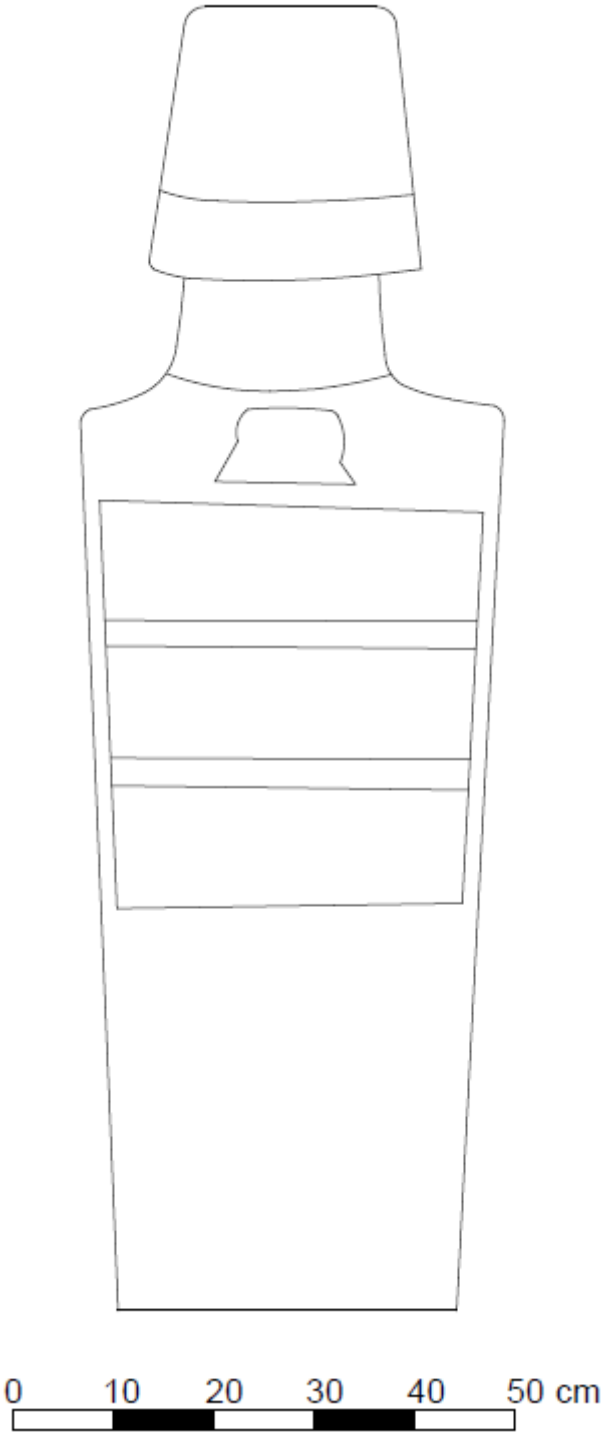
Çizim No: 8-9

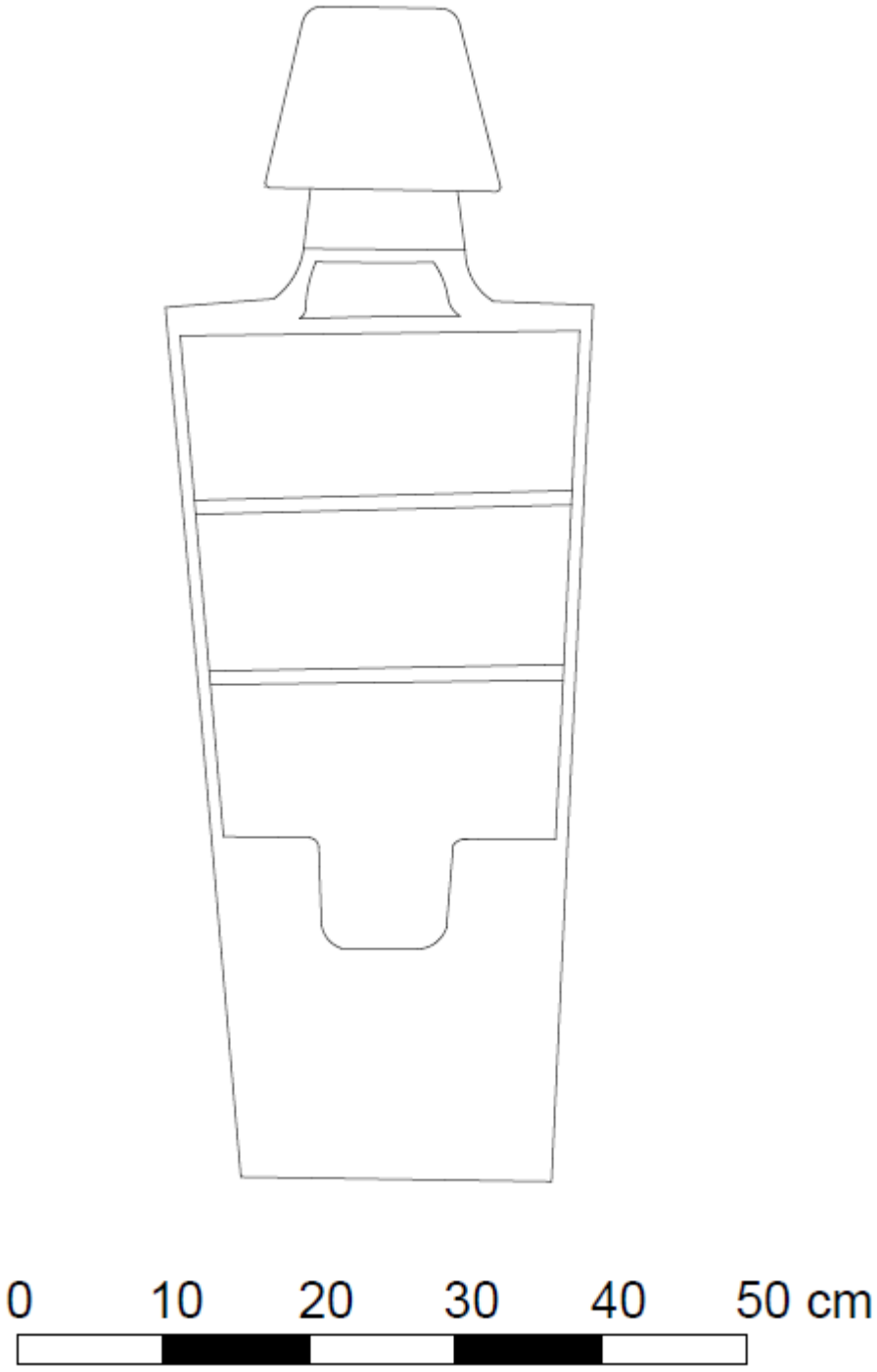
Çizim No: 10-11

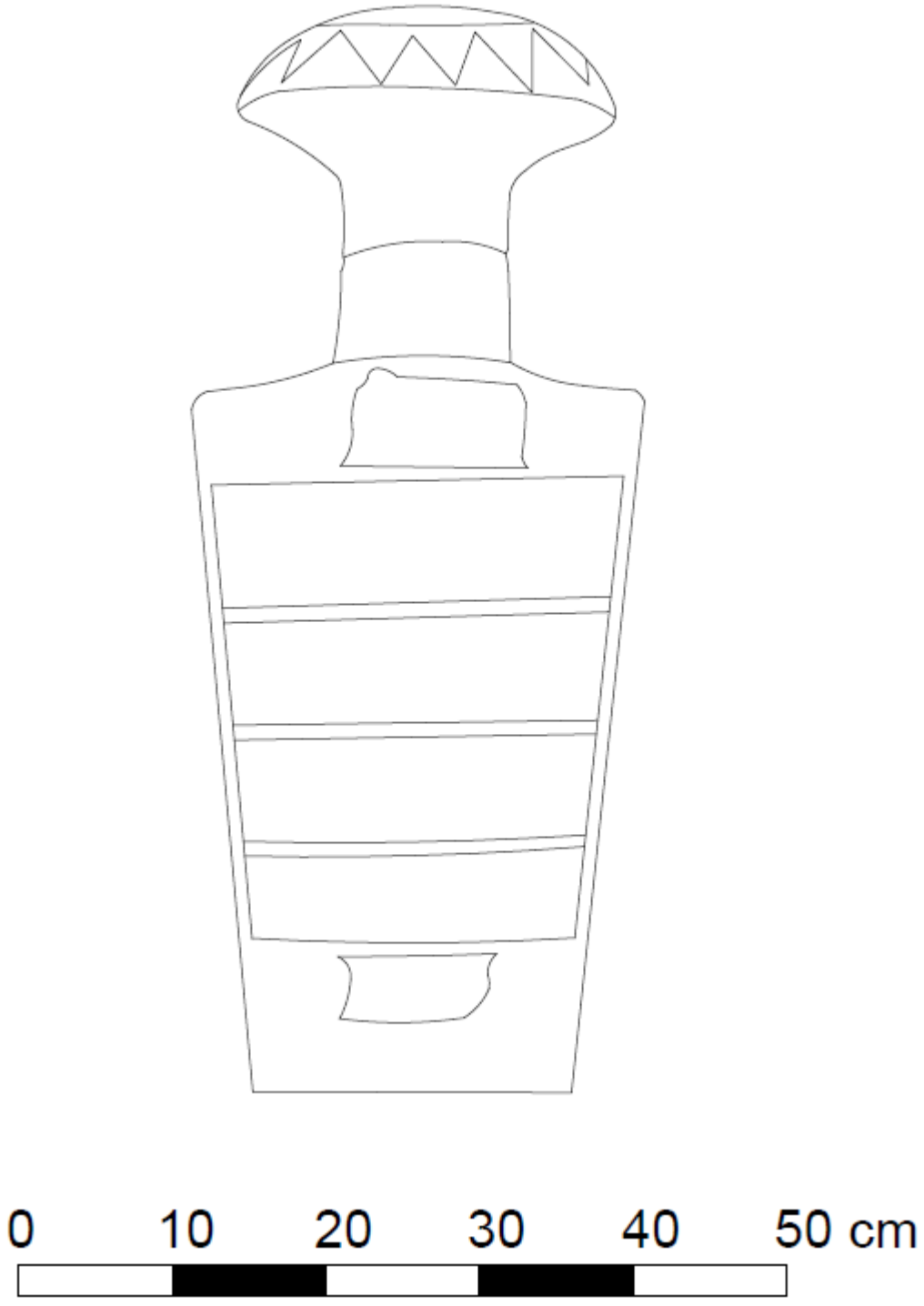
Çizim No: 12

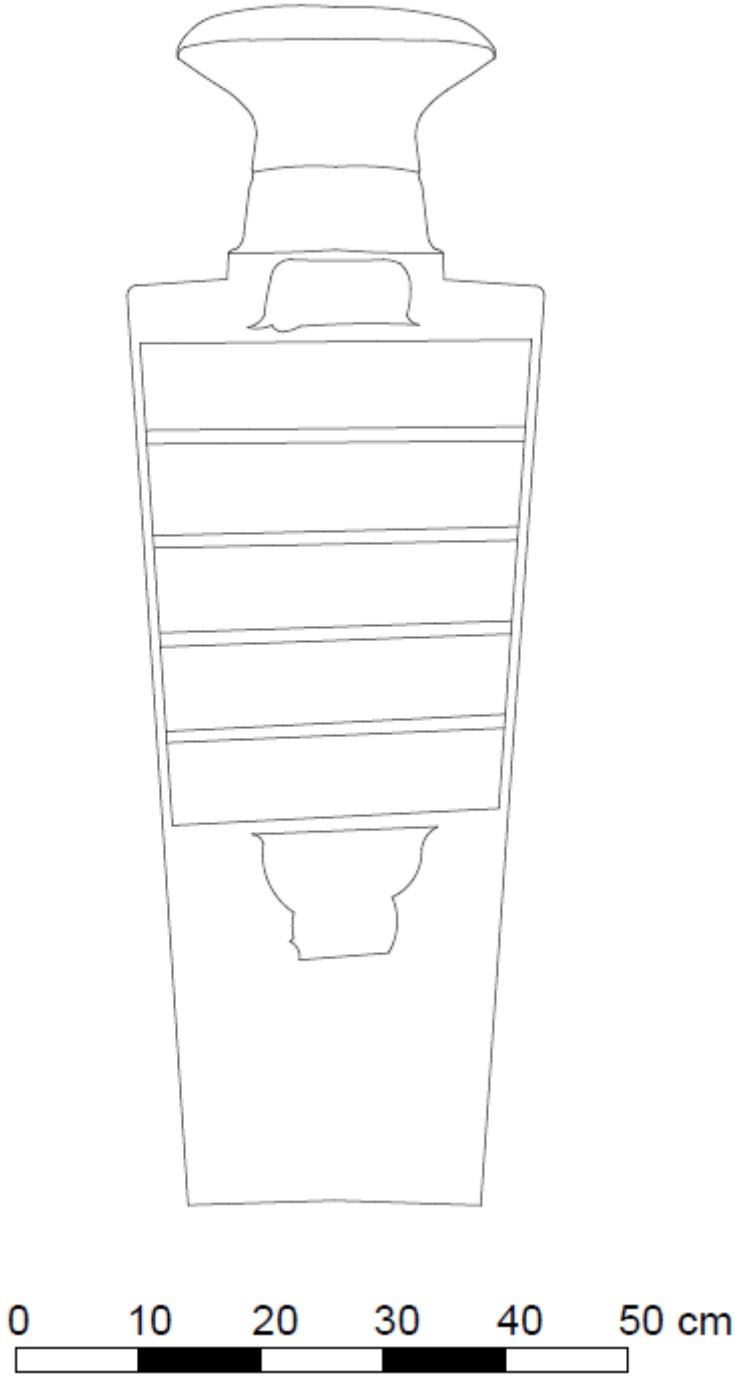
Çizim No: 13

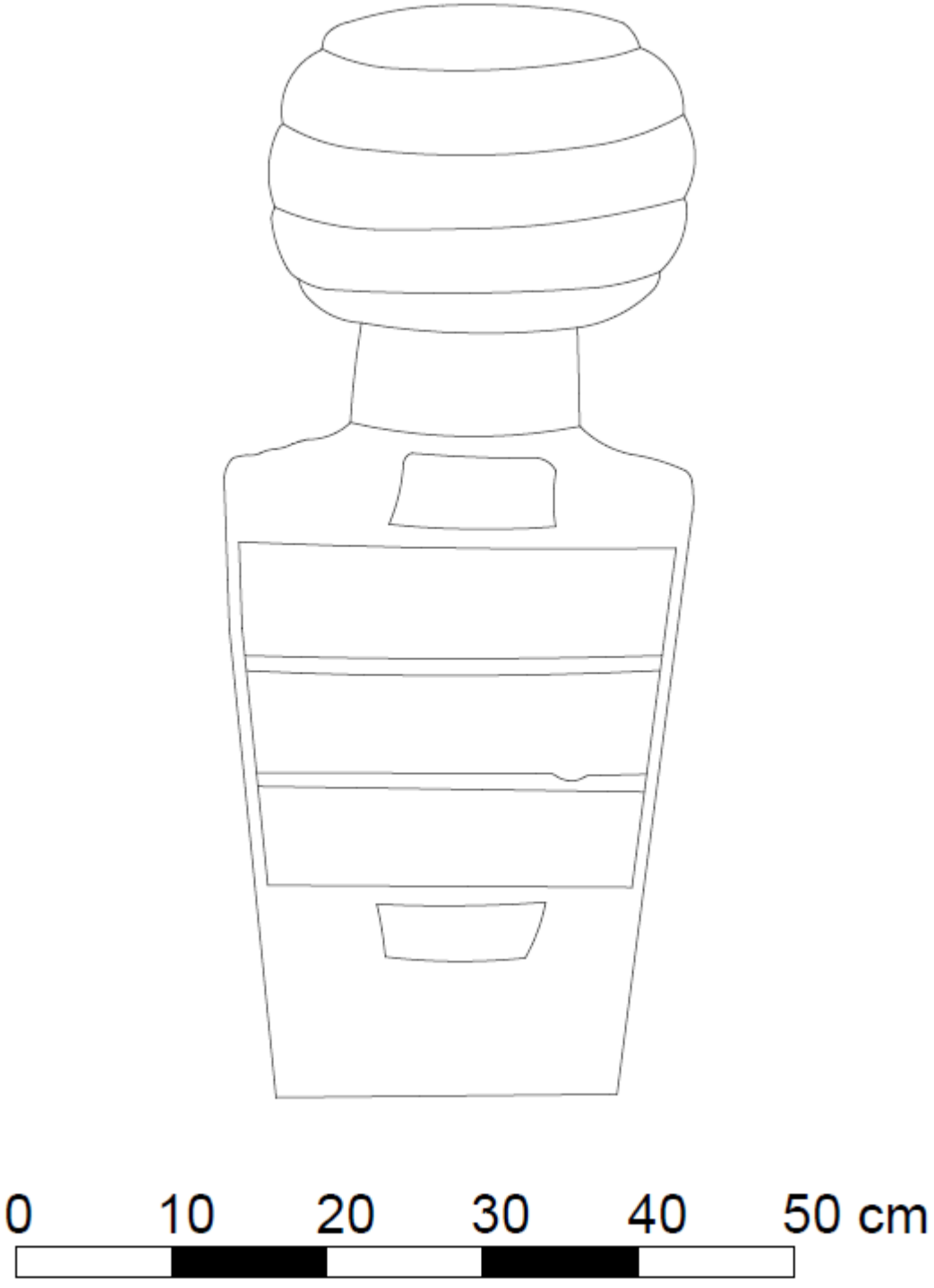
Çizim No: 14

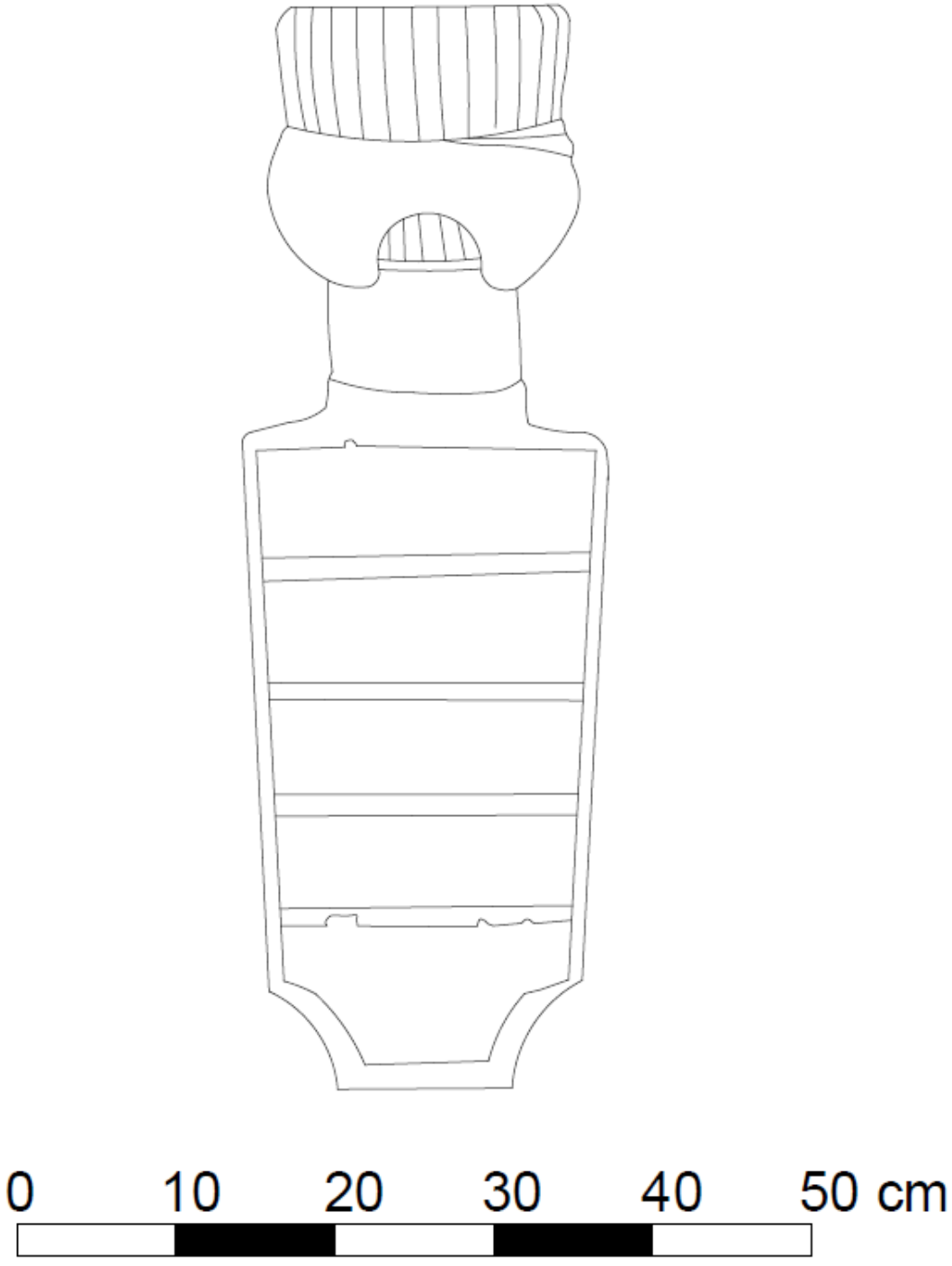
Çizim No: 15

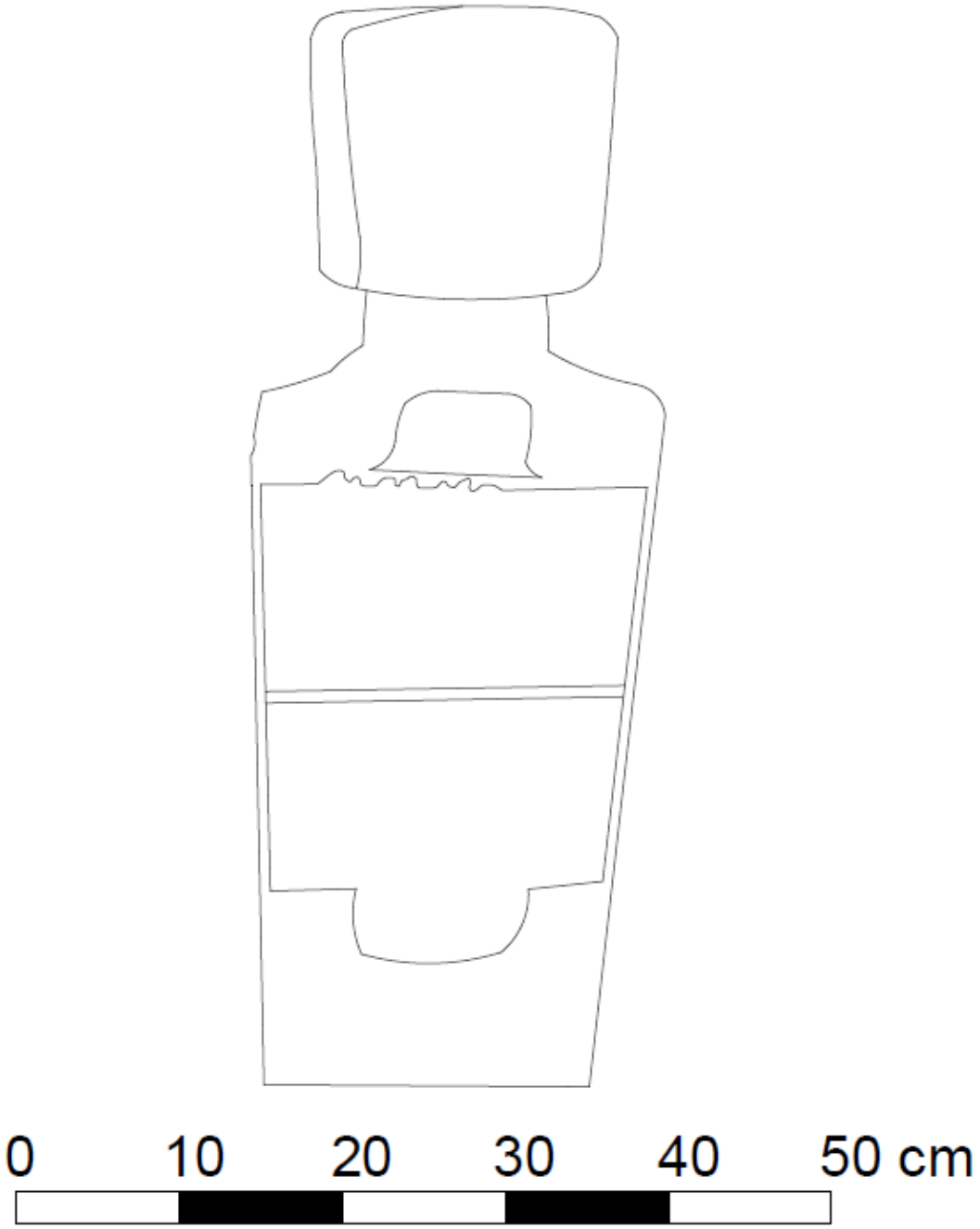
Çizim No: 16

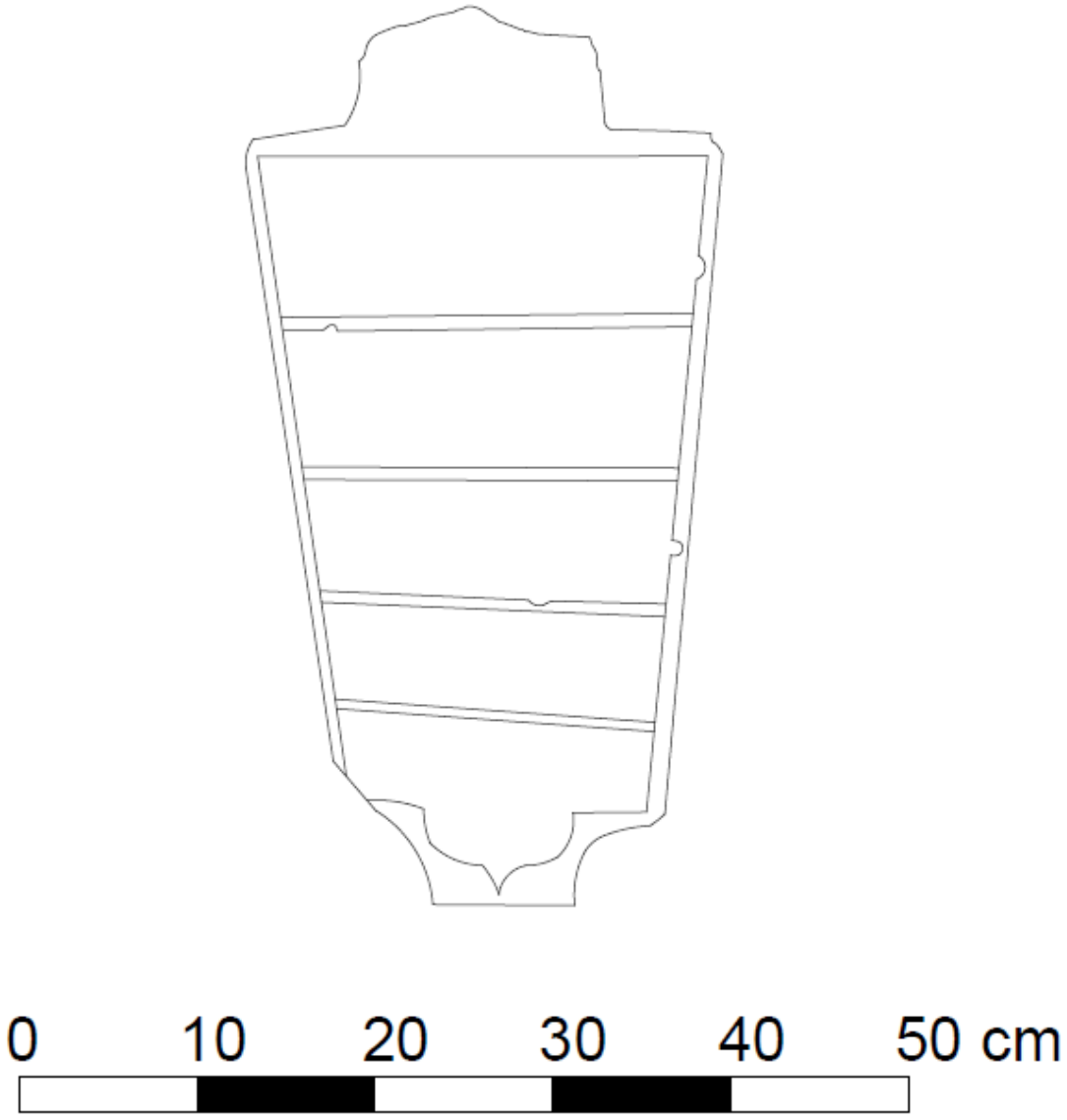
Çizim No: 17

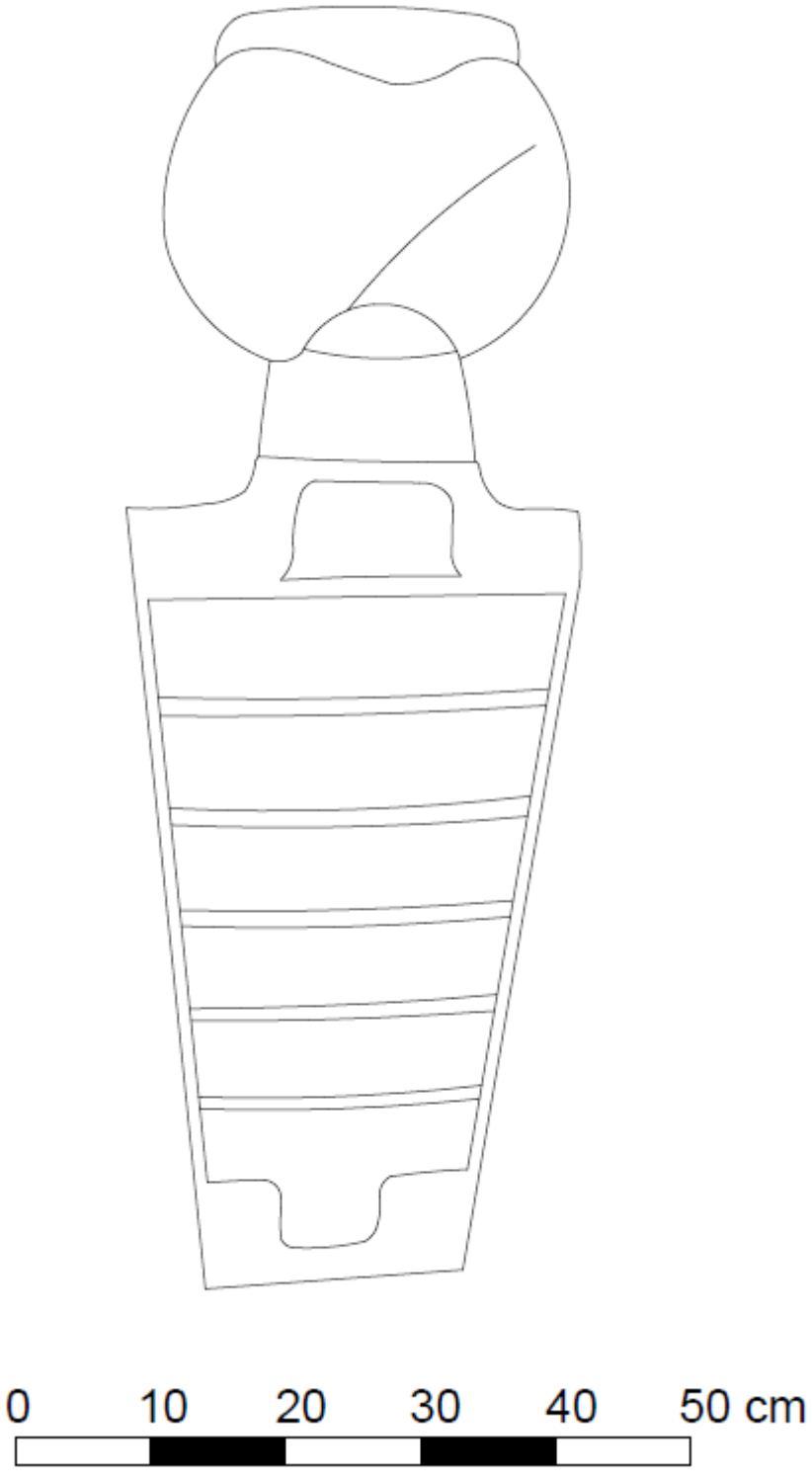
Çizim No: 18

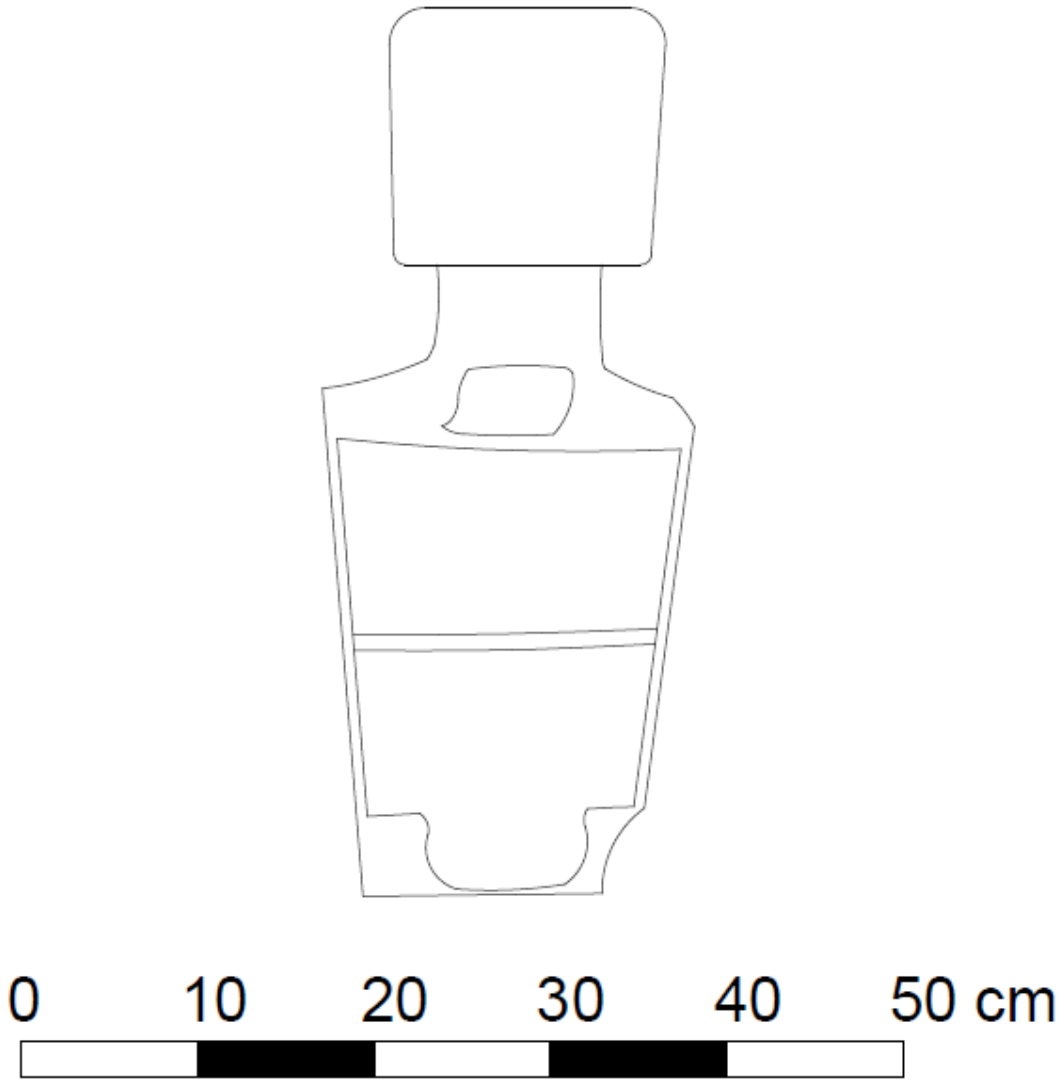
Çizim No: 19

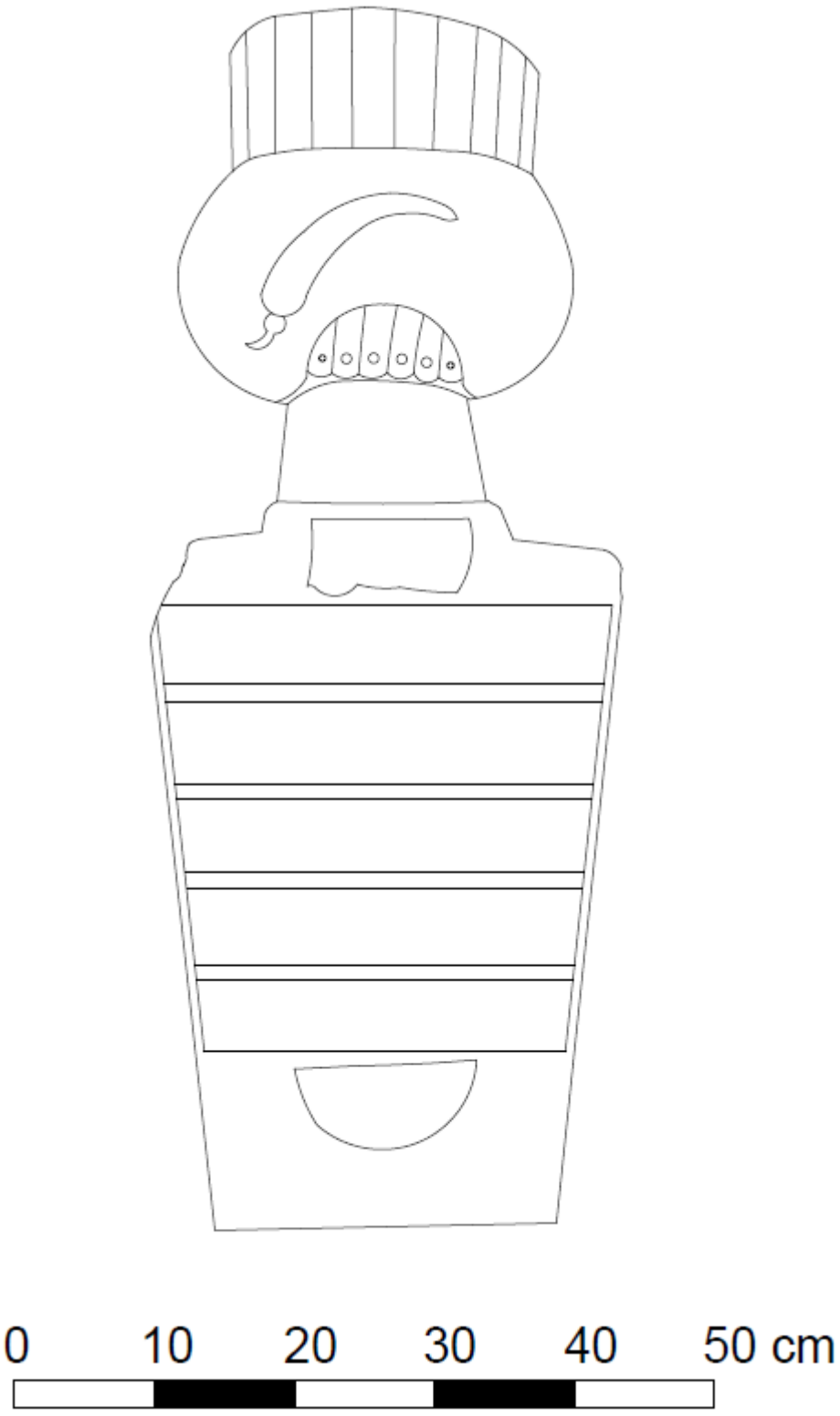
Çizim No: 20

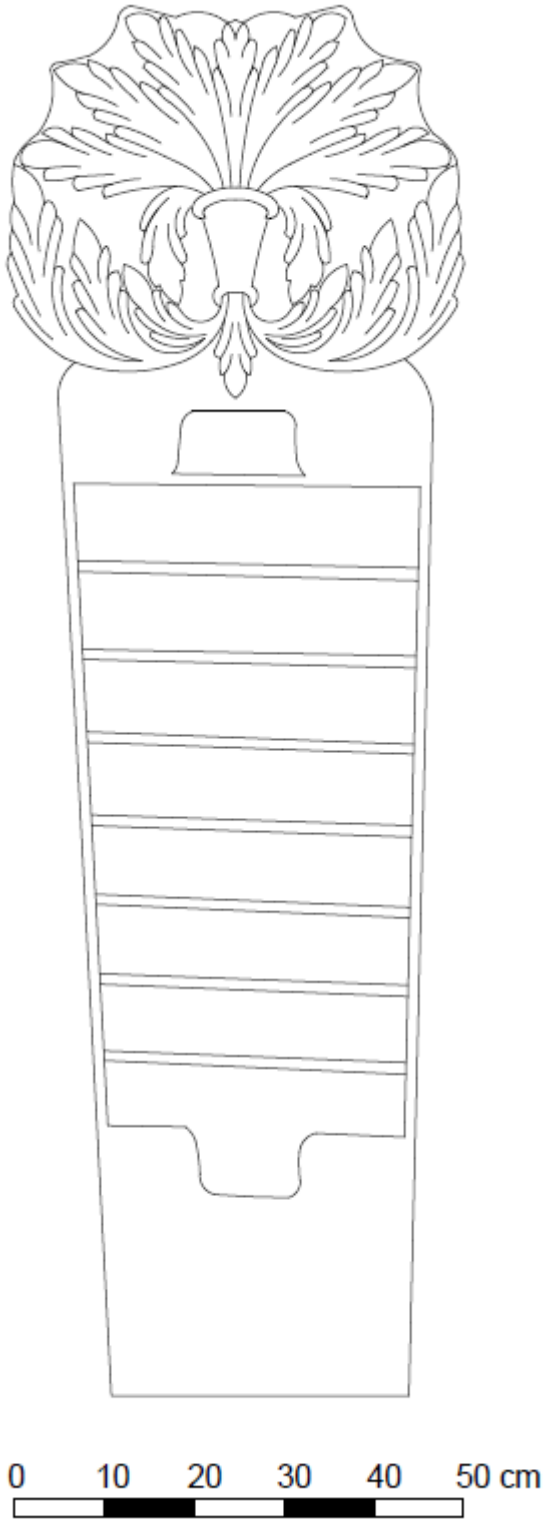
Çizim No: 21

Çizim No: 22

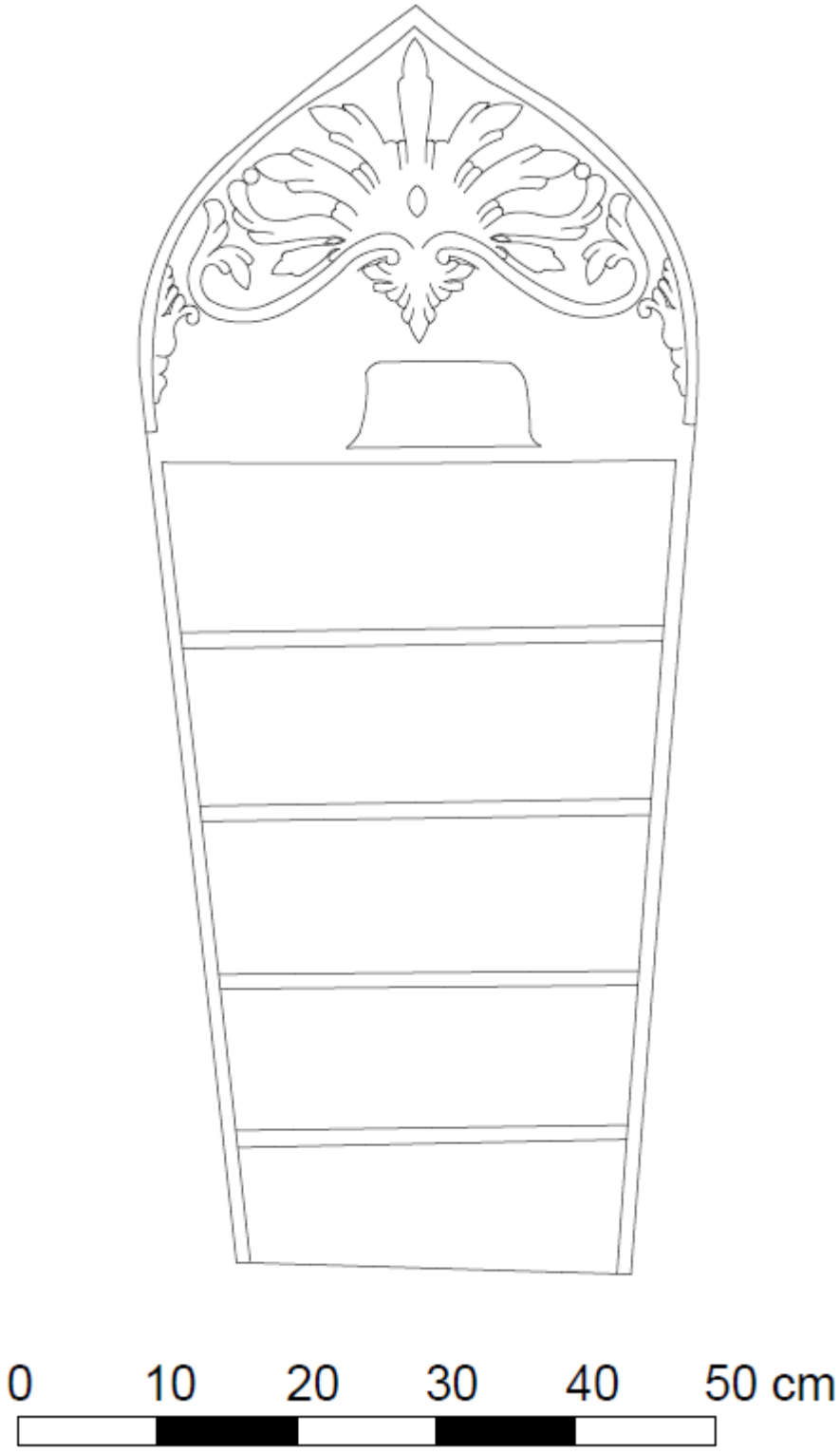
Çizim No: 23

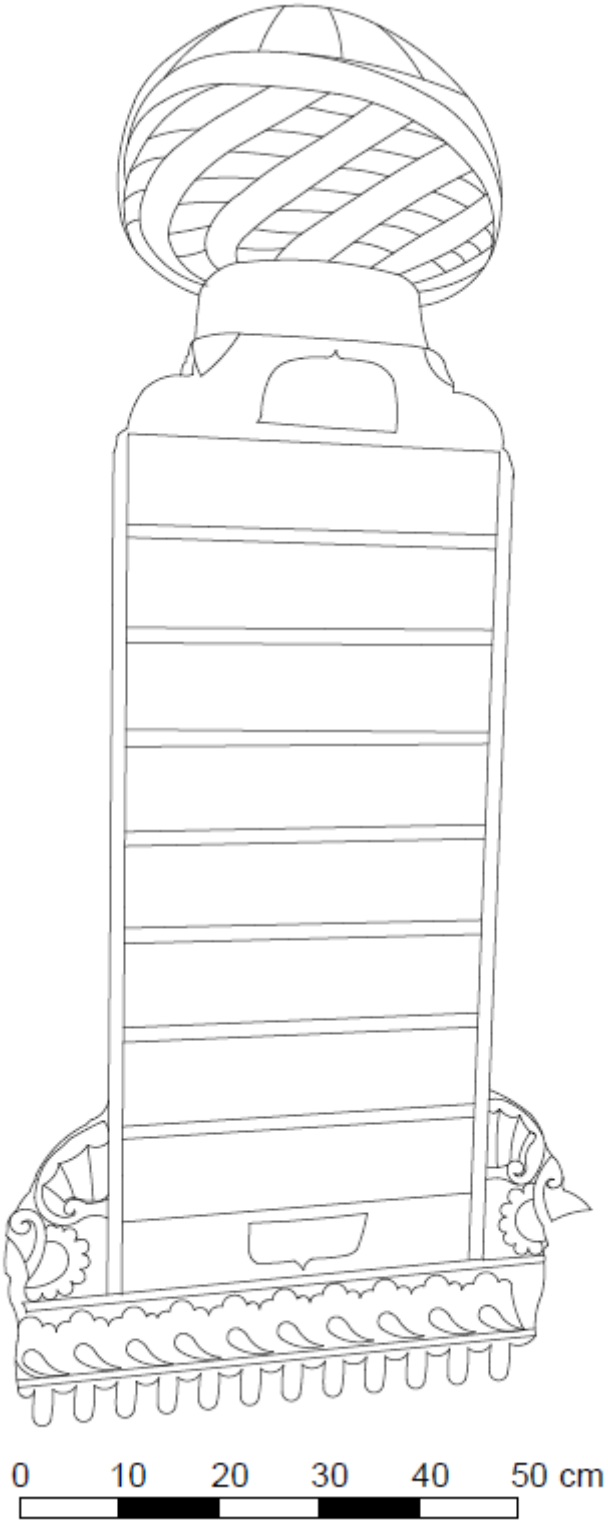
Çizim No:24

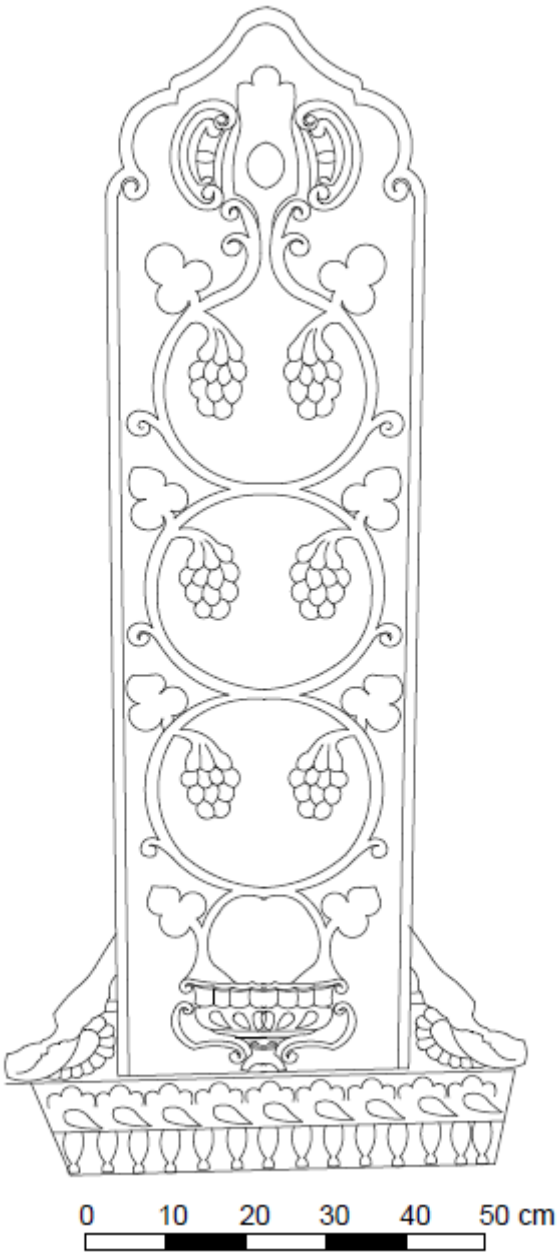
Çizim No: 25

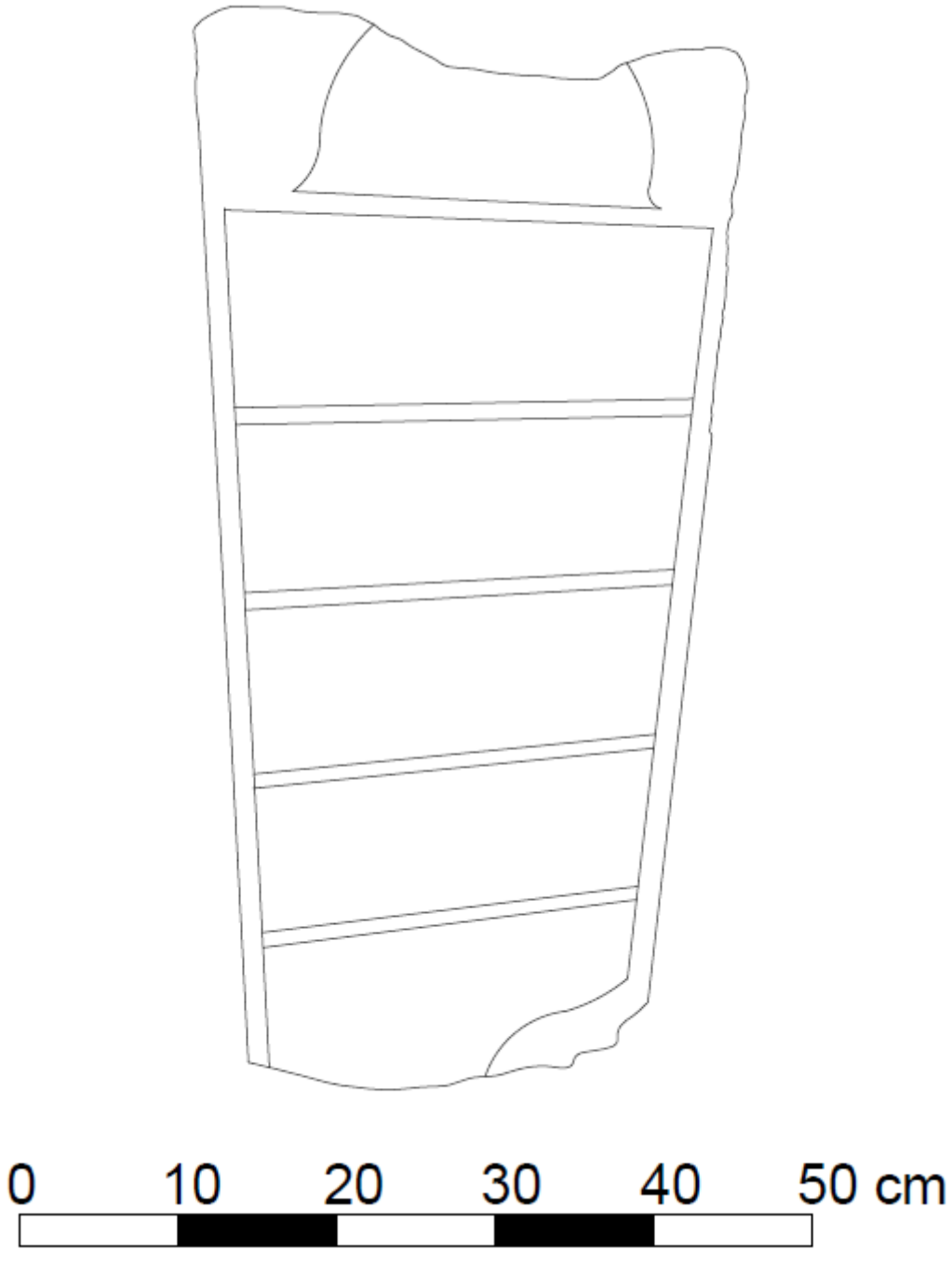
Çizim No: 26

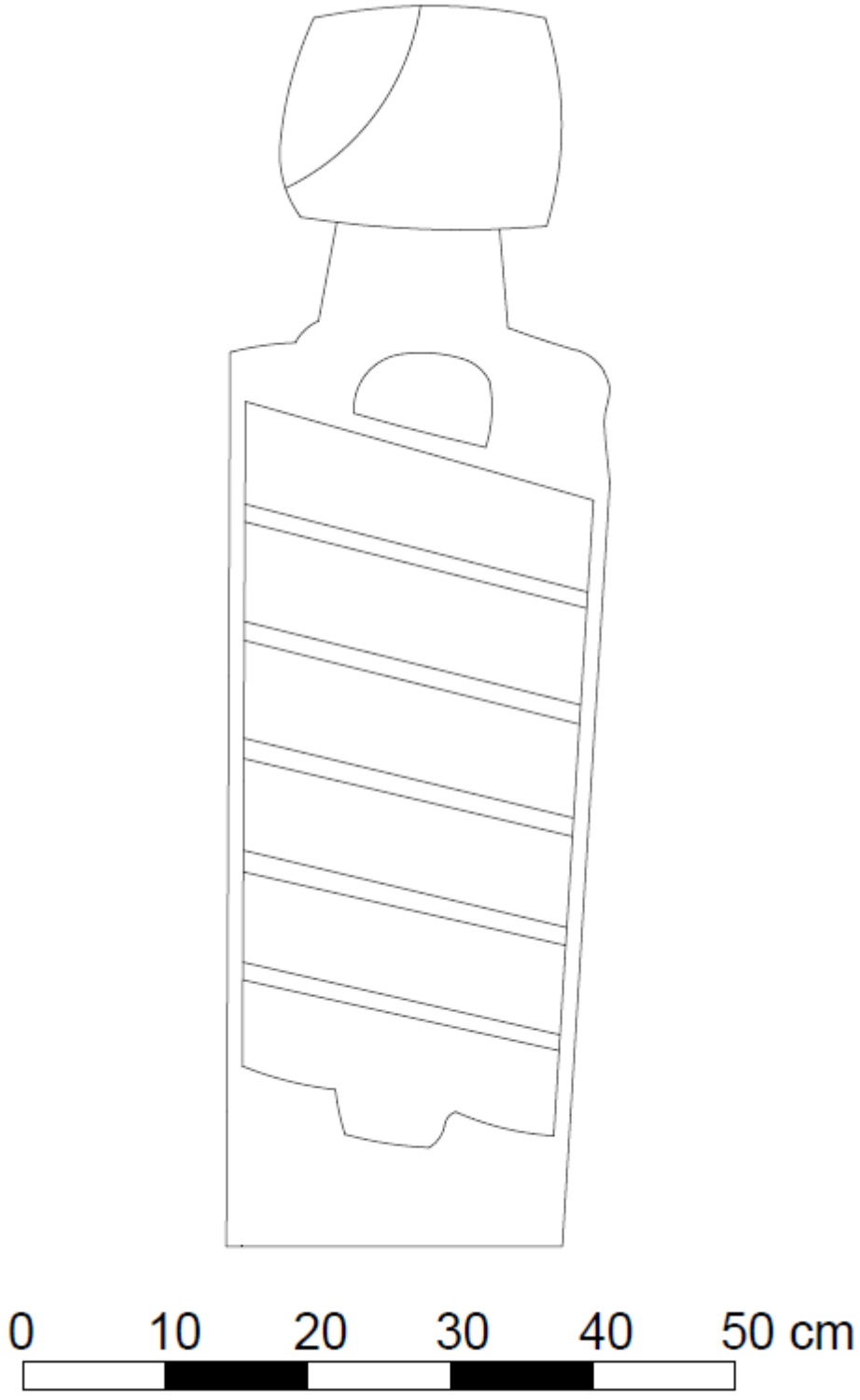
Çizim No: 27

Çizim No: 28

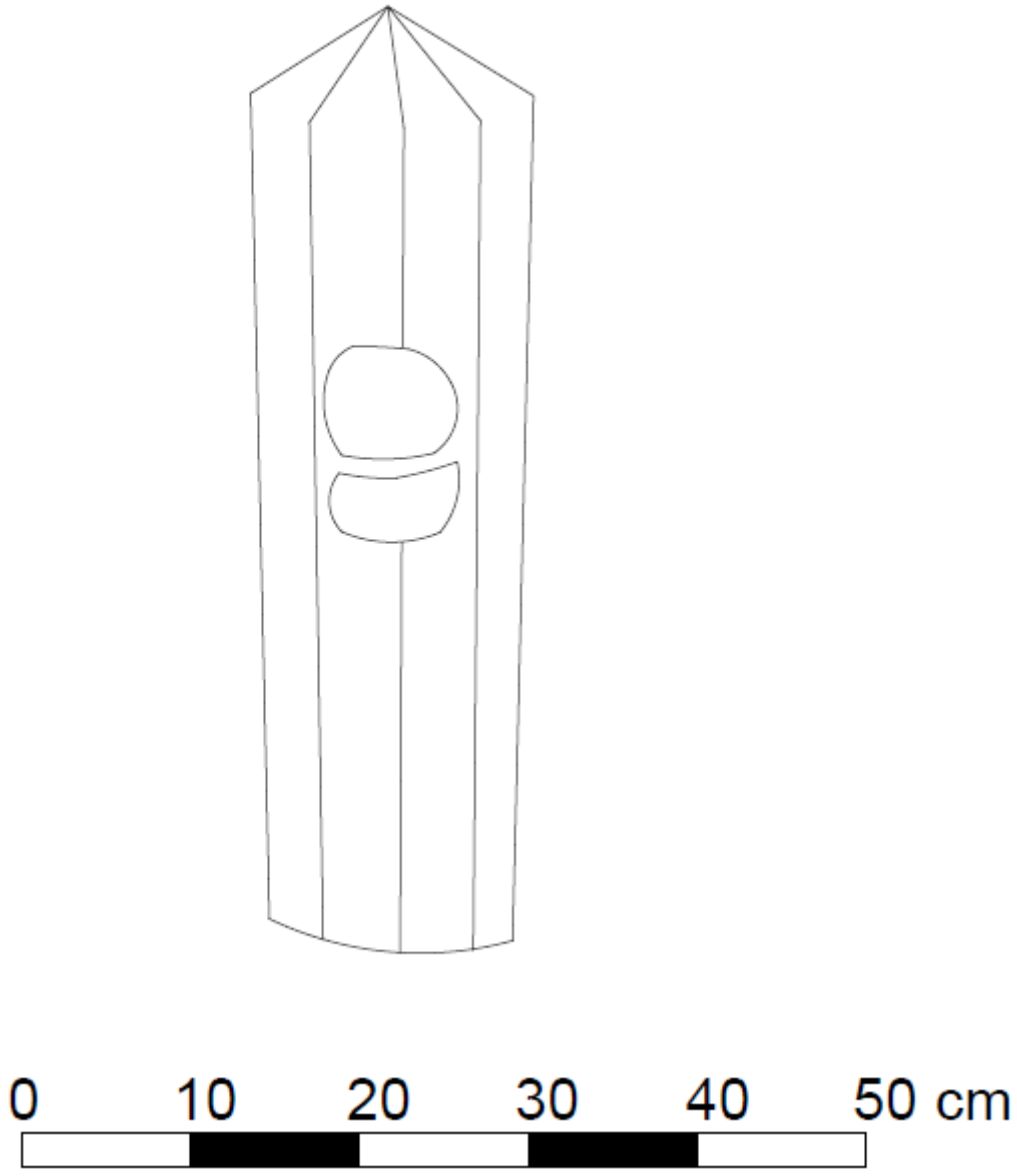
Çizim No: 29

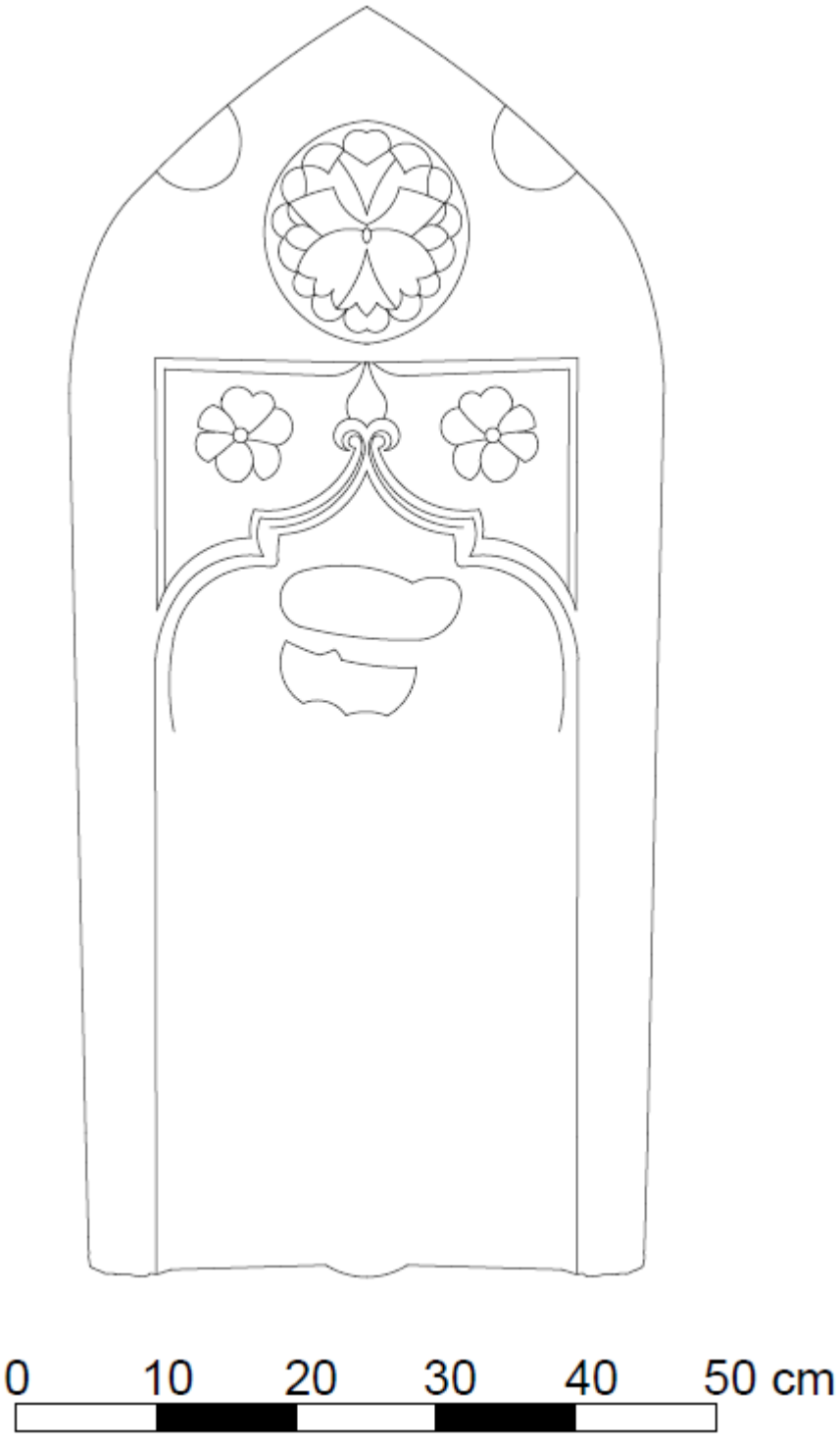
Çizim No: 30

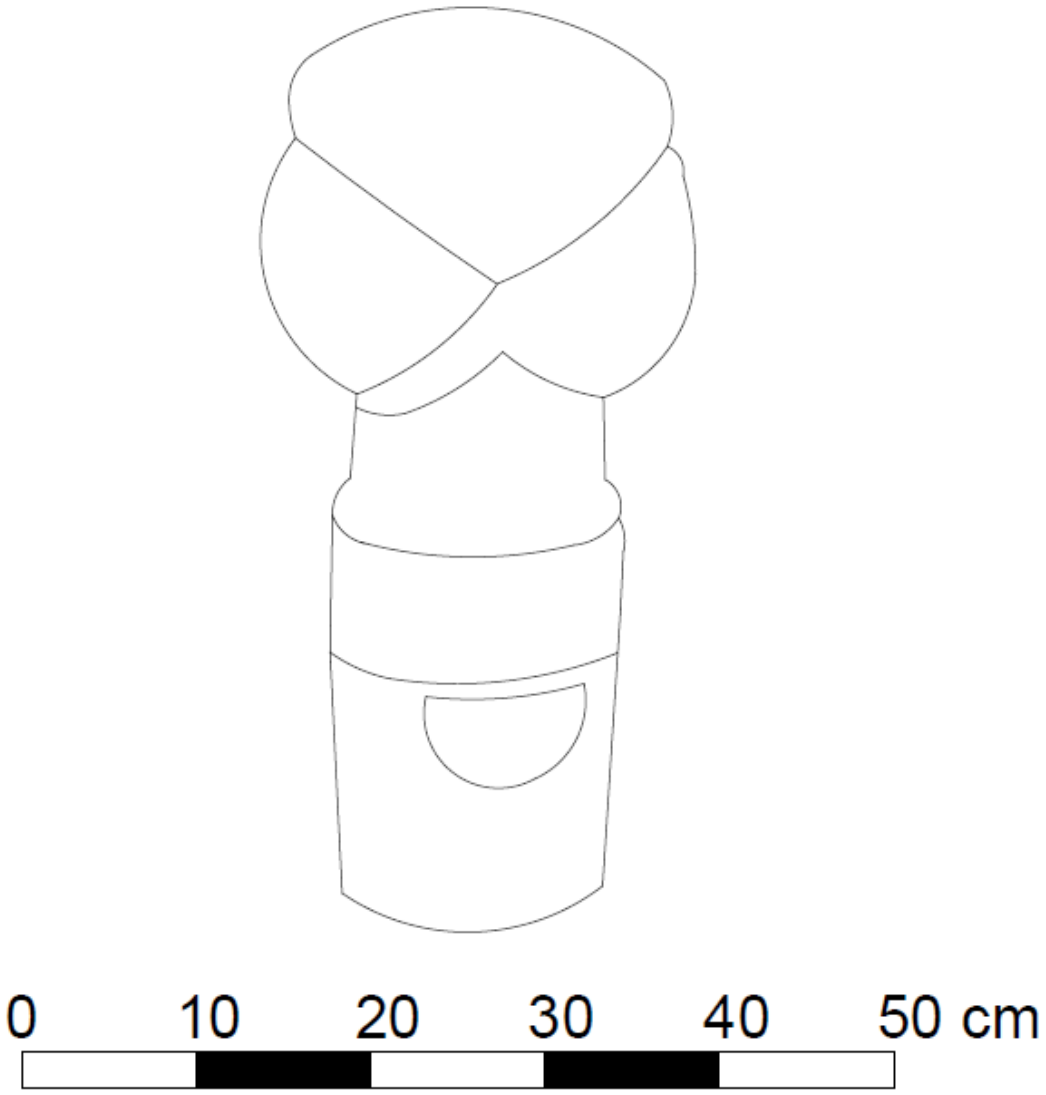
Çizim No: 31

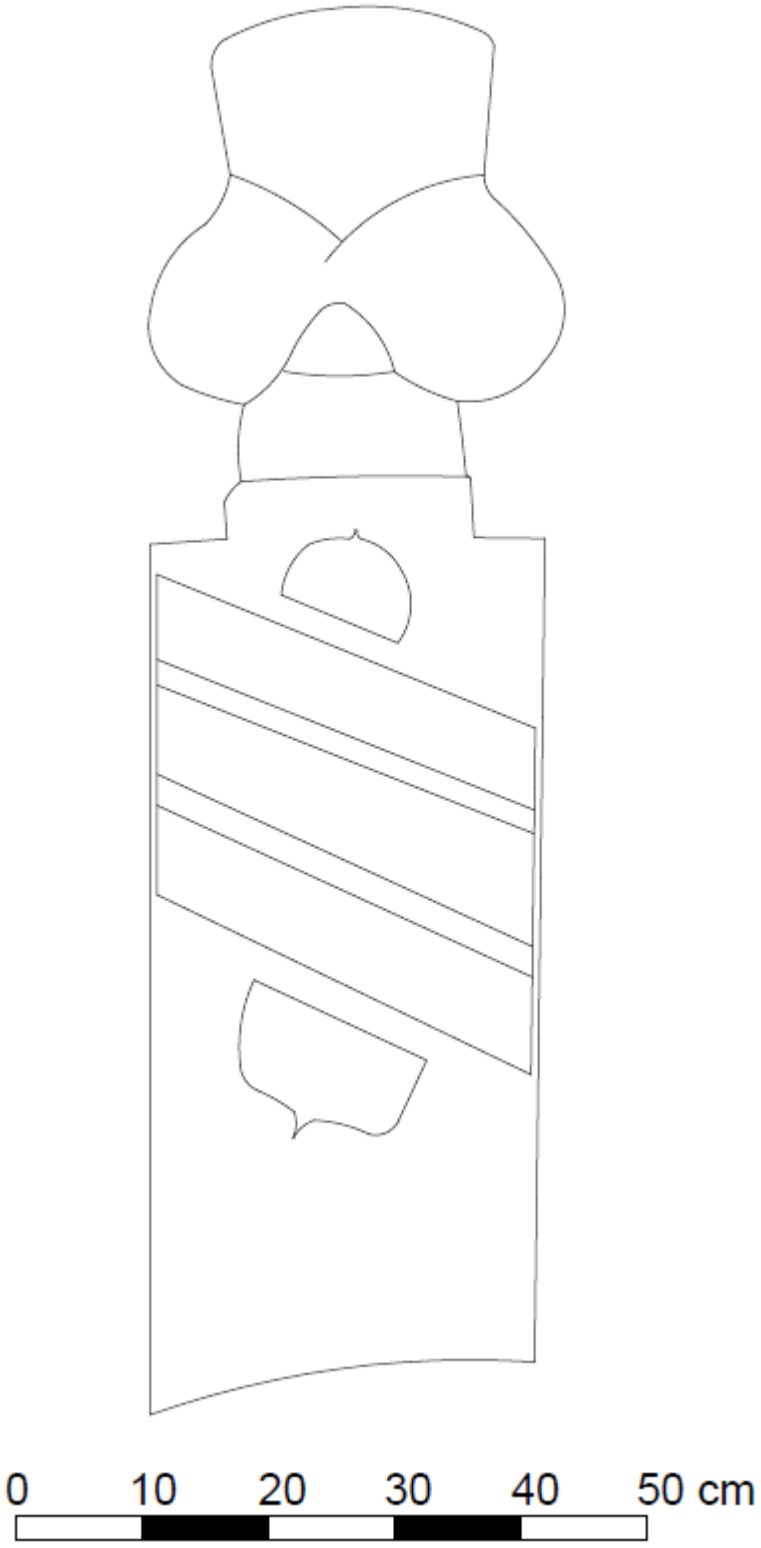
Çizim No: 32

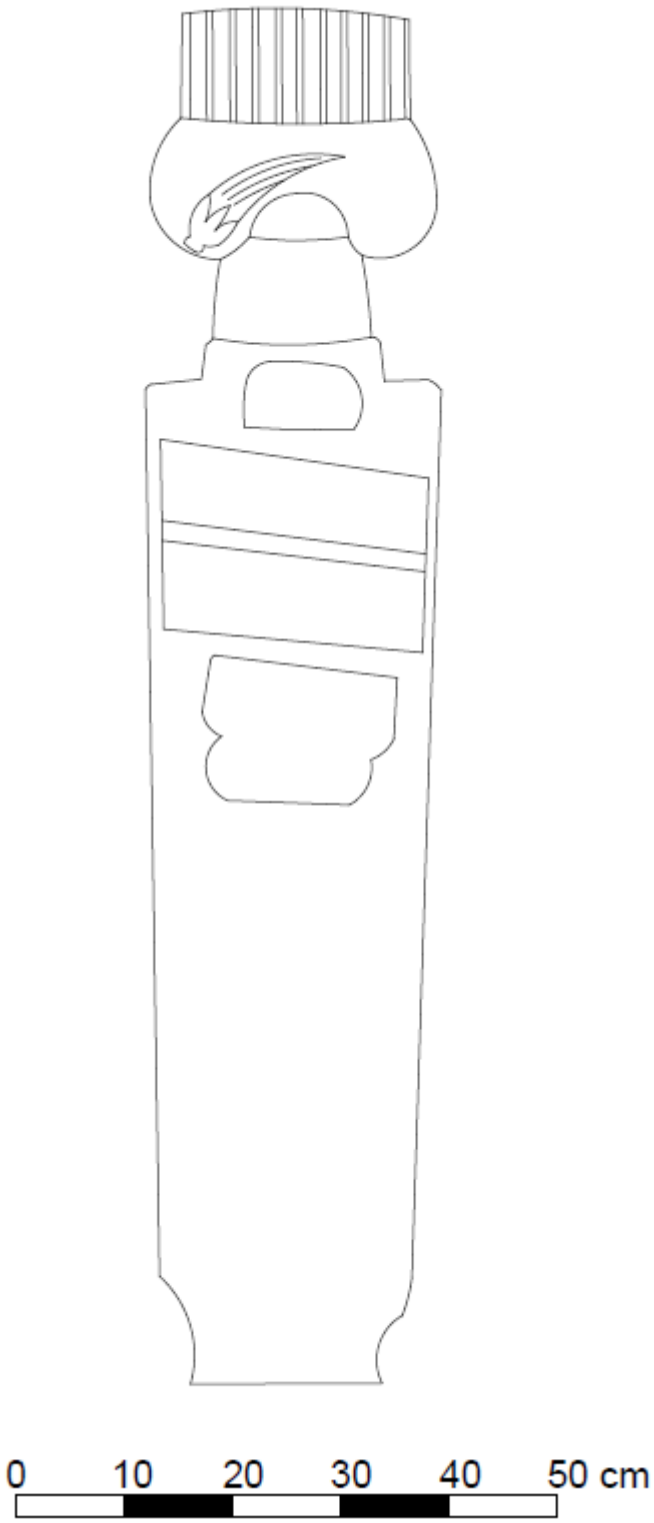
Çizim No: 33

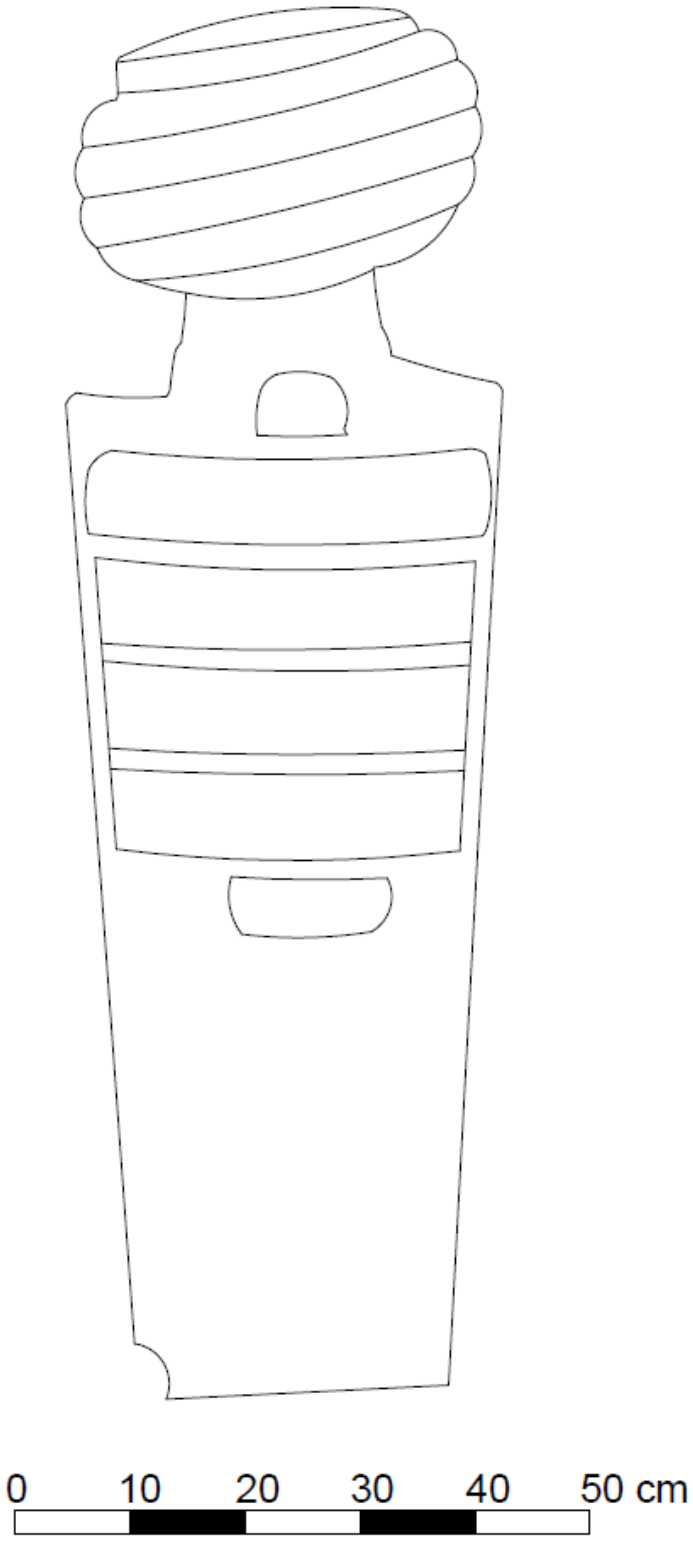
Çizim No: 34

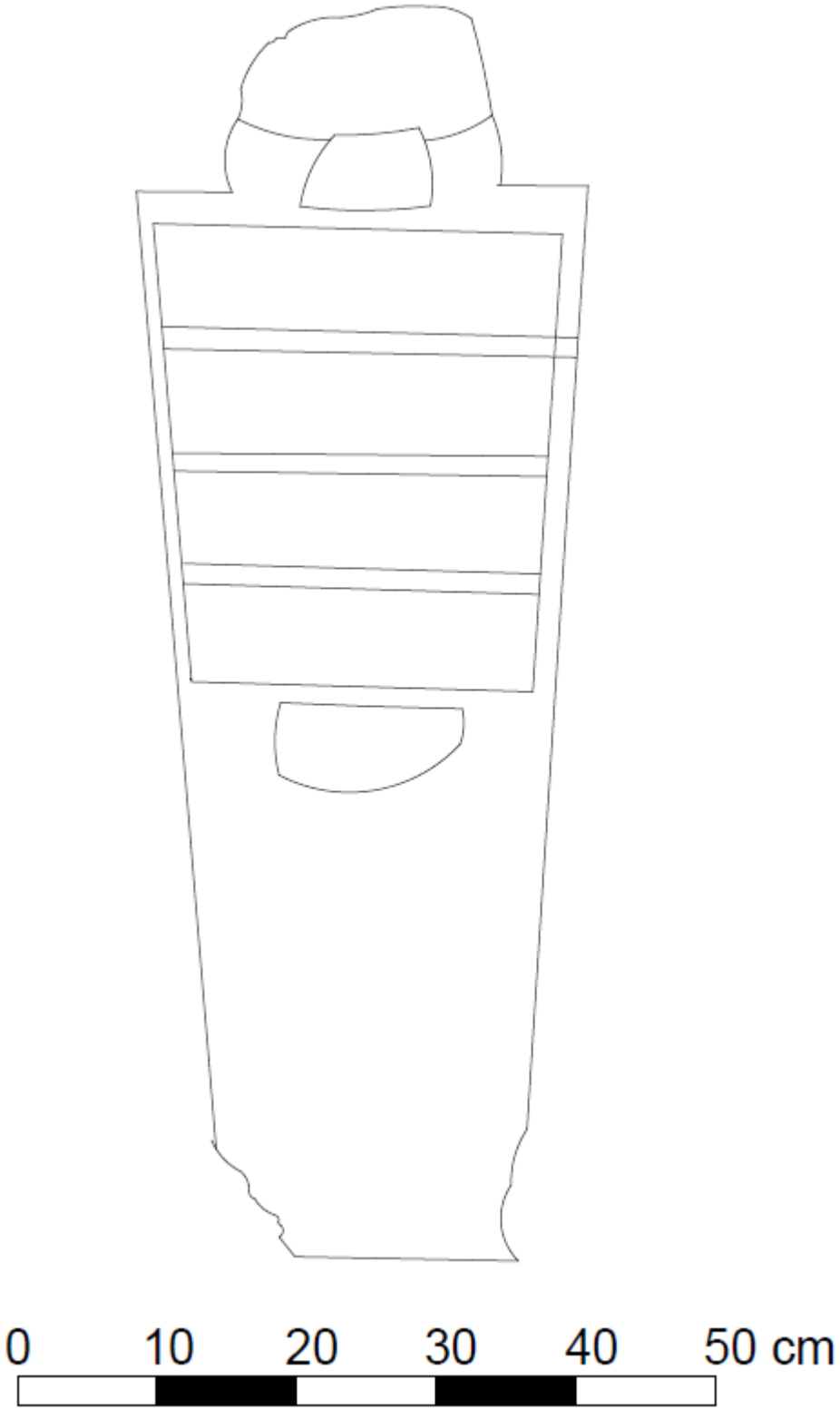
Çizim No: 35

Çizim No: 36

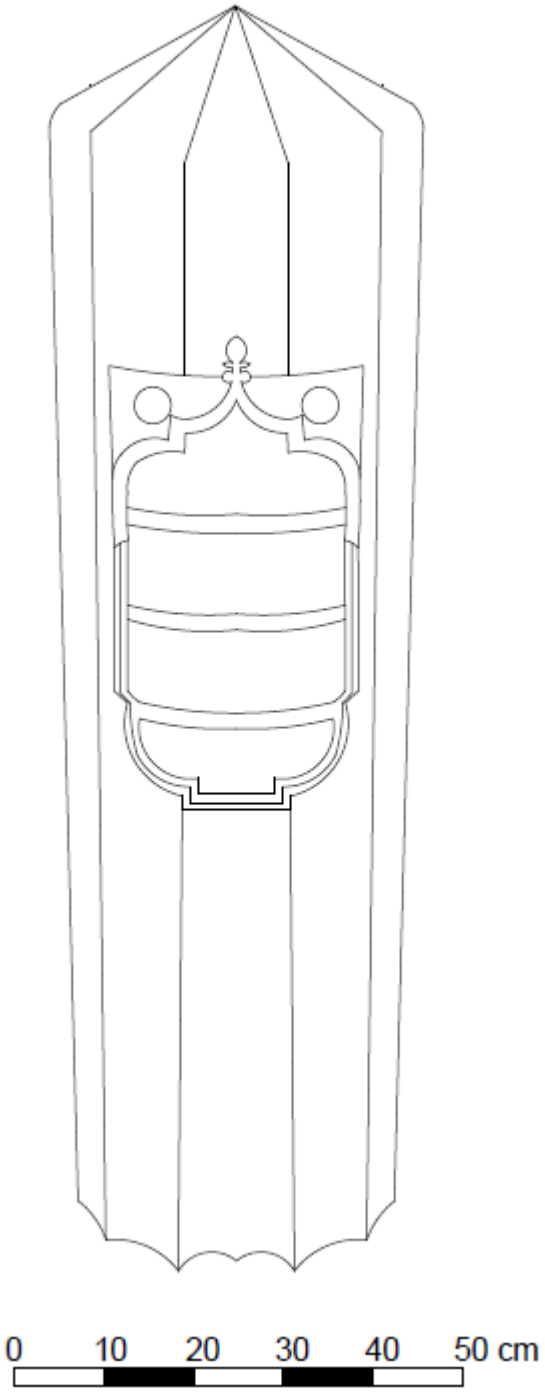
Çizim No: 37

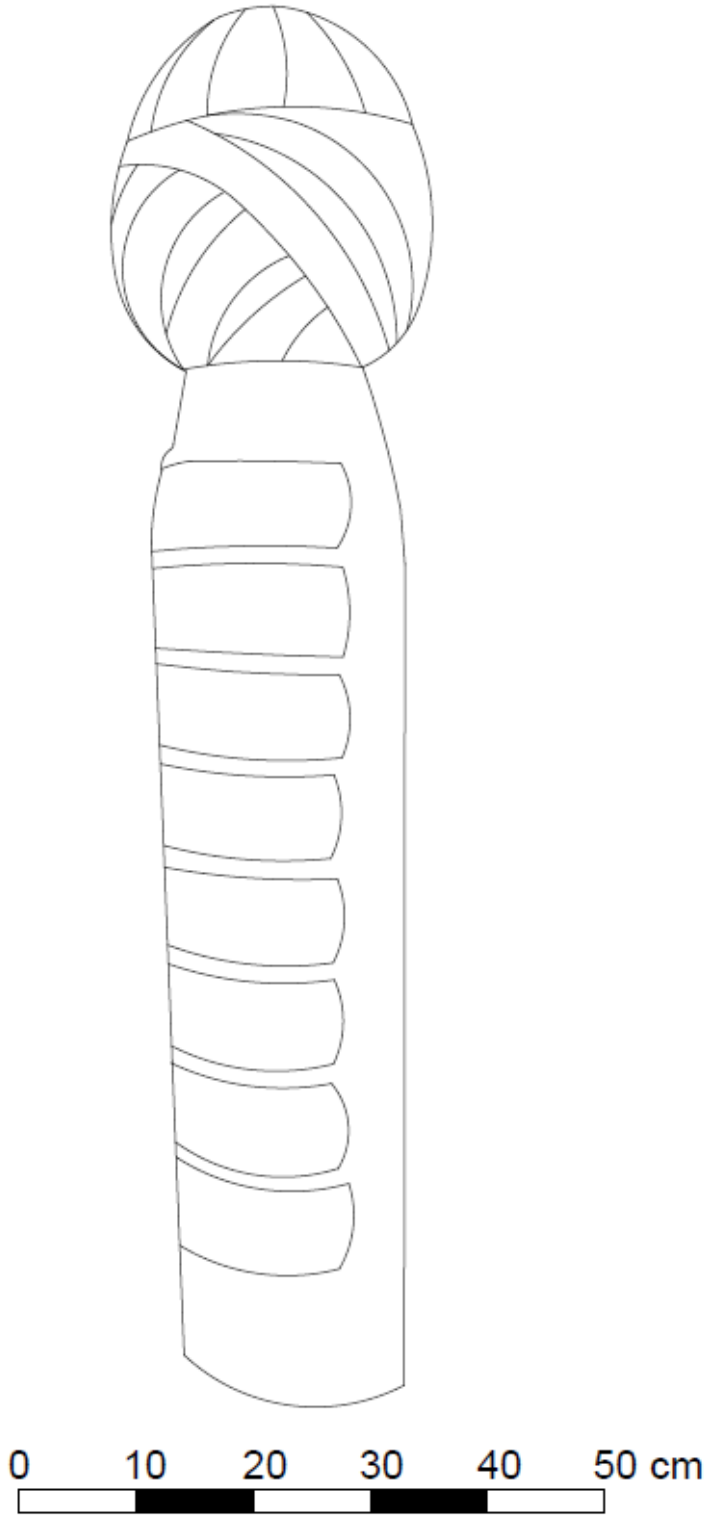
Çizim No: 38

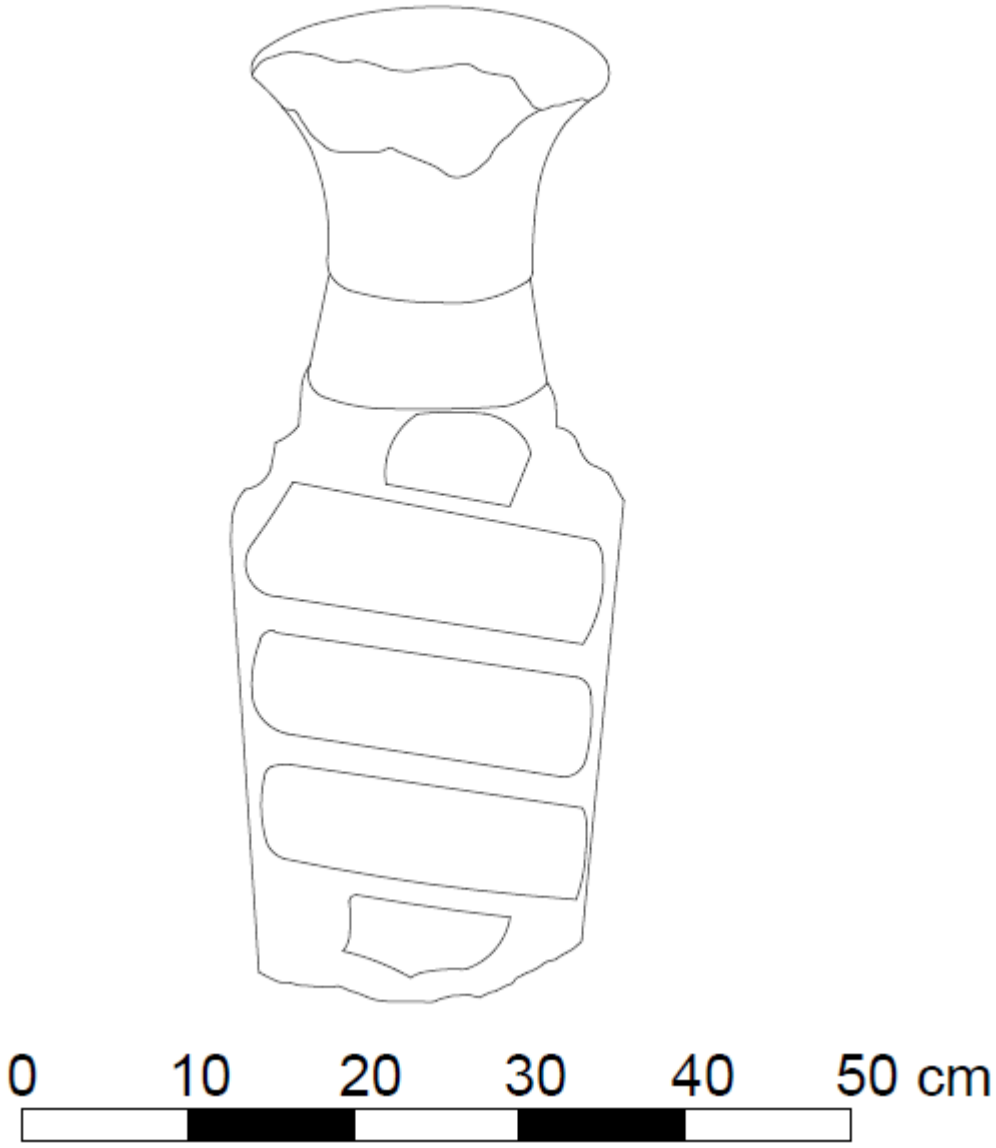
Çizim No: 39

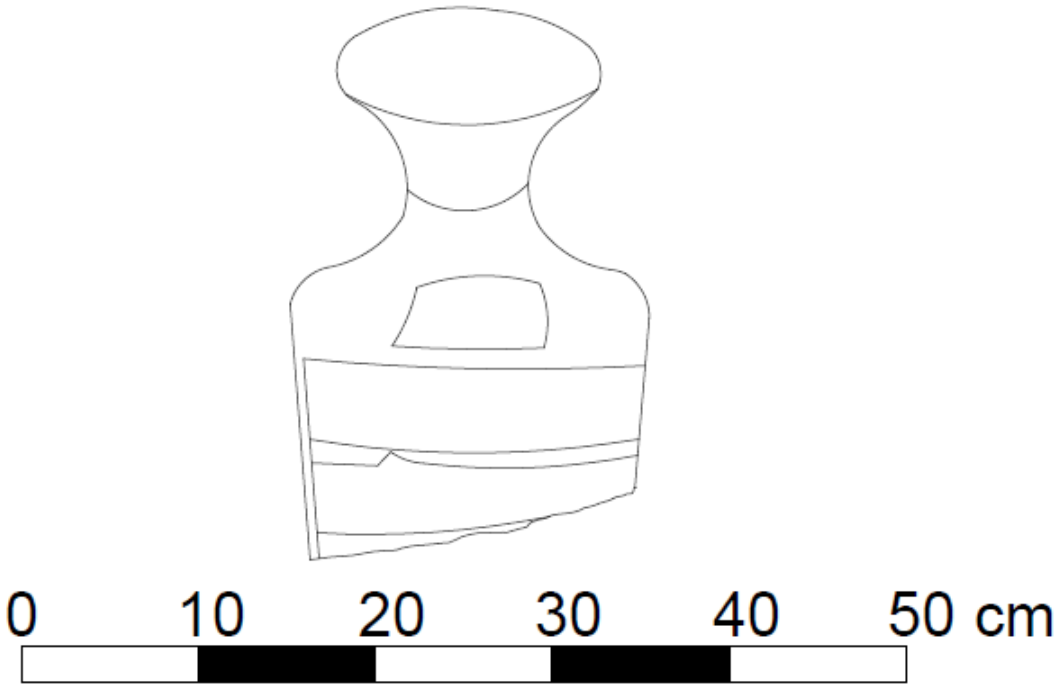
Çizim No: 40

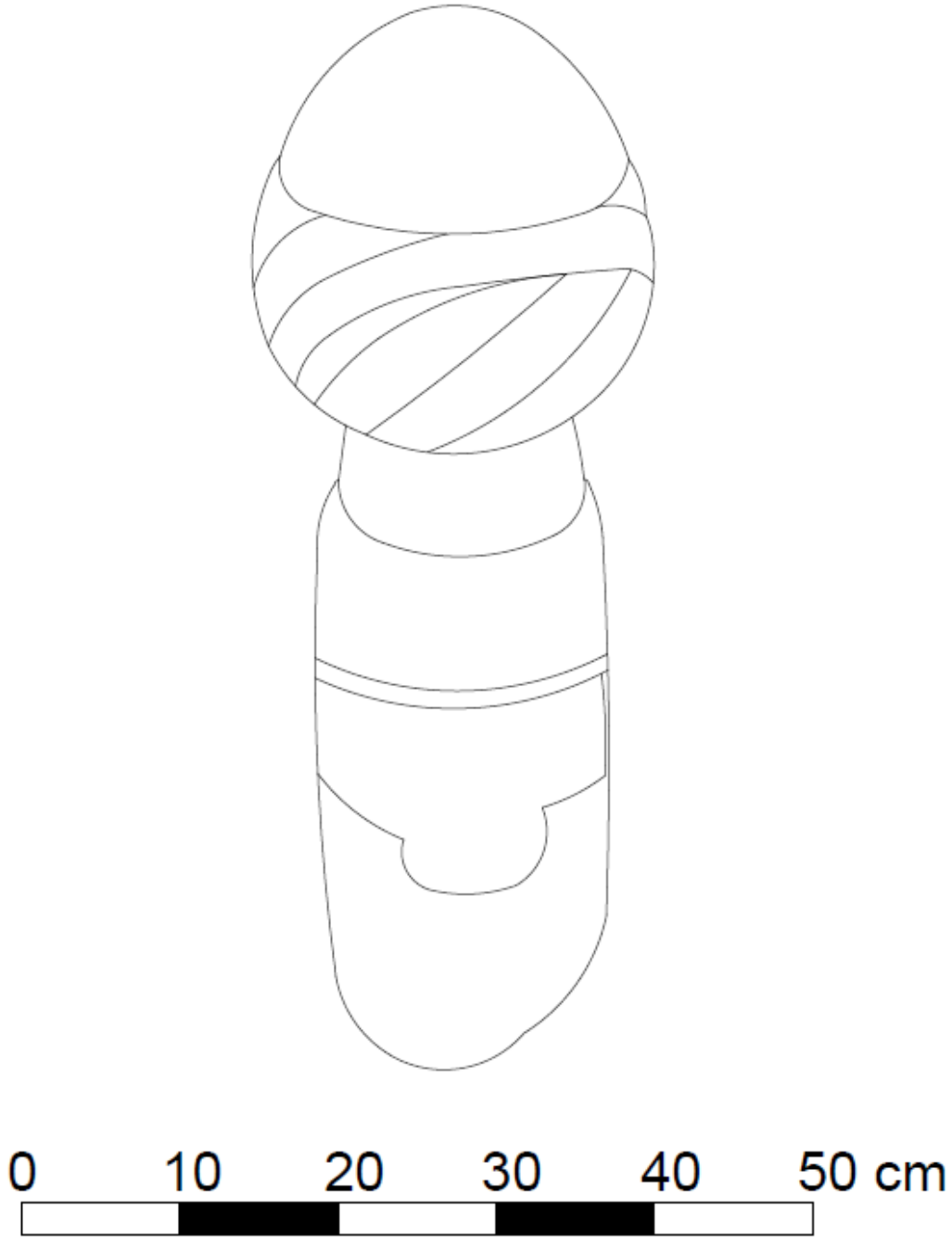
Çizim No: 41

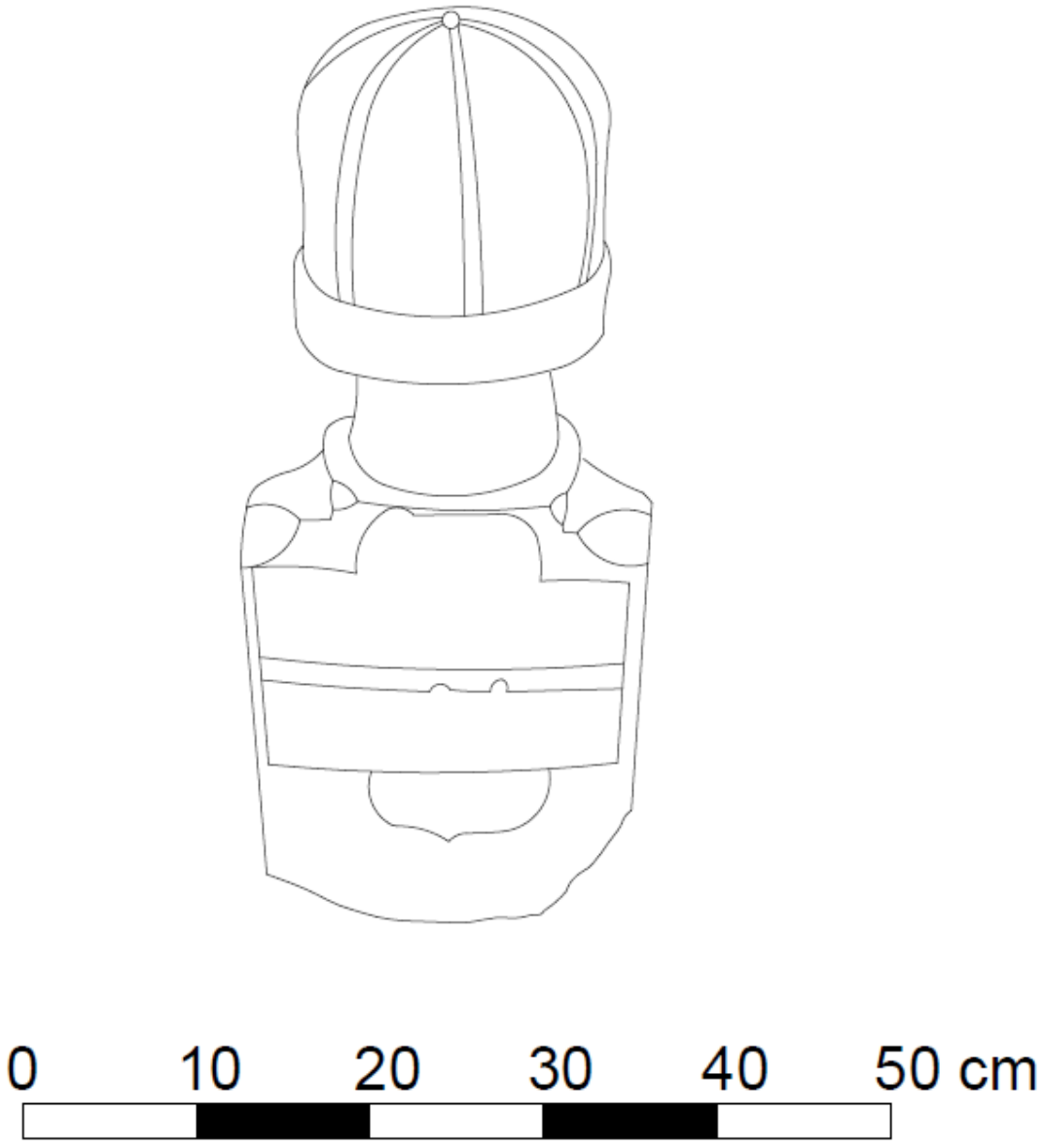
Çizim No: 42

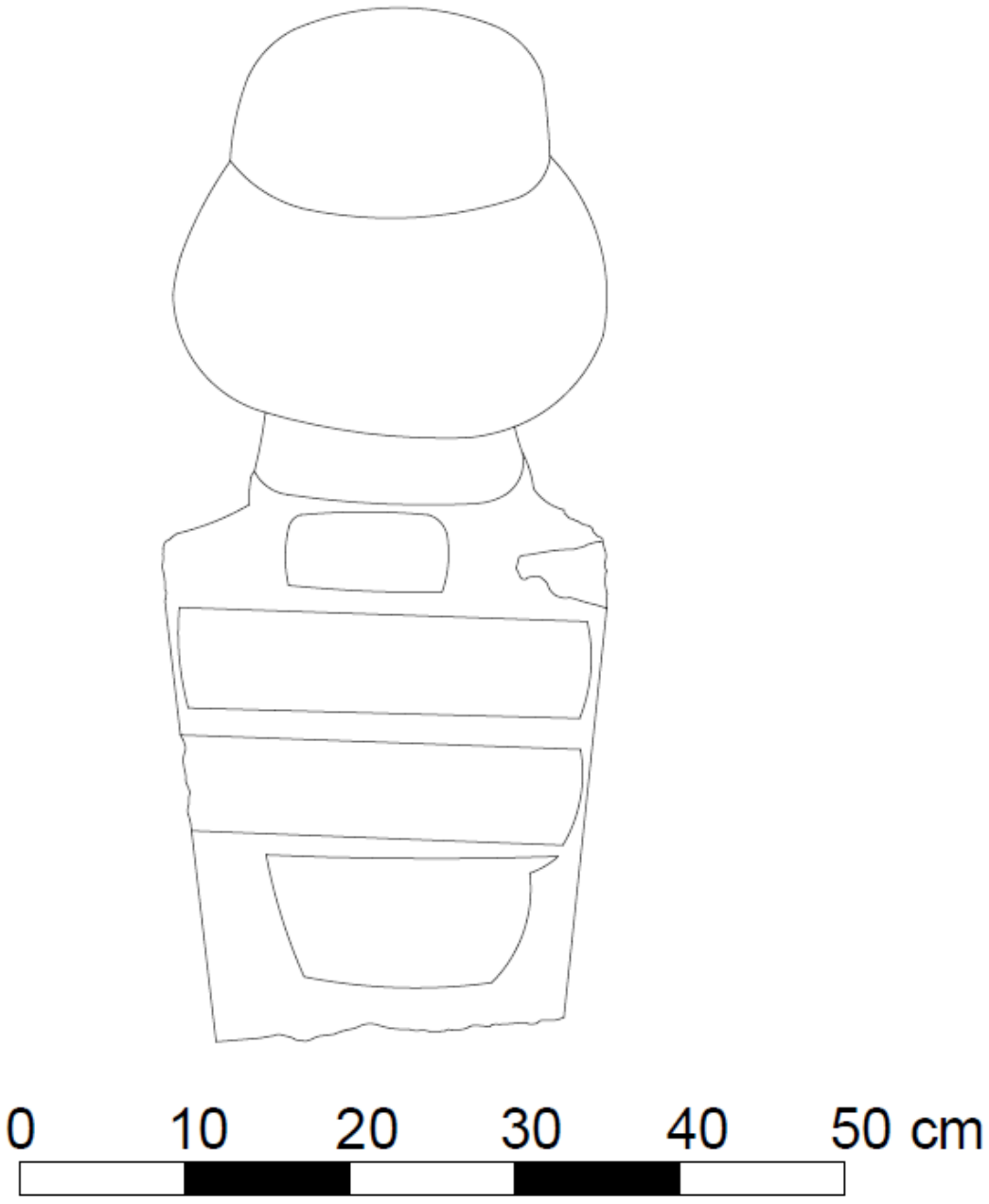
Çizim No: 43

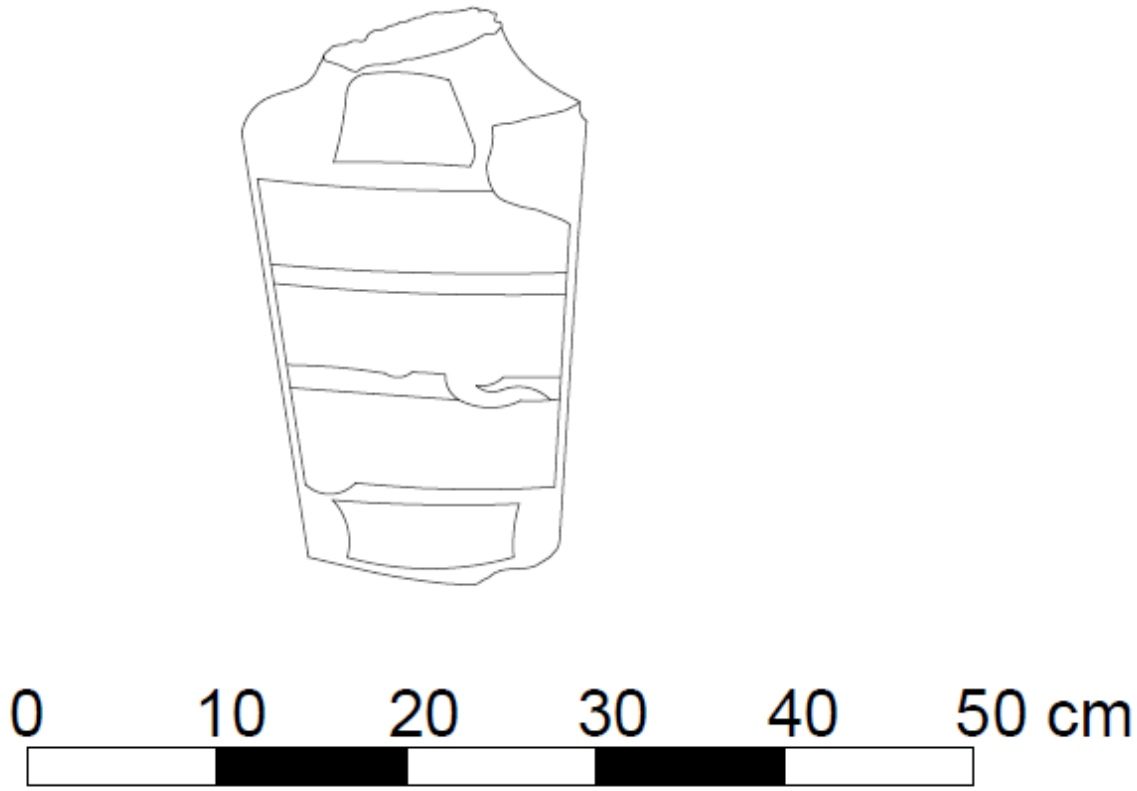
Çizim No: 44

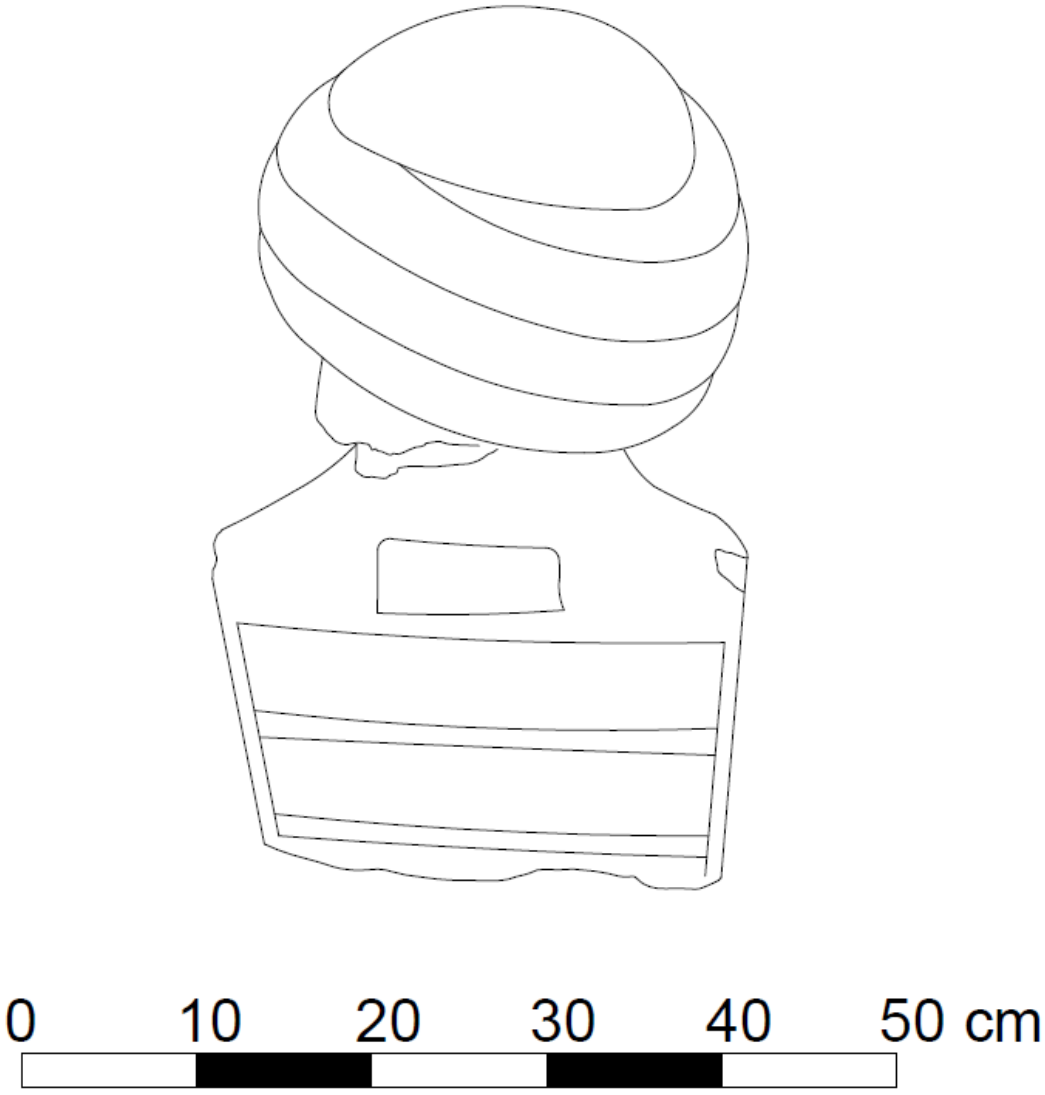
Çizim No: 45

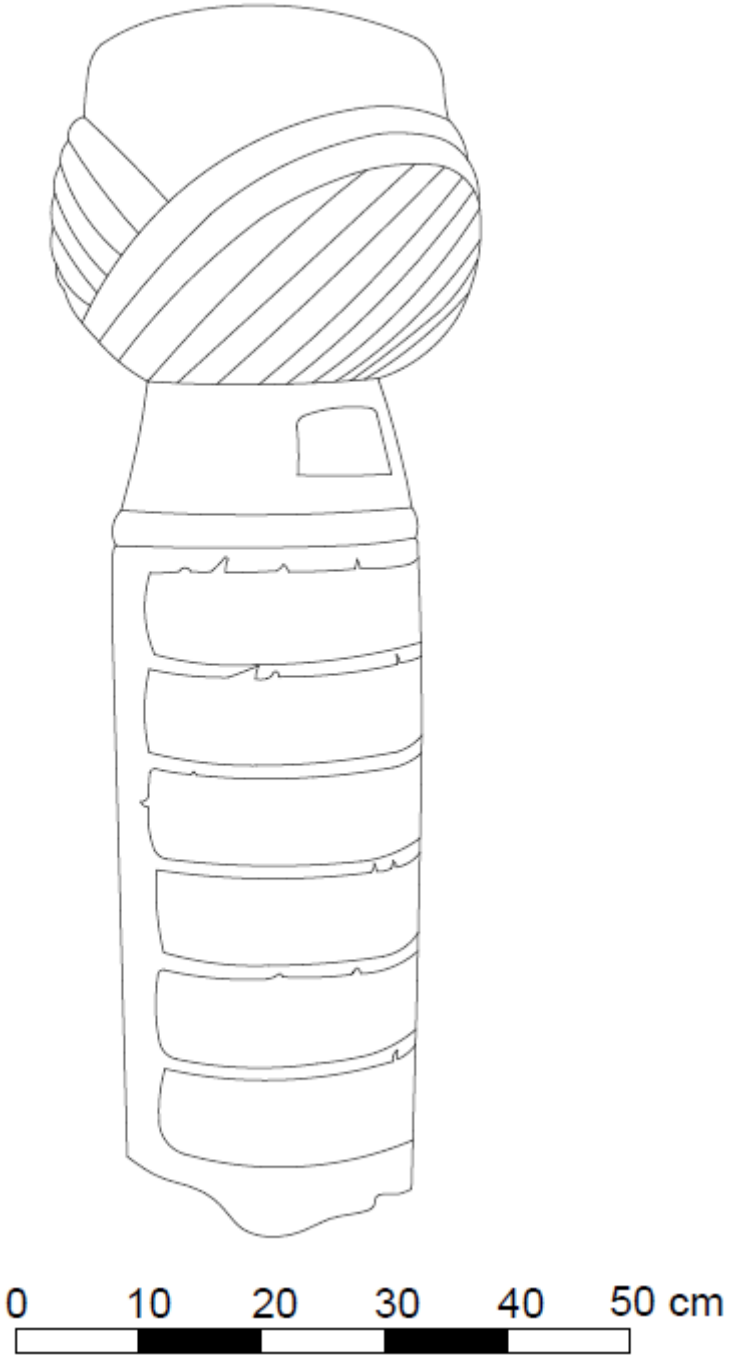
Çizim No: 46

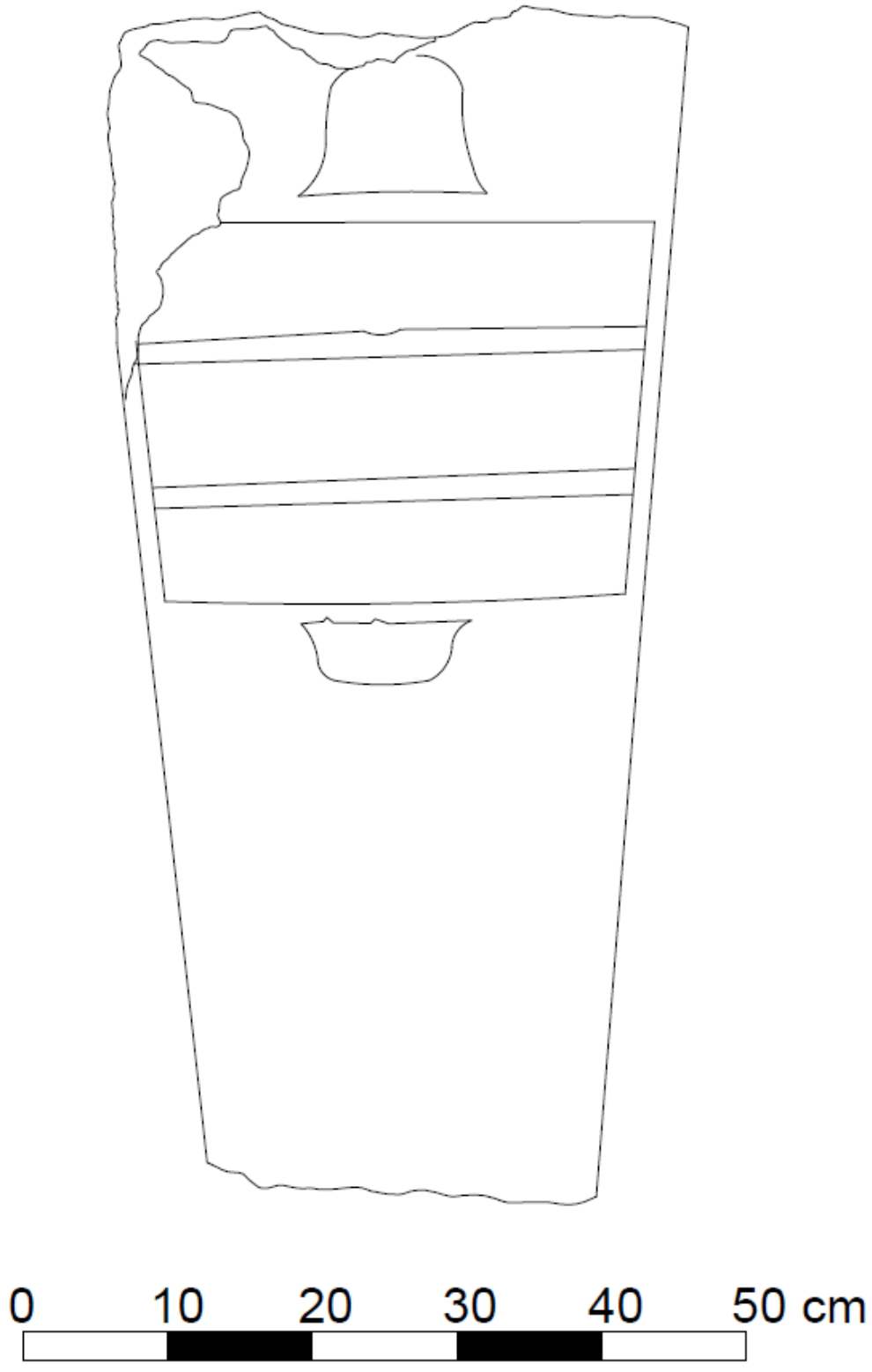
Çizim No: 47

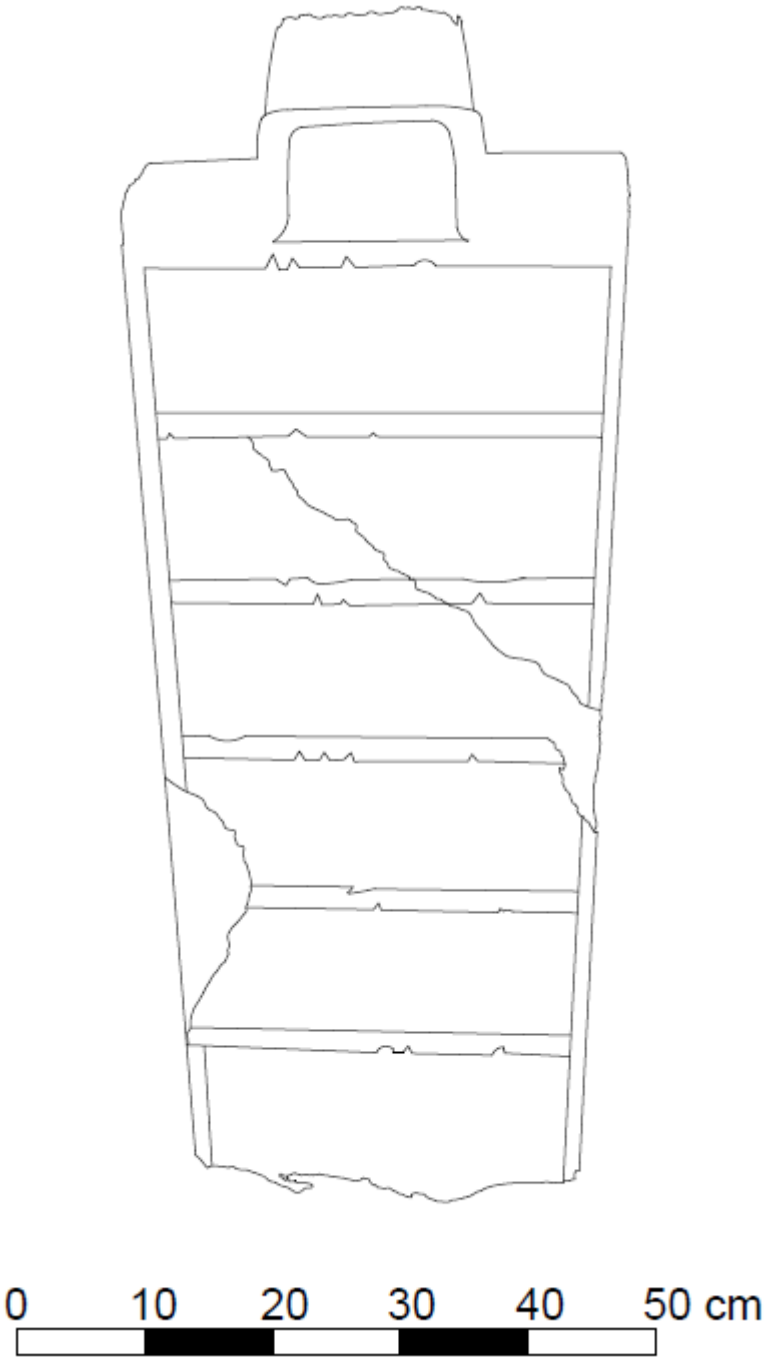
Çizim No: 48

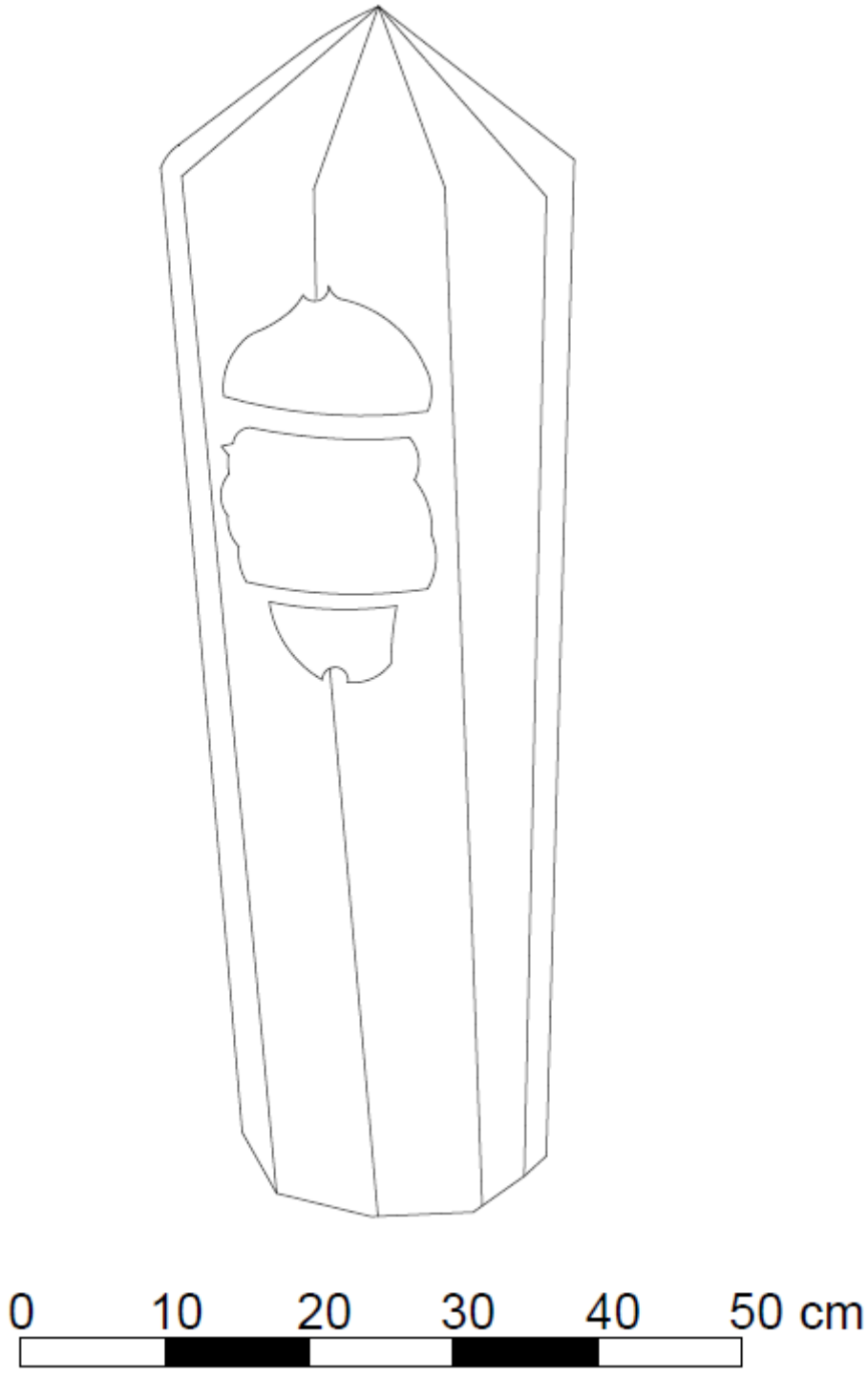
Çizim No: 49

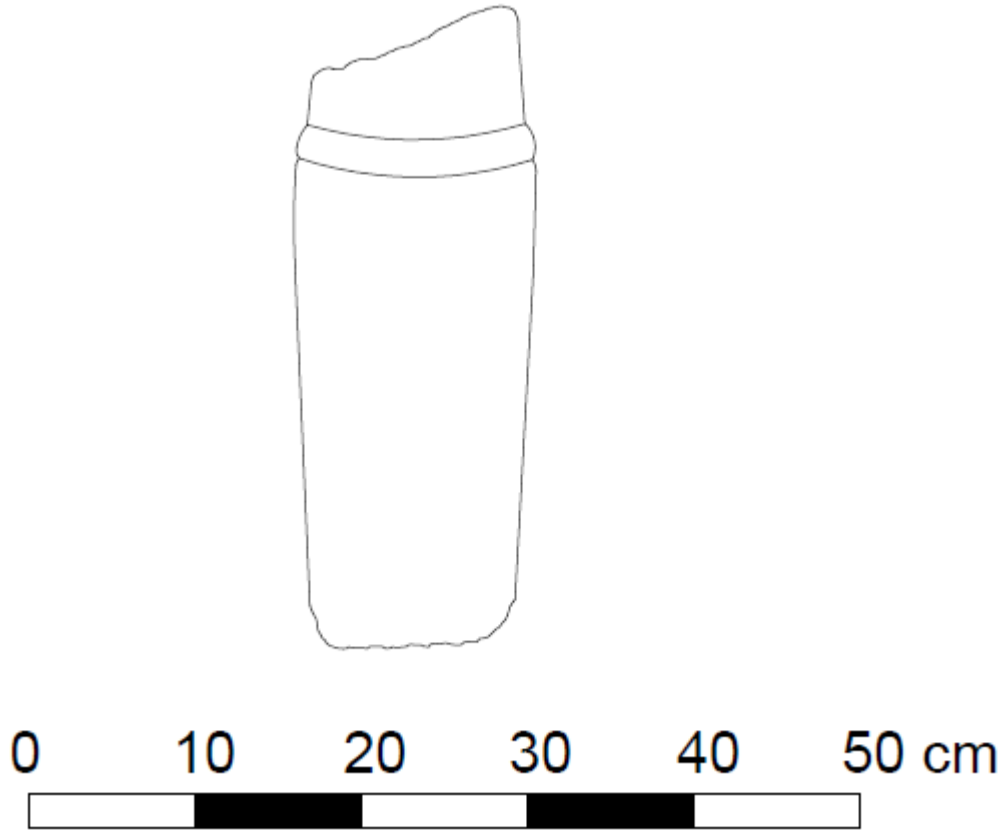
Çizim No: 50

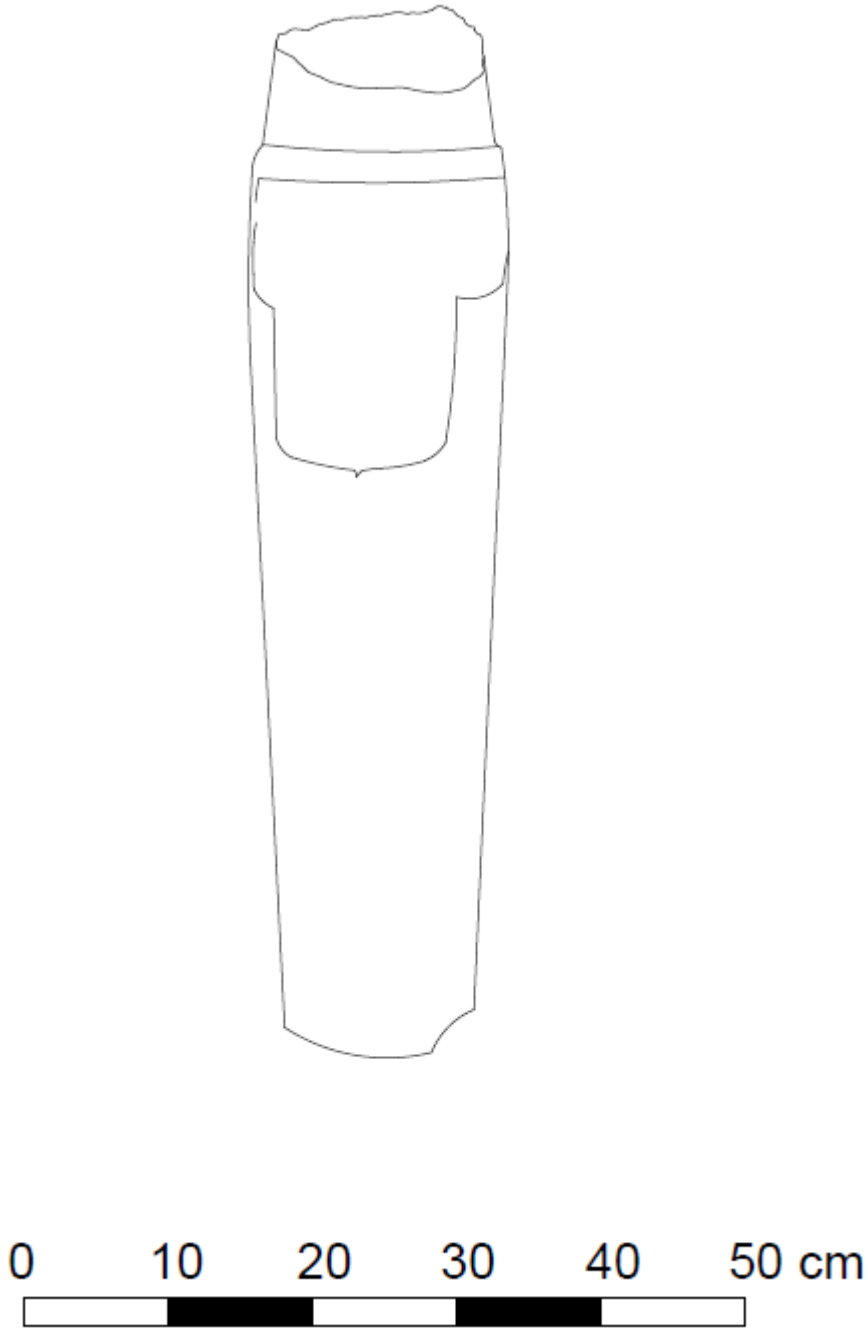
Çizim No: 51

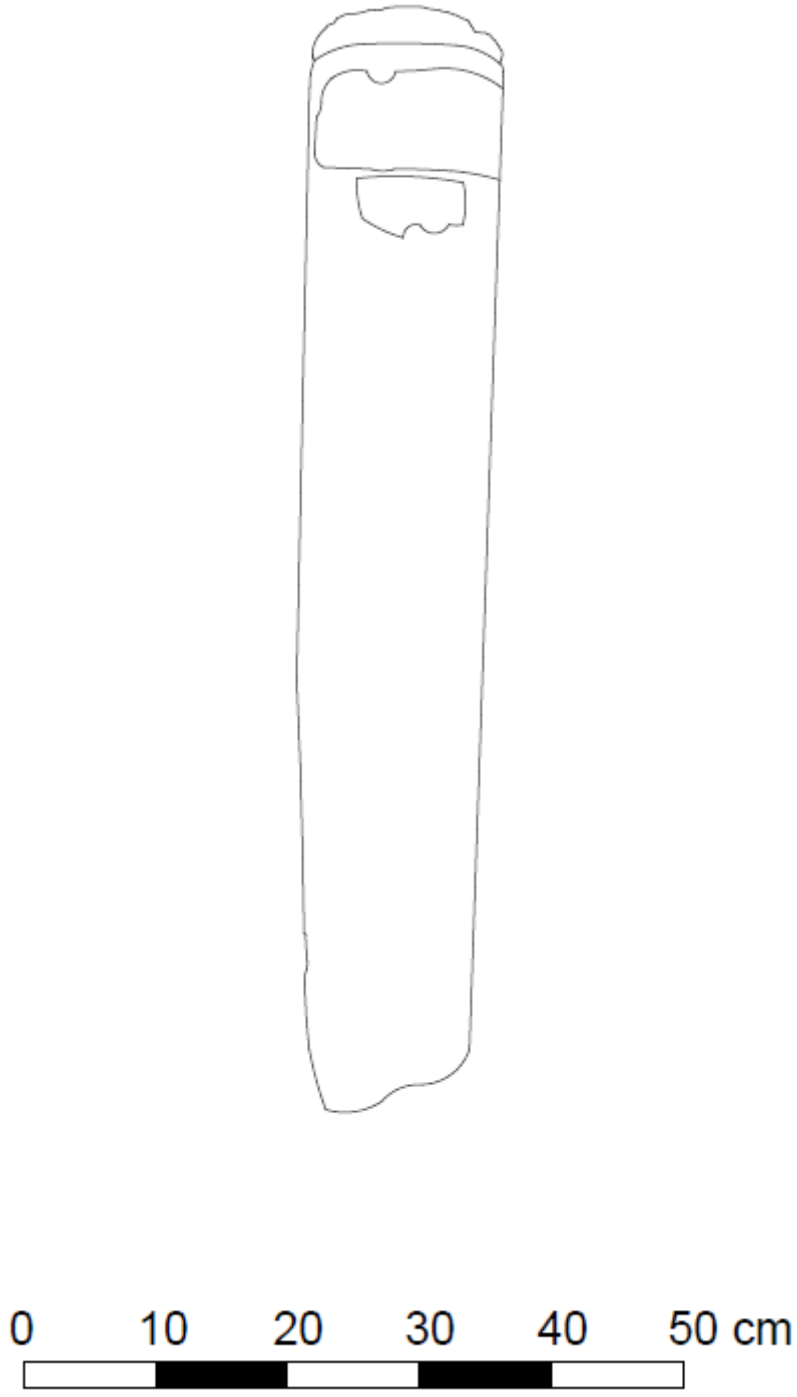
Çizim No: 52

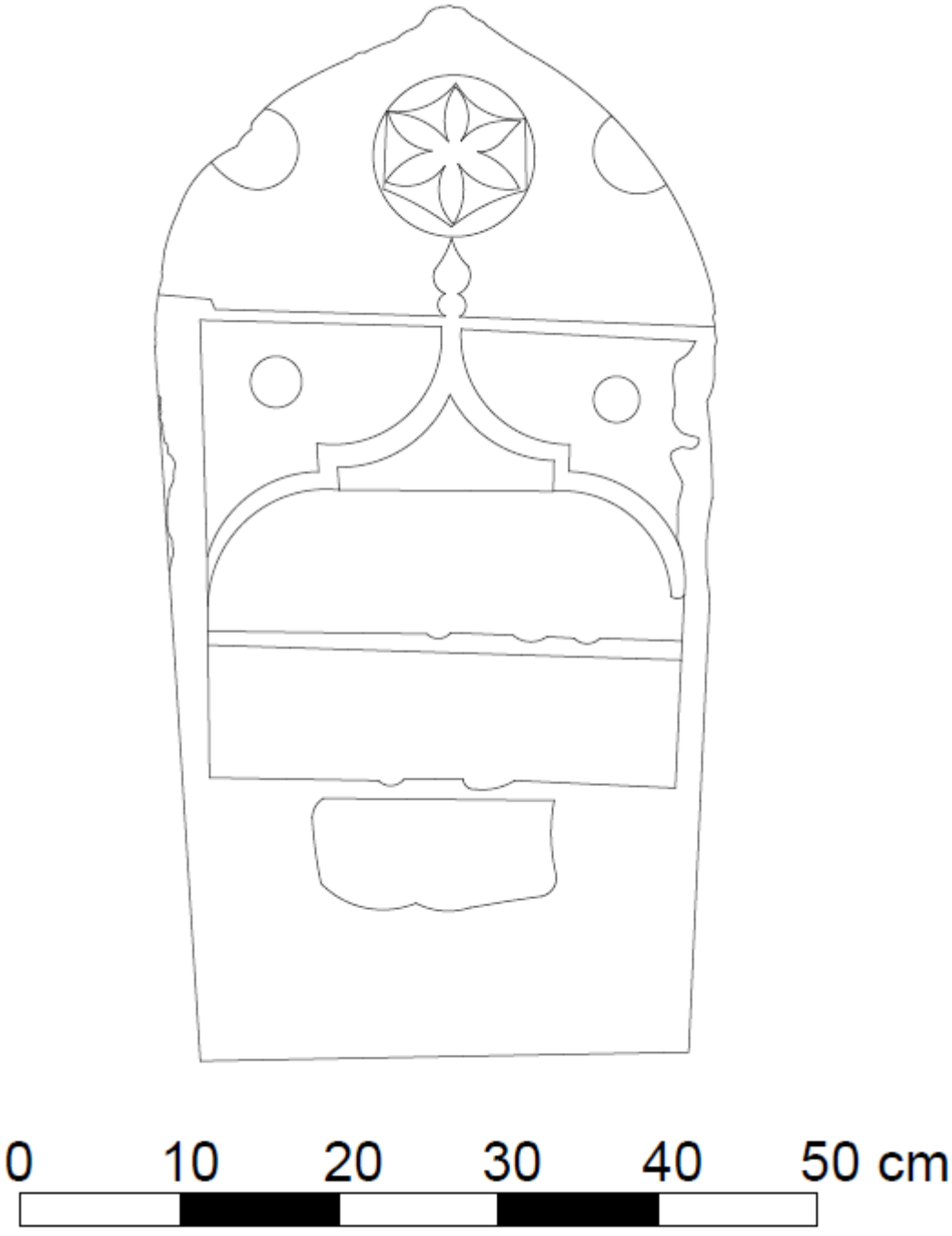
Çizim No: 53

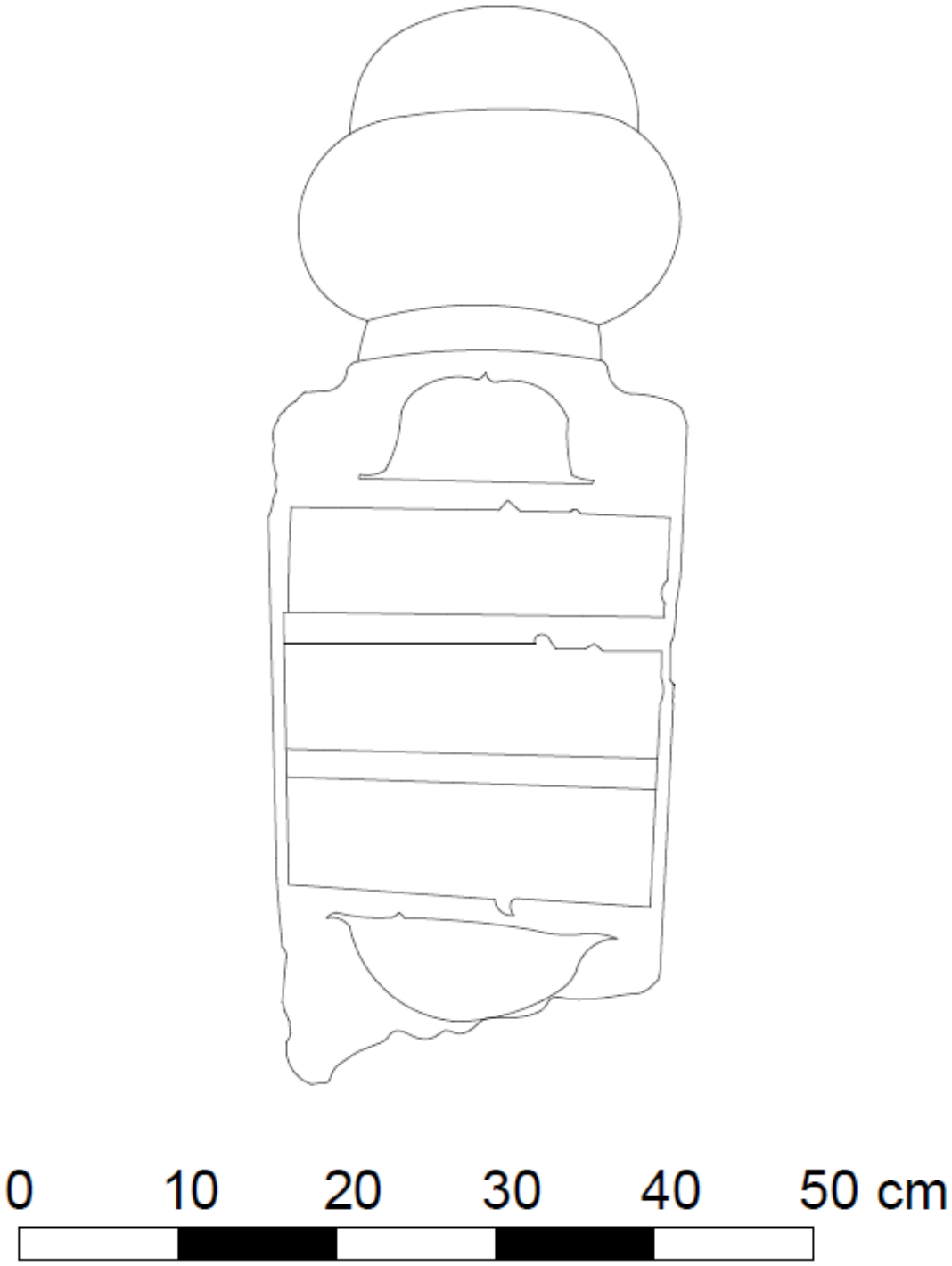
Çizim No: 54

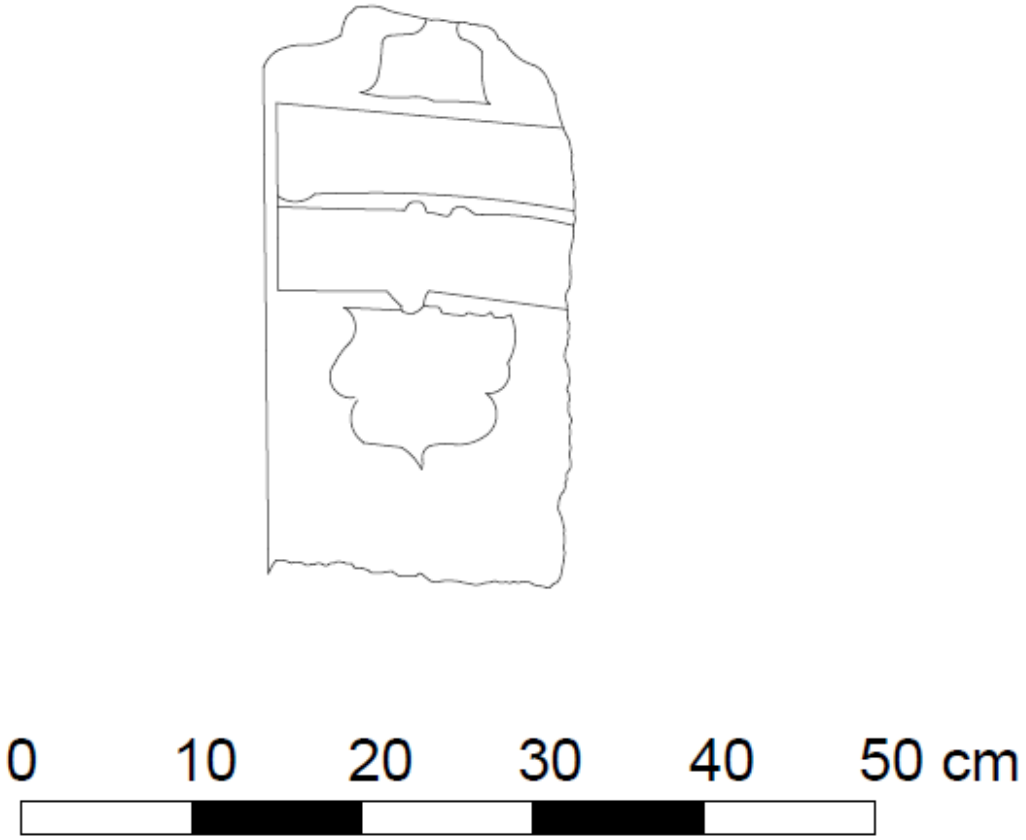
Çizim No: 55

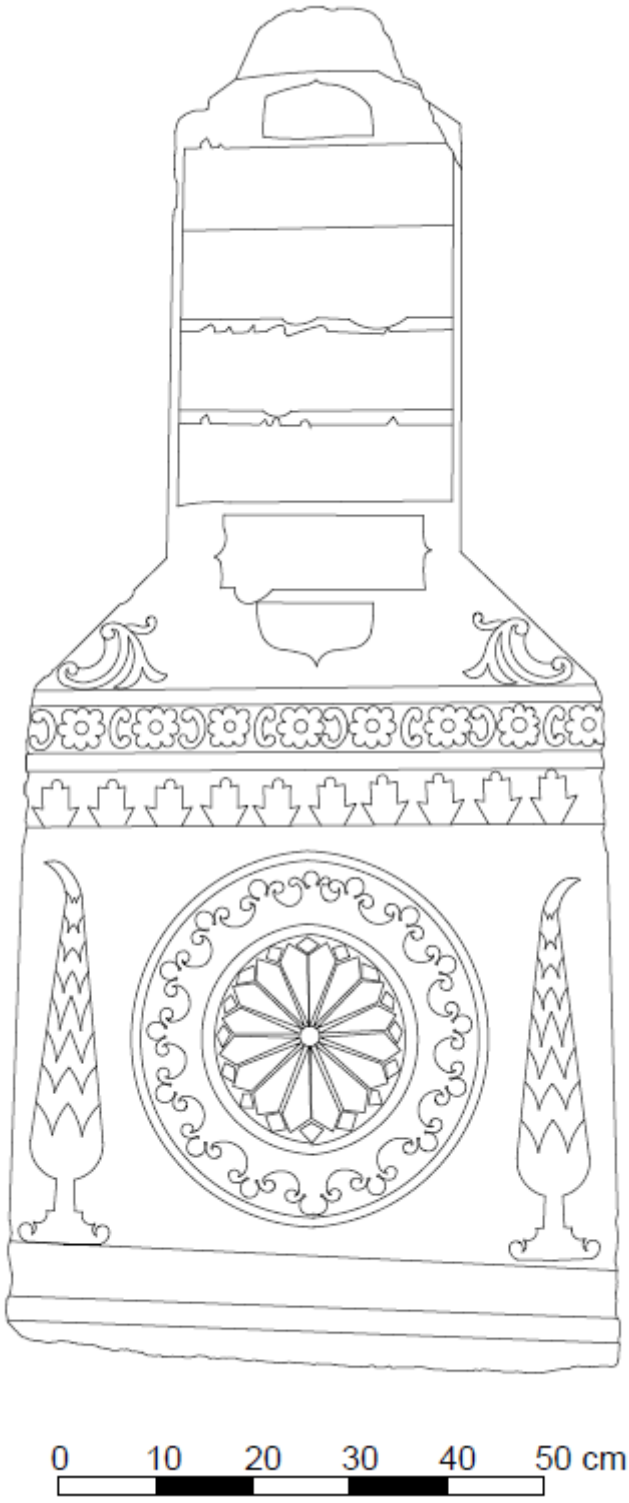
Çizim No: 56

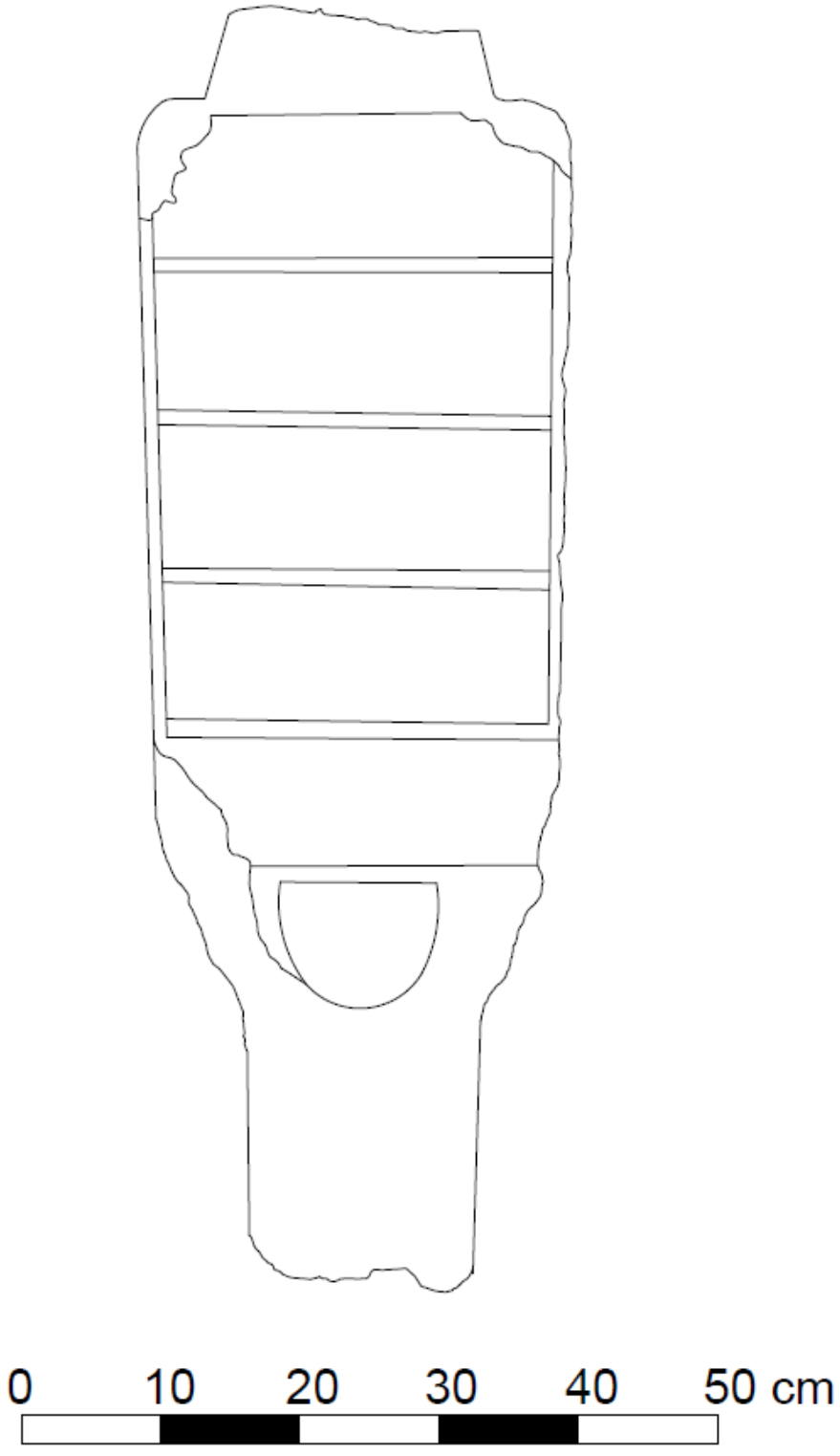
Çizim No: 57

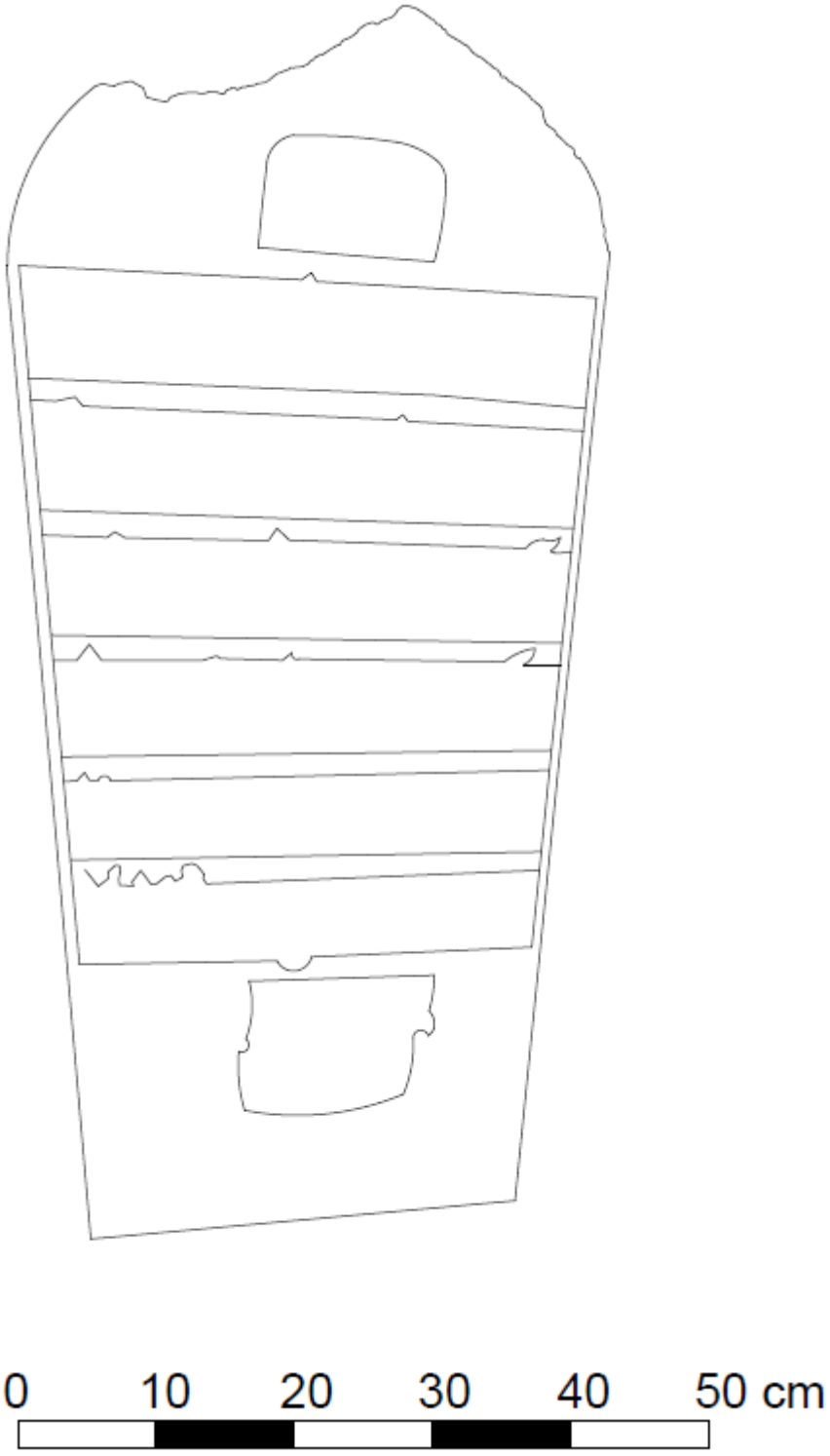
Çizim No: 58

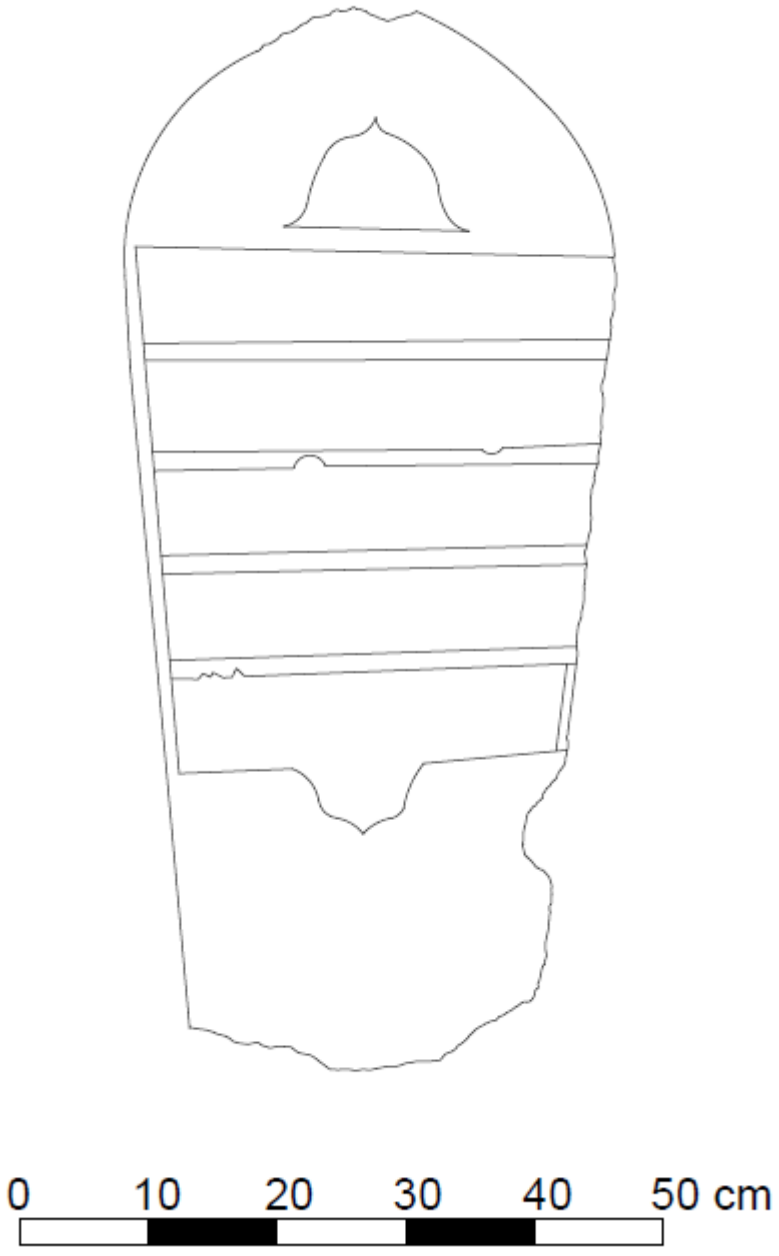
Çizim No: 59

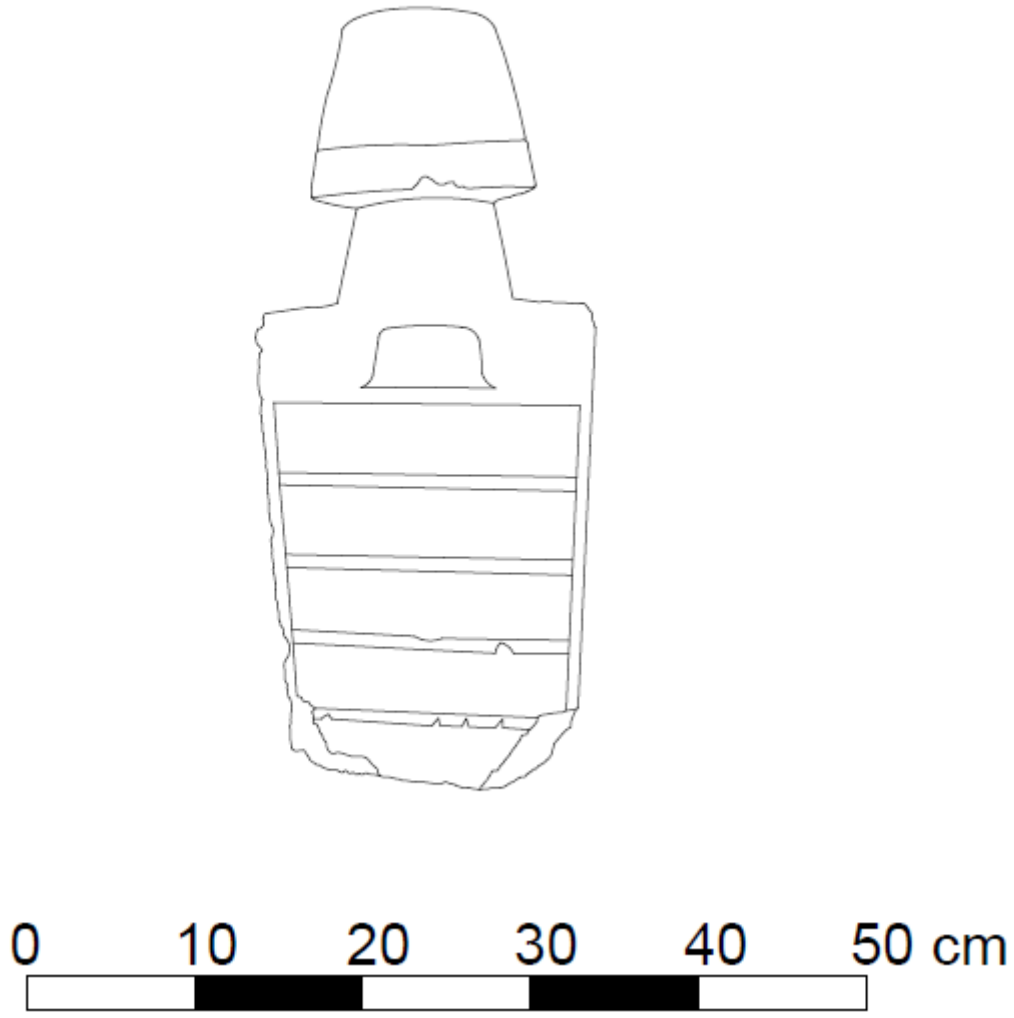
Çizim No: 60

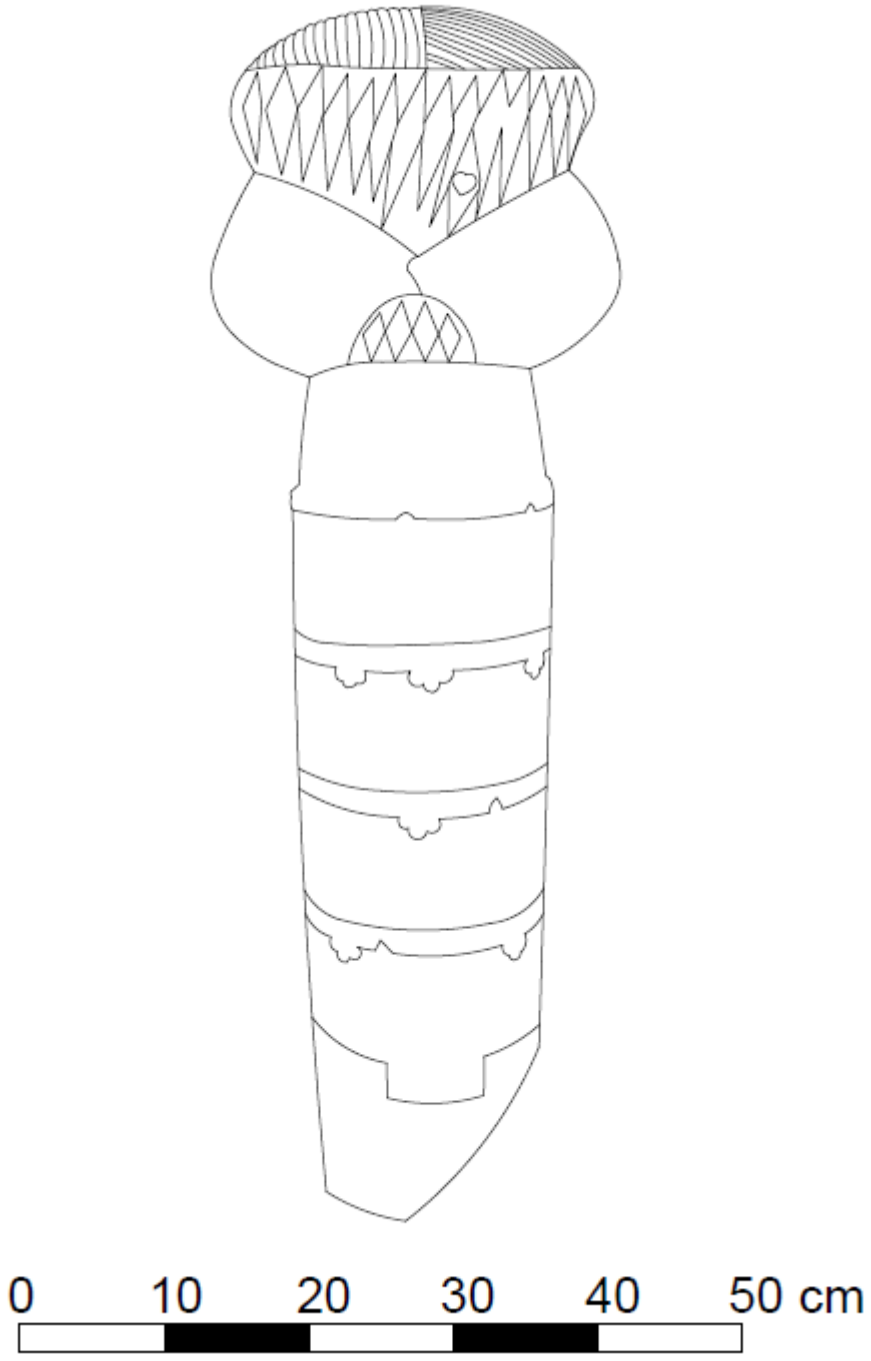
Çizim No: 61

Çizim No: 62

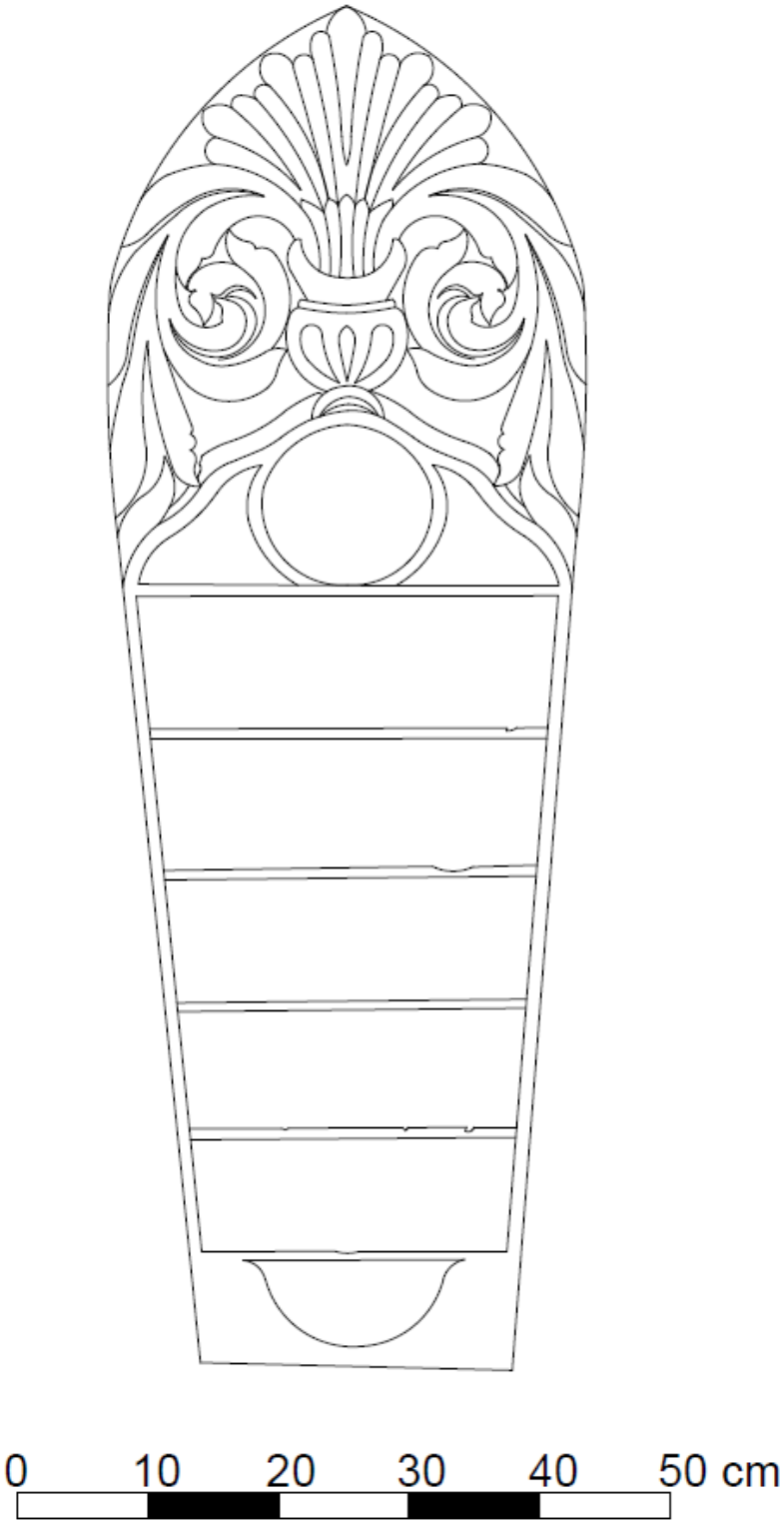
Çizim No: 63

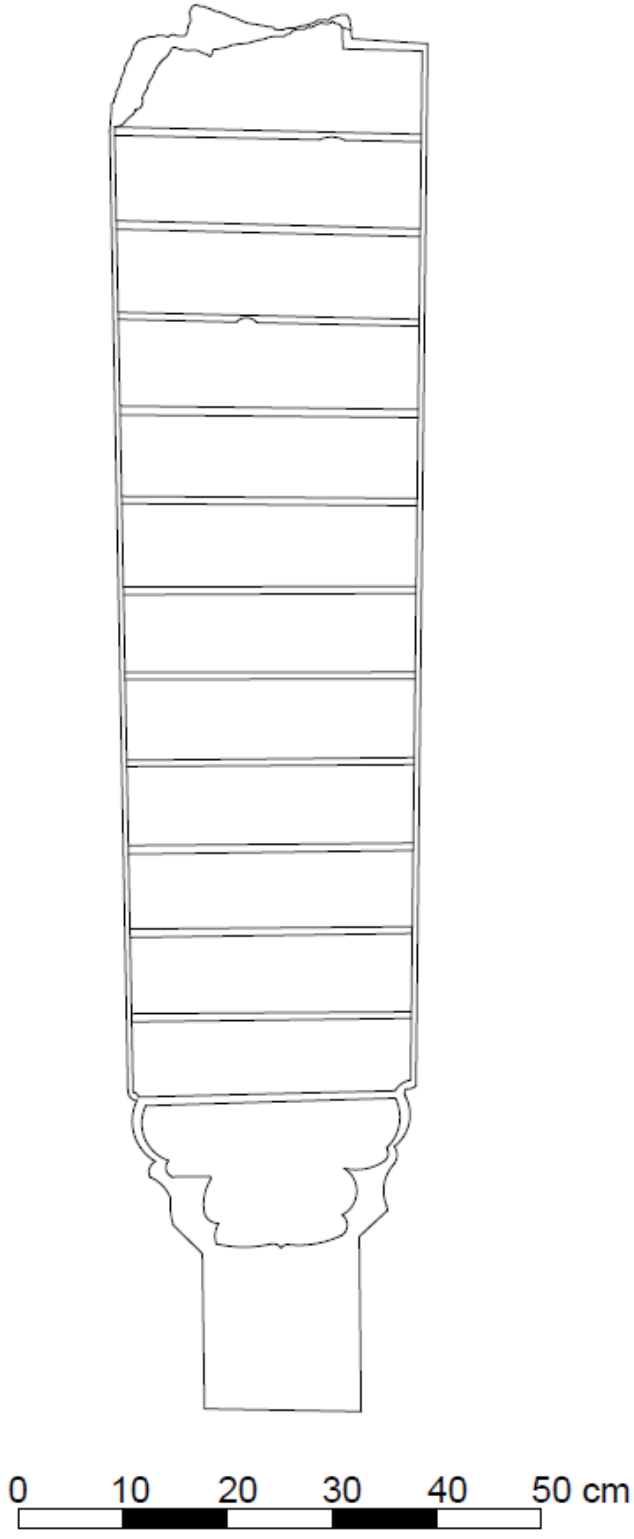
Çizim No: 64

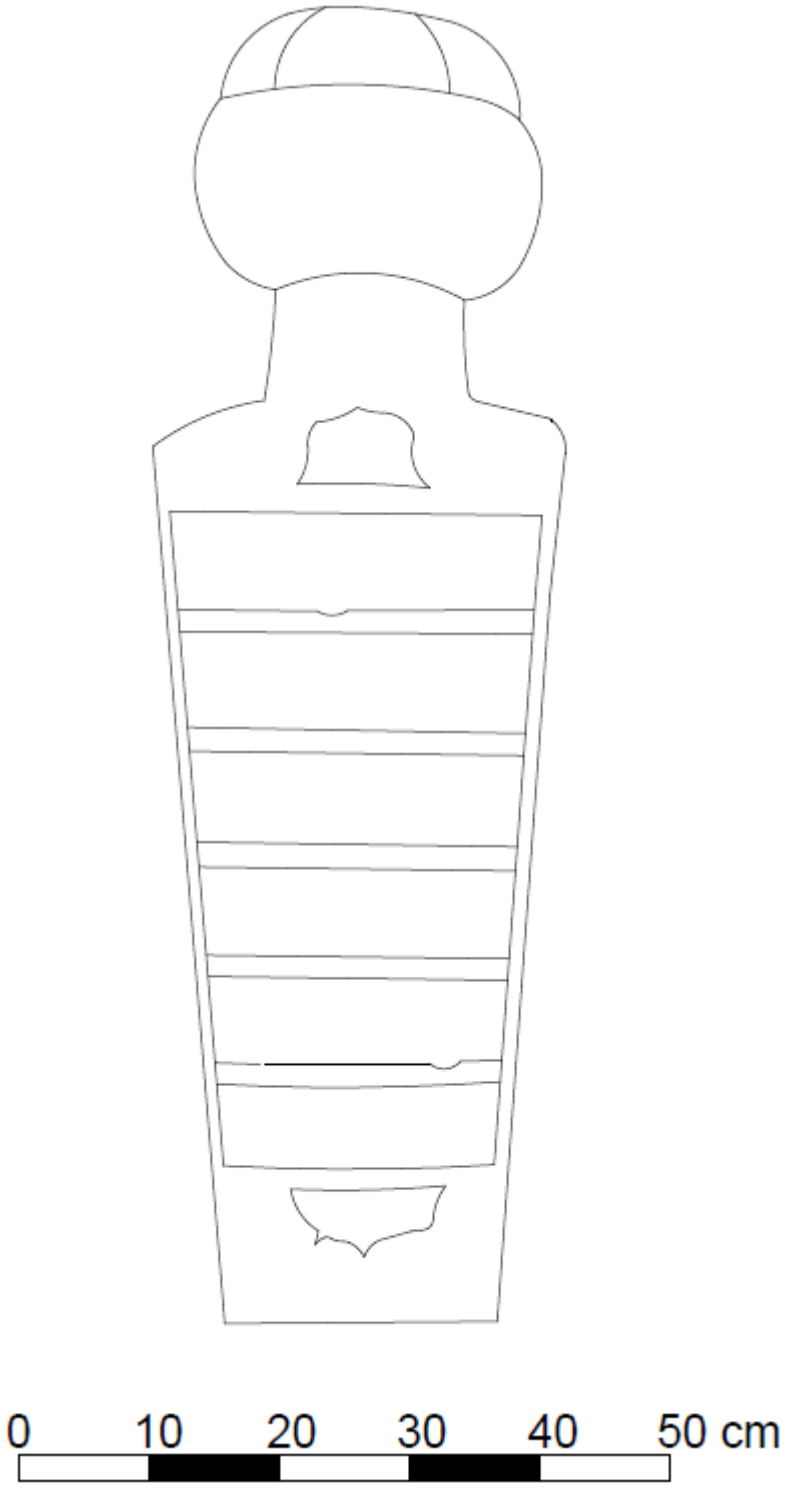
Çizim No: 65

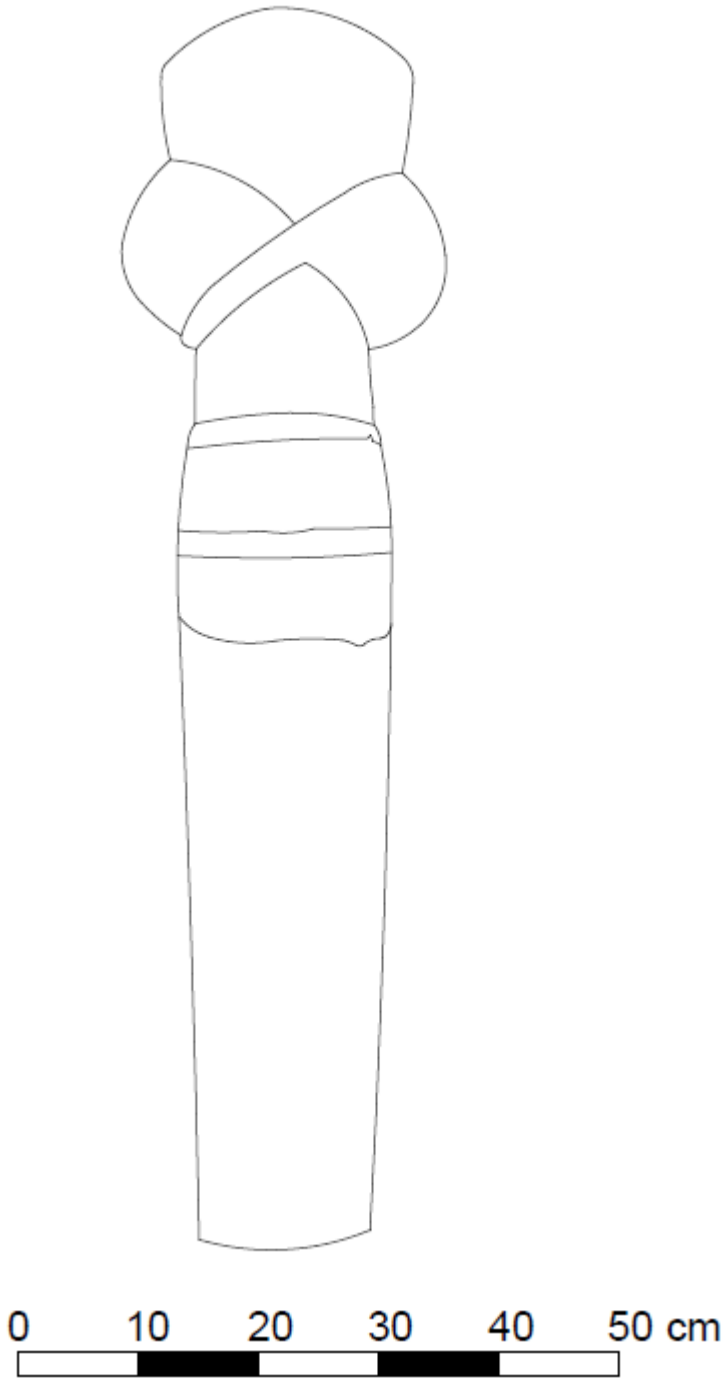
Çizim No: 66

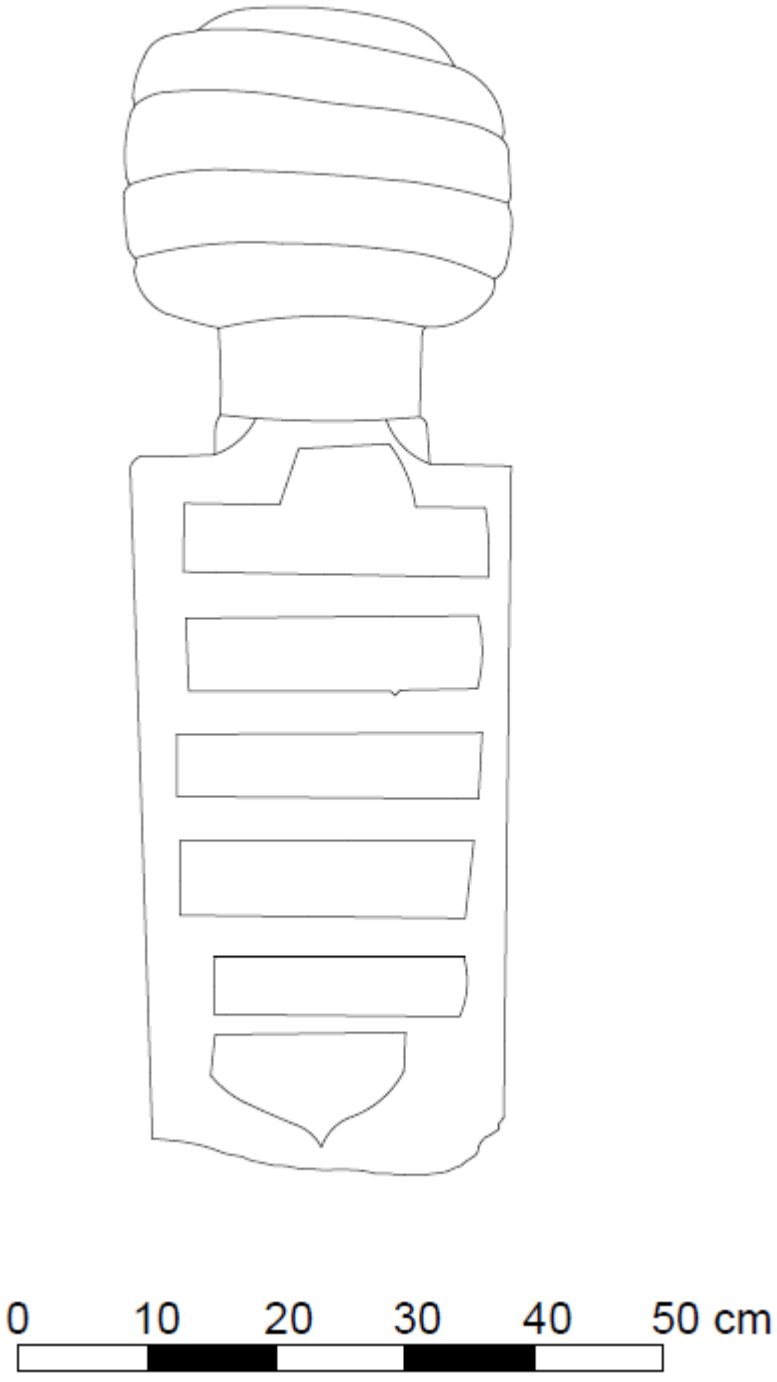
Çizim No: 67

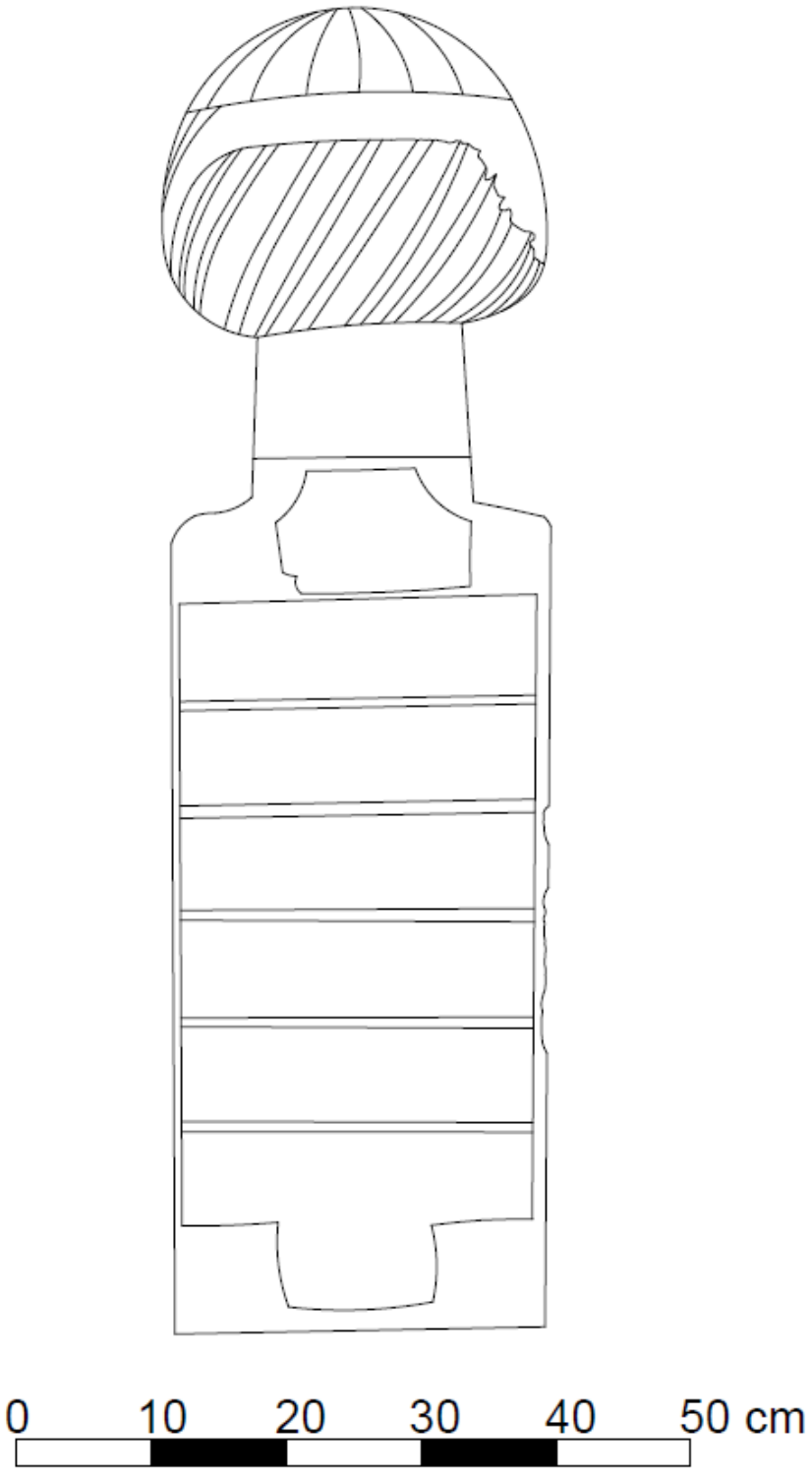
Çizim No: 68

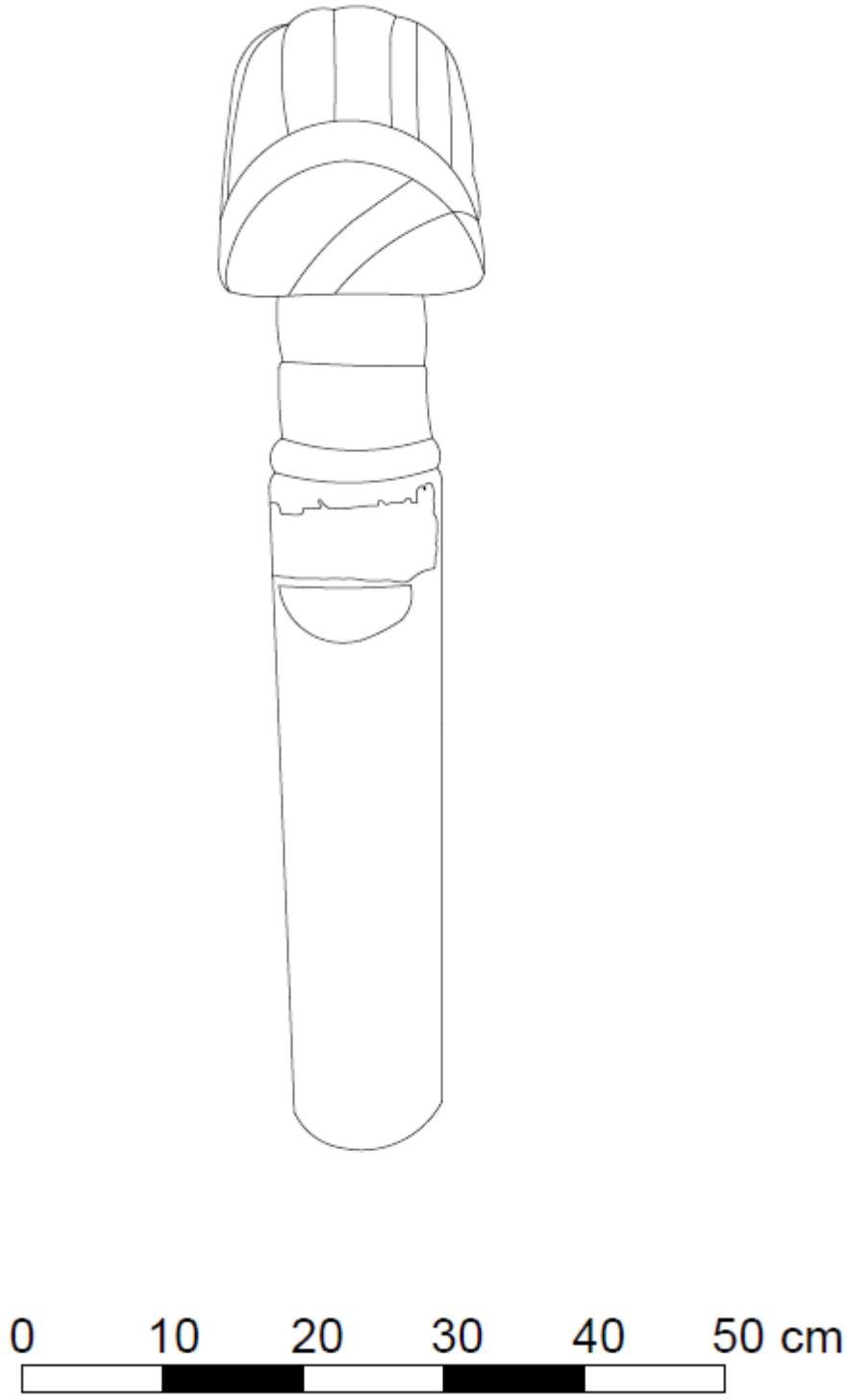
Çizim No: 69

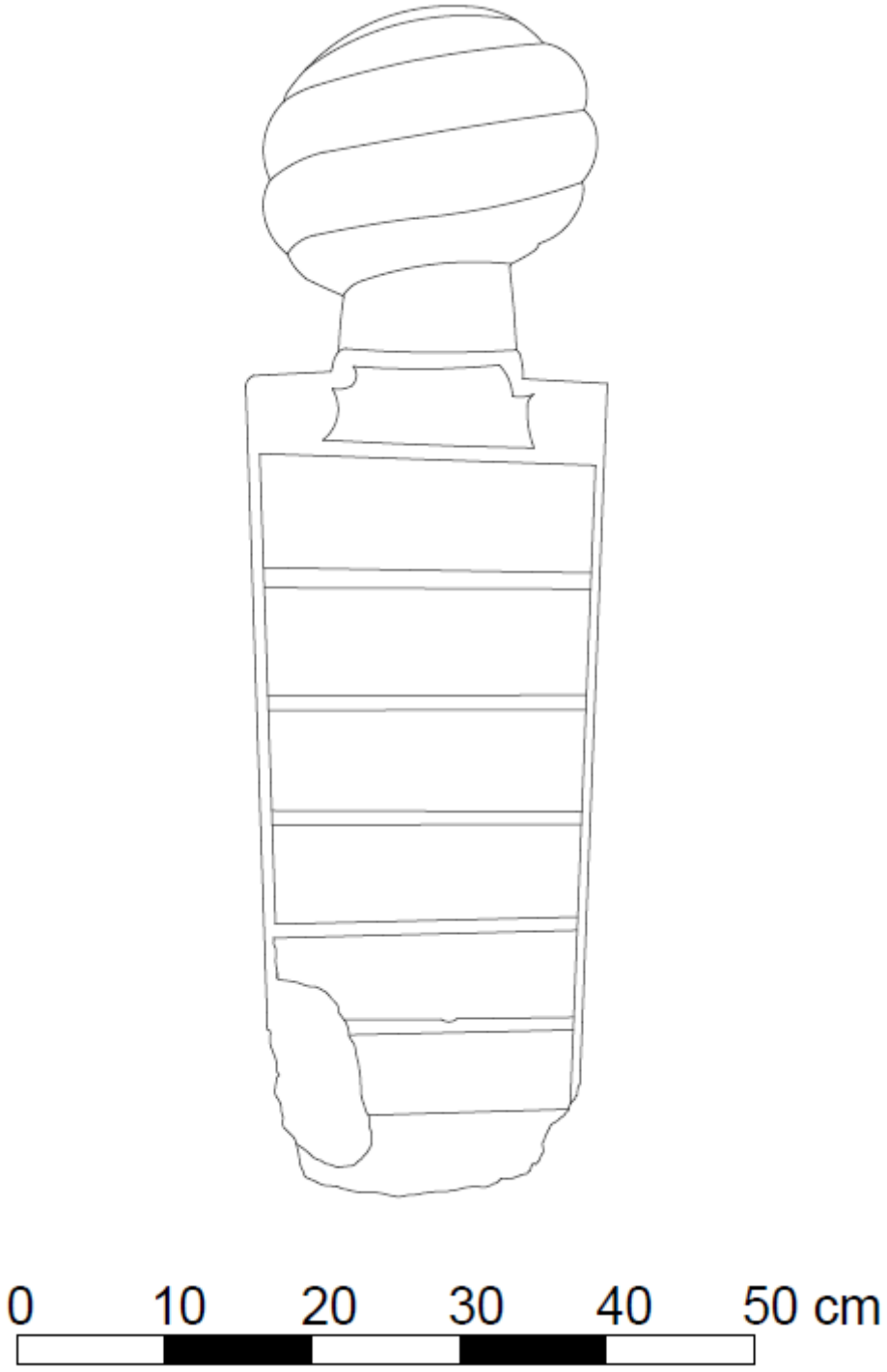
Çizim No: 70

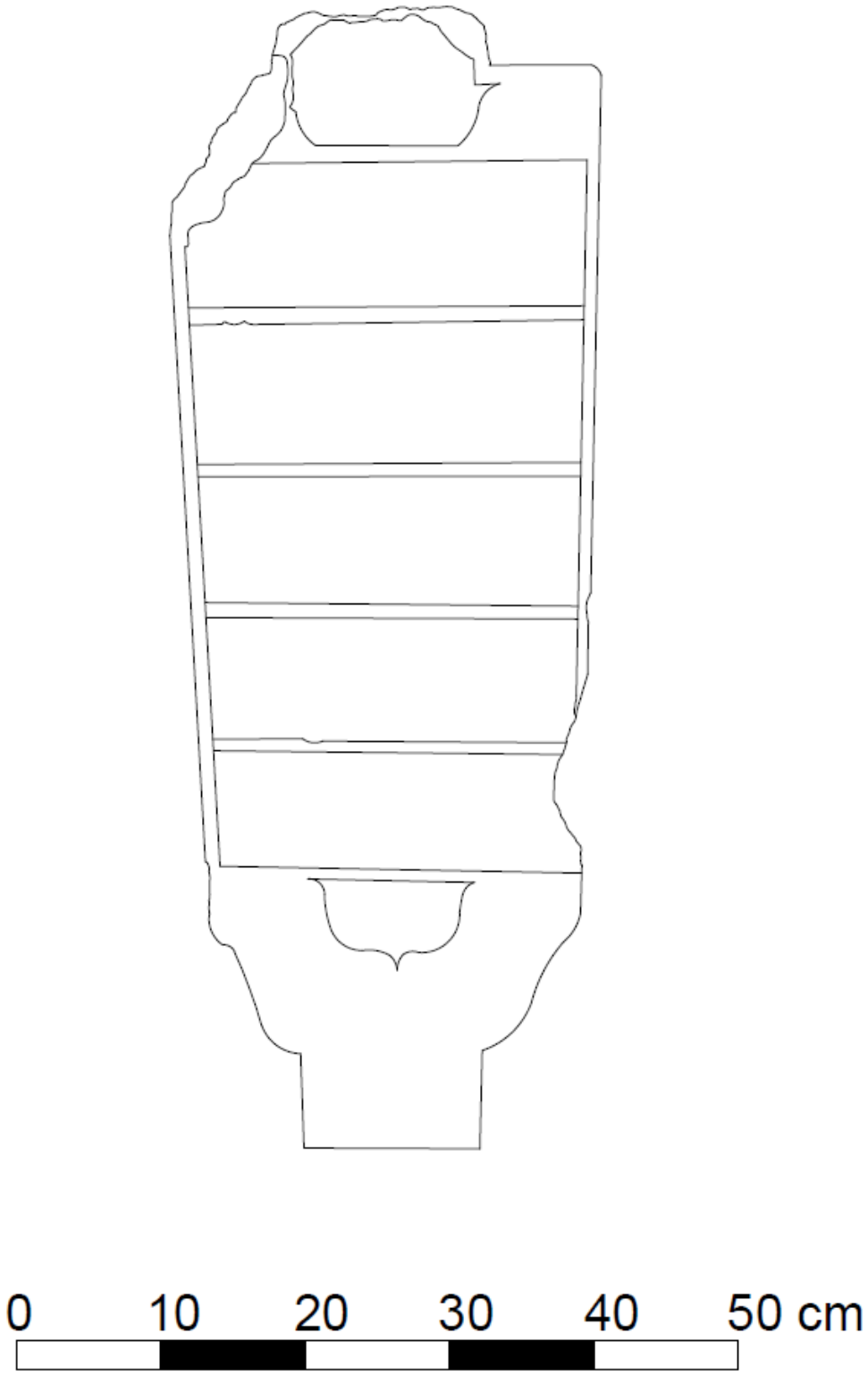
Çizim No: 71

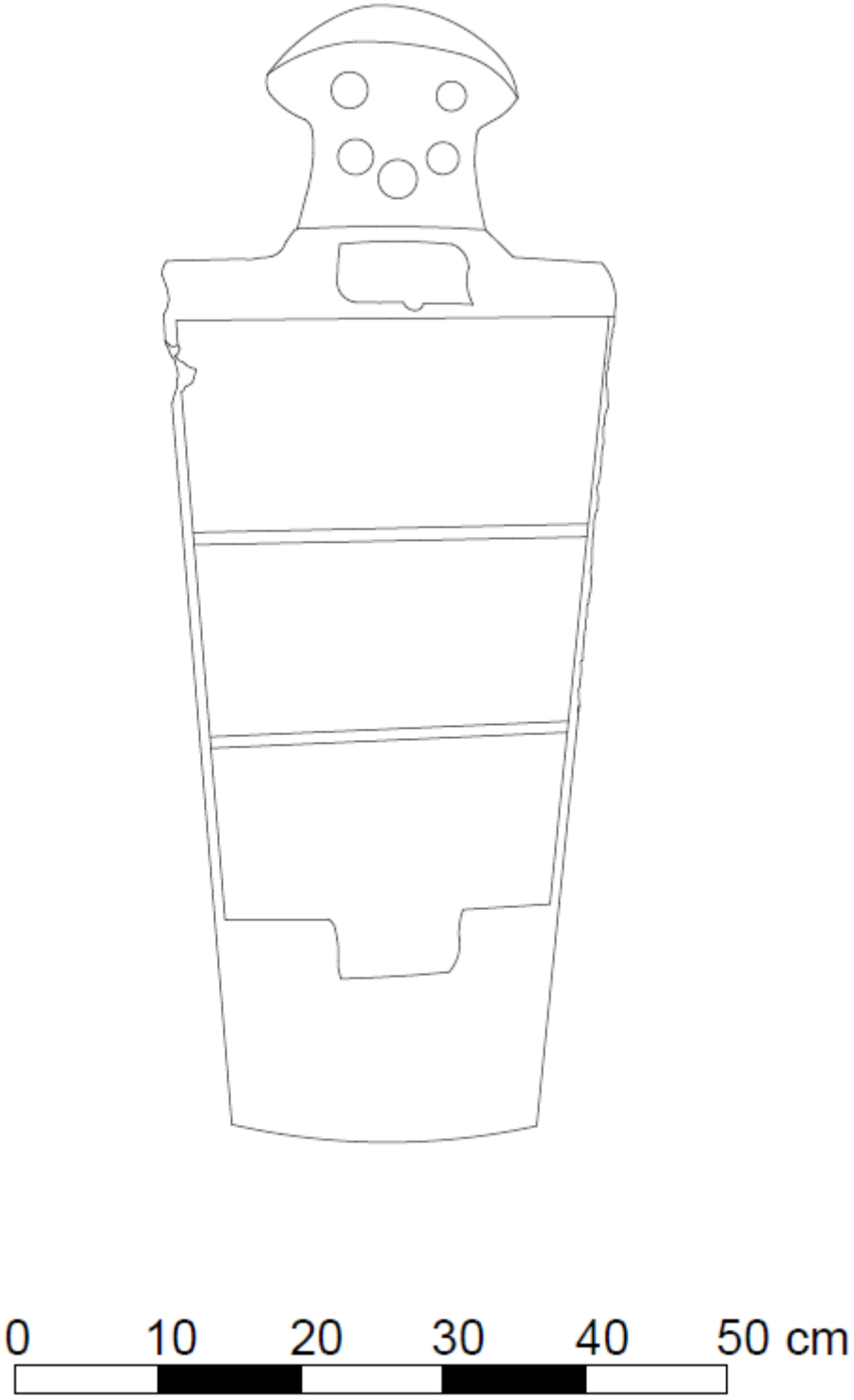
Çizim No: 72

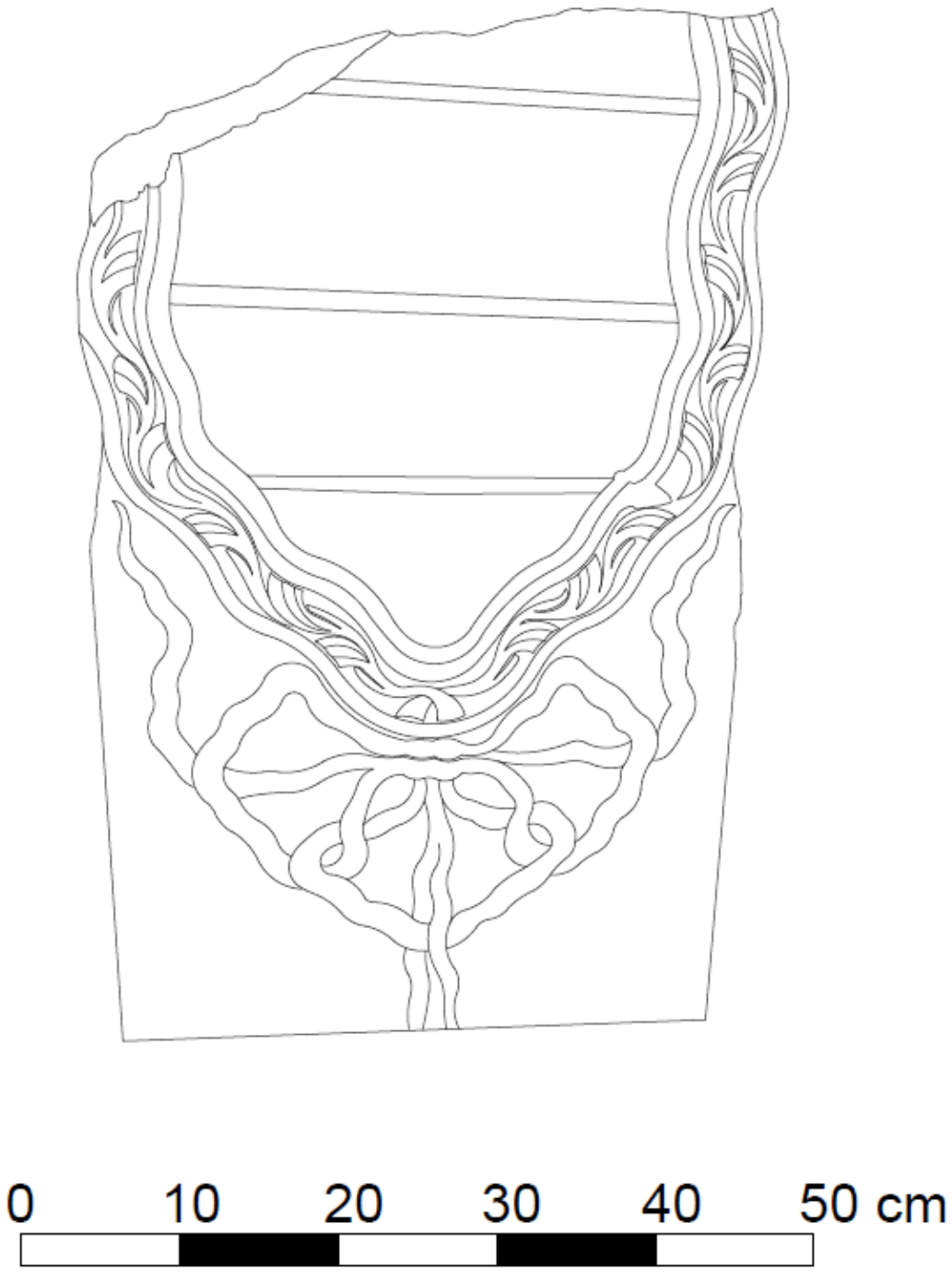
Çizim No: 73

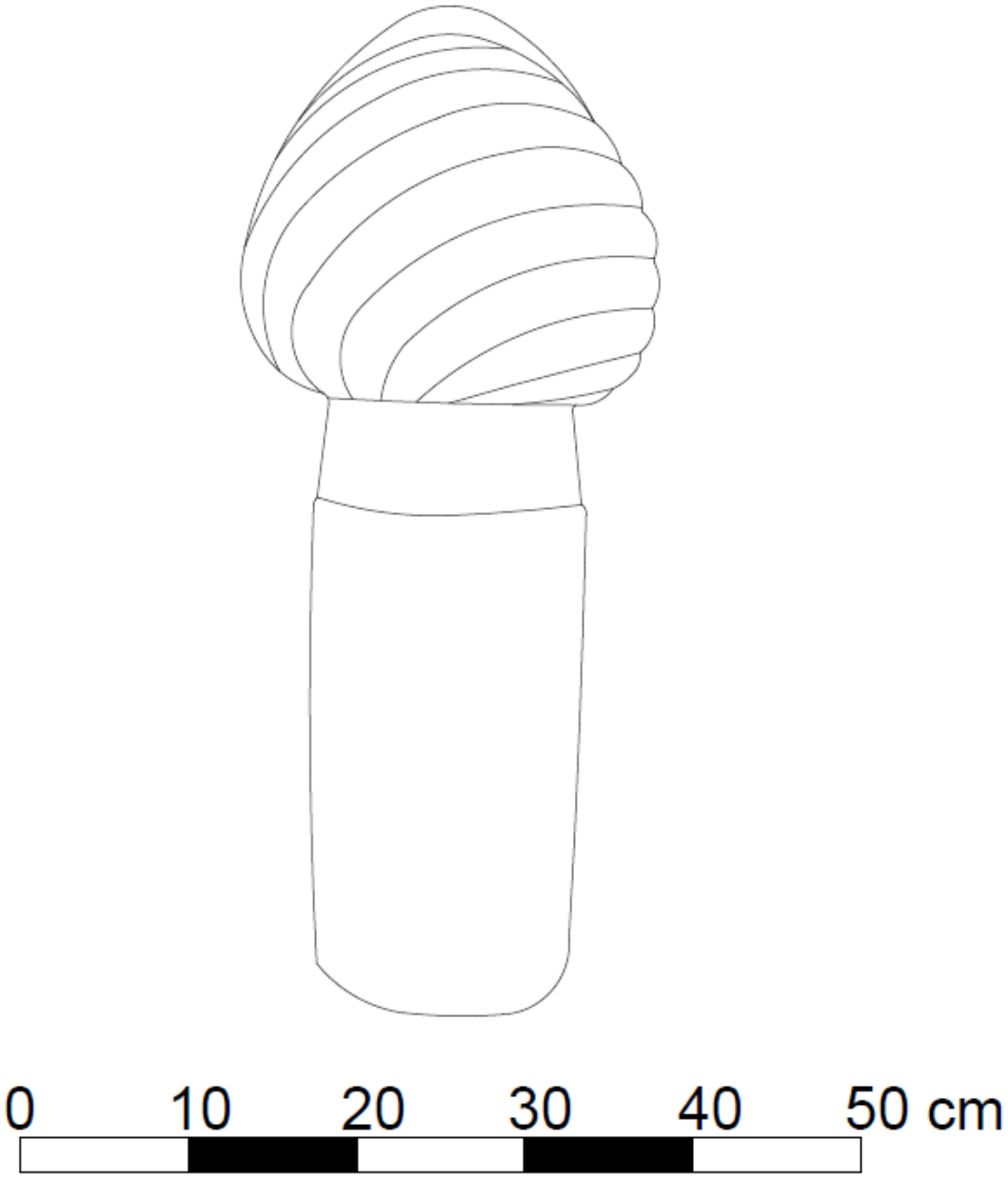
Çizim No: 74

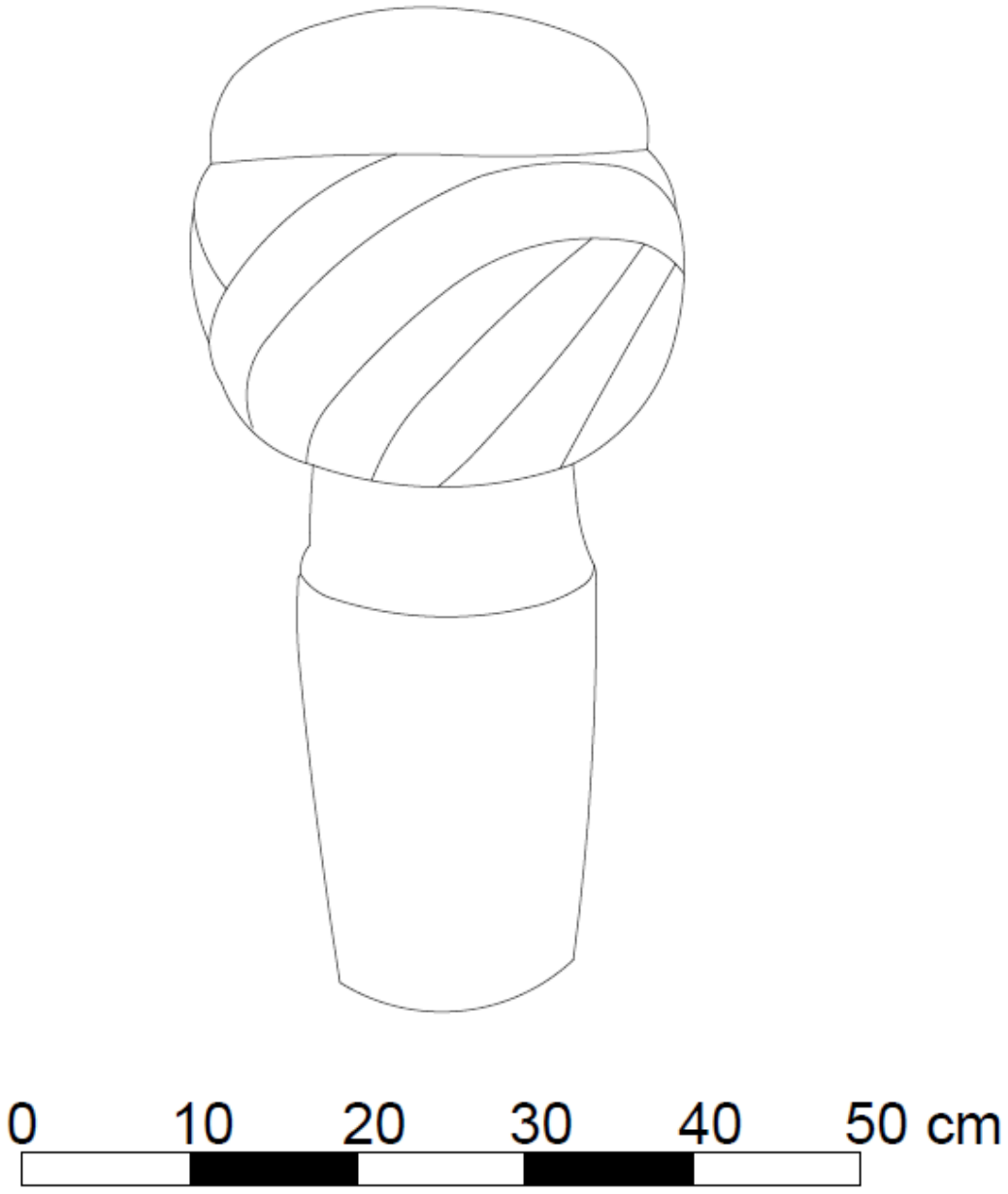
Çizim No: 75

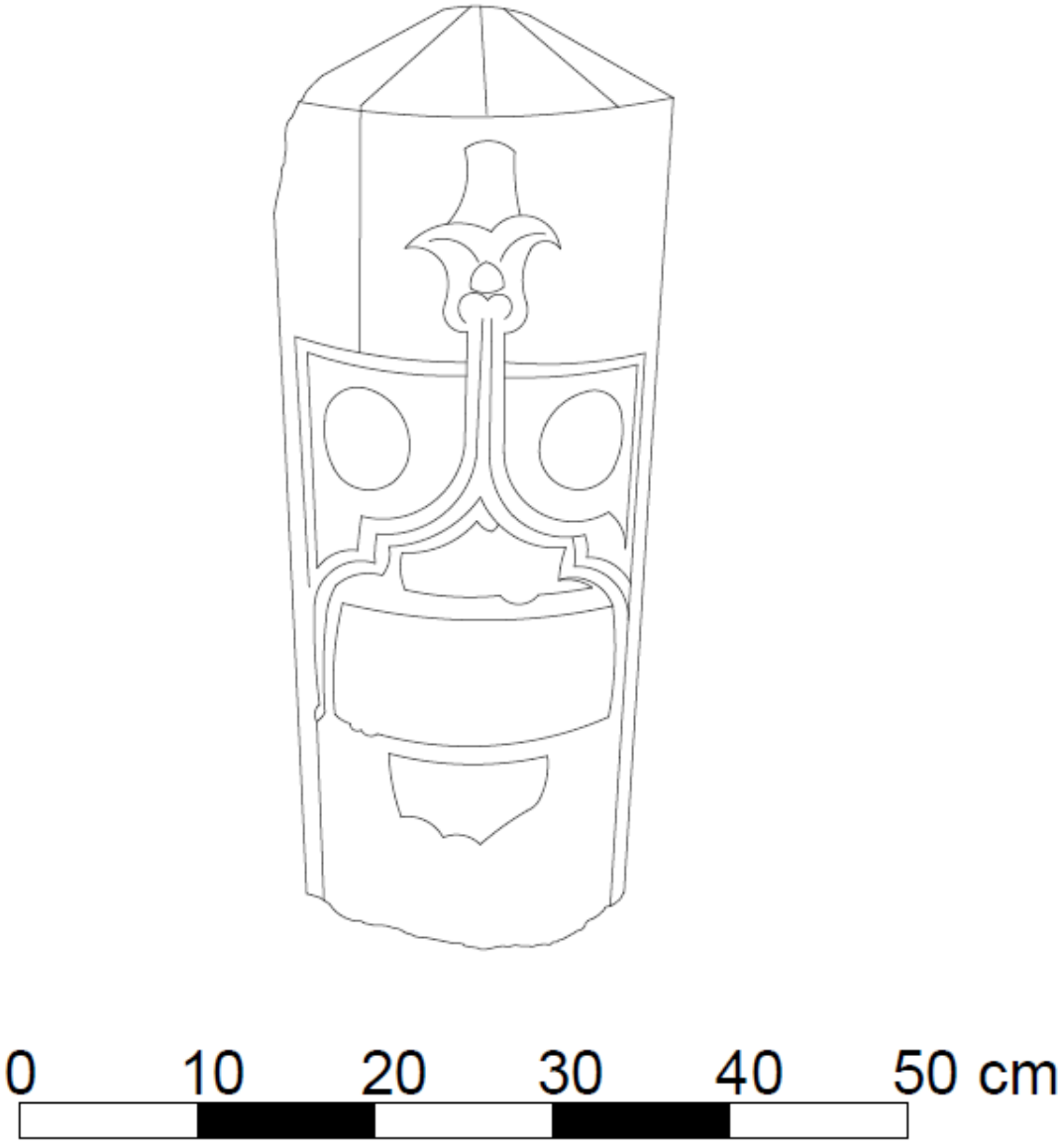
Çizim No: 76

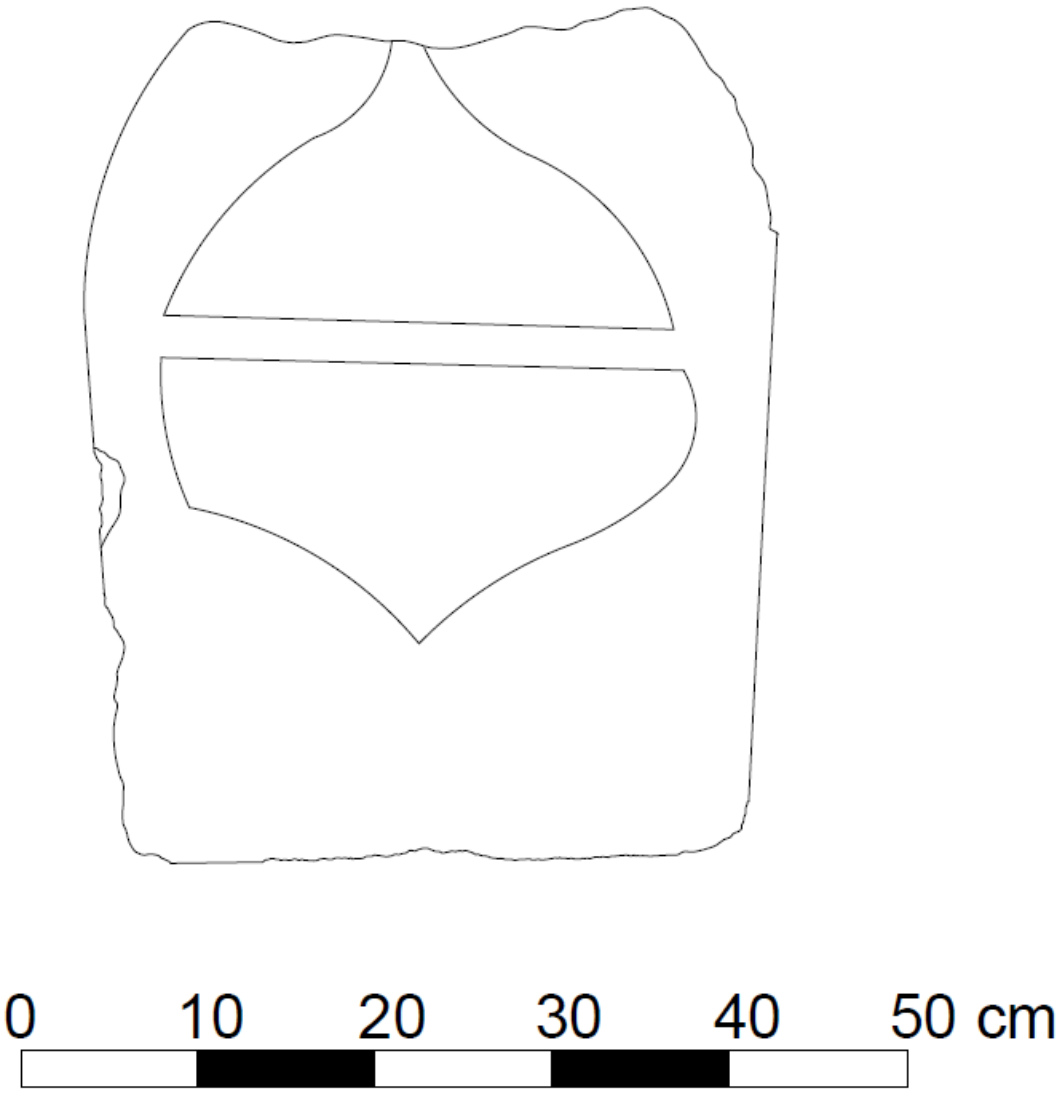
Çizim No: 77

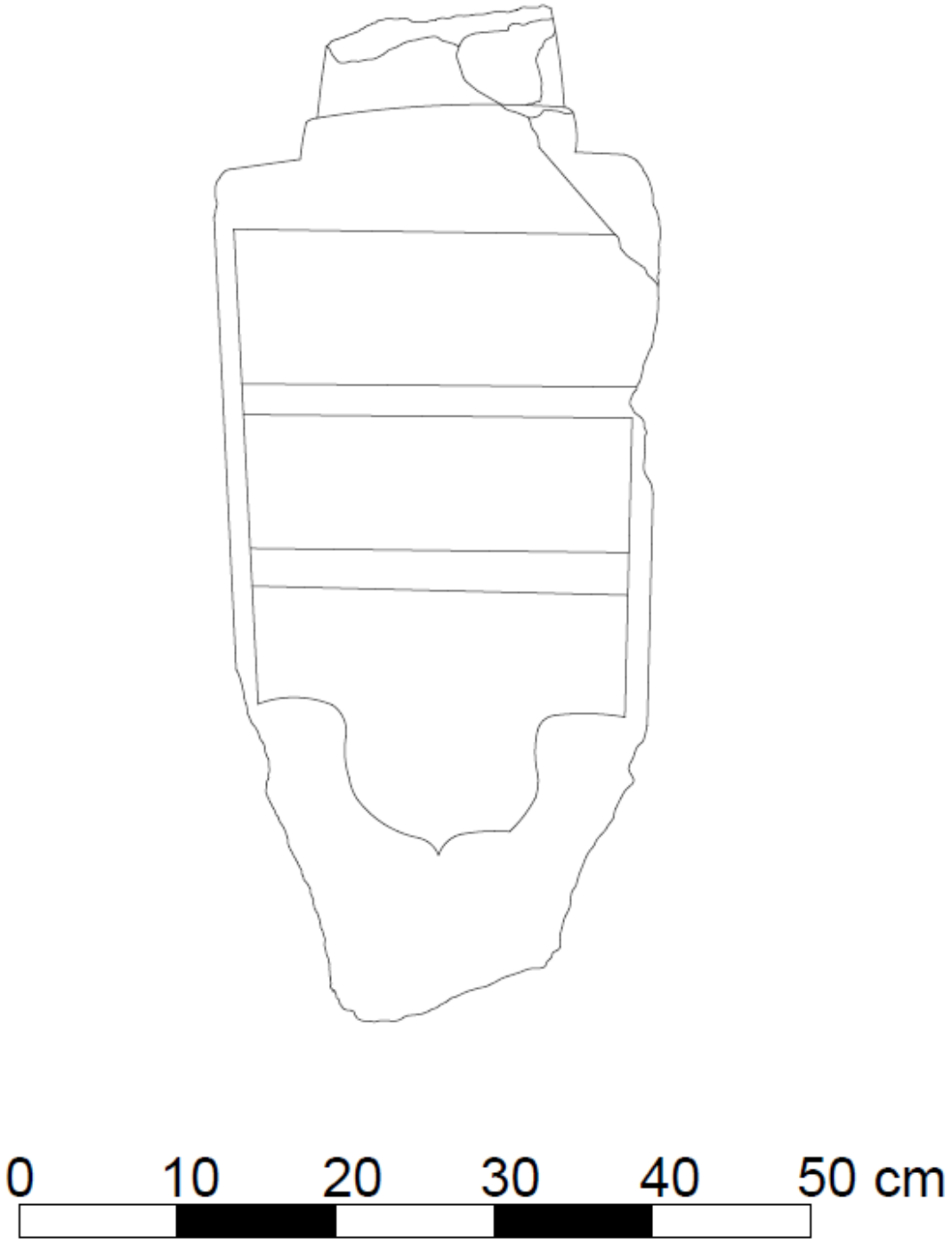
Çizim No: 78

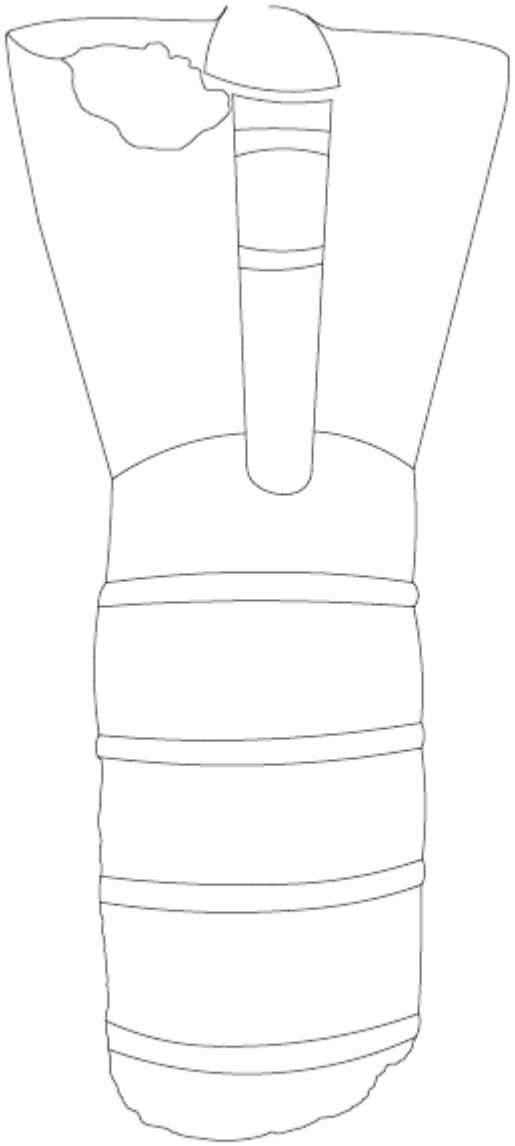
Çizim No: 79

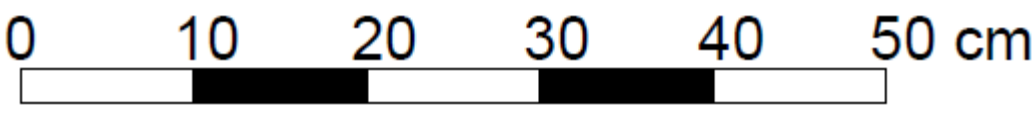

Çizim No: 80

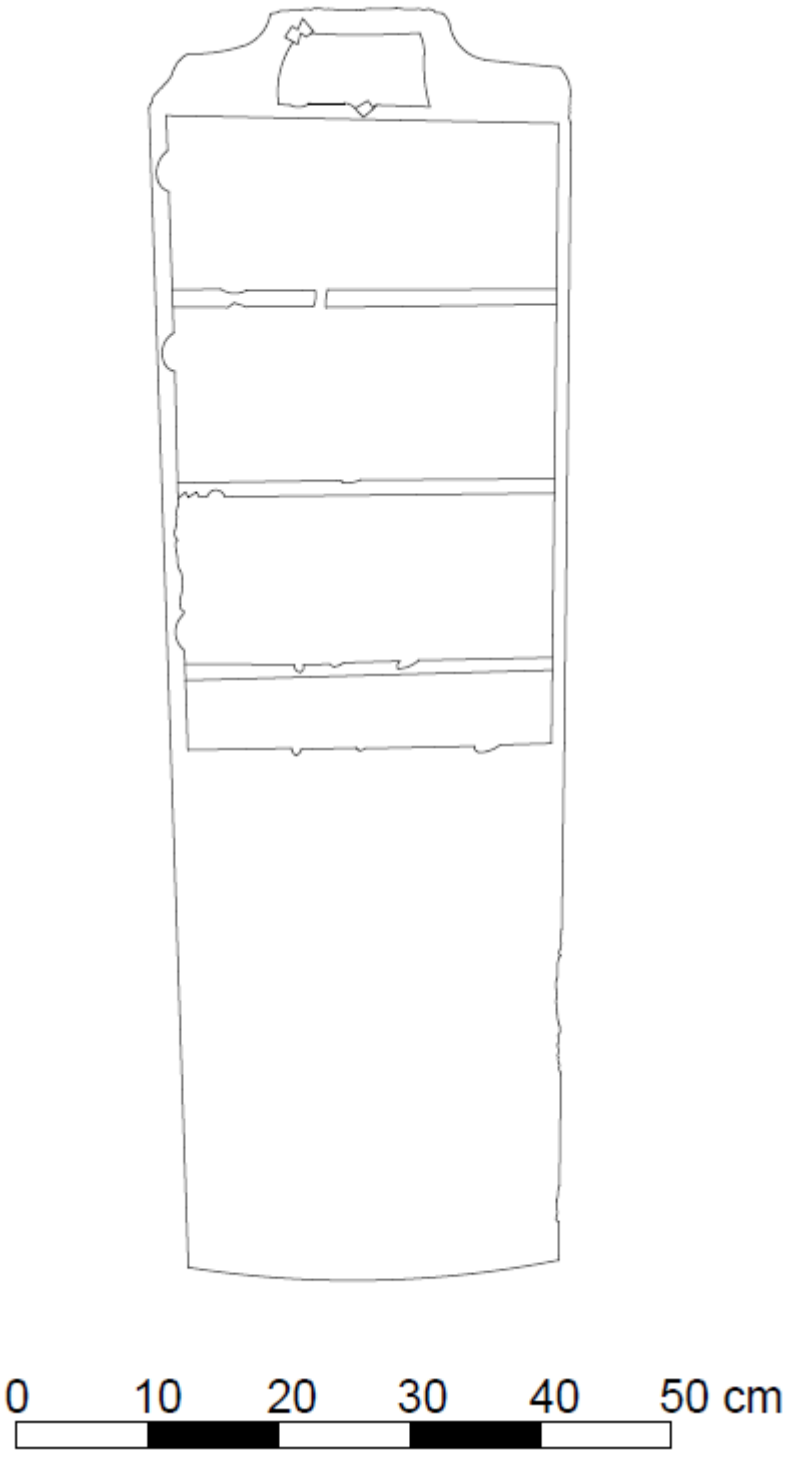

Çizim No: 81

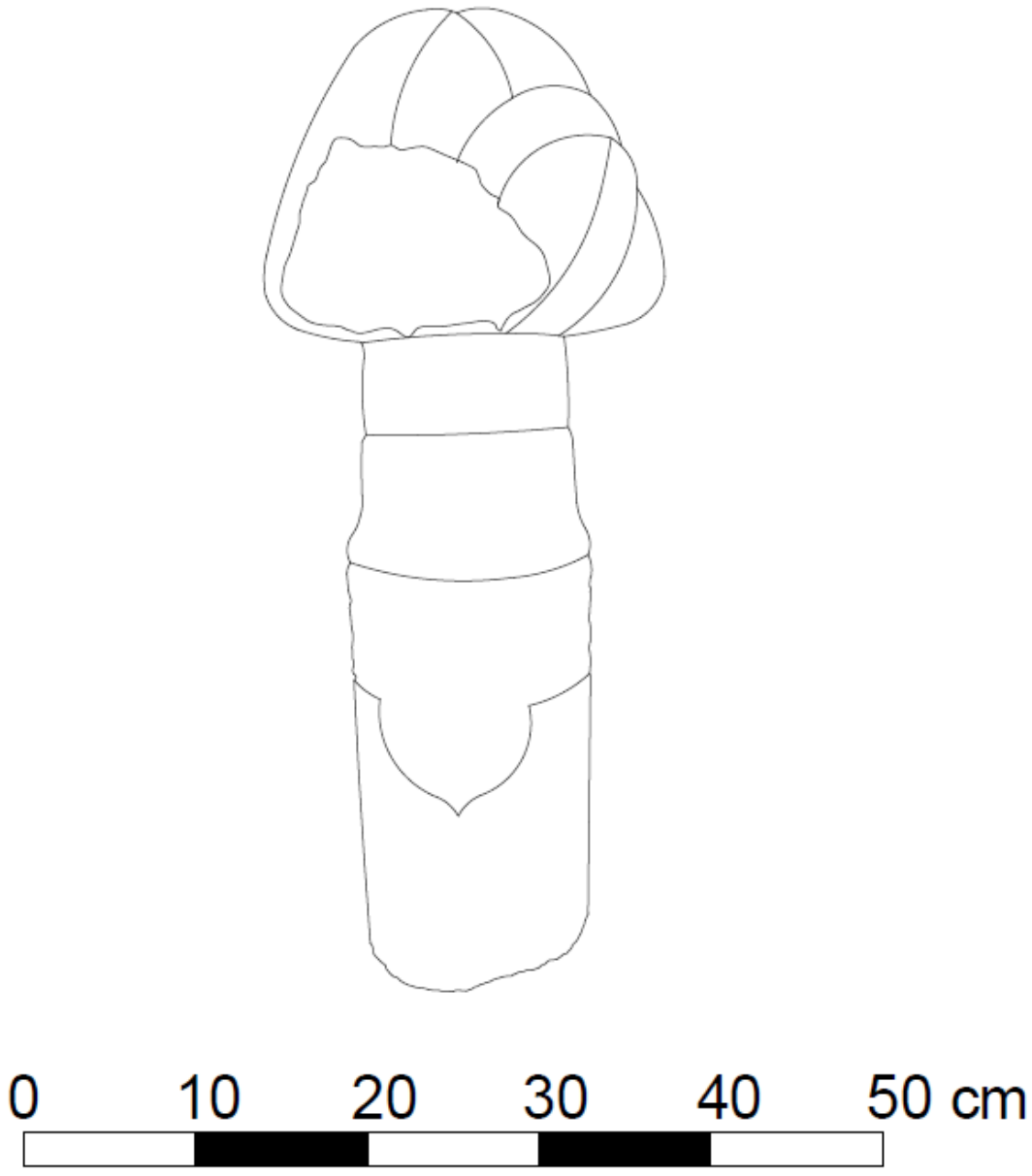

Çizim No: 82

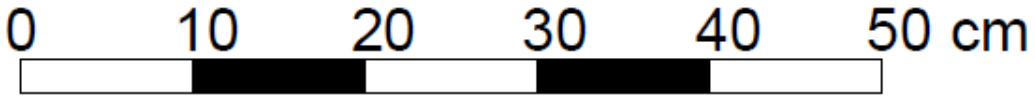

Çizim No: 83

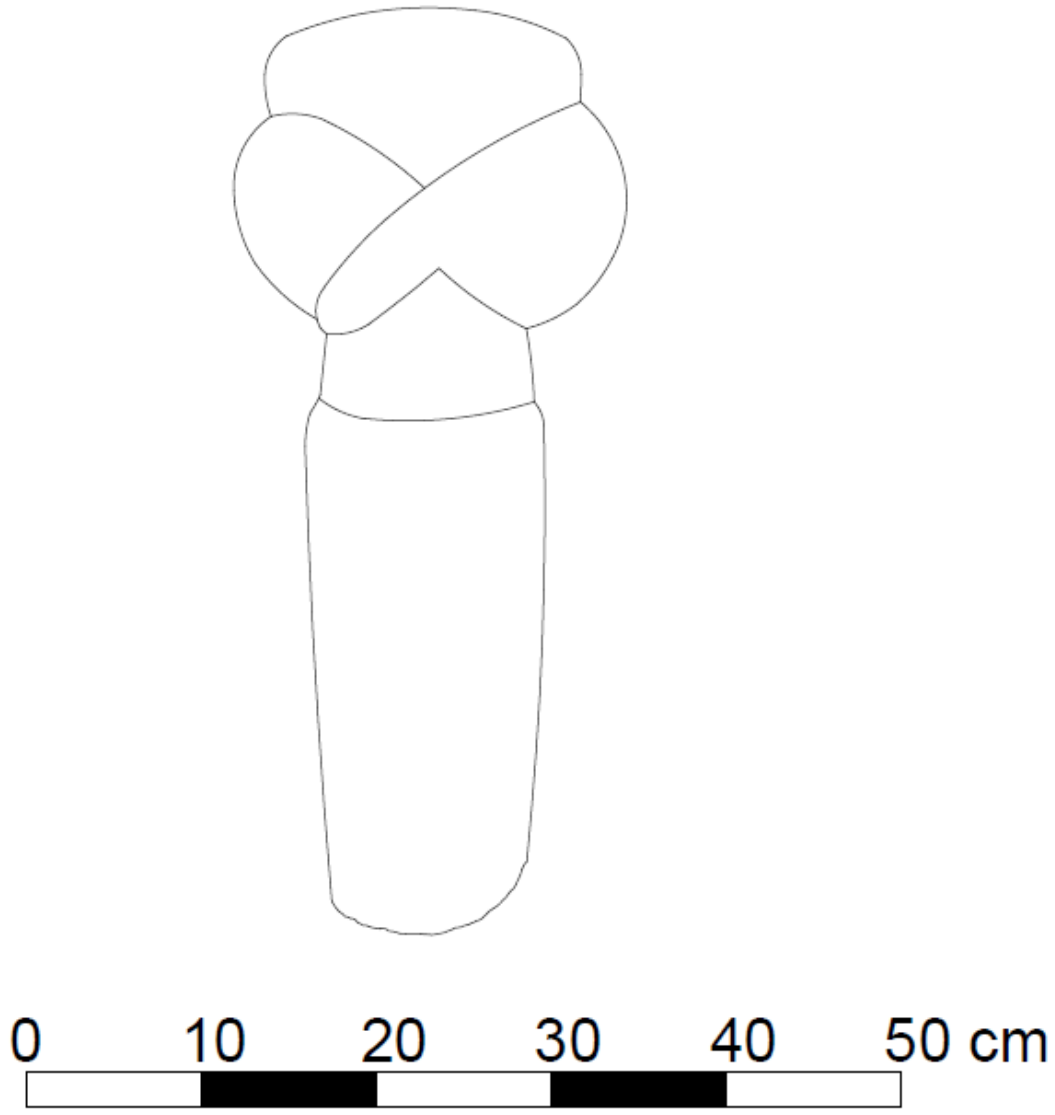

Çizim No: 84

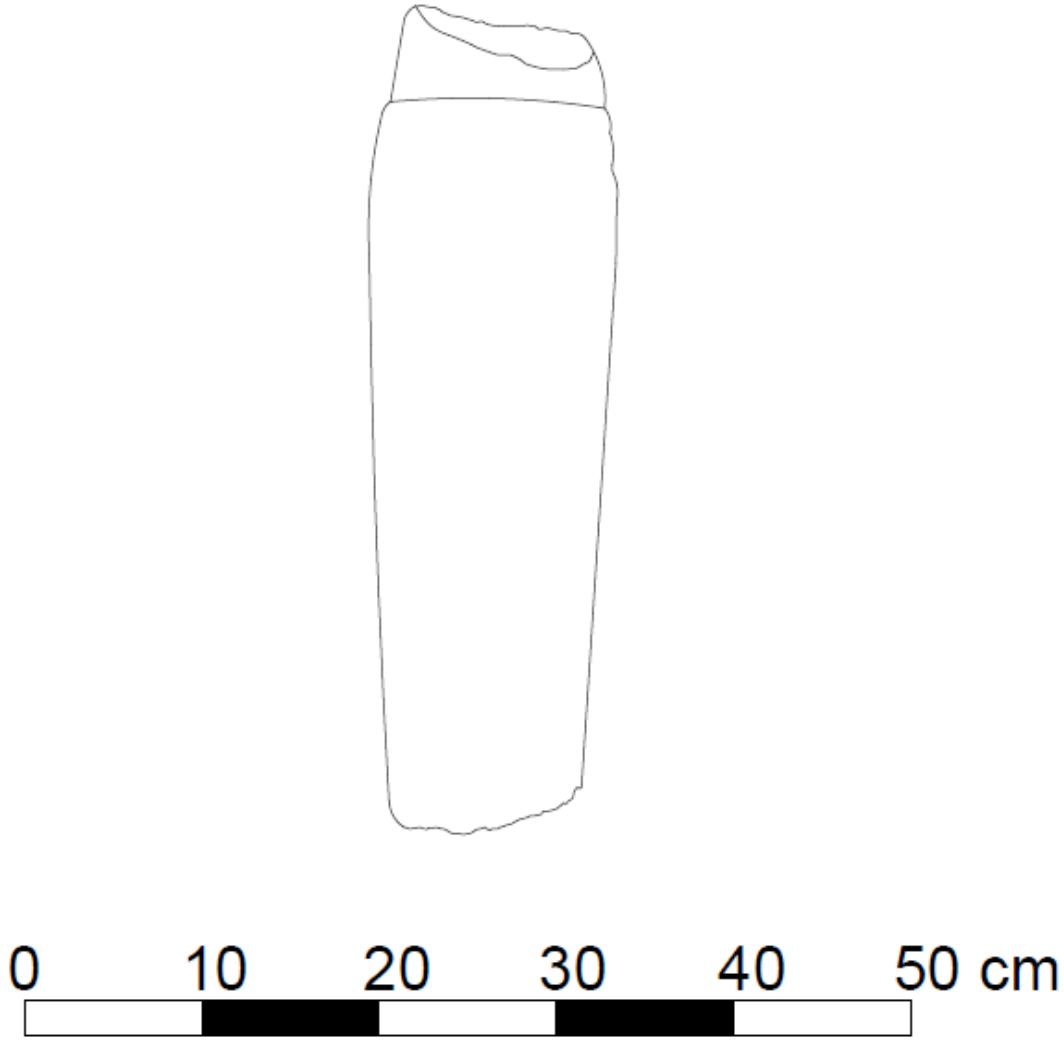

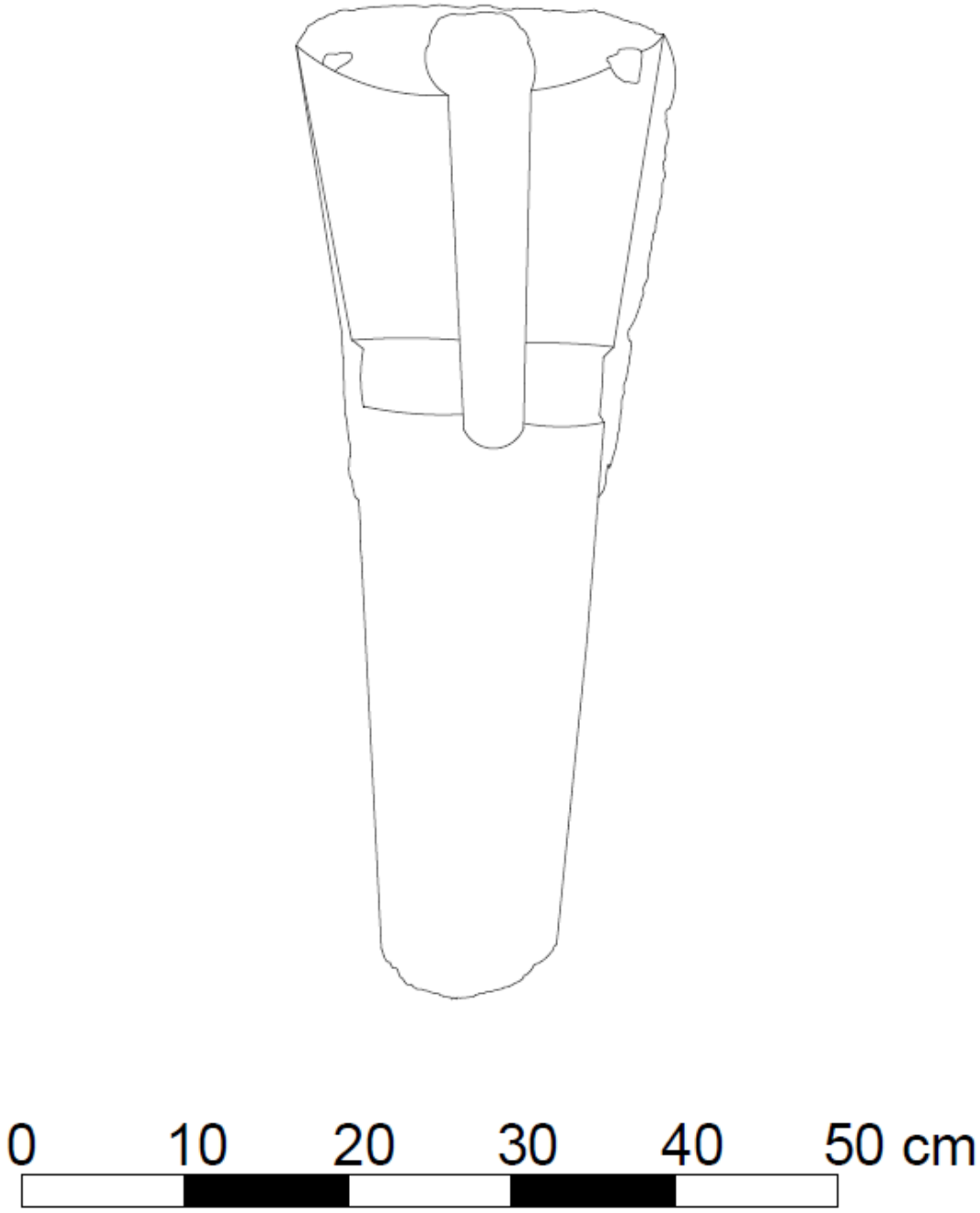
Çizim No: 85

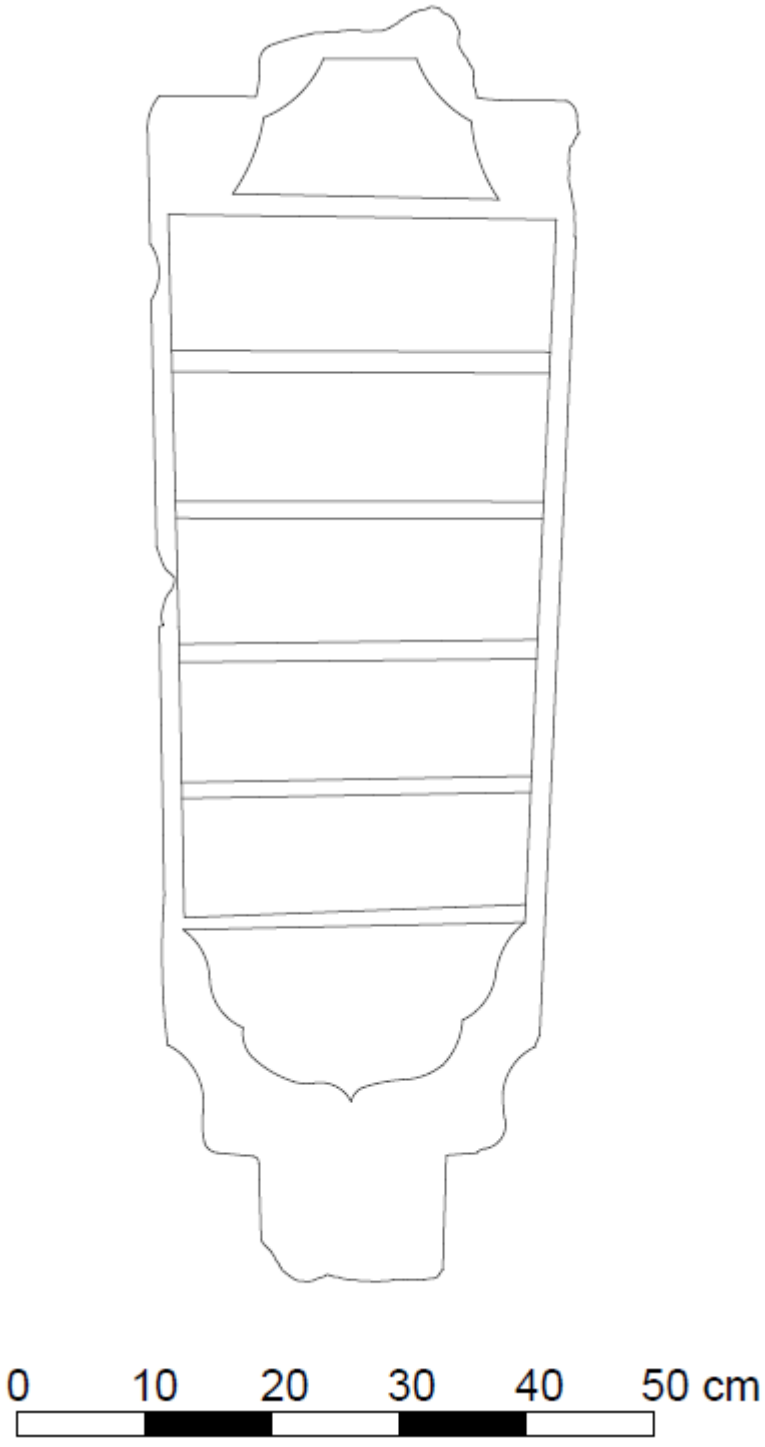
Çizim No: 86

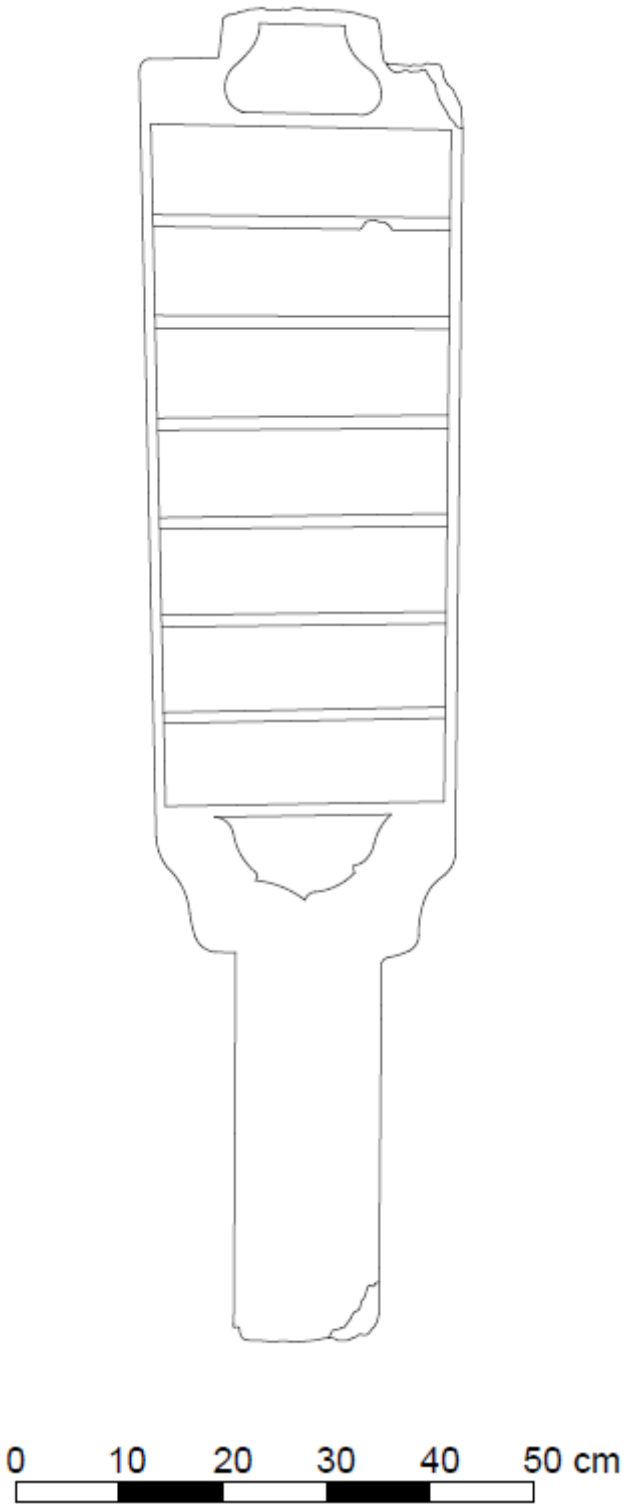
Çizim No: 87

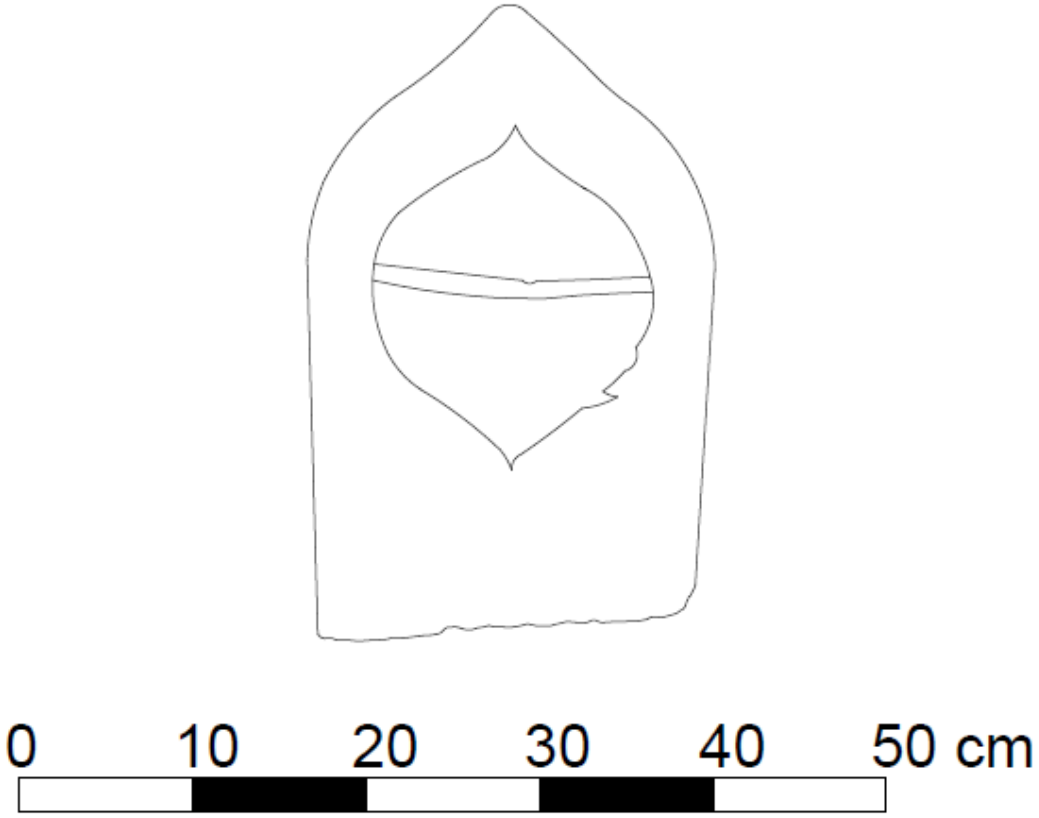
Çizim No: 88

Çizim No: 89

Çizim No: 90

Çizim No: 91

FOTOĞRAF LİSTESİ

Resim No: 1

Resim No:2

Resim No: 3

Resim No: 4

Resim No: 5

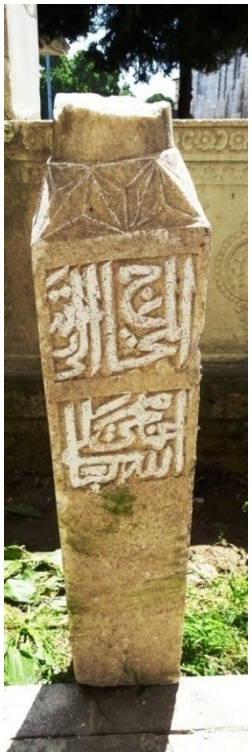
Resim No: 6

Resim No: 7

Resim No: 8

Resim No: 9

Resim No: 10

Resim No: 11

Resim No: 12

Resim No: 13

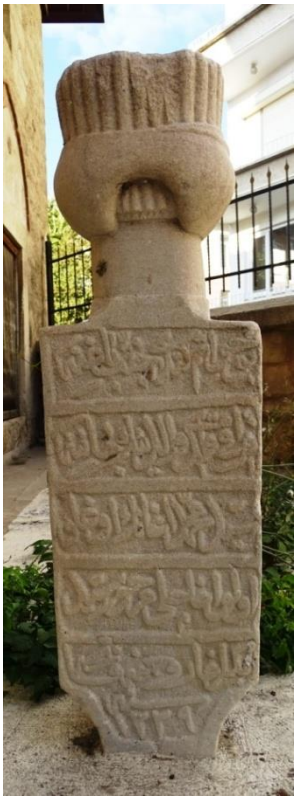
Resim No: 14

Resim No: 15

Resim No: 16

Resim No: 17

Resim No: 18

Resim No: 19

Resim No: 20

Resim No: 21

Resim No: 22

Resim No: 23

Resim No: 24

Resim No: 25

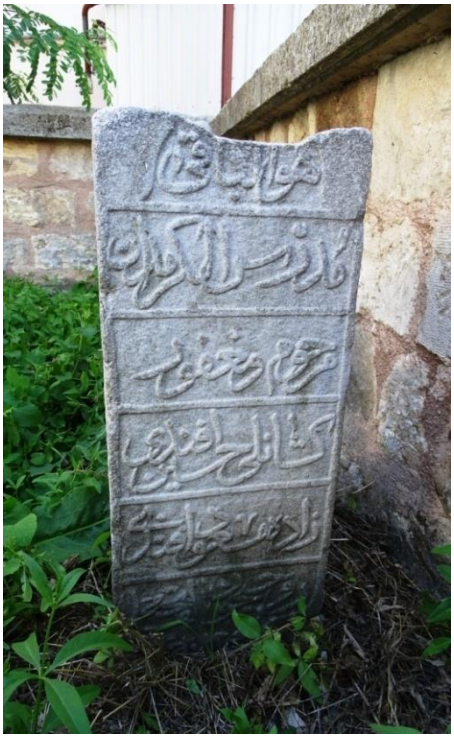
Resim No: 26

Resim No: 27

Resim No: 28

Resim No: 29

Resim No: 30

Resim No: 31

Resim No: 32

Resim No: 33

Resim No: 34

Resim No: 35

Resim No: 36

Resim No: 37

Resim No: 38

Resim No: 39

Resim No: 40

Resim No: 41

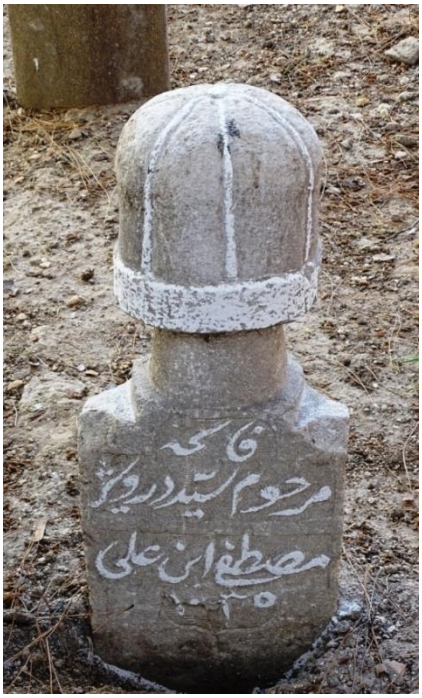
Resim No: 42

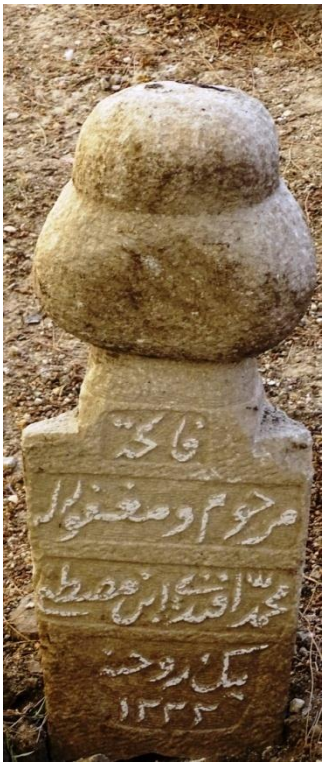
Resim No: 43

Resim No: 44

Resim No: 45

Resim No: 46

Resim No: 47

Resim No: 48

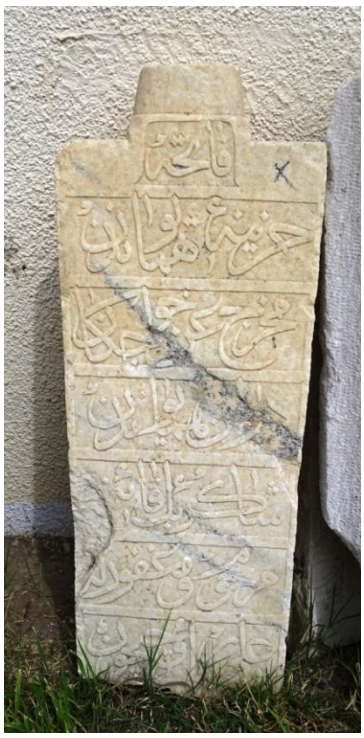
Resim No: 49

Resim No: 50

Resim No: 51

Resim No: 52

Resim No: 53

Resim No: 54

Resim No: 55

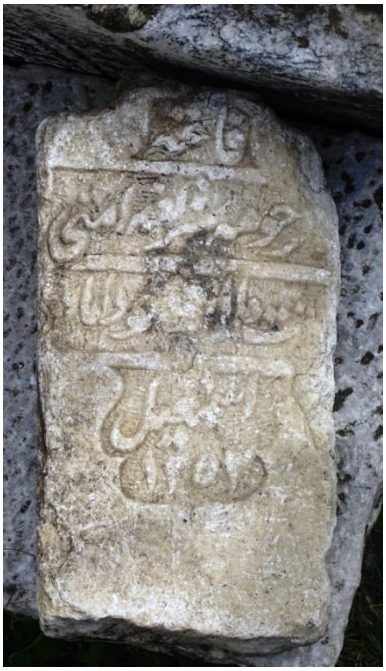
Resim No: 56

Resim No: 57

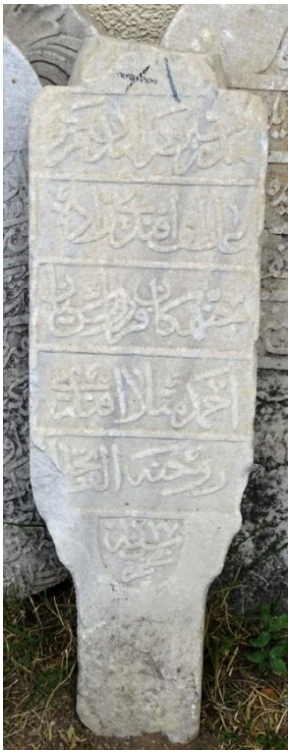
Resim No: 58

Resim No: 59

Resim No: 60

Resim No: 61

Resim No: 62

Resim No: 63

Resim No: 64

Resim No: 65

Resim No: 66

Resim No: 67

,

Resim No: 68

Resim No: 69

Resim No: 70

Resim No: 71

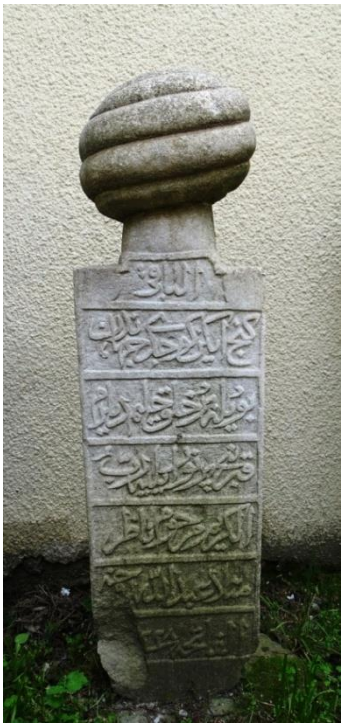
Resim No: 72

Resim No: 73

Resim No: 74

Resim No: 75

Resim No: 76

Resim No: 77

Resim No: 78

Resim No: 79

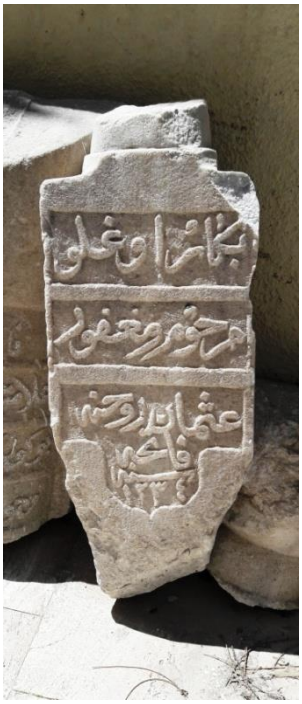
Resim No: 80

Resim No: 81

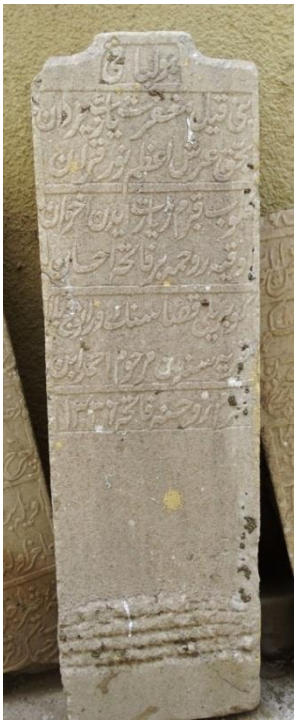
Resim No: 82

Resim No: 83

Resim No: 84

Resim No: 85

Resim No: 86

Resim No: 87

Resim No: 88

Resim No: 89

Resim No: 90

Resim No: 91

Resim No: 92

Resim No: 93